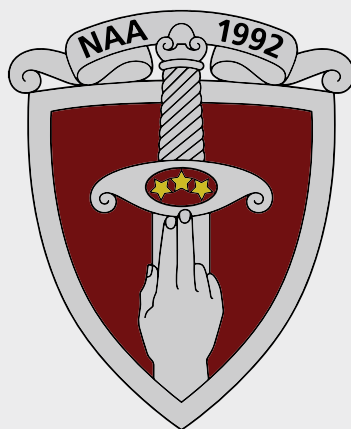

LATVIJAS NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJA

KADETS

Nr. 50

Rīga 2022

IZDEVĒJI:

**LATVIJAS NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADEMĪJA,
LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBA**

**Redakcijas kolēģijas priekšsēdētājs:
pulkvežleitnants Raimonds Kursītis**

**Redakcijas kolēģijas sekretāre:
dižkareive Krista Mateus**

**Redakcijas kolēģija:
seržante Tatjana Kleinhofa
seržante Zanda Puče
Laila Tīgere
Dr. hist. Kārlis Dambītis**

**Vāka dizains: Ģirts Boronovskis
Korektore: Zigrīda Krauze
Maketējs: Aigars Nesters**

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras tipogrāfijā

**Redakcijas adrese:
Žurnāls "Kadets"
Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija
Ezermalas iela 8B, Rīgā, LV-1014**

**Par rakstu saturu, kas parakstīti ar autoru vārdu un uzvārdu,
un valodas stilu atbild to autori.**

**Žurnālā tiek izmantoti fotoattēli no rakstu autoru,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas, valsts aģentūras "Tēvijas Sargs",
Jaunsardzes centra un Aizsardzības ministrijas arhīviem**

SATURA RĀDĪTĀJS

REKTORA PRIEKŠVĀRDS	6
I. APSVEIKUMI	
Valsts prezidents Egils Levits	8
Latvijas Republikas aizsardzības ministrs Artis Pabriks.....	10
NBS komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš	11
II. LNAA IZVEIDOŠANAS VĒSTURE, SIMBOLIKA UN TRADĪCIJAS	
LNAA izveidošanas vēsturiskais un politiskais konteksts	12
LNAA rektori.....	20
LNAA simbolika	24
Melnās kafijas vakars – Latvijas Kara skolas senākā tradīcija	29
Rektora kauss.....	33
LNAA Vasaras lauka nometnes vēsture.....	34
Taktikas kauss	36
Vēsturisko cīņu vietu apmeklēšana	38
Kaujas izturības kurss – izaicinājums un pārbaudījums topošiem virsniekiem.....	41
Baltā nakts.....	46
III. LNAA NODAĻAS, AKREDITĒTĀS STUDIJU PROGRAMMAS UN KURSI	
LNAA studiju programmu attīstība 30 gadu periodā	50
LNAA Sauszemes spēku nodaļa.....	56
LNAA Jūras spēku nodaļa un Jūras spēku	60
Profesionālā bakalaura studiju programma "Jūras spēku militārā vadība"	61
Baltijas valstu Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieka kurss.....	66
Profesionālā bakalaura studiju programma "Gaisa spēku militārā vadība"	69
Militārās vadības, vispārīgglītojošo un nozares teorētisko pamatkursu vadīšana	
LNAA studiju programmās	72
VLKS ŠVK.....	74
Par ZS VKK un manu pieredzi kursā	77
Tālmācības studiju nodaļas atbalsts ZS VKK nodrošināšanā	80
Virsnieka speciālista pamatkurss	81
Maģistra studiju programma "Militārā vadība un drošība"	84
IV. KADETU PĒTNIECĪBA, ZINĀTNE UN STUDIJU ATBALSTS	
Kadetu zinātniski pētnieciskā darba pārskats (2017 – 2022).....	86
Zinātne LNAA un tās ceļš uz izcilību	90
Uzticēšanās Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem Latvijas krievvalodīgajā auditorijā.....	94
Tālmācības studiju nodaļa.....	98
V. LNAA AUGSTĀKĀS LĒMĒJINSTITŪCIJAS UN KADETU PAŠPĀRVALDE	
LNAA Satversmes sapulce	100
LNAA Senāts	102
Krīvu padome	103
Kadetu pašpārvaldes nozīme	107

VI. LNAA SPORTS, KULTŪRA UN SABIEDRISKĀ DZĪVE

LNAA sporta dzīve 30 gadu griezumā	108
Kultūras un sabiedriskā dzīve LNAA	116
Labklājības centra iecere un izveide.....	120
LNAA kapelas atklāšana	124

VII. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Starptautiskā sadarbība	126
-------------------------------	-----

VIII. INTERVIJAS UN PĀRDOMAS

Intervijas ar Sauszemes spēku militārās vadības 2018/2022 kursa absolventiem	129
Intervijas ar ZS VKK 2020/2021 kursa absolventiem	135
Par Latvijas valstiskuma pamatiem, vēsturi un aizsardzību	140

IX. INTERESANTI NOTIKUMI UN ATMIŅAS

Vai krievu taktika ir pati labākā?.....	148
Par sniega tīrīšanu un ledus skaldīšanu.....	149
Par smagajiem laukakmeņiem	149
Paaudzes un pasaules uztvere	150
Skumjās automašīnas gals.....	150
Vakariņas ar dzīvsudrabu	154
Vai paliku nenovērtēts?	154
“Ierakumu” stāsti	156
Par izdzīvošanu un badošanos	156
Par vadiem un galiem	157

X. PIELIKUMI

Absolventu saraksts (iespējams, ka būs jālabo)?	158
---	-----

XI. SĒRU VĒSTS	166
----------------------	-----

XII. SAĪSINĀJUMI	168
------------------------	-----

REKTORA PRIEKŠVārds

*Pulkvedis Oskars Kudlis,
Mācību vadības pavēlniecības komandieris
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors*

CIENĪJAMIE ŽURNĀLA "KADETS" LASĪTĀJI!

Man patīes prieks un pagodinājums uzrunāt jūs žurnāla "Kadets" lappusēs. Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija 2022. gadu aizvada 30. gadadienas noskaņās. Vienlaikus ar akadēmijas gadadienas atzīmēšanu 17. februārī notika arī pirmais jaunās profesionālās bakalaura studiju programmas "Sauszemes spēku militārā vadība" izlaidums, kas pastiprināja svētku noskaņojumu.

Ieskatoties Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas vēsturē, jāsecina, ka visu šo gadu garumā akadēmija mērķtiecīgi virzās uz attīstību. Lai arī attīstība nav iedomājama bez izaicinājumiem, virzīšanās uz priekšu neapstājas. Vēlos akcentēt dažas būtiskas lietas, kas, manuprāt, ir nozīmīgas mūsu augstskolas izveidošanai un attīstībai.

Atjaunojot Latvijas valstisko neatkarību un bruņotos spēkus, bija skaidrs, ka efektīva armija nav iespējama bez profesionāliem virsniekiem. Līdz ar to lēmums par Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas izveidi bija priekšnosacījums Latvijas armijas attīstībai.

Pirms 30 gadiem akadēmija tika veidota no jauna, mantojumā saņemot Latvijas Kara skolas armijas virsnieku vērtības un tradīcijas. Mūsu akadēmijai šie trīs gadu desmiti ir bijuši daudzu pārmaiņu un straujas izaugsmes gadi.

Laika gaitā ir mainījusies akadēmijas struktūra un pakļautība, studiju programmas un koncepcijas, bet mūsu pamatvērtības ir palikušas nemainīgas:

- Akadēmija ir mūsu armijas virsnieku kalve, kas veido militāro inteliģenci,
- Akadēmija izglīto virsniekus ar augstu morāli, goda un pienākuma apziņu,
- Akadēmija sagatavo virsniekus, kas ir augsta līmeņa profesionāļi, spēj uzņemties atbildību un sekmīgi vadīt savus padotos.

Starp Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas pēdējās desmitgades sasniegumiem vēlos akcentēt: Latvijas armijas vajadzībām pakārtotās studiju programmas, kas tiek realizētas ciešā sadarbībā ar bruņoto spēku vienībām un ir ar sabalansētām akadēmiskām un profesionālām zināšanām; pilnveidotās akadēmijas tradīcijas, virsnieka uzvedības kodekss un vērtības; nostiprinātā sadarbība ar Latvijas augstskolām izglītības jomā, kā arī starptautiskā sadarbība ar NATO valstu militārajām akadēmijām; militārās pētniecības un zinātnes attīstība, kas paplašina kadeta redzesloku akadēmiskajā vidē un rada labākus priekšnosacījumus bruņoto spēku izaugsmē. Un visbeidzot – tie ir Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas pasniedzēji un darbinieki, kuri iegulda savas zināšanas un laiku, lai attīstītu un uzlabotu ikvienu kadeta ikdienu.

Akadēmijas progresa mērķa ir mūsu absolventi un viņu sniegums bruņotajos spēkos. Uzskatu, ka patlaban Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija ir savā augstākajā attīstības punktā, un vēlos īpaši pateikties akadēmijas dibinātājiem, kuri ielika pamatus Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas izveidē!

No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva (2021)

Nākamais gads būs intensīvs un izaicinājumiem bagāts. Akadēmijas kadetu rindas papildinās vairāk nekā 120 kadeti, kas patlaban ar pilnu atdevi mācās militārās pamatpamācības kursā NBS Kājnieku skolā. Līdzās esošo mācību programmas satura pilnveidošanai mūsu galvenie izaicinājumi būs saistīti ar topošo virsnieku specializāciju un profesionālo zināšanu apguvi dažādās ieroču šķirās un profesijās. Šis process ir veiksmīgi sākts, bet apkopotās atziņas norāda, ka virsnieku specializācija prasa papildinājumus. Līdzās esošo studiju pilnveidošanai Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija ir sākusi darbu pie jaunas bakalaura un maģistra programmas izstrādes, lai dotu iespēju Latvijas armijas instruktoriem un virsniekiem izglītoties un pilnveidoties *militārajās un sociālajās* studijās.

Pastāvot ikdienas izaicinājumiem, gan kadeti, gan akadēmijas darbinieki ar augstu atbildības sajūtu un neatlaidību pilda savus pienākumus. Akadēmijai ir ar ko lepoties! Mūsu turpmākai izaugsmei ir daudz izdarīts, kā arī daudziem projektiem un uzdevumiem ir ielikts stabils pamats.

Vēlos izteikt visaugstāko atzinību Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas pasniedzējiem, virsniekiem, instruktoriem, visiem darbiniekiem un, protams, kadetiem.

Vēlos pateikties par jūsu pašai izlaidību, izturību un nezūdošo vēlmi darīt rītdienu labāku nekā šodienai!

Mācību vadības pavēlniecības komandiera maiņas ceremonija (2020). No Aizsardzības ministrijas arhīva

I. Apsveikumi

*Egils Levits,
Valsts prezidents*

Latvijas valsts pamatā ir mūsu tautas negrozāmā valstiskuma griba – griba uzturēt savu neatkarīgu valsti un pašiem lemt par savu nākotni. Būt tās karavīram ir augstākais patriotisma apliecinājums, jo karavīrs ir savas tautas daļa. Tomēr valsti izcīnīt un nosargāt iespējams tikai kopīgiem spēkiem.

Latvieši arvien ir cēlušies aizsargāt savu tautu, zemi un valsti, sākot ar mūsu priekštečiem – baltiem, pēc tam ar strēlniekiem, Neatkarības kara daļībniekiem, aizsargiem, Latvijas armijas karavīriem, leģionāriem un pēckara nacionālajiem partizāniem. Daudzi sekojuši savai sirdsbalsij un cīnījušies pat pilnīgi bezcerīgos apstākļos, saglabājot uzticību Latvijai. Pirms trīsdesmit gadiem tautas drošme, pašizliedzība un patriotisms izpaudās uz barikādēm.

Tūlīt pēc valstiskās neatkarības atjaunošanas *de facto* 1991. gada 23. augustā tika nodibināta Zemessardze un 22. novembrī Aizsardzības spēki, kurus 1994. gadā apvienoja Nacionālajos bruņotos spēkos. Tālredzīgi 1992. gada februārī nodibinātā Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija tikmēr uzsāka sagatavot pirmos neatkarīgās Latvijas Republikas speciālistus militārajā jomā.

Nacionālā aizsardzības akadēmija jau trīs desmitgades profesionāli izglīto komandējošo un militāro speciālistu sastāvu Latvijas valsts aizsardzībai, audzina jauno militāro inteliģenci, virsniekus – Latvijas patriotus, garīgi un fiziski attīstītas personības ar augstu morāli, goda un pienākuma apziņu, līderus, kuri spēj uzņemties atbildību un sekmīgi vadīt savus padotos.

Latviešu virsniecība, kuras saknes rodamas 1919. gadā izveidotajā Latvijas Kara skolā, ir un paliks mūsu valsts lepnums. Tās misija un mērķi jaunajā valstī bija augsti un cēli. Kara skolas pirmais personālsastāvs piedalījās kaujās pret Bermontu, kaldinot starpkaru Latvijas armijas lielāko un svarīgo uzvaru. Vēlāk mūsu virsniecība veidojās, mācībspēkiem pārņemot labāko no atzītām Rietumeiropas karaskolām, ko papildināja pašu gūtā pieredze kara apstākļos. Jaunie kadeti pelnīti saņēma tautas mīlestību un cieņu. Latviešu virsnieki vieni no pirmajiem cieta padomju okupācijas režīma represijās, viņu piemiņa ir dārga šodienas un nākotnes paaudzēm.

Mūsdienās virsniecības gars no jauna spēcīnāts Latvijas Kara skolas mantiniecē – Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, kur mācās tie jaunie patrioti, kuri valsts aizsardzību uz zemes, jūras un gaisā izvēlējušies par savu mūža darbu un piepildījumu. Varam paļauties uz to, ka mūsu nacionālās militārās audzināšanas sistēmā veidojas virsnieki, kurus vada uzticība un pašizliedzīga kalpošana valstij.

No Valsts prezidenta kancelejas arhīva (2019)

Latvijas stiprums ir atkarīgs no mūsu pašu gribas savu valsti noturēt kā mierīgos, tā nemierīgos laikos. To sargājot, mēs nodrošinām savas teritorijas neaizskaramību un savu pilsoņu drošību. Mēs stāvam par savu nacionālo identitāti un vērtībām, pasaules redzējumu, kas balstās mūsu kultūrā un pieredzes mantojumā. Gara spēkam – noturīgai morālei un pārliecībai – ir tikpat liela nozīme kā zināšanām un modernam militāram aprīkojumam.

Latvijas vēsturiskā atmiņa glabā daudzus varoņstāstus. Lai tie mums kalpo par iedvesmu un atgādinājumu, uztur spēkā pēctecību!

Sargāsim un lolosim savu Latviju! Lai tās neatkarība un brīvība vienmēr ir drošās rokās!

Pulcēsimies zem Latvijas valsts karoga un būsim tam uzticīgi!

Sauszemes, Jūras un Gaisa spēku virsnieku izlaidums (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

Artis Pabriks,
Aizsardzības ministrs

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija ir augusi un attīstījusies ciešā sadarbībā ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem. Ir bijuši līdzīgi izaicinājumi, un līdzīgi tie ir arī pārvarēti. Soli pa solim notikusi virsnieku izglītošana un zināšanu pilnveide. Šodien mēs varam lepoties ar virsnieku paaudzi, kas ieņem augstus komandējošos amatus Nacionālajos bruņotajos spēkos un militāro izglītību ir ieguvuši Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā.

Jāakcentē arī darbošanās zinātniskās pētniecības jomā – Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā izveidotais Drošības un stratēģiskās pētniecības centrs īsteno valsts drošībai un aizsardzībai nepieciešamus teorētiskus pētījumus militārajā nozarē.

Mūsdienu dinamiski mainīgajā pasaulē visu nosaka zināšanas un iemaņas, kas nepārtraukti ir jāpapildina un jāvingrina. Ir jāturpina attīstīt gan izglītības saturs, gan zinātniskā pētniecība. Tas ir šo 30 un būs arī turpmāko gadu pamatuzdevums – apmācīt Nacionālo bruņoto spēku virsniekus un veicināt viņu zināšanu un iemaņu pilnveidi.

Pateicos Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas personālam par nesavtīgo ieguldījumu akadēmijas militārās izglītības un militārās pētniecības veicināšanā un attīstīšanā un vēlu panākumus turpmākajā darbā!

No Aizsardzības ministrijas arhīva (2019)

Sauszemes, Jūras un Gaisa spēku virsnieku izlaidums (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

Ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš,
Nacionālo bruņoto spēku komandieris

Jebkura rīcība balstās uz lēmumu. Tāpēc ar ciešu pārliecību varu teikt, ka Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas dibināšana 1992. gada 13. februārī ir bijis ļoti pārdomāts un ilgtspējīgs lēmums. Šodien, pēc 30 gadiem, akadēmija ir prestiža un sabiedrībā respektēta augstākās izglītības iestāde – vienīgā Latvijā, kas sagatavo virsniekus. Tā ir kļuvusi par etalonu daudziem patriotiskiem, zinātkāriem un entuziasma pilniem Latvijas jauniešiem, kas mērķtiecīgi tiecas pāri visām iespējamajām un grūti aizsniedzamajām dzīves virsotnēm, lai iegūtu ne tikai kvalitatīvu un starptautiski atzītu militāro izglītību, bet arī virsnieka stāju, lai ar savu personisko piemēru stiprinātu valstiskumu un nacionālo pašapziņu sabiedrībā.

Nav šaubu, ka Nacionālā aizsardzības akadēmija ir mūsu virsniecības Olimpa sākums, kurā uzkāpjot ceļa atpakaļ vairs nav. Šie trīs gadu desmiti ir straujas izaugsmes un nemitīgas attīstības gadi. Nacionālā aizsardzības akadēmija var lepoties ar ciešu saikni un paaudzēs pārmantotām vērtībām no 1919. gadā dibinātās Latvijas Kara skolas, kuras neatkārtojamais un bagātīgais tradīciju mantojums gadu no gada tiek nodots mūsu nākotnes virsniekiem. Arī Nacionālās aizsardzības akadēmijas nākotnes attīstība balstās uz kvalitatīvu studiju procesu, pieredzes bagātu un prasīgu mācībspēku un vērtību pārmantojamību.

Vēstures griežos 30 gadi nav ļoti ilgs laika posms, tomēr šo trīs gadu desmitu laikā Nacionālo aizsardzības akadēmiju absolvējuši daudzi virsnieki, kas ļoti profesionāli, ar augstu atbildības sajūtu un izcilību veic savus dienesta pienākumus. Akadēmijas augstais sniegums virsnieku sagatavošanā ir tās akadēmiskās komandas, administratīvā un atbalsta personāla rūpīgs darbs un mērķtiecīgs redzējums par mūsdienīgu izglītību un augstskolas attīstību.

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas 30. gadadienā pateicos visam tās kolektīvam par pašizliedzīgu un atbildīgu darbu, kas tiek veikts, lai bagātinātu mūsu Nacionālos bruņotos spēkus ar jauniem un perspektīviem virsniekiem. Arī turpmāk vēlu Nacionālajai Aizsardzības akadēmijai attīstīties, gan neaizmirstot tradīcijas, gan sekmējot uz zināšanām un inovatīvām tehnoloģijām balstītu militārās izglītības jomas attīstību un neizsīkstošu darba sparū, kas pavērs ceļu uz vēl augstākām virsotnēm!

No Nacionālo bruņoto spēku komandiera arhīva (2020)

II. LNAA izveidošanas vēsture, simbolika un tradīcijas

Mg.hist., Valdis Kuzmins,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Nacionālo bruņoto spēku vēstures pētniecības nodaļas pētnieks

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS IZVEIDOŠANAS VĒSTURISKAIS UN POLITISKAIS KONTEKSTS

1987. gada 14. jūnijs – grupas “Helsinki-86” akcija pie Brīvības pieminekļa

Vēlme atjaunot valstisko neatkarību dzīvē sāka realizēties 20. gs. 80. gadu beigās līdz ar PSRS ekonomiskās un iekšpolitiskās situācijas novājināšanos un sākotnēji izpaudās nelielu aktīvu sabiedrisko grupu formā. 1986. gada jūnijā Liepājā dibinātā cilvēktiesību aizsardzības grupa “Helsinki-86” organizēja ziedu nolikšanas akciju komunistiskā režīma upuru piemiņai pie Brīvības pieminekļa Rīgā. Šī bija viena no pirmajām lielajām akcijām, kas notika publiskā telpā un pievērsa padomju drošības iestāžu uzmanību.

Ziedu nolikšana pie Brīvības pieminekļa un Konstantīna Pupura gājiens ar Latvijas karogu līdz Brāļu kapiem 1988. gada 14. jūnijā radīja jau lielāku sabiedrības un mediju uzmanību, kas nodrošināja Latvijas neatkarības centienu atpazīstamību.

1988. gada 8. oktobris – Latvijas Tautas frontes dibināšana

Nozīmīgākā masveida sabiedriskā organizācija bija Latvijas Tautas fronte. Tās pirmsākumi saistāmi ar 1988. gada 1. un 2. jūnijā notikušo Latvijas PSR Rakstnieku savienības paplašināto plēnumu, kurā pirmo reizi padomju varas laikā sāka runāt par Molotova–Ribentropa pakta nozīmi Latvijas valstiskuma *de facto* zaudēšanā 1939.–1940. gadā. Pirms gaidāmā Latvijas Tautas frontes dibināšanas kongresa 1988. gada 7. oktobrī Mežaparkā notika tautas manifestācija, kurā pulcējās ap 150 000 cilvēku un kurā tika paustas prasības par Latvijas tautas pašnoteikšanās tiesībām un Latvijas valsts simbola – sarkanbaltsarkanā karoga – atjaunošanu.

Latvijas Tautas frontes dibināšanas kongress notika 8.–9. oktobrī, un tajā tika apstiprināta darbības programma, kas sākotnēji neiekļāva prasību par neatkarīgas valsts atjaunošanu. Tomēr galvenais panākums bija īsā laikā vairāk nekā 100 000 cilvēku apvienošana daudzās atbalsta grupās visā Latvijas teritorijā. Nākamo gadu laikā viņu skaits pieauga, līdz pārsniedza 200 000 cilvēku. Līdz ar Latvijas Tautas frontes nodibināšanu tika organizētas vairākas manifestācijas, kas visai pasaulei demonstrēja tautas gribu un pārliecību ceļā uz neatkarību. No tām būtiskākā bija tautas manifestācija 11. novembra krastmalā, kad tika uzvilkti sarkanbaltsarkanais karogs Rīgas pils Svētā gara tornī un aizsākta tradīcija nolikt svečītes Lāčplēša dienā Rīgas pils pakājē.

1989. gada 23. augusts – “Baltijas ceļš”

Būtiskākā un skaitliski vislielākā Latvijas tautas gribas izpausme pirms valstiskuma atjaunošanas politiskā un juridiskā procesa bija “Baltijas ceļa” akcija, kas 1989. gada 23. augustā apvienoja vairāk nekā 2 miljonus cilvēku trijās Baltijas valstīs. Pulksten 19.00 gandrīz 600 km gara cilvēku ķēde no Tallinas līdz Rīgai un tālāk līdz Viļņai sdevās rokās, lai pievērstu pasaules uzmanību Molotova–Ribentropa pakta parakstīšanas 50. gadadienai.

1990. gada 4. maijs – deklarācija “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”

Latvijas tautas neatkarības faktiskās atjaunošanas centienu ievirzīšana juridiskās atzīšanas virzienā sākās 1989. gada oktobrī Latvijas Tautas frontes 2. kongresa laikā, kad tika pasludināta virzība uz Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu. Ņemot vērā Trešās

atmodas kustības nevardarbīgo raksturu, kongresa delegāti izvēlējās parlamentārās neatkarības ceļu, lai gan tas nebija vienīgais rīcības variants un tam nebija pilnīgs dažādo sabiedrisko kustību atbalsts. Politiskās cīņas nākamais solis bija pārstāvniecības iegūšana vietējās padomēs, kā arī Latvijas PSR Augstākajā padomē. Lielā mērā vietējo padomju darbība, kurās 1989. gada decembra vēlēšanās tika iebalsoti biedri, kas atbalstīja Latvijas Tautas frontes idejas, ļāva 1990. gada 18. marta Augstākās padomes vēlēšanās pārliecinoši uzvarēt Latvijas neatkarības atbalstītājiem. Vēlēšanās, kurās piedalījās vairāk nekā 80 % Latvijas balsstiesīgo iedzīvotāju, Latvijas Tautas frontes bloks ieguva 131 vietu, kas ļāva nodrošināt nepieciešamo divu trešdaļu vairākumu konstitucionālo pārmaiņu veikšanai.

1990. gada 4. maijs bija Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas procesa svarīgākais pagrieziena punkts, kad jaunievēlētā Latvijas PSR Augstākā padome ar 138 balsīm pieņēma deklarāciju “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”, ar kuru tika atjaunota 1922. gada 15. februārī pieņemtā Latvijas Republikas Satversme. Vienlaikus Augstākā padome noteica Latvijas Republikas valsts varas *de facto* atjaunošanas pārejas posmu.

1990. gada 26. novembris – 1. Policijas bataljons izveidots

Pieņemtā 4. maija deklarācija paredzēja pārejas periodu līdz 5. Saeimas vēlēšanām un pilnīgai Latvijas Republikas institūciju, tajā skaitā bruņoto spēku, atjaunošanai. Tomēr arī šajā periodā notika plānošanas darbi valsts aizsardzības funkciju pārņemšanai. 1990. gada augustā sākās darbs pie robežapsardzības koncepcijas izveides, bet 1990. gada 11. oktobrī Latvijas Republikas Ministru padome pieņēma lēmumu par Latvijas Republikas Robežapsardzības departamenta izveidošanu.

Pirmais atjaunotās Latvijas Republikas bruņotais formējums bija 1. Policijas bataljons, ko izveidoja 1991. gada 26. novembrī. Vēlāk vairākas reizes šī vienība mainīja nosaukumu un pakļautību, līdz 2009. gadā to apvienoja ar Nacionālo bruņoto spēku Militāro policiju.

1990. gada 20. decembrī Augstākā padome pieņēma likumu “Par Latvijas Republikas valsts robežu”, tomēr nekādu praktisku darbību īstenošanā neveica, lai nesarežģītu attiecības ar PSRS.

1991. gada janvāris – Barikāžu laiks

Barikāžu laiks ir apzīmējums notikumiem no 1991. gada 13. janvāra līdz 27. janvārim, kad PSRS centrālās varas iestādes mēģināja nepieļaut neatkarīgas valsts izveidi.

Viens no šādiem spēkiem bija Latvijas teritorijā dislocētās PSRS karaspēka vienības un to komandējošais sastāvs, virsnieki un karaskolu kursanti. Viens no pirmajiem pret Latvijas neatkarību vērstajiem pasākumiem, kurā tiešā veidā bija iesaistītas militārpersonas, norisinājās 1990. gada 15. maijā pie Latvijas Republikas Augstākās padomes ēkas (tagad – Saeimas nams). Lielā skaitā tajā piedalījās civilapģērbā gērbušies padomju armijas karaskolu kursanti un virsnieki. Agresīvi noskaņotais pūlis centās ielauzties Augstākās padomes ēkā, kad tur noritēja kārtējā plenārsēde. Šo mēģinājumu izjauca Rīgas pilsētas Iekšlietu pārvaldes īpašo uzdevumu milicijas vienība jeb *OMON* (saīsinājums no nosaukuma krievu valodā), ko dēvēja arī par “melnajām beretēm”. Šoreiz *OMON* kaujinieki jeb omonieši vēl nostājās Latvijas valstiskuma pusē.

Pretdarbība vēl vairāk saasinājās 1991. gada janvāra sākumā, kad ar Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas rīkojumu Rīgas *OMON* vienība ieņēma Preses namu, lai pārtrauktu Latvijas neatkarību atbalstošu preses izdevumu izdošanu. Naktī no 12. uz 13. janvāri Lietuvā *OMON* vienības ieņēma Viļņas televīzijas torni, bojā gāja 14 un tika ievainoti vairāk nekā 140 cilvēki. Šajā situācijā Latvijas Republikas Augstākā padome

1991. gada 13. janvārī pieņēma "Aicinājumu Latvijas tautai" un lēmumu "Par Latvijas Republikas Augstākās padomes aizsardzības štāba izveidošanu".

13. janvārī Latvijas Tautas frontes sarīkotajā protesta manifestācijā Rīgā, Daugavmalā, sapulcējās ap 500 000 cilvēku, lai izteiktu savu atbalstu lietuviešiem un paustu gatavību turpināt uzsāktu valsts neatkarības atjaunošanas ceļu. Dienas laikā ap svarīgākajām valsts un sabiedriskajām ēkām, jo sevišķi Vecrīgā, sāka celt barikādes, ielas un pieejas ēkām nobloķēja ar lieljaudas tehniku. Mierīgie iedzīvotāji stājās uz barikādēm, parādot pasaulei gatavību ziedot savu dzīvību, lai aizstāvētu Latvijas valsts neatkarību.

Pēc vairākiem uzbrukumiem Vecmīlgrāvī pie Brasas tilta un citur 1991. gada 20. janvāra vakarā notika asiņainākais Barikāžu laika incidents, kad OMON vienība un nenoskaidrotas militārpersonas (tā sauktais trešais spēks) uzbruka Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas ēkai. Gāja bojā un tika ievainoti vairāki milicijas darbinieki, žurnālisti un nejauši garāmgājēji.

1991. gada 24. janvāris – nodibināts Sabiedrības drošības departaments

Latvijas Republikas Ministru padome 24. janvārī pieņēma lēmumu par pašaizsardzības sistēmas veidošanas sākumu, nodibinot Sabiedrības drošības departamentu ar vienpadsmit štata vietām, lai pārņemtu barikāžu sargāšanu. Sabiedriskās drošības departamenta amatos bija vairāki 1989. gadā dibinātās Latviešu Strēlnieku apvienības biedri. Departaments kļuva par 1991. gada novembrī dibinātās Aizsardzības ministrijas priekšgājēju. Tieši Barikāžu laiks kļuva par galveno virzītāju pārejai no nevardarbīgas pretošanās kustības uz valstisko institūciju izveidi, kas paredzēja arī aizsardzības struktūru veidošanu.

Asiņainais uzbrukums Iekšlietu ministrijas ēkai veicināja PSRS vadības virzību uz kompromisa meklējumu. 21. janvārī Maskavā LR Augstākās padomes priekšsēdētājs Anatolijs Gorbunovs tikās ar PSRS prezidentu Mihailu Gorbačovu, kas apsollīja pārtraukt militārās akcijas Rīgā. Turpmāko sarunu gaitā izdevās nedaudz normalizēt kritisko situāciju, taču saspriņdzinājums saglabājās, tāpat kā barikādes Vecrīgas ielās.

1991. gada vasarā Sabiedrības drošības departaments pieauga līdz gandrīz 200 darbiniekiem, iekļaujot jaunizveidoto Robežsardzes daļu. 1991. gada augustā pieņēma lēmumu dibināt divus mācību centrus, tajā skaitā Mālpils mācību centru ar 61 štata vienību.

1991. gada 21. augusts – konstitucionālā likuma "Par Latvijas Republikas valstisko statusu" pieņemšana

Politiskās situācijas eskalācija sasniedza augstāko punktu 1991. gada augustā, kad Padomju Savienībā notika neveiksmīgs mēģinājums gāzt prezidentu Mihailu Gorbačovu un izbeigt viņa uzsāktu valsts demokratizācijas procesu. Puča organizētāji bija Valsts ārkārtas stāvokļa komiteja (VĀSK), kurā ietilpa astoņi konservatīvi noskaņoti kompartijas, drošības dienestu un armijas vadošie darbinieki.

Latvijā 19. augusta rītā PSRS karaspēka Baltijas kara apgabala pavēlnieks F. Kuzmins, kas bija VĀSK iecelts pārstāvis, izvirzīja ultimātu Latvijas Republikas Augstākās padomes vadībai, kas gan tika noraidīts. 19. augusta pievakarē Rīgas OMON kopā ar Baltijas kara apgabala karaspēka vienībām ieņēma vai izdemolēja daudzas valsts un sabiedrisko organizāciju ēkas, 20. augustā tika atbruņota Augstākās padomes apsardze.

21. augustā, kad PSRS bruņoto spēku vienības ieņēma Doma laukumu, Augstākā padome, ņemot vērā 1990. gada 4. maija deklarāciju, 1991. gada 3. marta Vislatvijas tautas aptaujas rezultātus un to, ka 1991. gada 19. augustā PSRS valsts apvērsuma rezultātā ir beigušas pastāvēt PSRS konstitucionālās valsts varas un pārvaldes institūcijas un nav iespējams realizēt 1990. gada 4. maija deklarācijas 9. punktu par Latvijas Republikas

valstiskās neatkarības atjaunošanu sarunu ceļā, pieņēma konstitucionālo likumu "Par Latvijas Republikas valstisko statusu", kas noteica, ka Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika, kurā valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai un kuras valstisko statusu nosaka Latvijas Republikas 1922. gada 15. februāra Satversme. Līdz ar politisko izšķiršanos par valsts attīstības ceļu sākās arī jebkuras neatkarīgas valsts sastāvdaļas, proti, bruņoto spēku centralizēta veidošana.

1991. gada 23. augusts – pieņemts likums "Par Latvijas Republikas Zemessardzi"

Pieņemtais likums noteica, ka Zemessardze ir brīvprātīgs militārs sabiedrības pašsardzības formējums. Neskatoties uz zināmām šaubām un deputātu diskusijām, lēmums tika pieņemts un sākās plānveidīga Latvijas Nacionālo bruņoto spēku veidošana. Jau nākamajā dienā – 24. augustā izdeva Zemessardzes priekšnieka pirmo pavēli – sākt zemessargu kandidātu reģistrāciju pašvaldību teritorijās. Septembrī sākās Zemessardzes bataljonu formēšana atbilstoši valsts teritoriālajam iedalījumam. Dažu mēnešu laikā 35 teritoriālajos bataljonos iestājās vairāk nekā 10 000 cilvēku. Pēc gada brīvprātīgo skaits sasniedza gandrīz 17 000, un Zemessardze kļuva par lielāko valstij uzticamo militāro organizāciju.

Paralēli Latvijas Republikas Zemessardzes veidošanai Sabiedrības drošības departaments 1991. gada rudenī īstenoja pasākumus regulāro aizsardzības spēku veidošanā, pieņemot likumu "Par Latvijas Republikas obligāto valsts dienestu". Pirmās vienības veidoja Robežapsardzības dienesta ietvarā.

1991. gada 2. septembris – darbību sāk Sabiedrības drošības departamenta mācību centrs Mālpilī

1991. gada 2. septembrī Valsts Mālpils lauksaimniecības tehnikuma telpās darbu sāka Sabiedrības drošības departamenta robežsargu mācību centrs. Pirmie brīvprātīgie Mālpils mācību centra kursanti bija PSRS bruņotajos spēkos dienējušie jaunieši, kas ieradās 1991. gada 10. oktobrī. 1991. gada 7. novembrī Augstākā padome pieņēma Latvijas armijas zvērestu, tās pašas dienas pēcpusdienā Sabiedrības drošības departamenta virsnieki Augstākajā padomē atteicās no PSRS karavīra zvēresta un zvērēja uzticību Latvijai. Jau 1991. gada 11. novembrī (Lāčplēša dienā) Rīgas Brāļu kapos pulksten 11 Mālpils mācību centra kursanti deva pirmo zvērestu pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas. 1991. gada 15. oktobrī apstiprināja trīs Robežsardzes mācību centru – Vārvē, Liepājā un Rīgā štatus, kas paredzēja 183 štata vietas un gandrīz 1000 kursantu apmācību.

1991. gada 13. novembris – Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas izveidošana

Atjaunot agrāko Latvijas Kara ministrijas nosaukumu Augstākās padomes deputāti neuzdrošinājās, baidoties, ka pasaule un vispirms jau Padomju Savienība var pārprast šādu soli. 1991. gada 13. novembrī deputātu vairākums nobalsoja par Aizsardzības ministrijas izveidošanu. 19. novembra sēdē par pirmo atjaunotās Aizsardzības ministrijas ministru iecēla Tālavu Jundzi.

Aizsardzības ministrija tika veidota uz Sabiedrības drošības departamenta bāzes, pārņemot visas materiālās vērtības un pieņemot darbā lielāko daļu departamenta darbinieku. Aizsardzības ministrijas tiešā pakļautībā nonāca arī šajā laikā organizēšanās stadijā esošie valsts Aizsardzības spēki.

1991. gada 5. decembrī tika pieņemts lēmums par Sabiedrības drošības departamenta likvidāciju un to, ka līdz gada beigām Aizsardzības ministrijai jāpārņem Sabiedrības drošības departamenta personāls, juridiskās saistības un materiālās vērtības.

1., 2., 6. Tautas atmodas manifestācija Daugavas krastmalā (1989). No Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Tautas frontes muzeja nodaļas arhīva

3. Baltijas ceļš (1989). No Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Tautas frontes muzeja nodaļas arhīva

4. Tautas atmodas manifestācija Doma laukumā (1989). No Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Tautas frontes muzeja nodaļas arhīva

5. Tautas atmodas manifestācija Mežaparka Dziesmu svētku estrādē (1988). No Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Tautas frontes muzeja nodaļas arhīva

6.

1992. gada 20. janvāris – apstiprināts Aizsardzības spēku štāba štats

Latvijas Republikas regulāro bruņoto spēku veidošana sākās 1992. gada sākumā, kad 20. janvārī apstiprināja Aizsardzības spēku štāba štatu sarakstu. Par pirmo Aizsardzības spēku komandieri 1991. gada 29. janvārī iecēla pulkvedi Daini Turlo.

Šajā pašā laikā sākās Aizsardzības spēku vienību formēšana, izmantojot mācību centru materiālās vērtības un infrastruktūru. 1992. gada 1. aprīlī notika pirmais obligātā militārā dienesta iesaukums.

1992. gada 13. februāris – izveidota Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija

Ar Latvijas Republikas Ministru padomes lēmumu Nr. 54 nolēma izveidot Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas Nacionālo aizsardzības akadēmiju. 1992. gada sākumā tikko kā izveidotās Aizsardzības ministrijas telpās divus kabinetus ierādāja Latvijas virsnieku karaskolas izveidei. Ar 1992. gada 18. februāra aizsardzības ministra pavēli Nr. 36 k-d izveidoja virsnieku grupu 10 cilvēku sastāvā akadēmijas organizatoriskās struktūras un mācību programmu izveidei, kuriem pievienojās Mālpils lauksaimniecības tehnikumā esošā mācību centra personāls.

1992. gada 12. martā ar Aizsardzības ministrijas pavēli apstiprināja izstrādāto Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) nolikumu un mācību programmu, un jau 24. martā pirmie pasniedzēji aizbrauca uz pastāvīgu dzīvošanu Mālpilī.

Tā kā šajos gados ne Zemessardze, ne Drošības dienests nebija Aizsardzības spēku vai Aizsardzības ministrijas pakļautībā, visas šīs Latvijas Republikas militārās drošības struktūras vienoja Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, kurā tajā laikā atradās izglītotākie virsnieki, kas izstrādāja Militārās apmācības koncepciju un gatavoja karavīrus gan Aizsardzības spēkiem, ieskaitot Robežsardzi, gan Zemessardzei, Drošības dienestam, Iekšlietu ministrijas militārajiem formējumiem. Nacionālā aizsardzības akadēmija bija pirmā struktūra, kur karavīri kopā mācījās, kaut gan oficiāli vienotā struktūra vēl nebija izveidota.

1992. gada 6. aprīlis – Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas darbības sākums

1992. gada 6. aprīlī svinīgos apstākļos atklāja Latvijas Nacionālo aizsardzības akadēmiju. Svinīgajā aktā piedalījās aizsardzības ministrs Tālavš Jundzis, viņa vietnieks Valdis Pavlovskis un Aizsardzības spēku komandieris pulkvedis Dainis Turlais.

Mālpils lauksaimniecības tehnikuma telpās mācības pēc saīsinātas sešu mēnešu programmas virsnieka profesiju apguva Mobilo strēlnieku un Robežsargu fakultātes kadeti.

Kopumā Mālpils periods akadēmijai bija pārbaudes un meklējumu laiks, kolektīvās saliedēšanas un savu iespēju izvērtēšanas laiks. Tika radīta materiālā un intelektuālā bāze tālākai nākamo virsnieku plašākai un kvalitatīvākai sagatavošanai.

1992. gada 2. oktobris – pirmais Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas izlaidums

NAA pirmais izlaidums notika Aizsardzības ministrijas telpās, kur kadeti deva jaunā Latvijas virsnieka zvērestu ar devīzi "Lai dzīvotu mierā, jāmacās karot". Tie bija sešu mēnešu virsniekvietnieku un virsnieku kursi, kurus pabeidza 60 leitnanti un 13 virsniekvietnieki. NAA pirmā izlaiduma 73 virsniekiem un virsnieku vietniekiem dienesta pakāpes piešķīra ar Aizsardzības ministrijas 1992. gada 1. oktobra pavēli.

1993. gada 16. marts – Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija sāk darbību Rīgā, Ezermalas ielā 8

1992. gada oktobrī Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas pasniedzēji devās uz bijušo PSRS karaskolas teritoriju Ezermalas ielā 8, kur bija paredzētas telpas NAA un

Policijas akadēmijai. Telpas bija pamatīgi izdemolētas un visa teritorija nolaistā stāvoklī. 1993. gada janvārī, kad visas telpas pārņēma no PSRS armijas, sākās remontdarbi. Tajā pašā laikā gatavoja mācību plānus, programmas, jo martā bija paredzēts sākt mācības jaunajam kadetu kontingentam.

1993. gada 23. februārī Aizsardzības ministrijas izveidotā komisija pieņēma ekspluatācijā NAA jaunās mācību telpas. 1993. gada 8. martā NAA rektors pulkvedis Valdis Matīss rīkoja sanākumi sakarā ar jaunā mācību gada sākšanu. Kadetu vadītāji atskaitījās par paveikto un gatavību mācību procesam. Plānoja uzņemt 120 kadetus Mobilo strēlnieku un 120 kadetus Robežsargu fakultātē, mācību laiks – trīs gadi. 1993. gada 10. martā jaunajiem kadeti sākās pārbaudījumi fiziskajā gatavībā, bet jau 1993. gada 16. martā ar parādi NAA teritorijā sākās jaunais mācību gads.

1994. gada 24. novembris – Latvijas Republikas Nacionālo bruņoto spēku izveidošana

Plāni par vienotu Latvijas Republikas militāro spēku izveidi sākās 1993. gada martā, kad, ņemot vērā štābu mācību rezultātus, izveidoja darba grupu jaunas struktūras un funkciju izstrādei.

Lai apvienotu visus bruņotos spēkus vienā struktūrā, ar vienu vadību, koncepciju, stratēģiju un taktiku, 1994. gada rudenī tika likvidēts Aizsardzības spēku komandiera amats un Aizsardzības spēku štābs, bet izveidots Nacionālo bruņoto spēku (NBS) štābs, kas uzsāka NBS veidošanas praktisko darbu. Par NBS komandieri 1994. gada 25. oktobrī iecēla Zemessardzes pulkvežleitnantu Juri Dalbiņu, vienlaikus saglabājot Zemessardzes komandiera amatu un Zemessardzes štābu.

1995. gada 26. augusts – pirmais Nacionālās aizsardzības akadēmijas pilnais izlaidums

Sākotnēji NAA izveidoja divas trīsgadīgas bakalaura līmeņa mācību programmas robežsargu (kas toreiz bija Aizsardzības spēku sastāvā) un mobilo strēlnieku plūsmām. Abās programās kadeti apguva sauszemes vada komandiera zināšanas un papildus tām Mobilo strēlnieku fakultātē vispārējo pedagoģiju, savukārt Robežsargu fakultātē – tiesību zinības.

Paralēli šīm divām pamatapmācības plūsmām no 1993. gada līdz 2002. gadam tika organizēti divgadīgi neklātienes vada komandieru kursi, kas bija paredzēti NBS dienotājiem karavīriem, un uzsāka trīs grupas: Zemessardzes grupa, Aizsardzības spēku grupa un Drošības dienesta grupa. Vēlāk tām pievienojās arī Jūras spēku un Gaisa spēku grupa. 1993. gadā sāka darboties viengadīga mācību programma augstskolu absolventiem, ko gan nebija plānots atstāt kā pastāvīgu virsnieku apmācību veidu. Pirmais izlaidums notika 1994. gada 18. novembrī, kad leitnanta dienesta pakāpes ieguva 10 jaunie virsnieki.

1993. gada 1. maijā tika apstiprināts jauns NAA štatu saraksts ar 258 štata vietām, t. sk. bija 97 virsnieki, 4 apakšvirsnieki, 157 darbinieki, kas nodrošināja akadēmijas darbību.

1995. gada 26. augustā 56 jaunie virsnieki kā pirmie absolvēja pilnu trīsgadīgo mācību kursu Mobilo strēlnieku fakultātē un Robežsardzes fakultātē. Tas noslēdza zināmu posmu un iezīmēja stabilitāti un prognozējamību. Kopā Nacionālās aizsardzības akadēmijas pirmsākumā dažādus kursus un studiju programmas absolvēja 380 karavīri. Militārās apmācības sistēma bija radīta un aprobēta, tālāk sekoja pilnveide un jauni izaicinājumi.

Laila Tiģere,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
bibliotēkas vadītāja

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS REKTORI

Pulkvedis Valdis Matīss –
amatā no 30.03.1992. līdz 27.02.1998.

Iepriekšējais amats: Maskavas Humanitārās kara akadēmijas katedras vadītājs.

Dzimis 1944. gada 24. oktobrī Balvu rajona Rugāju pagastā.

1992. gadā uzsācis darbu Latvijas Republikas Aizsardzības spēkos, Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas priekšnieks un izveidotājs.

Izglītība: Bērzpils vidusskola (1962), Ļeņingradas Artilērijas kara skola (1965), Ļeņingradas Artilērijas kara akadēmija (1974), Maskavas M. V. Frunzes vārdā nosauktās Kara akadēmijas aspirantūra, militāro zinātņu kandidāts (1986), docents (1989).

Devies mūžībā 2010. gada 24. maijā.

Pulkvežleitnants Ilmārs Viksne –
amatā no 27.02.1998. līdz 02.04.2001.

Iepriekšējais amats: NAA Aizsardzības zinātņu centra vadītāja vietnieks, zinātniskās grupas vadītājs.

Dzimis 1962. gada 21. oktobrī Rīgā.

1993. gada 3. jūnijā iestājies Latvijas Republikas aktīvajā militārajā dienestā, pirmā dienesta vieta – NAA Aizsardzības zinātņu centrs.

Izglītība: Rīgas 1. vidusskola (1980), Rīgas J. Alkšņa Augstākā kara aviācijas inženieru skola (1985), turpat – tehnisko zinātņu kandidāts (1991), Rīgas Tehniskā universitāte, inženierzinātņu doktora grāds (1992).

Pulkvedis Juris Maklakovs –
amatā no 31.07.2001. līdz 13.05.2004.

Iepriekšējais amats: NAA prorektors mācību darbā.

Dzimis 1964. gada 27. oktobrī Ludzas rajona Nukšu pagastā.

1993. gada 4. martā iestājies Latvijas Republikas aktīvajā militārajā dienestā, pirmā dienesta vieta – NAA, Skaitļošanas centra inženieris programmētājs.

Izglītība: Rēzeknes 1. vidusskola (1982), Kaļiņingradas kara aviācijas tehniskā skola (1985), Maskavas Žukovska Gaisa spēku kara aviācijas inženieru akadēmija (1992), ASV Sauszemes spēku kara koledža (USA Army War College) (2004).

Brigādes ģenerālis Kārlis Krēsliņš –
amatā no 14.05.2004. līdz 27.05.2005.

Iepriekšējais amats: Latvijas Nacionālo bruņoto spēku Štāba priekšnieks.

Dzimis 1945. gada 13. aprīlī Alūksnes rajona Annas pagastā.

1992. gadā iestājies Latvijas Republikas aktīvajā militārajā dienestā, pirmā dienesta vieta – NAA, priekšnieka vietnieks zinātniskajā darbā.

Izglītība: Alūksnes 1. vidusskola (1963), Rīgas Aviācijas karaskola (1966), Maskavas Žukovska Gaisa spēku kara aviācijas inženieru akadēmija (1974), Maskavas Žukovska Gaisa spēku kara aviācijas inženieru akadēmijas Radiotehniskās fakultātes aspirantūra, tehnisko zinātņu kandidāts (1977), docents (1988), Latvijas Zinātņu akadēmijas Fizikālās enerģētikas institūta habilitētā inženierzinātņu doktora zinātniskais grāds (*Dr.habil.sc.ing.*).

Pulkvežleitnants Gunārs Upītis –
amatā no 01.09.2005. līdz 27.09.2007.

Iepriekšējais amats: NAA prorektors mācību darbā.

Dzimis 1965. gada 13. martā Balvu rajona Tilžas pagastā.

1991. gada 1. oktobrī iestājies Latvijas Republikas Zemessardzē, pirmā dienesta vieta – Zemessardzes 31. Balvu bataljons.

Izglītība: Tilžas vidusskola (1983), Kaļiņingradas Augstākā kara inženieru skola (1988), Daugavpils Pedagoģiskā universitāte, Matemātikas specialitāte (1993), Baltijas aizsardzības koledža (*BALTDEFCOL*), Vecākā štāba virsnieka kurss (2001), Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, profesionālā maģistra grāds “Militārā vadība un drošība” (2011).

Starptautiskās misijas: *KFOR* Kosovā (10.2007.–03.2008.), Latvijas kontingenta komandieris, multinacionālās brigādes “Centrs” štāba priekšnieka vietnieks atbalsta jautājumos.

Jūras kapteinis Vladimirs Dreimanis –
amatā no 28.09.2007. līdz 30.06.2010.

Iepriekšējais amats: Latvijas 2. ranga aizsardzības atašejs Dānijā, Norvēģijā un Islandē.

Dzimis 1968. gada 2. oktobrī Baku.

1993. gada 17.novembrī iestājies Latvijas Republikas aktīvajā militārajā dienestā, pirmā dienesta vieta – Jūras spēku Dienvidu rajona patruļkuģis *P-02*, kuģa komandieris.

Izglītība: Baku 25. vidusskola (1985), Kaspijas Augstākā jūras kara flotes skola (1990), Dānijas Jūras spēku virsnieku skola (1999).

Pulkvedis Andris Kalniņš –
amatā no 01.07.2010. līdz 10.05.2011.

Iepriekšējais amats: NBS Militārās policijas komandieris.
Dzimis 1956. gada 1. janvārī Jaunjelgavā.
1991. gadā iestājies Latvijas Republikas aktīvajā militārajā dienestā, pirmā dienesta vieta – Latvijas Republikas Drošības dienests, Valsts prezidenta apsardzes izveidotājs.
Izglītība: Rīgas 31. vidusskola (1974), Fiziskās kultūras institūts (1985), Nacionālā aizsardzības akadēmija, Militārās izglītības izlīdzināšanas programma, virsnieka pamatapmācības līmenis (2008).

No 2010. gada 1. jūlija Nacionālo bruņoto spēku Mācību vadības pavēlniecības komandiera amats tiek apvienots ar NAA rektora amatu.

Pulkvedis Egīls Leščinskis –
amatā no 11.05. 2011. līdz 19.06.2015.

Iepriekšējais amats: NBS Sauszemes spēku Kājnieku brigādes G-3 Operāciju un plānošanas pārvaldes priekšnieks.
Dzimis 1967. gada 18. jūlijā Ilūkstē.
1991. gadā iestājies Latvijas Republikas Zemessardzē, pirmā dienesta vieta – Zemessardzes 1. brigādes Speciālo uzdevumu vienība.
Izglītība: Ilūkstes 1. vidusskola (1985), Rīgas Tehniskā universitāte (profesionālā maģistra grāds, 5. līmeņa profesionālā kvalifikācija, Radio inženiera konstruktora tehnologa specialitāte) (1992), ASV Jūras spēku NMN (Nesprāgušas municijas neitralizēšanas) skola (1998), ASV Armijas rezerves spēku Brigādes un bataljona līmeņa štāba virsnieka kurss (1998), Baltijas aizsardzības koledža (BALTDEFCOL), Vecākā štāba virsnieka kurss (2000) un Augstākā štāba virsnieka kurss (2012).

Starptautiskās misijas: OIF Irāka (01.2004.–07.2004.), multinacionālās divīzijas “Dienvīdi-Centrs” Atmīnēšanas daļas priekšnieks.

Pulkvedis Georgs Kerlins – amatā no 20.06.2015. līdz 08.09.2017.
Iepriekšējais amats: NAA prorektors.
Dzimis 1973. gada 20. jūlijā Kuldīgā.
1992. gada 5. jūnijā iestājies Latvijas Republikas aktīvajā militārajā dienestā, pirmā dienesta vieta – NBS Štāba bataljons.
Izglītība: Rīgas internātskola (1991), Nacionālā aizsardzības akadēmija, vada komandieris un pedagoģijas bakalaura grāds (1995), Jaunāko štāba virsnieku kurss (2003), Baltijas aizsardzības koledža (BALTDEFCOL), Vecāko štāba virsnieku kurss (2004) un Augstākā komandējošā sastāva virsnieku kurss (2015).

Starptautiskās misijas: EDSO Kosovas pārbaudes misija, novērotājs (01.1999.–07.1999.), SFOR Bosnija un Hercegovina, Mehanizētās kājnieku rotas komandiera vietnieks (10.1999. –03.2000.), SFOR/KFOR Bosnija un Hercegovina, Kosova, Izlūkotrotas komandieris (08.2002.–02.2003.), OIF Irāka, kaujas grupas komandiera vietnieks (10.2004. –03.2005.), OIF Irāka, Latvijas manevra grupas komandieris (01.2007. –06.2007.).

Pulkvedis Valts Āboliņš –
amatā no 09.09.2017. līdz 24.07.2020.

Iepriekšējais amats: NAA prorektors.
Dzimis 1972. gada 8. decembrī Kuldīgā.
1993. gada 10. maijā iestājies Latvijas Republikas aktīvajā militārajā dienestā. Pirmā dienesta vieta – NBS Štāba bataljons.
Izglītība: Saldus lauksaimniecības tehnikums (1991), Nacionālā aizsardzības akadēmija, vada komandieris un pedagoģijas bakalaura grāds (1997), Latvijas Universitāte, pedagoģijas maģistra grāds (1999), Baltijas aizsardzības koledža (BALTDEFCOL), Vecākā štāba virsnieka kurss (2002).

Starptautiskās misijas: Afganistāna, Farijābas province, PRT Maimana, PRT komandiera vietnieks (2009)

Pulkvedis Oskars Kudlis –
amatā kopš 25.07.2020.

Iepriekšējais amats: NAA prorektors.
Dzimis: 1976. gada 13. maijā Viļānos.
1995. gada 4. septembrī iestājies Latvijas Republikas aktīvajā militārajā dienestā. Pirmā dienesta vieta – Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija.

Izglītība: Rēzeknes komercskola (1995), Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, vada komandieris un pedagoģijas bakalaura grāds (1998), Latvijas Universitāte, pedagoģijas maģistra grāds (2000), Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, rotas komandieris (2001) Latvijas Universitāte, ekonomista maģistra grāds (2004), *United States Army Command and General Staff College (CGSC)*, *Command and General Staff Officer Course* (Augstākā komandējošā sastāva virsnieku kurss) (2015).

Starptautiskās misijas: Bosnija un Hercegovina, (08.2002.-02.2003.), Afganistāna, Ziemeļu reģionālā pavēlniecības štāba vecākais virsnieks (11.2009.-03.2010. un 03.2012.-09.2012.).

No Latvijas
Nacionālās
aizsardzības
akadēmijas arhīva

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas simbolika Symbols of the National Defence Academy of Latvia

1. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas ģerbonis (logo)
Coat of Arms (logo)
of the National Defence Academy of Latvia

2. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas militārās izglītības zīme, kas tiek piešķirta visiem akadēmijas pamatkursa absolventiem
Badge of Military Education of the National Defence Academy of Latvia (for all graduates of basic academy courses)

3. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas militārās izglītības zīme, kas tiek piešķirta Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieku kursa absolventiem
Badge of Military Education of the National Defence Academy of Latvia (for graduates of the Intermediate Command and Staff Officer Course)

4. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas militārās izglītības zīme, kas tiek piešķirta Baltijas valstu Jūras spēku Jaunāko štāba virsnieku kursa absolventiem
Badge of Military Education of the National Defence Academy of Latvia (for graduates of the Baltic Naval Intermediate Command and Staff Course)

5. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas devīze - "Per aspera ad astra"
Motto of the National Defence Academy of Latvia - "Per aspera ad astra"

6. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas atjaunotais karogs, kas izgatavots 2012.gadā
The renewed flag of the National Defence Academy of Latvia (made in 2012)

7. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas kursa karogi (standarti)
Course Banners (Standards)
of the National Defence Academy of Latvia

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas simbolika Symbols of the National Defence Academy of Latvia

8. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas emblēma
Emblem of the National Defence Academy of Latvia

9. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas beretes kokarde
Cap Badge of the National Defence Academy of Latvia

10. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas kursu uzšuves kaujas formas tērps
Course stitches of the National Defence Academy of Latvia for the Battle Dress Uniform

11. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas piedurknes uzšuve kaujas formas tērps
Military insignia of the National Defence Academy of Latvia for the Battle Dress Uniform

12. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadetu uzpleči un dienesta pakāpes
Cadet Ranks & Insignia Epauletttes of the National Defence Academy of Latvia Daily (Festive) Uniform

13. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas apbalvojums "Atzinības zīme"
Badge of Recognition of the National Defence Academy of Latvia

14. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas piedurknes uzšuve ikdienas (svētku) formas tērps
Military Insignia of the National Defence Academy of Latvia for the Daily (Festive) Uniform

*Pulkvežleitnants Raimonds Kursītis,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
vadības grupas vecākais eksperts (plānošanā)*

PAR LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS SIMBOLIEM

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (LNAA) 2017. gada sākumā svinēja savu 25. gadadienu, kuras ietvaros tika izdota grāmata "Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija. Pirmie 25 gadi". Šajā grāmatā ļoti pamatīgi ir aprakstīti LNAA simboli (ģerbonis (logo), emblēma, karogs, devīze, himna, apbalvojumi, militārās izglītības zīmes, piedurknes uzšuves, kursu standarti u. c.) un to rašanās vēsture. Teksts papildināts ar skaistiem fotoattēliem un zīmējumiem, tāpēc katrs var paņemt šo grāmatu un iepazīties ar attiecīgo informāciju. Turklāt LNAA 1. mācību korpusa 3. stāvā ir izveidota vēsturiska ekspozīcija, kurā iekļauti galvenie LNAA simboli, Goda zobeni, kausi un apbalvojumi.

2018. gadā Satversmes sapulce (saskaņā ar jauno LNAA Satversmi) apstiprināja LNAA ģerboņa (logo) izskatu un aprakstu, jaunā akadēmijas karoga izskatu un aprakstu, emblēmas un piedurknes uzšuvju izskatu un aprakstus, kā arī LNAA devīzi. 2021. gadā Satversmes sapulce apstiprināja arī jauno akadēmijas himnu, jo iepriekšējā sastāvā himnas apstiprināšanai nebija saņemts nepieciešamais balsu vairākums.

Pēdējos gados ir veiktas atsevišķas izmaiņas šajā jomā, jo LNAA ir gan saglabājusi apstiprinātos simbolus, gan papildinājusi savus simbolus ar jauniem elementiem, par kuriem vēlos sniegt informāciju žurnāla lasītājiem.

Kopš 2020. gada LNAA tiek īstenots Zemessardzes vada komandieru kurss (ZS VKK), kurā pamata militāro virsnieka izglītību var iegūt zemessargi. Ņemot vērā kursa specifiku, ZS VKK klausītāji, beidzot šo kursu, saņem speciālu militārās izglītības zīmi, kas atšķiras no SzS MV, GS MV, JS MV un KSV kursu absolventu militārās izglītības zīmēm. Zīmes pamatā

Zemessardzes vada komandiera kursa militārās izglītības zīme (2020). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Virsnieka speciālista pamatkursa militārās izglītības zīme (2021). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Zemessardzes vada komandiera kursa karogs (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

ir trīs stilizēti burti "ZSV", kas nozīmē, ka šī zīme tiek piešķirta Zemessardzes jaunākajiem virsniekiem – leitnantiem. Zīmes izmēri 40 x 30 mm, centrā ir samazināta izmēra LNAA ģerbonis (logo), bet zīmes apakšā trīs burti "VKK", kas apzīmē Vada komandiera kursu.

2021. gada nogalē ZS VKK izlaidumā pirmā kursa absolventi uzdāvināja LNAA sava kursa standartu (karogu), kuru iegādājās par personiskajiem līdzekļiem. Tātad LNAA kursu standartu (karogu) rindā ir parādījusies vēl viena zaļā krāsa.

Kopš 2001. gada LNAA īsteno Virsnieka speciālista pamatkursu (VSP), pēc kura absolvēšanas virsnieks speciālists saņem savu pirmo virsnieka pakāpi – virsleitnants, bet ārsts – kapteiņa dienesta pakāpi. VSP paredzēts teologa, jurista, psihologa, diriģenta, ārsta, farmaceita, informācijas tehnoloģiju, elektronikas, telekomunikācijas, telemātikas, kibernetikas, datorvadības vai datorzinātnes specialitātē. Ņemot vērā, ka kursa ilgums ir tikai 16 nedēļas, kopš 2021. gada VSP kursa absolventiem tiek piešķirtas jauna parauga virsnieku pamatzglītības zīmes, kas atšķiras no SzS MV, GS MV, JS MV un KSV kursu militārās izglītības zīmēm.

Zīmē ir saglabāts LNAA ģerboņa (logo) pamats – vairogs (45 x 37 mm), bet centrālā daļā ievietoti trīs stilizēti burti "VSP". Jaunas militārās izglītības zīmes ieviešana dos iespēju virsniekiem speciālistiem identificēt sevi kā atsevišķu virsnieku kopību, kas beiguši studijas LNAA un vienlaikus savu īpašo zināšanu un prasmju dēļ atšķiras no citiem NBS virsniekiem.

Kopš 2020. gada sākuma NBS karavīriem izsniedz jaunā parauga lauka formas tērpus ar "Wood LatPat" kamuflāžas rakstu. To izstrādājuši Zemessardzes speciālisti, lai tā raksts labāk atbilstu Latvijas ģeogrāfiskajiem un klimatiskajiem apstākļiem, kā arī lai to grūtāk būtu redzēt no gaisa vai ar dažādām modernām novērošanas ierīcēm. Jaunais kamuflāžas raksts ir datorā mākslīgi radīts zīmējums pēc Latvijas dabas motīviem, tāpēc tā krāsas atšķiras no iepriekšējiem lauka formas tērpiem. LNAA piemeklēja un ieviesa jaunas krāsas (pantones) lauka formas tērpu piedurknes uzšuvēm (vienības emblēmai un kursu zīmēm). Jaunā parauga piedurknes uzšuve 2021. gadā apstiprināta Satversmes sapulces sēdē.

Piedurknes un kursu uzšuves ikdienas (svētku) un kaujas formas tērпам (2020). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

LNAА Tālmācības centram vēl 2007. gadā radās ideja izveidot savu emblēmu, taču tikai 2018. gada sākumā, pēc bijušā Tālmācības centra priekšnieka majora Vitālija Šlendina iniciatīvas, izveidoja jauno Tālmācības centra emblēmu. Tajā attēlota pūce, kas mūsu folklorā ir gudrības simbols, zobens, divas lāpas un zemeslode. Emblēma parāda, ka globalizācijas un moderno sakaru laikmetā no jebkuras pasaules vietas var pieslēgties LNAА mājas lapai vai ILIAS sistēmai, lai iegūtu zināšanas un turpinātu studijas. Emblēmas grafiskā dizaina autore ir seržante Madara Šteina. Emblēma 2018. gadā apstiprināta Aizsardzības ministrijas Heraldikas, simbolikas un atribūtikas komisijā. Plānots to izmantot ILIAS sistēmā un uz Tālmācības centra (Tālmācības studiju nodaļas) mācību materiāliem.

Emblēma (logo) kaujas formas tērпам Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas Tālmācības centram (2018). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Dr. hist. **Kārlis Dambītis**,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Militārās vadības studiju nodaļas
Nacionālo bruņoto spēku vēstures pētniecības nodaļas
vadošais pētnieks

MELNĀS KAFIJAS VAKARS – LATVIJAS KARA SKOLAS SENĀKĀ TRADĪCIJA

Militāro iestāžu un vienību tradīcijas ir tiešs veids, kā gadu simtiem tiek nodrošināta militārās sabiedrības saikne ar pagātni. Katrs laikmets tradīcijās ienes savas korekcijas un izmaiņas, dažkārt tas notiek labprātīgi, bet dažkārt – apkārtējo apstākļu ietekmē. 2020. gadā Latvijas armijas tradīcijas būtiski ietekmēja Covid-19 izplatība, kas ierobežo un pat liedz daudzus pasākumus. Lai gan Nacionālie bruņotie spēki turpina mācību procesu, daudzi valsts aizsardzībai nesvarīgi vai mazāk svarīgi procesi un notikumi tika aizturēti, lai neveidotu lieku risku un nesekmētu vīrusa izplatību gan bruņotajos spēkos, gan sabiedrībā.

Arī Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas tradīcijas ir jāmodificē atbilstoši jaunajiem apstākļiem, tāpēc viena no Latvijas armijas senākajām, no Latvijas Kara skolas pārmantotajām tradīcijām – Melnās kafijas vakars kopš 2020. gadā tika atzīmēts daudz ierobežotāk nekā iepriekšējos gados.

Melnās kafijas vakara tradīcija ir cieši saistīta ar Latvijas Neatkarības kara bertonādes posmu, kurā tikko dibinātā Kara skola tika iesaistīta kaujās pie Rīgas. Lai gan Kara skola sabiedrības izpratnē bieži vien asociējas ar profesionālu vienību ar nosacīti pieredzējušiem karavīriem tās rindās, 1919. gada oktobrī un novembrī situācija bija pavisam cita. Kara skolas kadeti, starp kuriem bija gan pieredzējuši, gan mazāk pieredzējuši karavīri tikai oktobra pirmajās dienās ieradās Rīgā, Krišjāņa Barona (tolaiķ – Suvorova) ielā 99, lai uzsāktu topošo virsnieku apmācību. Taču Bermonta uzbrukuma dēļ mācības nesākās un skolas personālu nosūtīja uz fronti Rīgas pievārtē.

Pirmās mācību dienas – 8. oktobra rītā katrs kadets saņēma šauteni un 150 patronas – daudziem kadetiem pat nebija uzkabes, kur tās ielikt, tāpēc patronas sabēra kabatās. Divās dienās kaujās iesaistīja divas rotas, kopskaitā 170 kadetus un astoņus virsniekus.

Kara skolas kadeti pēc vainaga nolikšanas Brāļu kapos. 1936. gada 30. novembris. No Latvijas Kara muzeja arhīva

Pirmās ugunskrīstības Kara skolai bija 9. oktobra rītā, kad ap plkst. 5.00 uz ierakumiem pie Ēbeļmuižas (mūsdienās – Ziepniekkalna kapu rajonā) nosūtīja 1. rotas 2. vadu – artilērijas apšaudē netālu no dzelzceļa pārbrauktuves pār Jelgavas šoseju ievainoja kadetu Hugo Bričku. Ievainojums bija tik smags, ka viņam vēlāk apmetēja kāju, un, lai gan viņš mācības turpināt vairs nevarēja, viņam kopā ar pirmā izlaiduma kadetiem piešķīra leitnanta dienesta pakāpi. Pēcpusdienā uz pozīcijām Bauskas ielas apkārtnē nosūtīja pārējās Kara skolas vienības, kuras ceļā nokļuva artilērijas apšaudē un aviācijas uzlidojumos.

Līdz ar tumsas iestāšanos pozīcijās parādījās aizvien vairāk karavīru, kuri individuāli vai grupās atkāpās, bet ap plkst. 20.00 parādījās arī ienaidnieka priekšējās vienības. Ņemot vērā pretinieka virzīšanos gar Jelgavas šoseju, pastāvēja iespēja nokļūt ielenkumā, tāpēc ap pusnakti Kara skolas vienība sāka atkāpties Rīgas tiltu virzienā. Pirmajās dienās līdz 13. oktobrim Kara skolas uzdevums bija garnizona dienests – patrulēt Rīgas ielās, uzturēt kārtību un pasargāt veikalus un noliktavas no laupīšanām. No 13. oktobra līdz 10. novembrim Kara skola apsargāja Daugavas krastu ap Vecrīgu. Skolas veidotās kaujas vienības sastāvā tobrīd bija jau 198 kadeti un 11 virsnieki. Mēnesi ilgajā pozīciju karā kadeti piedzīvoja gan artilērijas, gan ložmetēju apšaudes, gan arī indīgo kaujas gāzu pielietošanu. Naktī uz 11. novembri Kara skolas kadeti veica vairākus drosmīgus izlūkgājienus pāri Daugavas tiltiem, līdz beidzot 11. novembra rītā sāka Torņkalna un Āgenskalna pārmeklēšanu.

Kopumā līdz 12. novembrim Dienvidu frontes rezervē kaujās krita divi kadeti, bet deviņi kadeti un viens virsnieks tika ievainoti. Kadetu Jāni Dēliņu nāvējoši ievainoja 22. oktobrī postenī Daugavmalā, kadets Gustavs Beļinka krita 9. novembrī Grēcinieku ielā. Virsleitnantu Kārli Arnesu ievainoja 23. oktobrī ar šķembu. 20. oktobrī Peldu ielā ar vienu lodi smagi ievainoja kadetus Jēkabu Švanku un Mārtiņu Jansonu, 5. novembrī, izlūkojot Daugavas tiltus, ievainoja kadetus Jāni Štrausu un Nikolaju Labrenci, 6. novembrī patruļas laikā artilērijas lādiņa sprādzienā ievainoja kadetus Nikolaju Andersonu, Imantu Šeferi, Jāni Stroži, Viktoru Degļavu un Arnoldu Pelēci.

Gatavojoties Jelgavas operācijai, uz fronti atkal nosūtīja kadetus. Tobrīd Kara skolas kaujas vienības skaitliskais sastāvs jau sasniedza 11 virsniekus un 265 kadetus, kuri veidoja divas rotas ar trīs vadiem katrā un ložmetēju komandu. Virsnieku trūkuma dēļ divus no vadiem komandēja pieredzējušākie kadeti – seržanti Pēteris Vītols un Alfrēds Lukstiņš.

Kara skolas kadeti Melnās kafijas vakara dienā. Iznākšana no Brāļu kapiem. 1936. gada 30. novembris. Pirmais soļo skolas priekšnieks pulkvedis Krīpēns. No Latvijas Kara muzeja arhīva

Kara skolas kadeti Melnās kafijas vakarā (20. gs. 30. gadi). No Latvijas Kara muzeja arhīva

Melnās kafijas vakars Kara skolā (20. gs. 20. gadi). No Latvijas Kara muzeja arhīva

16. novembrī plkst. 10.00 no rīta kadeti uzsāka gājienu uz pozīcijām. Dienas laikā noejot vairāk nekā 30 kilometrus, viņi sasniedza apvidu uz dienvidiem no Dalbes. Nākamajā dienā, veicot izlūkošanu un tuvojoties pozīcijām, kadetu vienība pietuvojās un visbeidzot ieņēma Vareļu mājas, zaudējot divus ievainotos. 18. novembrī, vēl nepaspējot turpināt iesāktos Jelgavas operācijas uzbrukumus, Kara skolas vienība iekļuva traģiskākajā kaujā, kurā no Vareļos esošajiem 58 kadeti pusstundas laikā krita 12, bet deviņi tika ievainoti

vai nokļuva pretinieka gūstā. Kopējie zaudējumi Kara skolai šajās dienās bija viens virsnieks un 24 kadeti. Zaudējumiem sekoja atkāpšanās Dalbes virzienā un atkal nākamās dienas uzbrukums Lielupes virzienā, tikai šoreiz jau tuvāk Jelgavai. 21. novembrī Latvijas armija ieņēma Jelgavu un tajā pašā dienā Kara skola pilsētā sāka garnizona dienestu, kas ilga līdz 29. novembrim, kad skolas personāls atgriezās Rīgā.

Atgriešanās Rīgā nebūt neatgādināja triumfa gājieni, kādu 1919. gada 6. jūnijā pieredzēja Ziemeļlatvijas brigāde. 30. novembrī, atgriežoties galvaspilsētā, skolas apgāde iepalika, tāpēc arī vakariņas kadeti nevarēja izsniegt. Pieejama bija vienīgi rupja maize, melna miežu un cigoriņu kafija un marmelāde, cukurots augļu sulas biezenis, kādu vācu armija lietoja Pirmā pasaules kara gados un kas bagātīgi bija atstāts bijušajās vācu armijas noliktavās.

Tā radās Kara skolas tradīcija – Melnās kafijas vakars, kurā, gluži kā 1919. gada 30. novembrī atgriežoties no kaujas lauka, tiek pārbaudīts skolas personāls un izsaukti visi skolas personāla sarakstā iekļautie kadeti – tostarp kaujās kritušie: Gustavs Beļinka, Oļģerts Boms, Jānis Dēliņš, Roberts Dzelzskalns, Ansis Erdmanis, Jūlijs Irbe, Ēvalds Koliņš, Nikolajs Lācis, Otto Palms, Pauls Palms, Jānis Pelšs, Jānis Rutkis, Gustavs Skalde, Verners Skudrulis.

Tradīciju Kara skola turpināja līdz pat 1939. gadam, bet padomju okupācija to pārtrauca. Kara skolas mantiniece ir Nacionālā aizsardzības akadēmija, sākot ar 1993. gada 30. novembri, atjauno un uztur šo tradīciju. Joprojām vakara jundā tiek izsaukti 14 kadeti, kuru vārdi uz mūžīgiem laikiem ir ierakstīti Kara skolas kadetu sarakstos, un aizdegta piemiņas liesma, godinot viņu varonību un nesto upuri.

Melnās kafijas vakars (2020). No Aizsardzības ministrijas arhīva

REKTORA KAUSS

2013. gadā NAA rektors pulkvedis Egīls Leščinskis ierosināja organizēt ikgadējās NAA personāla sporta sacensības un to laikā sniegt iespēju komandām izcīnīt ceļojošo Rektora kausu. Sacensību laikā kadetu un NAA personāla komandas sacentās dažādos sporta veidos, kur rezultātā tika noteikti uzvarētāji kopvērtējumā. Rektora kausu izgatavoja rotkaļa Jāņa Mikāna darbnīcā pēc pulkvežleitnanta Raimonda Kursiša skices. Kausa centrālā daļa ir izgatavota no zviedru 40 mm Bofors L/70 zenītlieģgabala šāviņa čaulas, bet kausa pamatne no lakota sarkankoka. Čaula papildināta ar stilizētiem bronzas spārnēm un NAA ģerboni (logo) un emblēmu.

Rektora kausa izcīņas sacensību programma katru gadu mainījās, taču parasti komandas sacentās šādos sporta veidos: basketbolā, pludmales volejbolā, šķēršļu joslas pārvārēšanā, šaušanā ar PaintBall vai AirSoft ieročiem, kompleksā stafetē, virves vilkšanā u.c.

Rektora kausa uzvarētāju komandas nosaukums ik gadu tika iegravēts metāla plāksnītē un piestiprināts pie Rektora kausa, kas atrodas NAA 1. mācību korpusa trešajā stāvā. Savukārt paši uzvarētāji tika iemūžināti fotogrāfijā, kas redzama digitālajā ekrānā pie Rektora kausa stenda.

Diemžēl Covid-19 pandēmijas laikā Rektora kausa izcīņa nenotika, taču iespējams, ka nākamajos gados kausa izcīņa atsāksies ar jaunu sparū. Iespējams, ka kausa izcīņa norisināsies visa gada garumā un dažādos sporta veidos, lai iesaistītu maksimāli plašu dalībnieku skaitu.

Rektora kauss (2018). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Rektora kauss (2019). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Pulkvežleitnants Gaidis Landratovs,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Sauszemes spēku nodaļas vadītājs no 23.07.2020. līdz 16.06.2022.*

NAA VASARAS LAUKA NOMETNES VĒSTURE

Kopš 1993. gada līdz mūsdienām ar nelielu pārtraukumu (1998.–2000. gads) Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija rīko Vasaras lauka nometni Ādažu poligonā. Nometnē teltīs dzīvo ne tikai akadēmijas kadeti, bet arī NAA vadība un pasniedzēji. Vasarā uz vienu mēnesi ierīkotā nometnē kadeti apgūst iemaņas darbībai apvidū un militāro profesiju lauka apstākļos.

Līdz 2016. gadam nometnē nodarbības ilga 12 stundas dienā, trešā daļa no tām notika ierobežotas redzamības apstākļos. Dienas ik rītu sākās ar rīta rosmi, kam sekoja brokastis un izvade. Nodarbībās kadeti apguva tādus priekšmetus kā taktika, topogrāfija, šaušana, apvidus mācība, fiziskā sagatavošana, peldēšana, kara medicīna, mīnēšana un spridzināšana. Nometnes laikā, neskatoties uz laika apstākļiem, par kadetu ikdienu kļuva dzīve teltīs un mežā, tāli pārgājieni un ūdens šķēršļu forsēšana, kā arī daudzi citi uzdevumi. Mācību neatņemama sastāvdaļa bija fiziskā slodze. Noberzētās kājas un muguras, izlietie sviestri, pusdienas ārā svaigā gaisā, kā arī kopīgas sarunas vakarā pie ugunsкура – saliedēja personālu.

Vasaras lauka nometne ik gadu mainās, mācības tiek pielāgotas atbilstoši prasībām un nodrošinājumam, lai padarītu to reālu un aizraujošu. 1996. gadā lauka nometnes laikā kadetu mācībās bija ieviesta jauna nodarbība – izdzīvošana. Katru kadetu vadu uz vairākām dienām aizveda uz nepazīstamu apvidu, kur viņiem bija jāmacās iegūt iztiku no dabas dāvanām, iegūt uguni un iekurt ugunscurus, celt mājokļus un būt pretiniekam neieraugāmiem. Mainīgs bijis arī mācību periods – pārsvarā kadeti Vasaras lauka nometnē pavadīja četras nedēļas, bet 1996. gadā mācības ilga piecas nedēļas – un 1997. gadā pat sešas nedēļas.

Tradicionāli vasaras periodā apgūtās zināšanas kompleksi tiek pārbaudītas nometnes noslēgumā taktiskajās mācībās. Šo lauka mācību mērķis ir sniegt praktisko pieredzi: jaunāko kursu kadetiem kareivja pienākumu pildīšanā dažādos kaujas veidos, bet vecāko kursu kadetiem apakšvienību vadīšanā. Dažreiz mācību nolūkā ir iesaistīts arī artilērijas atbalsts, demonstrējot gan 100 mm lielgabalu, gan 82 mm mīnmetēju iedarbības efektu. Šie paraugdemonstrējumi parādīja, ka kadeti samērā īsā laikā ir spējīgi apgūt un precīzi izpildīt arī sarežģītus kaujas uzdevumus. Piemēram, 1998. gada taktisko mācību laikā, integrējot artilērijas atbalstu, tika trenēta jau rotas līmeņa operāciju izpilde.

NAA rektora pulkveža Valda Matīsa laikā lauka nometne bija notikums arī pārējiem, jo nometnes atklāšana un slēgšana bija svinīgs, interesants un izzinošs pasākums, uz kuru tika aicināti gan kadetu tuvinieki, gan viss NAA personāls. Kadeti gatavoja priekšnesumus, notika dažādas sacensības, piemēram, virves vilkšana. Kopā varēja baudīt lauka virtuvi, izbraukt ezerā ar laivām, aplūkot teltis un tuvāk iepazīties un izprast karavīra dzīvi nometnē.

Mainoties NAA vadībai, laika posmā no 1998. līdz 2000. gadam dažādu iemeslu dēļ lauka nometnes vairs netika organizētas. 2001. gada vasarā NAA rektors pulkvedis Juris Maklakovs atjaunoja tradīciju rīkot Vasaras lauka nometni pie Kadagas ezera.

Kopš 2001. gada organizētajās lauka nometnēs ir saglabāti būtiskākie pamatprincipi, atgriežoties pie četru nedēļu formāta. Nometnes struktūra, sadalījums pa blokiem laika gaitā nedaudz mainījies, tomēr ir izkristalizējies arī optimālākais variants. Pirmās divas nedēļas kadeti darbojas kursu sastāvā – jaunākie kursi veic kaujas šaušanu ar strēlnieku ierociem un apgūst lauka kaujas iemaņas, bet vecākie kursi plāno, organizē un vada nodarbības.

Trešajā un ceturtajā nedēļā kadeti organizēti jauktu vadu sastāvā apgūst kājnieku nodaļas kaujas paņēmienus un vada taktiku, kā arī noslēgumā piedalās “vienība pret vienību” (Force on Force) lauka taktiskajās mācībās.

Lauka taktiskās mācības kadeti nodrošina vairākus būtiskus ieguvumus. Pirmkārt, tās maksimāli tuvu realitātei imitē cīņu ar pretinieku – kā ar Mehanizētās kājnieku brigādes un NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas Latvijā (*Enhanced Forward Presence Battle Group Latvia*) pieredzējušajiem karavīriem un tehniku, tā arī ar citiem kadeti. Otrkārt, vecāko kursu kadeti gūst praktisko pieredzi vada līmeņu vienību vadīšanā. Treškārt, visi kadeti iegūst vai atsvaidzina iemaņas, kas ir nepieciešamas ikvienam karavīram neatkarīgi no pārstāvētā spēku veida.

Vasaras lauka nometne ir sena NAA tradīcija un būtiska mācību procesa sastāvdaļa. Tā sekmē sadarbību ne tikai kadetu starpā, bet arī ar citām NBS vienībām un NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupu Latvijā. Tradicionāli Ādažu poligons ir vieta, kur kadeti izbauda, ko nozīmē būt karavīram, kā arī sajūt gandarījumu par padarīto, Vasaras lauka nometnei noslēdzoties.

1.-4. Vasaras lauka nometne (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva
5., 6. SPIKE prettanku raķešu sistēmu paraugdemonstrējumi (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

*Dižkareive Anna Zara,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Sauszemes spēku militārās vadības 3.kursa kadete*

TAKTIKAS KAUSS

Viena no NAA jaunākajām tradīcijām ir Taktikas kausa izcīņa. 2013. gadā NAA prorektors pulkvežleitnants Georgs Kerlins secināja, ka kadetiem pietrūkst sacensību ar militāriem uzdevumiem. Pēc prorektora iniciatīvas un saskaņā ar vadlīnijām Taktikas kausa sacensības izveidoja un vadīja pieredzes un izdomas bagātais Mācību vadības pavēlnieciņas štāba virsseržants galvenais virsseržants Armands Logīnovs. Taktikas kausu izgatavoja amatnieka Daiņa Lēgenberga darbnīcā pēc pulkvežleitnanta Raimonda Kursiša skices. Kausa centrālajā daļā ir izgatavota no 81 mm mīnmetēja lādiņa, bet kausa un pamatne no lakota sarkankoka. Šīs militārās sacensības rīko katru gadu augusta beigās – kā kulināciju kadetu Vasaras lauka noņemšanai.

Sacensībās pilnā ekipāžā un ar ieroci ir jāveic noteikts maršruts, izpildot militāros uzdevumus: šaušanu, šķēršļu joslas pārvarēšanu, izlūkošanu, maketa izveidi, granātas mešanu, novērošanas posteņa izveidi, slēpņa ierīkošanu, pret slēpņa taktiku, komandpunkta

1. Taktikas kausa (2013). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva
2.-4. Taktikas kausa (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

ierīkošanu, kauju apdzīvotā vietā, ūdens šķēršļa šķērsošanu ar laivu, ekipējuma pārbaudi, pārceļtuves izveidi pāri ūdens šķērslim, peldēšanu ar ekipējumu, improvizētu plata izveidi, ātro uzbrukumu, orientēšanos, alpīnismu, mīnu lauka šķērsošanu, sakaru punkta un smilšu maisu pozīciju izveidi. Ar šo daudzveidīgo uzdevumu izpildi pārbauda kadetu zināšanas un prasmes, kā arī darbu komandā.

Taktikas kausa izcīņa ilgst divas dienas, un tajā ik gadu piedalās līdz divdesmit komandām. Komandas dalībnieku skaits svārstās no četriem līdz deviņiem kadeti, bet vidēji tie ir septiņi astoņi kadeti. Sākotnēji, veidojot komandas, spēku veidus nejauca kopā, bet kopš 2018. gada Taktikas kausa izcīņā piedalās arī jauktās Sauszemes, Jūras un Gaisa spēku komandas. Katrai komandai piešķir savu kārtas numuru.

Katras komandas kapteinim instruktāzā iedod divas kartes ar kontrolpunktu atrašanās vietām un laikiem, cik tur jābūt – katrai dienai savu. Tādējādi tiek izvērtētas ne tikai komandu spējas kontrolpunktos jeb stacijās, bet arī spējas veiksmīgi un pareizi orientēties un sekot līdzi maršrutam, lai nenokavētu ierašanās laiku nākamajā kontrolpunktā.

Pirmajā Taktikas kausa izcīņā labāko rezultātu uzrādīja Sauszemes spēku militārās vadības 4. kursa komanda piecu kadetu sastāvā. Arī turpmāk līdz 2017. gadam Taktikas kausu ieguva Sauszemes spēku militārās vadības 4. kursa kadetu komandas, tādējādi pierādot, ka tieši viņi ir labākie NAA kadetu sastāvā. Kopš 2018. gada par sacensību uzvarētājiem kļuva labākās jauktās Sauszemes, Jūras un Gaisa spēku kadetu komandas.

Uzvarētāju komandas nosaukums ik gadu tiek iegravēts metāla plāksnītē un piestiprināts pie Taktikas kausa, kas atrodas NAA 1. mācību korpusa trešajā stāvā. Savukārt paši uzvarētāji iemūžināti fotogrāfijā, kas redzama digitālajā ekrānā pie Taktikas kausa stenda.

Taktikas kausa (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Dr. hist. Kārlis Dambītis,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Militārās vadības studiju nodaļas
Nacionālo bruņoto spēku vēstures pētniecības nodaļas
vadošais pētnieks*

VĒSTURISKO CĪŅU VIETU APMEKLĒŠANA

Latvijas vēsturē militārie konflikti ir ieņēmuši būtisku vietu un skāruši daudzas paaudzes vairāku gadsimtu garumā. Dažādu karojošo armiju kaujas ar mainīgām sekmēm ir notikušas visā Latvijas teritorijā. No mūsdienu viedokļa raugoties, šie vēsturiski traģiskie notikumi mūsdienās ir interesants un noderīgs veids kā ne vien paraudzīties uz Latvijas vēsturi, bet arī iepazīt un izpētīt militāro vēsturi daudz plašākā jēdziena izpratnē.

Militārā vēsture sabiedrībā bieži tiek uztverta kā interesanta, vienlaikus sausas informācijas un faktu pārbaģāta vēstures nozare. Tomēr tās praktiskais pielietojums pārsvarā atklājas tikai pakāpeniski – pilnvērtīgāk izprotot gan mūsdienu, gan pagātnes tehnoloģiskos un bruņojuma līdzekļus, to taktisko pielietojumu, kā arī sabiedrības organizāciju un paradumus.

Vieni no būtiskākajiem militārās vēstures izpratnes attīstīšanas līdzekļiem ir kartes un shēmas, tomēr nenovērtējamu priekšstatu par konkrēto jautājumu sniedz praktiskā pieredze – vēsturisko notikumu vietu apmeklēšana, dabā aplūkojot reljefu, infrastruktūru, dabīgos un mākslīgos šķēršļus, kas ietekmējuši konkrēto kauju. Tieši tāpēc jau vairākus gadus Sauszemes spēku, Jūras spēku un Gaisa spēku militārās vadības studiju moduļos, kā arī Komandējošā sastāva virsnieku kursam viens no studiju papildinājumiem ir vēsturisko kauju vietu apmeklējumi. Šādi pārgājieni vienlaikus kalpo arī kā iespēja praktizēties darbā ar karti, attīsta prasmes uzstāties publikas priekšā, kalpo kā fiziska aktivitāte un visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi – ļauj iepazīt dzimto zemi un ir daļa no karavīru patriotiskās audzināšanas.

Vēsturisko kauju vietu apmeklējumi pasaulē ir populārs veids kā iepazīt un izprast militārās vēstures notikumus. Droši vien, ka daudzi virsnieki un instruktori, kuri savu dienestu uzsāka neilgi pēc neatkarības atgūšanas 1991. gadā, atceras laiku, kad daudzi Latviešu leģiona bijušie karavīri un pat vēl Pirmā pasaules kara strēlnieki piedalījās piemiņas pasākumos, kur viņu stāstīto bija iespējams ne vien noklausīties, bet karu veterāni bija vēl gana spēcīgi, lai izvadātu pa bijušo kauju vietām, paskaidrojot pagātnes notikumus. Tomēr, laikam ejot, viņu skaits kļuva aizvien mazāks. Lai gan piemiņas pasākumi joprojām notika, tomēr to pienesums vēsturisko notikumu izpratnes veicināšanai bija aizvien niecīgāks. Valsts un pašvaldību amatpersonu uzrunas, pašdarbības kolektīvu priekšnesumi un mācītāju vēlējumi ierindā stāvošam karavīram un sevišķi kadetam nebija veids kā efektīvi pastāstīt par pagātni.

Pagrieziena punkts šajā jautājumā sākās pēc 2012. gada, kad par NAA prorektoru kļuva pulkvežleitnants Georgs Kerlins, kurš akadēmijā nonāca pēc dienesta Sauszemes spēku brigādē. Viena no risināmajām problēmām bija kadetu pieredzes audzēšana, lai jaunais virsnieks, nonākot jaunajā dienesta vietā, būtu ar nelielu, bet stabili zināšanu un pieredzes bagāžu, šādi pastiprinot viņa autoritāti padoto priekšā. Galvenais virsseržants Armands Logīnovs atceras, ka viens no izaicinājumiem bija panākt, lai akadēmijas kadeti, kuru studiju cikls ar nelieliem izņēmumiem ļoti līdzinājās civilās augstskolas studijām, iegūtu arī militāro rādījumu. Šim nolūkam tika aizsākta tradīcija, kura nu jau pakāpeniski ir pārformējusies, tomēr joprojām iemieso pamata ideju – apmeklēt vēsturisko kauju vietas. Sākotnēji pārgājienuos uzsvars tika likts uz karavīru fiziskās izturības attīstīšanu – tie no-

Daugavas krastmalas apmeklējums Rīgā (2021). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

tika pilnā ekipējumā un papildu uzdevumi dažkārt ietvēra arī kaujas šaušanas nodarbības, tehnikas atpazīšanas elementus, orientēšanos un nakšņošanu apvidū. Vienlaikus kadetiem bija jāspēj arī pašiem izstāstīt vēsturiskos notikumus. Pakāpeniski akadēmijā attīstot Kaujas izturības kursu, palielinoties šaušanas nodarbību intensitātei, kā arī rodot iespējas biežāk trenēt kaujas šaušanu, fiziskā treniņa komponents šajās nodarbībās ir samazinājies līdz minimumam, uzsvaru liekot uz spēju izskaidrot pagātnes notikumus un tos sasaistīt ar apvidu.

Gadu gaitā ir izveidojies stabils vēsturisko pārgājienu maršrutu apjoms, tiesa, laika un apjoma ierobežojumu dēļ visus nav iespējams katru gadu aptvert, jo dažādu studējošo kursu nodarbību laiki atšķiras, tāpēc ne vienmēr visi kursi spēj apmeklēt visas vietas. Daļa no pārgājieniem jau kļuvusi par tradīciju un savukārt daļa – par mācību priekšmetu sastāvdaļu.

Sobrīd par ikgadējiem pārgājieniem uzskatāms Daugavas krastmalas apmeklējums Rīgā, kas radās, lai kadetus iepazīstinātu ar 1919. gada oktobra – novembra notikumiem pirms ikgadējām 11. un 18. novembra parādēm. Kā akadēmijas tradīcija izveidojies arī pārgājiens uz Vareļiem un Litenes poligona un Latvijas armijas vasaras nometnes apmeklējums. Par vēsturiski izzinošiem un patriotismu audzinošiem pārgājieniem jāuzskata Kalpaka takas Skrundā un Oskara Kalpaka muzeja Airītēs apmeklējums, Daugavgrīvas un Pārdaugavas atbrīvošanas operācijas izzināšana, Nāves salas, Ziemassvētku kauju un Ķekavas kauju pārgājiens. Par daļu no mācību kursiem kļuvis Mores kaujas vietas apmeklējums, Otrā pasaules kara kauju vietas Kurzemē Lestenes un Džūkstes apkārtnē, kā arī Stompaku partizānu nometnes apmeklējums. Pagaidām mācību programmās nav iekļauts Cēsu kauju lauka apmeklējums un Liepājas 1919. gada kauju analīze.

NAA 1. mācību korpusa pirmajā stāvā ir izvietota Latvijas karte, kurā ir attēlotas vēsturisko cīņu vietas Latvijas teritorijā, taču vēsturisko pārgājienu pedagoģiskais pienesums ir iespēja aplūkot kauju vietas mūsdienās, atpazīt apvidu, kā arī salīdzināt vēsturiskos taktiskos risinājumus ar mūsdienu risinājumiem. Dažkārt kadeti emocionālu izpratni par šo vietu rada arī apjausma, ka šajās vietās cīnījušies viņu senči, kuru fotogrāfijas atrodas vairs tikai ģimenes albumos.

Stompaku partizānu nometnes apmeklējums (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

KAUJAS IZTURĪBAS KURSS – PĀRBAUDĪJUMS TOPOŠIEM VIRSNIEMIEM

Kā viens no jauninājumiem kadetu studijās kopš 2014. gada ir Kaujas izturības kurss (KIK). Tā uzsākšanas un realizācijas mērķis bija un ir topošā virsnieka fizisko spēju pilnveidošana un spēju kvalitatīvi darboties noguruma nostiprināšana, darbības paaugstināta stresa apstākļos militārā vidē treniņš. KIK ir viens no grūtākajiem kursiem kadetu studiju laikā Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijā. KIK ir kļuvis par neatņemamu LNAA studiju procesa moduli, kas virzīts uz fizisko darba un kaujas spēju veidošanu taktiskā vidē paaugstinātas bīstamības apstākļos, to attīstību un uzturēšanu, kas kļūs par pamatu spējām nodrošināt dienesta uzdevumu kvalitatīvu izpildi īpašos apstākļos, sekmēs profesionāli lietišķo sagatavošanu, morāli psiholoģisko noturības izveidi.

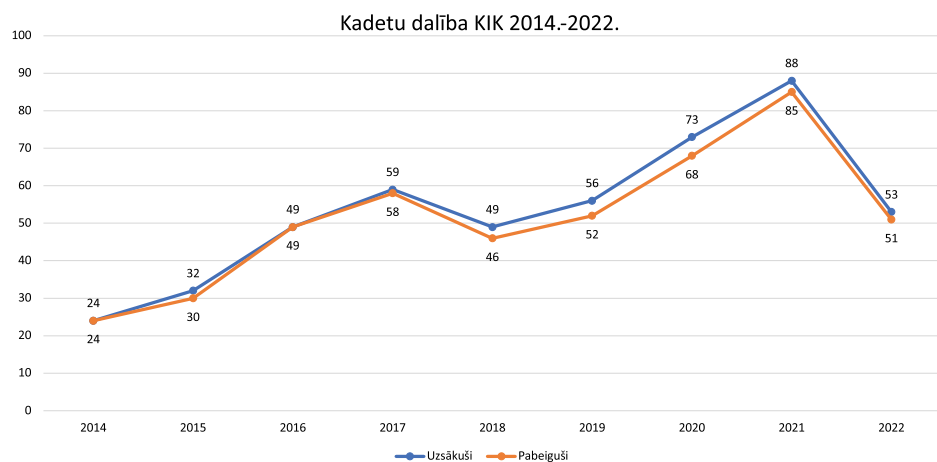
KIK ideja ir aizgūta no Norvēģijas armijas. LNAA pirmais KIK mēģinājums notika 2014. gadā, un tā ilgums bija četras dienas. Ar katru nākamo gadu kurss tika pilnveidots un tā ilgums palielinājās. LNAA kopš 2019. gada KIK ir standartizēts. KIK pirmsākumos dalībnieki pārstāvēja Sauszemes spēku nodaļu, bet no 2016. gada tam pievienojās arī Gaisa spēku un Jūras spēku plūsmu kadeti.

KIK ir pārbaudījums topošajiem NBS virsniekiem, militāro vienību līderiem. Tas norisinās četros posmos: pirmais ir sagatavošanas posms, tam seko aktīvās darbības posms, pēc tam attiecīgi – rehabilitācijas posms un noslēgumā – patstāvīgā darba (esejas sastādīšanas) posms.

*Dr. med. Liāna Pļaviņa,
LNAA Aizsardzības tehnoloģiju un inovācijas centra
vadošā pētniece*

*Dižkareive Anna Zara,
LNAA Sauszemes spēku militārās vadības
3. kursa kadete*

Kadetu dalība Kaujas izturības kursā (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Kadetu atbalstam KIK sagatavošanas posmā un tā sešu mēnešu ilgā norises laikā tiek nodrošinātas medicīnas speciālistu konsultācijas un atbalsts. Lai kadetu ieskaitītu aktīvās darbības posma fāzē, viņa veselības kapacitātei jābūt ne zemākai par B5. Kurša dalībniekiem sekmīgi jānokārto ikgadējie fiziskās pārbaudes normatīvi.

Sagatavošanās posmā fiziskās sagatavotības un izturības celšanai tiek plānoti dažāda veida marši kombinācijā ar ekipējumu vai bez tā, kā arī forsēti taktiskie marši distancēs no 10 līdz 40 kilometriem. Sporta instruktoru uzraudzībā tiek organizētas fiziskās nodarbības un treniņi fiziskās izturības nostiprināšanai, kā arī plānoti vingrinājumu kompleksi ar līdzsvara un dziļās muskulatūras treniņu. Sporta nodarbības un treniņu plānojums un to īstenošana sagatavošanas posmā sešu mēnešu garumā sniedz rezultātus, trenējot fiziskās spējas (spēku, ātrumu, koordināciju) un, protams, fizisko izturību, kas ir būtiski veiksmīgai dalībai KIK kursā.

Realizējot fiziskās sagatavotības nodarbības, treniņus un maršus, vērtība tiek pievērsta ķermeņa muskuļu grupu disbalansa novēršanai, kā arī kvalitatīvai atsildīšanās pasākumu un vingrinājumu pareizai tehniskai izpildei instruktoru (NBS Sporta kluba speciālistu) uzraudzībā un klātbūtnē.

Kopumā sagatavošanas posms KIK ir virzīts uz fizisko spēju un fiziskās izturības treniņiem. Sporta rezultātu testu apkopojums, piemēram, par 2021. gada KIK dalībniekiem

uzrādīja, ka “teicami” un “izcili” tos nokārtojuši 76,7 % dalībnieku, rezultātus “labi” un “ļoti labi” ieguvuši 19,7 % dalībnieku un tikai 3,4 % tie, kam vērtējums bija “apmierinoši”. 2022. gada KIK dalībnieku sporta rezultātu apkopojums uzrādīja, ka “teicami” un “izcili” tos nokārtojuši 56,5 % dalībnieku, rezultātus “labi” un “ļoti labi” ieguvuši 34,7 % dalībnieku un tikai 8,7 % tie, kam vērtējums bija “apmierinoši”.

Atbalsts kadetiem KIK sagatavošanās posmā un diferencēta pieeja fiziskās slodzes plānojumā palīdz uzlabot veselības stāvokli un pilnvērtīgāk sagatavoties KIK. Ikvienu kadeta atbildība ir savlaicīgi aktualizēt veselības problēmas vēl pirms KIK sākuma. Kadetiņiem tiek nodrošināts MNC medicīnas speciālistu atbalsts un konsultācijas. Sagatavošanās posmā ir iekļautas arī psihologu nodarbības un rehabilitācijas speciālista konsultācijas. Kurša dalībniekiem tiek novērtēta ķermeņa kompozīcija sagatavošanās posma sākumā (janvāris–februāris) un tā noslēgumā (maijs), kā arī pēc KIK (jūnijs). Procedūras laikā tiek noteikti antropometriskie rādītāji (ķermeņa masa, ķermeņa kompozīcija, muskuļu masa (kg), kopējais tauku daudzums (%), ūdens saturs organismā (%)) u. c. rādītāji). Noteikti rādītāji tiek izvērtēti, lai sniegtu ieteikumus individuāli un arī vadībai nākamā KIK kursa sagatavošanas posmam. Statistika par kāju pēdu problēmām KIK uzrādīja, ka 2017. gadā 55,2 % kadetu bija nepieciešama pēdu veselības aprūpe tieši tūlzu vai noberzumu dēļ. Lai samazinātu kāju pēdu problēmu, preventīvi tika pievērsta uzmanība pēdas veselības uzturēšanai ar speciālistu lekciju un konsultāciju nodrošināšanu, kā arī praktiskiem padomiem no kadetiņiem, kas iepriekš pabeiguši KIK. 2022. gadā KIK aktīvajā posmā kāju pēdu problēmu skaits saruka līdz atsevišķiem gadījumiem. Atbalsts kadetiņiem KIK sagatavošanās posmā, diferencēta pieeja fiziskās slodzes plānojumā, kā arī atbalsts veselības stāvokļa sakārtošanā un uzlabošanā veido kadetiņiem izpratni, prasmes un zināšanas par preventīvo pasākumu nozīmi, nepieciešamību un ieguvumiem veselības kapacitātes uzturēšanā un saglabāšanā, palīdz sagatavoties KIK.

KIK aktīvās darbības posms ilgst līdz 10 dienām. Šajā posmā kadetiņiem ir ierobežots miega režīms, taktiskās nodarbības ilgst līdz 20–24 stundām, uzdevumu izpildes laikā kadeti gandrīz visu laiku ir kustībā. Dienas uzturdevas enerģētiskā vērtība ir samazināta. Taktiskie uzdevumi militārā vidē tiek īstenoti, izmantojot staciju metodes. Konkrētu uzdevumu izpilde tiek kombinēta ar fizisko spēju attīstošiem un nostiprinošiem vingrinājumiem, tajos integrējot intelektuālās spējas jeb loģiku attīstošos uzdevumus. KIK aktīvās fāzes laikā kadeti piedalās izlūkošanas, aizsardzības un uzbrukuma operācijās. No apmācāmo vidus rotācijas kārtībā tiek norīkoti vada komandieri, vada seržanti, nodaļu un grupu komandieri, kuri veic noteiktus uzdevumus un kontrolē to izpildi. Kurša aktīvās darbības posms ir plānots un veidots, koordinējot to ar dažādu Nacionālo bruņoto spēku veidu – Sauszemes, Jūras un Gaisa spēku vienību, t. sk. arī Speciālo uzdevumu vienību aktivitātēm, lai aptvertu pēc iespējas plašāku darbības teritoriju. Katrā no šīm vienībām KIK dalībnieki veic noteiktus

uzdevumus, piemēram, ūdens šķēršļa šķērsošana, improvizēta plosta izveide, laivas sagatavošana, iekāpšana tajā, airēšana u. c. KIK aktīvā posma laikā medicīnisko atbalstu (diennakts dežūras) nodrošināja neatliekamās medicīnas speciālistu brigādes. Galvenās veselības problēmas, ar kurām pie mediķiem vērsās KIK dalībnieki, bija saaukstēšanās, pēdu veselības problēmas (tulznas, noberzumi), locītavu un muguras sāpes.

Pēc aktīvā KIK darbības posma, atgriežoties akadēmijā, kadeti sāk KIK rehabilitācijas posmu. Pēc KIK posma dalībniekiem kontrolē miega režīmu, uztura režīmu un veic rehabilitācijas pasākumus speciālistu uzraudzībā. Paralēli notiek nodarbības ar psihologiem, lai "izventilētu" emocijas un izrunātu lietas, kas kadetus satrauc pēc kursa un satrauca kursa laikā. Tiek veikta psiholoģiskā testēšana – aizpildot noteikta veida anketas, un nodrošinātas medicīnas speciālistu konsultācijas.

KIK dalībniekiem noslēdzošais KIK posms ir patstāvīgais darbs – esejas sastādīšana. Esejas struktūra ir pakārtota KIK sagatavošanās un aktīvās darbības posmiem, kuros uz noguruma fona tiek pārbaudītas kadetu loģiskās spriešanas spējas.

Esejas autors izklāsta savas domas un viedokli par KIK norisi, attēlo situāciju, kuru viņš ir piedzīvojis. Tāpat arī izdara secinājumus un sniedz ieteikumus par to, kas jāuzlabo konkrētā uzdevuma izpildē. Veiktais ķermeņa kompozīcijas rādītāju vērtējums noslēguma posmā sniedz informāciju par KIK ietekmi uz dalībniekiem individuāli.

Pirmos KIK kursus vadīja kapteinis Juris Višņakovs. Tālāk KIK vadību uzņēma kapteinis Ritvars Kazaks, viņš bija ilggadējs KIK priekšnieks. 2021. gadā KIK vadību pārņēma kapteinis Arturs Baltais. Pakāpeniski tiek ieviesta tradīcija, kurā kursa kuratori ir virsnieki, kas ir izgājuši KIK. Mijiedarbība starp virsnieku un kadetu ir nepieciešama pieredzes apmaiņai. Arī virsnieku iepriekšējā pieredze motivē un palīdz pārvarēt grūtības kursa laikā. Šo tradīciju var dēvēt par "virsnieku rūdīšanu". Būtu jauki, ja pēc gadiem arī vecākie virsnieki piedalītos šajā virsnieku rūdīšanas tradīcijā. Pieredze KIK organizēšanā rāda, ka sagatavošanas posmā uzsvars ir jāliek uz fizisko un morālo izturību. Būtiski piesaistīt speciālistus, kas ikdienā strādā ar kadeti – sporta treneri, psihologu, dietologu, rūdīšanas un elpošanas speciālistu, mediķi, speciālo un regulāro spēku karavīrus. Kā viens no svarīgiem punktiem ir jāizceļ vecāko kursu kadetu pieredzes nodošana jaunākā kursa kadeti. KIK aktīvā posma izaicinājums ir miega un slodzes balanss. Konsultējoties ar vairākiem speciālistiem, nonācām pie slēdziena – 72 stundu aktīvas uzdevumu izpilde un četru stundu miega cikls.

Katrs kadets KIK piedzīvo savādāk – cits spēj sevi labāk noturēt no miega bada, kādam tas ir grūtāk. Protams, nevienā brīdī neviens no apmācāmajiem nevar teikt, ka tā būtu kā pastaiga pa parku, bet tas ir smags piedzīvojums, kas ikvienam kadetam ir jāiziet. Tas liek pārbaudīt savus sliekšņus un pārkāpt daudz un dažādiem šķēršļiem vai – kā saka – savām bailēm.

Kadete Krista Rutkupa par KIK: "“Viss ir tikai galvā!” – banāls un bieži izmantots teiciens, bet šī kursa laikā apzinies tā patieso nozīmi. Kursā pārbaudījām savas spējas un ķermeņa īpašības, kas ļauj cilvēkam paveikt prātam grūti aptveramo. Brīdis, kas iespiedies atmiņā visspilgtāk, – kad bijām uz "Varoņa" un sāka skanēt "Līvu" dziesma "Deviņvīru spēks", deva mums motivāciju un spēku nākamajām dienām. Visgrūtākais bija atsākt kustību pēc katras pauzes. Noteikti gribu pieminēt to, ka laiks jāvelta sev pirms kursa un jāsavatavojas tik labi, cik vien var, katrs sākums un šķietami tik vienkāršas lietas, par ko padomā pirms kursa sākuma, atvieglo katru dienu un ļauj to pabeigt bez traumām, ar pozitīvu pieredzi un lepnumu par sevi."

Kadets Jēkabs Olafs Rukmans par KIK: "Kaujas izturības kursā piedalījies no 17. līdz 26. maijam. Šīs deviņas dienas centos saglabāt augstu morāli un, neskatoties uz slodzi un bezmiegu, darīju kursā esošos uzdevumus ar atdevi, kas lielākoties arī izdevās, taču, tuvojoties KIK noslēgumam, organismā jūtami samazinājās enerģija un ķermenis sāka piespiestu kārtā pieprasīt miegu, kā dēļ brīžiem nācās attapties, ka esmu iemidzis kustībā. Pēdējā naktī nebija noslēpums, ka dodamies noslēdzošajā maršā.

Kursa laikā kadeti uzrāda fizisku izturību un morālu spēku. Tas apstiprina pareizo KIK kursa organizācijas un vadības virzienu, tā nozīmi topošo virsnieku sagatavošanā."

1–9 Kaujas izturības kurss (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Kareive Kitija Smirnova,
LNAA Sauszemes spēku militārās vadības 2. kursa kadete un
Krīvu padomes Krīvu krīvs*

BALTĀ NAKTS

Viena no senākajām Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (LNAA) tradīcijām ir Baltā nakts – kadetu iesvētību nedēļa, kuru rīko Krīvu padome ar visu kursu kadetu atbalstu. Tās ir četras nakts, kas papildītas ar visdažādākajām nakts aktivitātēm un uzdevumiem. Iesvētību nedēļa tradicionāli norisinās februārī, bet šogad saistībā ar Covid-19 ierobežojumiem tā norisinājās aprīļa beigās. Šogad iesvētības, kurās piedalījās astoņdesmit jaunie kadeti, bija vērstas uz kadetu pārbaudi, lai noteiktu to spējas pārvarēt savas fobijas, spējas sadarboties komandā stresa un noguruma apstākļos.

Ik gadu iesvētību plānojumā ir ieviesti jauni elementi, piemēram, šajā gadā tika piesaistītas citas vienības – NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupa Latvijā (eFP), Nacionālo bruņoto spēku Militārā policija un Mācību vadības pavēlniecības Jūras spēku Mācību centrs. Iesvētību nakts norisē tika izmantoti bruņutransportieri, Militārās policijas (MP) dienesta suņi un Jūras spēku speciālais ekipējums – hidrotērpi. Šogad bija uzaicinātas arī citas civilās augstskolas un Latvijas Studentu apvienība, lai stiprinātu sadarbību un iepazīstinātu ar akadēmijas iesvētību tradīcijām.

Iesvētību nedēļas kulminācija bija 27. aprīļa pusnaktī, kad jaunie kadeti ar šāvieniem un saucieniem tika pamodināti LNAA dienesta viesnīcas (kazarmu) otrajā stāvā, kur tie dzīvo. Visiem tika dots uzdevums pulcēties pie kazarmu ieejas ar ekipējumu un blašķēs uzpildītu ūdeni. Tālāk sekoja kadetu dalīšana komandās. “Iesvētību stacijas” bija izvietotas gan kazarmās, gan akadēmijas teritorijā. Kazarmās bija atjautības un medicīnas stacija, kurā tika veikts Covid-19 “tests” ar pūdēto zviedru silķi. Savukārt teritorijā bija vairākas stacijas – labirints, *marine* (jūras) tests, šķēršļu josla, tuvciņa un uzdevums, kur zem rūcoša bruņutransportiera ar aizsietām acīm vajadzēja līšus līst un galā sagaidīja rejoši MP dienesta suņi.

Kad jaunie kadeti bija pārvarējuši uzdevumus, kārtā pienāca stacijai ar tradicionālo “Krīvu rūgto”. Viņi izkārtojās aplī ar lāpām izgaismotajā parkā un secībā devās nogaršot šo novārījumu, kura pamatsastāvdaļas gadiem paliek nemainīgas. Jaunie kadeti, pievārējuši “Krīvu rūgto”, stājās ierindā sešus kilometrus garajam skrējienam uz Latvijas Kara skolu, kas atrodas Kr. Barona ielā. Tur jaunie kadeti tika nostādīti kadeta zvērestam, pēc kura nodošanas viņus tradicionāli ieskaitīja LNAA kadetu saimē.

Baltā nakts (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

Nacionālās aizsardzības akadēmijas kokardes (2015). No Rekrutēšanas un jaunsardzes centra arhīva

Ilona Ozoliņa,
*Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
 Mācību plānošanas un atbalsta pārvaldes
 Studiju un metodikas atbalsta nodaļas
 studiju attīstības vecākais eksperts*

LNAA STUDIJU PROGRAMMU ATTĪSTĪBA 30 GADU PERIODĀ

2017. gada sākumā, kad NAA atzīmēja savu 25. gadadienu, bijušais NAA rektors (no 08.09.2017. līdz 27.07.2020.) pulkvedis Valts Āboliņš šādi raksturoja studiju procesu NAA:
“Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija šo 25 gadu laikā ir pieredzējusi dažādas izmaiņas gan augstskolu studiju programmu un to satura jomā, gan arī akadēmijas struktūrā un mācībspēku resursos. Šīs izmaiņas ir diktējuši gan objektīvi faktori un nepieciešamība, gan arī konkrētā vēstures posmā dominējoši viedokļi par militāro izglītību un tās prioritātēm.” (Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas pirmie 25 gadi, NAA, 2017.)

Pulkvedis V. Āboliņš piedāvāja šādu NAA attīstības iedalījumu posmos:

Gadi	Galvenie notikumi NAA
1992.–1997. gads – pamatu izveide	1992. gada 13. februārī Latvijas Republikas Ministru padome dibina Latvijas Nacionālo aizsardzības akadēmiju. Jau 1992. gada 6. aprīlī Mālpils lauksaimniecības skolas telpās tiek uzsākta un tā paša gada 30. septembrī pabeigta pirmā atjaunotās Latvijas valsts virsnieku apmācība. Jāizceļ tā laika NAA mācībspēku uzņēmība un degsmē, jo mācību programmas bija jārada pilnībā no jauna, balstoties tikai un vienīgi savā pieredzē. 1993. gada janvārī, kad NAA pārceļas uz bijušajām Birjuzova karaskolas telpām pie Ķīšežera, sākotnēji izveido divas trīsgadīgas bakalaura līmeņa mācību programmas robežsargu (kas toreiz bija Aizsardzības spēku sastāvā) un mobilo strēlnieku plūsmām, kā arī tāda paša nosaukuma fakultātes. 1995. gada 26. augustā 56 jaunie virsnieki kā pirmie absolvēja pilnu trīsgadīgo mācību kursu. Paralēli šīm divām pamatapmācības plūsmām no 1993. gada līdz 2002. gadam organizē divgadīgus neklātienes vada komandiera kursus. Kopā šajā posmā dažādus kursu un studiju programmas absolvēja 380 karavīri.
1997.–2003. gads – tiekšanās pēc savietojamības ar NATO un daudzpakāpju militārās izglītības izveide	Šo posmu raksturo arvien lielāka nepieciešamība kļūt savietojamiem ar NATO un citām programmas “Partnerattiecības mieram” (PfP) dalībvalstīm. PfP programmas ietvaros NAA kadeti piedāvā mācību iespējas ārvalstīs. NAA tiek realizēta divgadīgā Vada komandiera profesionālā studiju programma, pēc kuras absolventi iegūst 1. līmeņa profesionālās augstākās izglītības diplomu un vada komandiera kvalifikāciju. 1998. gadā tiek veikta pirmā nopietnā restrukturizācija un esošās fakultātes nomainītas ar mācību kursiem: Grupas (nodaļas) komandiera kurss, Vada komandiera kurss (klātiene, neklātiene), Rotas komandiera kurss un Neklātienes un speciālais kurss.

	Sākas Jūras spēku un Gaisa spēku virsnieku apmācība, kurā daļa no studiju programmas tiek realizēta sadarbībā ar Rīgas Tehnisko universitāti un Latvijas Jūras akadēmiju. No 2001. gada NAA uzsāk Latvijas Nacionālo bruņoto spēku virsnieku militārās izglītības koncepcijas īstenošanu un jaunas studiju programmas: Komandējošā sastāva virsnieka pamatkurss, Virsnieka speciālista pamatkurss un Rezerves virsnieka speciālista kurss.
2003.–2010. gads – relatīvā stabilitāte	2003. gadā sadarbībā ar Latvijas Jūras akadēmiju tiek sākta stūrmaņu un mehāniķu speciālistu apmācība, savukārt ar Rīgas Aeronavigācijas institūtu – gaisa satiksmes vadības inženieru apmācība. Sadarbība notiek arī ar Rīgas Stradiņa universitāti, realizējot programmu “Komandējošā sastāva rezerves virsnieka speciālista (ārsta) pamatkurss”. 2004. gada 12. jūlijā sāk Kapteiņa kursu NBS virsniekiem. 2005. gadā sadarbībā ar Rīgas Tehnisko universitāti NAA ir iespēja nosūtīt kadetus elektronikas bakalaura studiju apguvei. 2008. gadā jūlijā atkārtoti tiek akreditēta studiju programma “Komandējošā sastāva virsnieks”, kas ir viens no lielākajiem sasniegumiem NAA. 2009. gadā licencē un akreditē profesionālās bakalaura studiju programmas – Jūras spēku, Gaisa spēku un Sauszemes spēku militārā vadība.
2010.–2014. gads – reformas un izdzīvošanas laiks	2009. gada beigās NAA piedzīvo visaptverošas pārmaiņas, kas atstāj iespaidu arī uz spēju veikt kvalitatīvu virsnieku sagatavošanu. NAA personālsastāvu samazina līdz 36 štata vietām, administratīvās funkcijas nododot Mācību vadības pavēlniecības pārraudzībā. Neskatoties uz finanšu resursu ierobežojumu, tieši šajā posmā tiek pievērsta uzmanība kadetu militārajai apmācībai. Taktikas kursu četru mēnešu garumā organizē ciešā sadarbībā ar spēku veidiem un tas ir virzīts uz kaujas apmācību. Tiek ieviests Kaujas izturības kurss, kā arī koordinēta un uzturēta profesionālā maģistra studiju programma “Militārā vadība un drošība”. 2013. gada 12. jūnijā akreditē uz sešiem gadiem studiju virzienu “Militārā aizsardzība” ar piecām studiju programmām.
2014. gads – laiks pēc Krimas aneksijas un karadarbības sākuma Austrumukrainā	Karš Ukrainā nenovēršami ir ienesis pārmaiņas arī NAA darbībā un studiju programmu saturā. Daudz lielāks atbalsts tiek sniegts Zemessardzei (ZS), organizējot dažādus papildu kursus, lai pilnveidotu tās kaujas spējas. Lielāka uzmanība ir pievērsta nekonvencionālas karadarbības aspektu integrēšanai kadetu un klausītāju apmācībā, ņemot vērā Ukrainas pieredzi. Tieši Krievijas karš Austrumukrainā ir iniciējis virkni nozīmīgu projektu, kas vērsti uz jaunu kaujas spēju veidošanu un esošo uzlabošanu.

(Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas pirmie 25 gadi, NAA, 2017.)

Lauka nometnes atklāšanā Kadagā (1993). No Latvijas Nacionālās Aizsardzības akadēmijas arhīva

NAA studiju programmu attīstības tendences 2016.–2022. gadā

Pēdējo septiņu gadu laikā NAA ir notikušas būtiskas izmaiņas gan studiju vidē, gan NAA struktūrā. Strādājot pie studiju programmu pilnveides iespējām, Aizsardzības ministrijas Personāla attīstības un izglītības padomē 2015. gada 9. jūnijā pieņēma lēmumu, ka NAA pilnveidos SzS virsnieku studiju kvalitāti un sāks patstāvīgi īstenot jaunu “Sauszemes spēku militārā vadība” studiju programmu, kas nodrošinās profesionālo kompetenču apguvi atbilstoši jaunajām darba devēja prasībām. Jaunās studiju programmas mērķis ir sagatavot studējošos par vidējā līmeņa vadītājiem/komandieriem ar izteiktām līdera spējām, augstu motivāciju un profesionālo kompetenci militārajam dienestam NBS, ES/NATO multinacionālajās vienībās.

2017. gada 18. novembrī Izglītības un zinātnes ministrija izsniedza licenci Nr.04063-5 NAA par tiesībām īstenot profesionālo bakalaura studiju programmu “Sauszemes spēku militārā vadība”. Programma būtiski atšķiras no iepriekšējās SzS MV programmas, kas tika īstenota sadarbībā ar Rīgas Tehnisko universitāti un kur tika realizēts 40 % no studiju programmas apjoma. Jaunā programma tiek īstenota NAA sadarbībā ar NBS vienībām un Zemessardzi. Programmas vispārīgā studiju kursu realizācijā tiek pieaicināti citu augstskolu pasniedzēji, ar kuriem ir izveidojusies produktīva sadarbība. Programmas pirmais izlaidums notika 2022. gada 18. februārī.

2018. gadā arī NAA struktūrā notika izmaiņas – katra spēku veida nodaļā tika pieņemti darbā metodiķi, kas uzrauga attiecīgā spēka veida studiju programmas un seko līdzī kadetu sekmībai. Metodiķu kompetencē ietilpst arī NAA dokumentu sagatavošana un pārraudzība atbilstoši Augstskolu likuma un Militārā dienesta likuma prasībām, kā arī citiem normatīviem dokumentiem.

Katru gadu akadēmijā tiek pārskatītas studiju programmas un ieviestas nepieciešamās izmaiņas, lai paaugstinātu studiju kvalitāti. Veiksmīgi turpinās sadarbība ar partneraugstskolām – Latvijas Jūras akadēmiju un Novikontas Jūras koledžu – profesionālās bakalaura studiju programmas “Jūras spēku militārā vadība” realizācijā un Transporta un sakaru institūtu profesionālās bakalaura studiju programmas “Gaisa spēku militārā vadība”

realizācijā. NAA veiksmīgi turpina profesionālās maģistra studiju programmas “Militārā vadība un drošība” realizāciju sadarbībā ar Baltijas aizsardzības koledžu (*Baltic Defence College, Tartu, Estonia*).

No 2019. gada NAA absolventiem pēc valsts pārbaudījuma nokārtošanas tiek rīkota “Līderības nedēļa”, kuras laikā absolventus iepazīstina ar jaunākā virsnieka pienākumiem, uzdevumiem un nepieciešamajām līderības īpašībām.

2020. gadā tika izstrādāta Zemessardzes vada komandiera kursa programma, kuras mērķis ir sagatavot Zemessardzes kājnieku vada komandierus, kas spēj patstāvīgi un kvalitatīvi pildīt Zemessardzes kājnieku vada komandieru pienākumus un uzdevumus, tādējādi uzlabojot ZS vienību kaujas spējas.

NAA vienu reizi divos mēnešos rīko kopsapulces un tajās piedalās gan darbinieki, gan kadeti, lai apspriestu svarīgākos un aktuālākos jautājumus. Kadeti ir iespēja iesūtīt savus jautājumus iepriekš, lai atbildīgā struktūrvienība varētu sagatavot atbildes. Protams, Covid-19 pandēmijas laiks ienesa savas korekcijas, kopsapulces vairs nenotika klātienē, bet reizi semestrī attālināti.

Šo septiņu gadu laikā NAA ir uzlabota elektroniskā mācību sistēma *ILIAS*, kur kadeti, mācībspēkiem un citiem darbiniekiem ir iespēja redzēt nodarbību sarakstu. *ILIAS* sistēmā mācībspēki atzīmē kadetu prombūtni un izliek vērtējumus par studiju kursu, kā arī ievieto visus nepieciešamos materiālus sekmīgai studiju kursu apguvei. *ILIAS* sistēma tiek izmantota arī kadetu aptaujām par studiju kursu novērtēšanu. Pamatojoties uz šīm aptaujām, NAA vadība iegūst kadetu vērtējumus par studiju kursiem. Ja ir negatīvas atsauksmes par studiju kursiem, NAA vadība veic korekcijas studiju organizēšanas procesā. Papildu tam 2022. gada pavasarī tika noslēgts līgums ar Latvijas Universitāti par kadetu datu bāzes izveidi, kas būtiski atvieglos kadetu studiju gaitas uzskaiti.

NAA studiju programmas pastāvīgi tiek pilnveidotas. Pašlaik tiek pārskatīti visu studiju programmu studiju plāni un kursu saturs, lai sekmīgi sagatavotu dokumentus studiju virziena pārkreditācijai.

Lauka taktiskās mācības (2007). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Kadeti soļo pa Brīvības ielu Rīgā (1995). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Nacionālās aizsardzības akadēmijas personāls (2021). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Pulkvežleitnants Gaidis Landratovs,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Sauszemes spēku nodaļas vadītājs no 23.07.2020. līdz 16.06.2022.*

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS SAUSZEMES SPĒKU NODAĻA

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) Sauszemes spēku nodaļas pamatuzdevums ir sagatavot studējošos par vidējā līmeņa vadītājiem dienestam Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vienībās ar izteiktām līdera spējām, augstu motivāciju un profesionālo kompetenci, kā arī organizēt virsnieku tālākizglītības kursus, kas ļauj saņemt nākamo dienesta pakāpi un pildīt jaunākā štāba virsnieka pienākumus.

Sauszemes spēku nodaļu veido pieci "vaļi":

- Sauszemes studiju kursā ir organizēta topošo leitnantu vispārējā apmācība Sauszemes spēku militārās vadības plūsmā un Komandējošā sastāva virsnieku plūsmā;
- Rezerves virsnieku studiju kursā ir nodrošināta Zemessardzes vada komandieru – leitnantu apmācība;
- Kapteiņa karjeras kursā sagatavo rotas līmeņa apakšvienību komandierus un jaunākos virsniekus dienesta pienākumu izpildei vienību štābos;
- Taktikas kursā ir nodrošināta klātienē studējošo kadetu un rezerves vadu komandieru taktiskā apmācība;
- Nodrošinājuma sektors sniedz materiāltehnisko līdzekļu un pakalpojumu atbalstu Sauszemes spēku nodaļas realizētajiem kursiem un apmācībām.

Sauszemes spēku nodaļas pamata uzsvars uzdevuma izpildē ir divu studiju programmu īstenošana:

- profesionālā bakalaura studiju programma "Sauszemes spēku militārā vadība" (SzS MV) paredzēta kandidātiem ar vidējo izglītību, studiju ilgums – četri gadi;
  - 2. līmeņa profesionālā augstākās izglītības programma "Komandējošā sastāva virsnieks" (KSV) paredzēta kandidātiem ar augstāko izglītību (bakalaura grādu vai otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību), studiju ilgums – viens gads un trīs mēneši.
- Abu programmu akreditācija ir spēkā līdz 2023. gada 31. decembrim.

SzS MV un KSV studiju programmā kadeti apgūst ne vien vispārīgāko un teorētisko pamatkursu, tostarp informācijas tehnoloģiju kursu, bet arī nozares profesionālās specializācijas studiju kursu. Lai stiprinātu apgūtās teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas plānotajā specializācijā, abu studiju programmu kadeti ir nodrošināti astoņu nedēļu obligātā prakse NBS vienībās.

Pulkvežleitnanta Pētera Plečkera dāvinājums ar karavīru žetoniem (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Pulkvežleitnanta Gaida Landratova žetons (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Pēc studiju programmu sekmīgas apgūšanas NAA absolventi iegūst pirmo virsnieka pakāpi – leitnants un kājnieku vada komandiera kvalifikāciju, lai, kalpojot Latvijas valsts aizsardzībai, turpinātu dienesta gaitas NBS vienībās.

Lai realizētu NBS vajadzības, ir veiktas izmaiņas NAA īstenotajās studiju programmās – kopš 2021. gada Sauszemes spēku nodaļa organizē topošo virsnieku apmācības sešos dažādos profesionālās specializācijas moduļos jeb vada komandiera kursus: mehanizētā kājnieku, izlūkošanas, uguns atbalsta, inženieru, sakaru un nodrošinājuma.

2022. gadā Sauszemes spēku nodaļas realizētajās studiju programmas studēja:

- SzS MV 1. kursā – 34 kadeti, 2. kursā – 22 kadeti, 3. kursā – 27 kadeti un 4. kursā – 39 kadeti;
- KSV – 12 kadeti.

Lai nodrošinātu Sauszemes spēku nodaļas studiju pastāvīgu pilnveidi un izaugsmi, periodiski notiek nodaļas virsnieku un instruktoru rotācija.

Pēdējo piecu gadu laikā nozīmīgu pienesumu Sauszemes spēku nodaļas un studiju programmu pilnveidē ir devuši trīs studiju kursu priekšnieki:

- no 2015. gada novembra līdz 2017. gada augustam majors Guntis Tauriņš lielu uzvaru lika uz kadetu taktisko apmācību lauka apstākļos, it sevišķi kolektīvo – vienība pret vienību (*Force on Force*) – vingrinājumu ieviešanu un izpildi;
- no 2017. gada augusta līdz 2020. gada janvārim majors Arnis Mežals mācību procesā akcentēja situācijas novērtēšanu un apakšvienības komandiera lēmuma pieņemšanas gaitu;
- kopš 2020. gada 4. februāra Sauszemes spēku studiju kursu vada kapteinis Jānis Posse, kurš programmu realizēšanā un kadetu mācību organizēšanā akcentē "Vecāko kursu atbildības" pieeju jeb veidu, kā tiek kontrolēta un organizēta kadetu apmācība un disciplīna. "Vecāko kursu atbildības" modeļa realizēšanas mērķis ir iemācīt kadetiem izprast karavīra vispārīgos pienākumus, aktīvā dienesta izpildes kārtību, komandiera un karavīra pienākumus, ieaudzināt atbildību un attīstīt profesionālo kompetenci.

Sākot ar 2021. gadu, visi Sauszemes spēku studiju kursu kadeti ir sadalīti piecos vienlīdzīgos vados un kadeti pilda dažādu amatu pienākumus, piemēram:

- 4. kursa kadeti pilda vada komandiera, vada seržanta un vada vadības grupas karavīru uzdevumus;
- 3. kursa kadeti pilda nodaļas komandieru un grupas komandieru uzdevumus;
- 2. kursa kadetu uzdevums ir nodrošināt nodaļas atbalsta ieroču pielietošanu;
- 1. kursa kadetus māca pildīt strēlnieku uzdevumus vai arī ieroča apkalpes komandiera palīga pienākumus.

Vecāko kursu atbildību un kadetu pienākumu pildīšanu uzrauga un pēc reitinga sistēmas vērtē Sauszemes spēku nodaļas virsnieki un instruktori. Iepriekš minētie pienākumi kadeti ir uzdoti uz konkrētu termiņu – sešiem mēnešiem, savukārt pēc izvērtēšanas kadetu atbildības līmenis tiek mainīts – paaugstināts vai pazemināts.

Lai pilnvērtīgāk integrētu "Vecāko kursu atbildības" modeli, kā arī lai saliedētu kadetu vadus uzdevumu izpildei, Sauszemes spēku studiju kursa instruktori un virsnieki ir pilnveidojuši NAA Vasaras lauka nometnes četru nedēļu apmācību:

- pirmajā nedēļā 1. kursa kadeti nostiprina prasmes šaut ar triecienšauteni vidējās (100–300 metru) distancēs, 2. kursa kadeti apgūst prasmi lietot triecienšauteni tuvās (25–50 metru) distancēs, 3. kursa kadeti apgūst pistoles šaušanas prasmes,

4. kursa kadeti organizē un vada nodarbības jaunākajiem kursiem, kā arī darbojas kā drošības kontrolieri un nodarbību nodrošinājuma personāls;

- otrajā nedēļā 1. kursa kadeti apgūst lauka kaujas iemaņas, 2. kursa kadeti pasniedz 1. kursa kadeti nodarbības par lauka kaujas iemaņām, 3. kursa kadeti padziļināti apgūst orientēšanās iemaņas, savukārt 4. kursa kadeti organizē un vada nodarbības 3. kursa kadeti, kā arī uzrauga un atbalsta 2. kursa kadetu lauka kaujas iemaņu nodarbību pasniegšanu 1. kursam;
- trešajā nedēļā kadeti veic apakšvienību saliedēšanu. Sākotnēji nodaļu sastāvā viņi apgūst kājnieku nodaļas organizāciju, formācijas un kaujas paņēmienus, pēc tam nodaļas vada sastāvā apgūst formācijas, pārvietošanās veidus un kaujas paņēmienus;
- ceturtajā nedēļā divas kadetu rotas sagatavojas lauka taktiskajam vingrinājumam un tā laikā veic manevrus viena pret otru. Pretinieks pret pretinieku (*Force on Force*) taktiskajā vingrinājumā tradicionāli nozīmīgu atbalstu sniedz Mehanizētās kājnieku brigādes, Zemessardzes un NATO paplašinātās kaujas grupas Latvijā apakšvienības. Profesionālo un ārrindas zemessargu manevra un kaujas atbalsta apakšvienību iesaiste noslēguma vingrinājumā kadeti sniedz pilnvērtīgāku izpratni par kaujas vienību darbību un vadību.

Kopš 2016. gada ir pieaudzis NAA realizēto apmācības posmu skaits. 2008. gada ekonomiskās krīzes ietekmē tika samazināta virsnieku apmācība un līdzekļu ekonomijas nolūkā atsevišķi mācību posmi tika realizēti NBS Instruktoru skolā. Uzlabojoties ekonomiskajai situācijai valstī, kā arī pieaugot apmācāmo skaitam, NAA ir pārņēmusi sekojošu mācību posmu vadību kadeti: Jaunākā līdera kursu; Jaunākā līdera taktikas kursu; Stationāro un Taktisko šaušanas nodarbību vadītāju kursus. Kā jaunievedums 2021. gada rudenī ir ieviesti arī astoņu nedēļu specializācijas kursi kaujas atbalsta un kaujas nodrošinājuma specialitātēs 4. kursa kadeti.

Studiju laikā kadeti tiek organizēti dažādi kursi, lai sagatavotu un pārbaudītu gan viņu fizisko sagatavotību, gan psiholoģisko noturību. Trīs apjomīgākie un izaicinošākie Sauszemes spēku nodaļas rīkoti kursi ir Kājnieku nodaļas komandiera kurss (KNK), Kaujas izturības kurss (KIK) un Vada taktikas kurss (TK), kuru sekmīga pabeigšana ir obligāts priekšnosacījums NAA absolvēšanai.

Kājnieku nodaļas komandiera kurss ilgst astoņas nepārtrauktas nedēļas un ik gadu to organizē no februāra līdz aprīlim. Kurša laikā kadeti apgūst taktiskās zināšanas un prasmes, kā vadīt 8–10 karavīru lielas apakšvienības kaujas uzdevumu izpildei. Savukārt Kaujas izturības kurss, kas ierasti notiek maijā un ilgst divas nedēļas, ir sarežģītākais kurss – tajā trenē un pārbauda ne vien kadetu fizisko sagatavotību, bet arī kadetu psiholoģisko noturību, un tā laikā analizē katra topošā virsnieka izturības sliekšni un profesionālo veikspēju.

Visilgākais no kursiem – 17 nepārtrauktas nedēļas no septembra līdz decembrim – ir Vada taktikas kurss, kura ietvaros kadeti apgūst kājnieku vada komandierim nepieciešamās zināšanas un praktiskās iemaņas. Mācību noslēgumā praktiski tiek pārbaudītas kadetu spējas vadīt kājnieku vada lieluma apakšvienību.

Gan Sauszemes spēku nodaļas virsniekiem un instruktoriem, gan Sauszemes spēku studiju programmas kadeti ir nodrošināta iespēja doties ārvalstu komandējumos uz sabiedroto valstu bruņotajiem spēkiem un augstākās militārās izglītības institūcijām, turklāt ik gadu ārvalstu pieredzes braucienos komandēto skaits palielinās. Šādi komandējumi ļauj gūt daudzveidīgu starptautisko pieredzi, paplašināt redzesloku, iespēju iepazīties ar izaicinājumiem un sabiedroto valstu pieredzi to risināšanā.

Sauszemes spēku nodaļas pēdējo piecu gadu nozīmīgākais izaicinājums ir bijis atbalstīt NBS skaitliskās izaugsmes un jauno spēju attīstības plānu ar atbilstošā skaitā un kvalitātē sagatavotiem jaunākajiem virsniekiem. Svarīgākais uzdevums un izaicinājums pēdējos piecos gados bija atteikties no kadetu apmācības Rīgas Tehniskajā universitātē (RTU), saīsināt mācību posmu par vienu gadu, kā arī pilnībā to visu organizēt NAA. 2018. gadā NAA personāls sāka un 2021. gadā veiksmīgi pabeidza Sauszemes spēku militārās vadības kadetu akadēmiskās apmācības pilnīgu pārņemšanu no RTU.

Nākamo piecu gadu izaicinājums paliek nemainīgs NBS spēju attīstības plānam atbilstoša potenciālo kadetu kandidātu skaita piesaiste un atbilstošas kvalitātes apmācība. Kvalitātes pilnveidošanā nozīmīgākie attīstības virzieni būs: jaunāko tehnoloģiju ieviešana studentcentrētā apmācībā, fiziskās sagatavotības un psiholoģiskās noturības attīstīšana, kā arī mācību koncentrēšana uz nākotnes aizsardzības izaicinājumiem.

Sauszemes spēku nodaļas kadeti un karavīri tiek apmācīti kā visā Latvijas Republikas teritorijā, tā arī ārvalstīs. Nozīmīgu ieguldījumu un atbalstu jaunāko virsnieku zināšanu un prasmju attīstīšanā sniedz ne tikai NAA un Mācību vadības pavēlniecības visu skolu un mācību centru personāls, bet arī NBS visu spēku veidu vienības un to pārstāvji, valsts un pašvaldību institūcijas un to pārstāvji, kā arī ārvalstu (*NATO*, Partnerattiecības mieram valstu (*PfP*)) sadarbības vienības, skolas un pārstāvji.

Sauszemes spēku nodaļas nerakstītais moto ir: “Ja gribi izmainīt un pilnveidot NBS, nāc dienēt uz NAA un ieguldi zināšanas, pieredzi un resursus virsnieku apmācībā!”

Sauszemes spēku nodaļas kolektīvs pateicas visiem bijušajiem un esošajiem nodaļas kareivjiem, instruktoriem un virsniekiem, kā arī civilajiem un militārajiem pasniedzējiem un vienībām par viņu zināšanu, prasmju, laika un resursu ieguldīšanu jaunāko virsnieku sagatavošanā.

Saskaņā ar tradīciju pateicība un atzinība par ieguldījumu Sauszemes spēku nodaļas uzdevumu izpildē nodaļas pastāvīgajam personālam tiek izteikta divos veidos:

- pārceļoties uz nākamo dienesta vietu, biedru sagādātu karavīra žetonu ar savu amatu, vārdu, uzvārdu un dienesta laiku nodaļā karavīrs piestiprina pie pulkvežleitnanta Pētera Plečkera savulaik sagādātā un nodaļas telpā piestiprinātā ābeļkoka dēļa;
- atkarībā no dienesta ilguma nodaļā rotējošajam karavīram pasniedz mazo vai lielo kaujas nazi ar veltījuma gravējumu. Nažus izkaļ un mūža garantiju tiem sniedz majors Rihards Šķeltiņš.

Kaujas nazis ar veltījuma gravējumu (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Komandkapteinis Andis Bokums,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Jūras spēku nodaļas priekšnieks*

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS JŪRAS SPĒKU NODAĻA

LNAJ Jūras spēku nodaļa kā atsevišķa nodaļa tiešā prorektora pakļautībā uzsāka savu darbību 2018. gada 22. novembrī. Nodaļas pamatuzdevums ir sagatavot leitnantus un vidējā līmeņa štāba virsniekus dienestam Jūras spēkos.

Jūras spēku nodaļas paspārnē tiek realizēts Starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieku kurss (*Baltic Naval Intermediate Command and Staff Course*), kuru vada kapteiņleitnants Kristaps Sīpols un profesionālā bakalaura studiju programma "Jūras spēku militārā vadība", kuru tagad vada kapteiņleitnants Artis Strautiņš.

Jūras spēku 2. kursa kadeti praksē Nacionālo bruņoto spēku Jūras spēku Mīnu kuģu eskadrā uz kuģa A-53 Virsaitis (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Komandleitnants Tālis Dzērve,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Jūras spēku militārās vadības kursa priekšnieks
no 12.02.2018. līdz 03.08.2021.*

*Kapteiņleitnants Artis Strautiņš,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Jūras spēku militārās vadības kursa priekšnieks*

PROFESIONĀLĀ BAKALaura STUDIJU PROGRAMMA "JŪRAS SPĒKU MILITĀRĀ VADĪBA"

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas profesionālā bakalaura studiju programma "Jūras spēku militārā vadība" (JS MV) tika akreditēta 2011. gadā un tiek nodrošināta līdz šim brīdim. Studiju programmas pilnveidošana notiek nemitīgi, bet ir vairākas pamatlīnijas, kas no tā laika nav mainījušās, proti:

- JS MV studiju programmas ilgums ir 4 gadi un 6 mēneši;
- ir divas apakšprogrammas – kuģu vadīšana un kuģu mehānika;
- studiju programma tiek realizēta sadarbībā ar civilo jūrniecības mācību iestādī;
- JS MV kadeti studiju programmas ietvaros mācās arī Jūras spēku mācību centrā (JS MC);
- nostiprina teorētiskās zināšanas un iegūst praktiskās iemaņas studiju praksēs uz JS kuģiem.

Tas norāda uz to, ka pēdējo piecu gadu laikā Nacionālo bruņoto spēku (NBS) Jūras spēku virsnieku sagatavošanas pamata koncepcija nav mainījusies. Tajā pašā laikā programmas realizācijā šajos gados ir notikušas kardinālas izmaiņas. Tā ir transformējusies un attīstījusies, ieviešot vairākus uzlabojumus, kas vērsti uz jauno JS virsnieku sagatavošanas efektivitātes un zināšanu kvalitātes paaugstināšanu.

PRAKSES

Profesionālās bakalaura programmas obligāta prasība ir prakse specialitātē studiju laikā. Jūrniecība ir nozare, kurā ne katrs ir spējīgs strādāt pat tad, ja zināšanas ir visaugstākajā līmenī. Proti, darba apstākļi uz kuģa jūrā cilvēkam ir gan psiholoģisks izaicinājums (noslēgta vide, šauras telpas, nepārtraukta cieša saskare ar nemainīgu cilvēku loku, pat bez iespējas pabūt vienam u. c.), gan arī pārbaudījums fiziskajam ķermenim (kinetozes jeb jūras slimības ietekme uz darba spējām). Ja cilvēkam nav iepriekšējas pieredzes, ir ļoti grūti paredzēt, vai un kā šie apstākļi cilvēku ietekmēs, nonākot uz kuģa jūrā.

Kopš 2018. gada JS MV programmas kadeti pirmā prakse uz JS kuģiem ir jau studiju pirmā semestra noslēgumā, nevis tikai 3. kursā, kā tas bija līdz šim. Tādējādi katram kadetam ir iespēja jau studiju sākumā saprast un izlemt, vai viņš patiešām vēlas un spēj būt jūrnieks. Ir jau bijuši vairāki piemēri, kad pēc pirmās prakses uz kuģa kadets tomēr izlemj nesaistīt savu dzīvi ar jūru un maina studiju programmu uz Sauszemes spēku militāro vadību (SzS MV) vai Gaisa spēku militāro vadību (GS MV). Ar šo sākas kadetu – jūrnieku prakses realizācijas koncepcijas maiņa.

JS MV programmas studiju laikā kadeti ir trīs prakses (iepriekš bija tikai divas). Tās ir organizētas trīs secīgos līmeņos:

- pirmā prakse – vispārējā (matroža līmenis), kurā kadeti apgūst pamatiemaņas, kas ir nepieciešamas jebkuram jūrniekam dienestā uz kuģa;

Jūras spēku virsnieku izlaidums (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

- otrā prakse – specializācijas (instruktora līmenis). Tajā kadeti apgūst iemaņas savā specialitātē (kuģu vadīšana vai kuģu mehānika), detalizēti iepazīstot savas jomas struktūru uz kuģa, tehniskos līdzekļus un instruktora līmeņa atbildību kuģa komandas darbībā;
- trešā prakse – pirmsdiploma (kuģa jaunākā virsnieka līmenis). Šīs prakses laikā 4. kursa kadeti faktiski jau pilda sava nākamā amata pienākumus kā stažieri JS kuģa virsnieka – prakses vadītāja – uzraudzībā. Studiju programma ir organizēta tā, lai katrā prakses posmā kadets būtu apguvis attiecīgā līmeņa teorētiskās zināšanas gan jūrniecības, gan militārajā jomā.

Tāpēc tieši pirms došanās katrā no praksēm papildu LJA un NAA iegūtajām zināšanām kadeti apgūst attiecīgajam līmenim nepieciešamo mācību kursu JS MC. Šāda prakses organizācija nodrošina ne tikai efektīvu virsnieka līmeņa JS personāla sagatavošanu, bet arī jaunā virsnieka pārliecību par savu kompetenci un spējām, ierodoties dienestā uz kuģa pēc NAA absolvēšanas, jo studiju laikā ir pieredzēta visu hierarhisko līmeņu dienesta specifika uz kuģa no matroža līdz virsniekam.

IZMAIŅAS JS MV STUDIJU PROGRAMMAS STRUKTŪRĀ

Līdz 2019. gadam NAA partneraugstskola Latvijas Jūras akadēmija (LJA) nodrošināja arī piecu militārās jūrniecības studiju kursu pasniegšanu NAA kadeti, jo LJA bija mācībspēki ar militārās jūrniecības pieredzi. Taču 2019. gadā studiju kursus – Kara jūrniecība, Kara flotes vēsture, Kara kuģu kaujas līdzekļi, Kara kuģu dzīvotspēja un Taktiskā manevrēšana sāka realizēt NAA. Par to lielā mērā jāpateicas JS aktīvā dienesta virsniekiem, kuri piekrita papildu dienesta pienākumiem nodarboties arī ar pedagoģisko darbu NAA kā šo studiju kursu lektori. Šāda JS virsnieku iesaiste kadetu – jūrnieku apmācībā ir ļoti nozīmīga, jo veido kadetiem ciešāku saikni ar Jūras spēkiem, veicinot piederības izjūtu flotei jau studiju laikā. Ir arī vairāki jauninājumi jeb papildinājumi JS MV studiju programmā:

- kadeti, mācoties NAA, apgūst arī kuģa ūdenslīdēja iemaņas. Ar tām kadetus iepazīstina JS MC Ūdenslīdēju skolas pieredzējušie militārie ūdenslīdēji. Kadetiem notiek gan teorētiskās nodarbības, gan praktiska iegremdēšanās. Šīs zināšanas un izpratne par ūdenslīdēja darba specifiku ir vitāli nepieciešama gan JS kuģu vadītājiem, gan mehāniķiem, jo dienesta laikā uz kuģiem ir cieši jāsadarbjas ar JS ūdenslīdējiem;
- JS MV studiju programma kopš 2020. gada ir papildināta ar burāšanas apmācību. Šim nolūkam 2019. gada rudenī NAA iegādājās jahtu. Burāšanas prasmes dod priekšstatu un izpratni par jahtas vadāmību, peldspēju un manevru iespējām. Šīs zināšanas jaunajiem JS virsniekiem būs nepieciešamas arī dienesta pienākumu izpildē, piemēram, glābšanas operācijās vai pārbaudēs, kurās iesaistītas jahtas, kas ir īpaši aktuāli vasaras periodā. Tāpat svarīga ir izpratne par komandas saskaņotu darbību, jo viena cilvēciska kļūda uz jahtas dabas spēku ietekmē var sabojāt kopējo komandas darba rezultātu;
- kopš 2019. gada arī NAA JS MV studiju programmas kadeti *Erasmus* apmaiņas programmas ietvaros ir iespēja doties vismaz uz trim mēnešiem, lai studētu Itālijas jūras spēku akadēmijā Livorno pilsētā.

Pēdējo piecu gadu laikā ir arī mainīta studiju organizācija un uzrunāti jauni sadarbības partneri. Ar 2022. gadu NAA sadarbojas gan ar LJA, gan ar Novikontas jūrniecības koledžu (NJK), kur no 1. kursa otrā semestra līdz 4. kursa pirmajam semestrim JS MV programmas kadeti studijas notiek paralēli NAA un vienā no jūrniecības izglītības iestādēm – LJA vai

NJK. Mācības ir organizētas tā, lai no otrdienas līdz ceturtdienai kadeti studētu civilajā skolā, bet pirmdienās un piektdienās – NAA. Šāda sistēma kadetiņiem ļauj saglabāt nepārtrauktu saikni ar militāro vidi arī studiju laikā civilajā skolā. Šis modelis tika izveidots, jo iepriekš, vairākus gadus studējot nepārtraukti tikai civilā vidē, daudziem kadetiņiem bija grūti saglabāt militārās zināšanas, iemaņas, kā arī karavīram atbilstošu uzvedību un disciplinētību.

JS MV STUDIJU PROGRAMMAS VADĪBAS PERSONĀLS

Līdz 2017. gadam JS MV studiju kursa priekšnieks bija kapteiņleitnants Jānis Viļums – pēdējais amats JS pirms dienesta NAA bija Patruļkuģu eskadras (PKE) 1. patruļkuģu divizionā komandieris. No 2018. gada līdz 2021. gadam šajā amatā bija komandleitinants Tālis Dzērve – pēdējais amats JS pirms dienesta NAA bija PKE patruļkuģa P-07 “Viesīte” komandieris. No 2021. gada jūlija NAA profesionāla bakalaura studiju programmas “Jūras spēku militārā vadība” programmas direktors un kursa priekšnieks ir kapteiņleitnants Artis Strautiņš – pēdējais amats JS pirms dienesta NAA bija PKE štāba un apgādes kuģa A-90 “Varonis” vecākais mehāniķis.

Kadetu apmācība un audzināšana nav iedomājama bez pieredzējušiem un spēcīgiem instruktoriem. Līdz 2021. gadam kursa vecākais pasniedzējs instruktors jeb citiem vārdiem – kursa virsseržants bija virsseržants Mārtiņš Krūmiņš. Nepārspilējot var teikt, ka viņš ir devis nenovērtējamu ieguldījumu JS jauno virsnieku militārajā apmācībā, audzināšanā, karavīra stājas, disciplīnas, saskarsmes ētikas un uzvedības izkopšanā. Kopš 2019. gada JS MV studiju kursa apmācību instruktora amatā ir bocmanis Agnis Šteinbergs – ne tikai pieredzējis jūrniece, bet arī prasmīgs darbā ar personālu. Viņš ar teicamu personīgo piemēru, līdzsvarotu stingrību un iejūtību prasībās pret kadetiņiem ir iemantojis JS MV programmas kadetu autoritāti un cieņu. 2021. gadā viņš no virsseržanta M. Krūmiņa pārņēma kursa virsseržanta pienākumus un turpina darbu NAA. Tajā pašā laikā instruktoru sastāvu papildināja vēl viens pieredzējis jūrniece seržants Ainars Lunte, kurš sāka studiju kursa apmācību instruktora amata pienākumu pildīšanu.

Personāls dienestam NAA JS MV studiju kursa vadībā tiek speciāli izvēlēts un atlasīts. Tie visi ir jūrniece ar ilggadēju pieredzi dienestā uz JS kuģiem – savas jomas profesionāļi, komandējošā sastāva virsnieki un instruktori, kam piemīt augsta atbildības sajūta, spējas darbā ar personālu, izteiktas līdera dotības un kas ir vērsti uz sadarbību komandā un mērķa sasniegšanu. Ikkatrs no viņiem ir paraugs padotajiem, kadetiņiem un citiem karavīriem, lai jaunajiem JS virsniekiem dotu tikai to labāko, saglabājot flotes virsnieka augsto godu un prestižu cauri laikiem.

NAA JS MV studiju programmas galvenā būtība ir izglītēt kadetu par profesionālu jūrniece – virsnieku, kurš zina un apzinās dienesta uz kuģiem nozīmi un kuram ir degsme iet jūrā un izpratne, kā to darīt pareizi un droši. NAA to var paveikt, cieši sadarbojoties ar Jūras spēkiem. NAA ir saņēmusi nenovērtējamu JS atbalstu jūrniece studiju programmas veiksmīgai un efektīvai realizācijai. Visas pūles tiek ziedotas kopīgam mērķim – Latvijas jūras un visas valsts aizsardzībai, ko arī izsaka Jūras spēku devīze: “Mūs vieno Latvijas svētais vārds.”

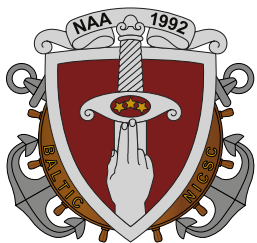

*Komandleitnants Kristaps Sīpols,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Starptautiskā Jūras spēku vidējā līmeņa štāba virsnieka
kursa priekšnieks*

STARPTAUTISKAIS JŪRAS SPĒKU VIDĒJĀ LĪMEŅA ŠTĀBA VIRSNIKU KURSS

Baltijas valstu Jūras spēku vidējā līmeņa štāba virsnieku kurss ir aizsācies 2005. gadā 9. novembrī, kad Baltijas valstu aizsardzības ministri sanāksmē nolēma, ka nepieciešams izlīdzināt un uzlabot Baltijas valstu Jūras spēku virsnieku izglītību Baltijas valstīs. 2005. gadā 6. decembrī Nacionālo bruņoto spēku komandieris izdeva pavēli Nr. 1415 "Par starptautisko Jūras spēku štāba virsnieku kursa projektu" un pavēles mērķis bija izveidot darba grupu, kas izstrādātu kursa mērķus, programmu un sasniedzamo rezultātu. Par darba grupas vadītāju iecēla komandkapteini Aināru Filjipoviču un par darba grupas vadītāja vietnieku — komandkapteini Ansi Adricki.

Šī kursa aktualitāte radās pēc iestāšanās Ziemeļatlantijas līguma organizācijā (NATO), pēc kuras Jūras spēku virsnieki netika sūtīti izglītoties uz ārzemēm dažāda līmeņa virsnieku pamatapmācības un štāba virsnieku kursus. Iestājoties NATO, būtiski pieauga starptautisko Jūras spēku mācību skaits. Ir jāmin, lai iestātos NATO bija dažādi nosacījumi, kurus katra valsts arī īstenoja. Viens no tādiem ir armijas gatavība sadarboties ar rietumvalstu armijām, tāpēc rietumvalstis, tādās kā Vācija, Dānija, Norvēģija, Zviedrija, Lielbritānija, ASV un Polija, atbalstīja Baltijas valstu Jūras spēku virsnieku izglītošanu līdz iestāšanās NATO.

Starptautisko Jūras spēku vidējā līmeņa štāba virsnieku kursa emblēma (logo). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Protams, mūsdienās ir iespējams turpināt studijas ārvalstīs, bet tās vairs netiek finansiāli atbalstītas no iepriekšminētajām valstīm. Jūras spēku virsnieku starpā parādījās diezgan lielas atšķirības zināšanu līmenī, raugoties Baltijas valstu ietvarā, kas arī mudināja par vienotas sistēmas izveidi Jūras spēku virsnieku izglītībā.

Pirms Starptautiskā Jūras spēku vidējā līmeņa štāba virsnieku kursa izveides Jūras spēku virsnieki Latvijā līdz 2007. gada sākumam otrā līmeņa militāro izglītību ieguva Rotas komandiera kursā, kurā galvenokārt apguva sauszemes taktiku un iepazinās ar štāba virsnieku funkcijām. Taču, lai pilnvērtīgi darbotos Jūras spēku jomā apakšvienības štābos, virsnieku iegūtās zināšanas bija stipri ierobežotas, tāpēc bija nepieciešama izveidot Jūras spēku štāba virsnieku kursu. Mācību vadības pavēlniecības komandieris flotiles admirālis Andrejs Mežmalis personīgi ieguldīja lielu darbu, lai izveidotu šo kursu. Viņš piedalījās dažādu līmeņu sapulcēs un veicināja kursa veiksmīgu sākumu, neatlaidīgi sadarbojās ar partneriem. Vērtīgu atbalstu kursa izveidē sniedza arī tā laika Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors pulkvežleitnants Gunārs Upītis.

2006. gada septembra beigās vēl bija šaubas, vai kurss varēs sākties 2007. gada janvārī, jo nebija oficiālu apstiprinājumu par atbalstu no ārvalstu sadarbības partneriem (komandkapteiņa Jurija Verbas 2006. gada 27. septembra ziņojums Nr. 1177 NBS komandierim). Izšķiroša izrādījās 2006. gada 25. — 26. oktobra plānošanas konference, kurā piedalījās Dānijas, Nīderlandes, Norvēģijas, Amerikas Savienoto Valstu, Lielbritānijas, Zviedrijas, kā arī Baltijas aizsardzības koledžas pārstāvji, trīs Baltijas valstu Jūras spēku pārstāvji un kursa sagatavošanā iesaistītās Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas amatpersonas. Pēc šīs plānošanas konferences bija skaidrs, ka starptautiskais Jūras

spēku jaunākā štāba virsnieku kurss (sākotnēji bija veidots kā jaunākais štāba virsnieku kurss) 2007. gada 22. janvārī varēs sekmīgi sākties. Nacionālo bruņoto spēku komandieris ar 2007. gada 16. janvāra pavēli Nr.45 apstiprināja kursa profesionālās kvalifikācijas prasības.

2007. gada 22. janvārī pirmie 14 virsnieki no trīs Baltijas valstīm sāka apmācības, kas ilga 20 nedēļas. Pirmajā gadā Jūras spēku jaunākā štāba virsnieku kursu kā pasniedzēji atbalstīja Baltijas valstu Jūras spēku virsnieki, Baltijas aizsardzības koledžas militārie un civilie darbinieki, Dānijas, Vācijas, Nīderlandes un Norvēģijas militārie un civilie eksperti, kā arī pārstāvji no NATO Jūras vadības centra, kas atrodas Lielbritānijā, Nortvudā.

2007. gada 18. un 19. oktobrī Baltijas valstu Militārās komitejas sanāksmē Dikļos (Latvijā) kursa nosaukums tiek pārdēvēts par Starptautisko Jūras spēku vidējā līmeņa štāba virsnieku kursu (JS VLŠVK). Militārās komitejas sanāksmē 2008. gada aprīlī oficiāli tiek apstiprināta apmācību programma, kā arī kursa ģerbonis.

2008. gadā kursam atbalstu sniedza arī Francija, Lielbritānija, kā arī Beļģijas un Nīderlandes mīnu kara skola. Kursanti pirmo reizi kursa ietvaros devās uz Beļģiju padziļināti apgūt mīnu moduli un iepazīties ar pretmīnu darbības plānošanu. Pateicoties Jūras spēku komandierim jūras kapteinim Aleksandram Pavlovičam, vēlāk JS VLŠVK priekšniekam, kursa apmācību programmā pirmo reizi organizēja mācības "Baltic Fortress", kuras pēc rotācijas principa rīko Baltijas valstu Jūras spēki. Mācību mērķis – nostiprināt iegūtās teorētiskās zināšanas ar praktiskajiem elementiem jūrā, apgūstot NATO procedūras un jūras karadarbības principus.

Sākot ar 2015. gadu, programma ir pilnīgi mainīta, nosakot apmācību programmas mērķus un sasniedzamos rezultātus. Vairākkārt tika rīkotas darba grupas, lai piemērotu apmācību programmu trīs mūsdienu Baltijas valstu Jūras spēku virsnieku prasībām.

Jūras spēku militārās mācības Squadex II (2015). No Rekrutēšanas un jaunsardzes centra arhīva

2015. gada izveidotā programma tiek pilnveidota un uzlabota ar katru gadu, jo darbu grupu darbs nav apstājies, tas ir kļuvis par ikgadēju neatņemamu kursa sastāvdaļu, kas tiek īstenota gada otrajā pusē pirms trīs Baltijas valstu Jūras spēku komandieru tikšanās, lai sasniegtos rezultātus apstiprinātu trīs Baltijas valstu JS komandieri. 2022. gadā Baltijas valstu Jūras spēku komandieri ierosināja papildināt kursa programmu ar apmācības priekšmeta "Coastal defence" plānošanas procesu, kā arī no kursa vadības tika pieņemts lēmums papildināt to ar izlūkošanas sadaļu.

No 2020. līdz 2022. gadam kursa saturu spēcīgi ietekmēja Covid-19 pandēmija. Kā jau iepriekš minēts, kursu atbalsta vairākas rietumvalstis ar saviem ekspertiem. Pandēmijas ietvaros tika liegta brīva ceļošana starp valstīm, kas liedza pasniedzējiem ierasties un pasniegt lekcijas. Lekciju saturs bieži ir klasificēts, tāpēc nav iespējams novadīt lekcijas ar kādas sistēmas palīdzību, piemēram, MST vai Skype for Business. Kurša programma tika realizēta ar trīs Baltijas valstu ekspertiem.

Absolvējot šo kursu, kursanti ir tiesīgi saņemt dienesta pakāpi "kapteinleitnants" un "komandleitnants", kā arī ir sagatavoti tālākai izglītības iegūšanai Vecākā štāba virsnieka kursā Baltijas aizsardzības koledžā.

Kursa vadība strādā pie plāna, lai kursantiem būtu iespējams iegūt pēc iespējas mūsdienīgāku un kvalitatīvāku materiālu. Tāpēc nākotnē centīsimies atgriezties pie ārvalstu apmācības, kur ir pieejami jūras kauju plānošanas simulatori un var plānot visa veida jūras karadarbības. Vēlamies arī saglabāt LIVEX "Baltic Fortress", kur kursanti var dzīvībā redzēt savu plānošanas rezultātu. No 2022. gada ir sākta sadarbība ar ārvalstu akadēmijām, lektoru piesaisti ERASMUS programmas ietvaros, kā arī mūsu lektori pasniedz lekcijas Lietuvas aizsardzības akadēmijā.

Starptautiskā Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieka kursa izlaiduma ceronija. Studenti kopā ar viesiem (2021). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

PROFESIONĀLĀ BAKALAURA STUDIJU PROGRAMMA "GAISA SPĒKU MILITĀRĀ VADĪBA"

Kapteinis Mārtiņš Zābellis,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Gaisa spēku studiju kursa priekšnieks

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) profesionālajā bakalaura studiju programmā "Gaisa spēku militārā vadība" (GS MV) sagatavo topošos Gaisa spēku virsniekus no 2009. gada. Šo gadu laikā NAA ir uzlabojusi mācību programmas un seko līdzi modernajām tendencēm, lai sagatavotu augsta līmeņa GS virsniekus.

Pabeidzot šo studiju programmu, kadeti iegūst profesionālā bakalaura grādu un saņem profesionālā bakalaura diplomu GS MV programmā, kur viņiem piešķir leitnanta dienesta pakāpi. GS MV studiju programma ir akreditēta līdz 2024. gada 31. decembrim.

Šīs studiju programmas pamatuzdevums ir sagatavot studentus par vidējā līmeņa vadītājiem dienestam Nacionālo bruņoto spēku Gaisa spēkos, lai, iegūstot profesionālo pieredzi, viņi spētu dienēt NATO (Ziemeļatlantijas līguma organizācija)/ ES (Eiropas Savienības) daudznacionālajās vienībās ar izteiktām līdera spējām, augstu motivāciju un profesionālo kompetenci.

GS MV studiju ilgums kadetiņiem pēdējo piecu gadu laikā nav mainījies, un tas joprojām ilgst 4,5 gadus. Šajā periodā kadetiņiem ir nodrošināta augsta līmeņa apmācība NAA un paralēli kādā sadarbības civilajā augstskolā.

ASV Gaisa spēku akadēmijas (The United States Air Force Academy) pārstāvji Nacionālo bruņoto spēku Aviācijas bāzē Lielvārdē (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

2004. gadā NAA kadetu apmācībā uzsāka sadarbību ar Rīgas Tehnisko universitāti, kur kadeti apguva vispārīgāko un teorētiskos pamatkursus, tostarp informācijas tehnoloģiju, arī nozares profesionālās specializācijas studiju kursus, taču pēdējos piecos gados ir notikušas pārmaiņas. Konkursa ietvaros atbilstošāko izglītības programmu un tiesības uz kadetu apmācību 2016. gadā ieguva Transporta un sakaru institūts (TSI), kas pašreiz nodrošina civilo priekšmetu apguvi atbilstoši NAA izvirzītajām prasībām. Kadeti vienlaikus apgūst gan militārās izglītības programmu NAA, gan arī akreditētā civilajā augstskolā NBS nepieciešamo gaisa kuģu tehniskās ekspluatācijas mehāniķa vai avioniķa specialitāti. Sadarbība ar TSI līdz šim ir bijusi ļoti sekmīga, kas vairo ticību produktīvai sadarbībai arī turpmākajos gados.

Sekmīgi nokārtojot piecas sesijas, kadeti saņem sekmju izrakstu no TSI, kas dod iespēju paralēli studijām NAA nākotnē turpināt mācības arī TSI. 2021. gada februārī noslēdzās sadarbība ar TSI uzsāktais šāda veida pirmais studiju posms. Kadeti apguva studiju kursu ar specializāciju "Gaisa kuģu tehniskās ekspluatācijas tehniķis".

NAA aktīvi sadarbojas ar NBS GS vienībām, lai uzlabotu kadetu apmācības programmu un lai maksimāli pilnveidotu kadetu profesionalitāti un iemaņas. Kā vieslektori NAA nereti tiek piesaistīti GS virsnieki un instruktori.

Studiju gaitā kadeti apgūst tādus vispārējos studiju kursus kā militārās tiesības, militārā vadība, šaušanas mācība, kaujas tehnika un bruņojums, aizsardzība no masveida iznīcināšanas ieročiem, sakari, kā arī specifiski GS nepieciešamie mācību kursi, piemēram, gaisa spēku nodrošinājums, gaisa spēku taktika un pretgaisa aizsardzība, aerodinamikas pamati, aviācijas sakaru sistēmas u. c.

Studiju ietvaros vecāko kursu (3. un 4. kurss) kadeti ir nodrošināti obligātā prakse GS. Kadetus nosūta praksē uz NBS Aviācijas bāzi Lielvārdē, kur viņi tiek iepazīstināti ar GS dislocētajām apakšvienībām, to uzdevumiem, specifiku, struktūru, tradīcijām un standartiem. Prakses laikā kadetus sadala pa GS apakšvienībām, kur tie iepazīst virsnieka amata pienākumus, sadzīvi un dienesta vidi.

Ik gadus kadeti piedalās NAA organizētajā Vasaras lauku nometnē, kur atbilstoši iegūto zināšanu līmenim jāapgūst un jāuzlabo lauka kauju iemaņas, vada un nodaļas līmeņa taktika un to vadīšana. Papildus tam GS MV programmas kadeti piedalās arī citās NBS un starptautiskās sadarbības ietvaros organizētās mācībās, piemēram, GS organizētās mācībās "Gaisa dūre", kas ir NBS mācību "Namejs" GS sadaļa, kā arī mazāka mēroga mācībās Ādažu poligonā.

Profesionālo kvalifikāciju kadetiem piešķir pēc profesionālās augstākās izglītības programmas GS MV sekmīgas apgūšanas un bakalaura darba izstrādāšanas un aizstāvēšanas.

No 2014. gada NAA ir sākusi sadarbību ar Vācijas Federālo bruņoto spēku Helmūta Šmita universitāti, kur kadeti tiek dota iespēja divu gadu un trīs mēnešu laikā Vācijā apgūt bakalaura programmu "Vispārējā inženierzinātne: aizsardzības sistēmas". Tā kā šajā augstskolā studējošo skaits ir ierobežots (tikai divas vietas), tad starp 1. kursa kadeti rīko konkursu (atlasī), kurā tiek izvirzīti divi labākie kandidāti studijām ārvalstīs. Šī programma nākotnē nodrošina plaša spektra inženieru sagatavošanu.

Lai gan NAA standarti un kritēriji ir augsti, kas apliecina NAA profesionalitāti jaunu virsnieku sagatavošanā, tas nav bijis par kavēkli tam, ka 1. kursā mācības uzsākuši 16 kadeti. Novērots, ka pēdējos gados jaunie kadeti, kas sākuši studijas, ir ar augstu intelektuālo līmeni, bet nedaudz zemākiem fiziskajiem rādītājiem kā pirms pieciem vai desmit gadiem. Līdz ar to NAA mērķis ir sabalansēt intelekta līmeni ar fizisko sagatavotību, lai, absolvējot NAA, topošie virsnieki būtu profesionāli un fiziski sagatavoti dienestam GS.

Jaunie virsnieki dod svinīgo solījumu (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Gaisa spēku virsnieku izlaidums (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

*Kapteine Mg.psych., Mg.oec. Sarmīte Gallīte,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Militārās vadības studiju nodaļas
Vispārējo priekšmetu studiju grupas
vecākā pasniedzēja (grupas priekšniece)*

MILITĀRĀS VADĪBAS, VISPĀRIZGLĪTOJOŠO UN NOZARES TEORĒTISKO PAMATKURSU VADĪŠANA LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS STUDIJU PROGRAMMĀS

LNAA profesionālās augstākās bakalauru studiju programmu “Sauszemes militārā vadība”, “Jūras spēku militārā vadība”, “Gaisa spēku militārā vadība” un profesionālās augstākās studiju programmas “Komandējošā sastāva virsnieks” mērķis ir jaunāko virsnieku sagatavošana NBS regulāro spēku vajadzībām, studiju procesā attīstot gan līderības kompetences, gan militāri tehniskās un taktiskās kompetences.

Kadetu līderības kompetences tiek izkoptas militārās vadības modulī, kas apvieno militārās vadības, militārās psiholoģijas un pedagoģijas studiju kursu. Militārās līderības moduļa ietvaros kadeti apgūst militārās vadības prasmes, sākot no individuālā līmeņa un beidzot ar nodaļas un vada komandiera līmeni. Lai kadeti spētu pilnveidot vadības teorētiskās zināšanas praksē, studiju procesā ir izmantotas interaktīvas mācību metodes – gadījumu analīze, līderības, lēmuma pieņemšanas, komunikācijas un saskarsmes prasmi pilnveidošanas treniņi. Lai pietuvinātu praksi teorijas apguvei, tiek aicināti nozares profesionāļi – virsnieki, instruktori, kas topošos virsniekus iepazīstina ar faktisko situāciju

*Kadetu kandidāti ar konstruktora palīdzību veido savu ideālo nākotnes militāro mācību vidi (2021).
No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva*

Kadetu kandidātu apmācība (2021). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

vienībās darbā ar personālu. Mācību laikā kadeti tiek ar starptautisko operāciju veterāniem, kuri dalās savās atmiņās ar piedzīvoto un savā pieredzē, kas liek kadetiem iejusties viņu stāstos un analizēt notiekošo. Šādas tikšanās reizes ir abpusēji vērtīgas, jo kadetos attīstās empātija un pieredzējuši karavīri nodod tālāk savu pieredzi.

LNAA jau trešo gadu īsteno projektu, kur vecāko kursu kadeti uzņemas atbildību par jaunāko kursu kadetiem. Šāds projekts palīdz kadetiem jau mācību procesā uzņemties atbildību, vadību, kā arī realizēt un praktizēt esošās līderības kompetences un veicināt personības izaugsmi.

Papildu militārās vadības teorētisko kursu apguvei kadeti pilnveido līderības kompetences profesionālajos specializācijas studijuursos – Taktikas kursā, Kaujas izturības kursā, Vasaras lauka nometnē, vēsturiskajos pārgājienos, kā arī studiju praksēs spēku veidu vienībās.

Akadēmijas studiju procesā paredzēti arī vispārīglītojošie mācību priekšmeti un to apgūšana kadetiem palīdz pilnveidot kritisko domāšanu, publiskās runas mākslu, prezentēšanas prasmes, izprast ekonomiskos aspektus gan nozarē, gan valstī, vadīt projektus utt. Mācību priekšmetus kadetiem vada kvalificēti viesdocētāji. Akadēmijas docētāji pēc nepieciešamības aktualizē un pilnveido studiju kursu saturu atbilstoši zinātniskajām aktualitātēm.

Militārās vadības studiju nodaļa jau no 2019. gada sadarbībā ar militāro spēku vienībām LNAA absolventiem organizē semināru “Līderība”, kura laikā absolventi tiek ar virsniekiem, kas atkārtoti iepazīstina ar jaunākā virsnieka pienākumiem, uzdevumiem, nepieciešamajām līderības īpašībām un citiem izaicinājumiem, kuri sagaida LNAA absolventu, nonākot jaunajā dienesta vietā.

LNAA mācībaspēki, virsnieki, instruktori seko līdzīgi izglītības, aizsardzības un citu nozaru aktualitātēm, inovācijām, lai pilnveidotu gan savas, gan kadetu prasmes. Katru gadu LNAA akadēmiskais personāls apgūst dažādas prasmesursos, semināros, konferencēs gan Latvijā, gan ārpus tās, lai paaugstinātu savu kompetenci.

LNAA mācībaspēkiem, virsniekiem, instruktoriem piemīt sūtība kļūt par topošo virsnieku dzīves mentoru un paraugu, kuram līdzināties. Akadēmijā ir izcili pasniedzēji, kuri spēj ieinteresēt un, iespējams, pat likt iemīlēt militāro profesiju, ar ko kadets plāno saistīt visu turpmāko dzīvi.

*Majors Armands Rutkis,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štābu virsnieku kursa priekšnieks*

VIDĒJĀ LĪMEŅA KOMANDĒJOŠĀ SASTĀVA UN ŠTĀBA VIRSNIKU KURSS

Vairāk nekā desmit gadus LNAA tika realizēts Jaunākā štāba virsnieku kurss. Tas bija NBS jaunāko virsnieku karjeras kurss, kas deva tiesības klausītājiem saņemt nākamo dienesta pakāpi Militārā dienesta likuma noteiktajā kārtībā. Kurša mērķis bija sagatavot jaunākos štāba virsniekus darbam bataljona līmeņa štābos.

Jaunākā štāba virsnieku kurss (JŠVK) parasti sākās janvārī un ilga 23 nedēļas. Kurša realizācijā plaši bija iesaistīti NBS spēku veidu un ārvalstu pārstāvji, kas klausītājiem sniedza iespēju apgūt aktuālas, mūsdienu prasībām atbilstošas zināšanas un prasmes.

Šajos gados JŠVKursos tika apmācīti vairāki desmiti virsnieku no NBS vienībām un arī Valsts robežsardzes pārstāvji, jo saskaņā ar NBS likumu izņēmuma stāvokļa laikā vai kara laikā Valsts robežsardze būs NBS sastāvā.

2021. gadā tika pieņemts lēmums pārveidot JŠVK un turpmāk organizēt Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieku kursu (VLKS ŠVK), kas turpina labāko JŠVK iesākto praksi, taču atšķiras no tā. Galvenās atšķirības ietver rotas līmeņa apakšvienības personāla vadības procedūru (*Troop Leading Procedures*) mācību bloka ieviešana.

Pirmais VLKS ŠVK sākās 2022. gada janvārī un ilga 25 nedēļas un to pabeidza 22 klausītāji. Katrs 2022. gada VLKS ŠVK kursa absolvents saņēma jaunā parauga militārās izglītības zīmi, kas nedaudz atšķiras no JŠVK zīmes, jo ir mainījies kursa nosaukums.

VLKS ŠVK realizācijā atkal plaši bija iesaistīti NBS spēku veidu un ārvalstu pārstāvji, kas nodrošināja kursa kvalitāti atbilstoši mūsdienu militāro operāciju prasībām. Kurss tika realizēts sešos mācību blokos, kuru laikā klausītāji apguva rotas līmeņa vienību vadību, bataljona kaujas operāciju plānošanas procesu un štāba procedūras, kā arī pamatjautājumus starptautisko operāciju norisē. Praktisko iemaņu nostiprināšanai VLKS ŠVK klausītāji veica trīs personāla vadības procedūras un sagatavoja savas rotas komandiera kaujas pavēles, kur vienu no tām izpēlēja datorsimulācijas platformā VBS (*Virtual Battle Space*), kā arī štābu procedūru nostiprināšanai kursa klausītājiem nācās realizēt četras praktiskos mācību vingrinājumus, kur katrs sindikāts veidoja atsevišķu bataljona štābu ar visām nepieciešamajām štāba funkciju sastāvdaļām.

Vēsturiskās aizsardzības operācijas analīze Priekules apkārtnē (2020). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Izstrādātās bataljona pavēles realizēšana, izpēlējot to uz kartes (MAPEX) No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva (2020)

LNAA JŠVK un tagad arī VLKS ŠVK ir izveidojusies cieša sadarbība ar Austrijas Terēzas militāro akadēmiju. Stabilitātes un miera uzturēšanas operāciju bloka ietvaros praktiskajā plānošanas vingrinājumā piedalījās arī Austrijas virsnieki, kas deva iespēju klausītājiem vingrināties daudznacionālā vidē un praktizēt dažādas pieejas problēmsituāciju risināšanā. Arī LNAA pasniedzēji dalījās pieredzē un piedalījās praktiskajos mācību vingrinājumos Austrijas Terēzas militārās akadēmijas organizētajos Jaunākā štāba un rotas komandieruursos Austrijā.

Kaujas operāciju praktisko piemēru analīzei kursa klausītāji vairākkārt devās izbraukumos uz vēsturiskajām Pirmā un Otrā pasaules kara kauju vietām, kur karojošo pušu sastāvos bijušas gan mehanizēto, gan motorizēto, gan kājnieku un kaujas atbalsta vienības, tādā veidā palīdzot izprast mūsdienu dinamiskās kaujas norises īpatnības.

Kursa mācību process tika raksturots ar augstu dinamiku un lielu apgūstamās informācijas apjomu, kas pieprasīja no virsniekiem izteiktu pašdisciplīnu, patstāvību un iniciatīvu. Viens no lielākajiem izaicinājumiem VLKS ŠVK sekmīgai pabeigšanai bija laika plānošana un kontrole, praktisko vingrinājumu izpilde un individuālā izpētes darba realizācija. Pēc kursa sekmīgas pabeigšanas virsnieki ir spējīgi vadīt rotas līmeņa apakšvienību vai/ un pildīt jaunākā štāba virsnieka pienākumus bataljona līmeņa vienības sastāvā.

Vēsturiskās uzbrukuma operācijas analīze Lestenes apkārtnē (2020). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Darbības variantu analīze praktiskajā štāba vingrinājumā (2020). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Zemessardzes vada komandiera kursa pirmais izlaidums (2021). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Zemessardzes vada komandiera lauka formas tērpa piedurknes uzšuve (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Dr. hist. Kārlis Dambītis,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Militārās vadības studiju nodaļas
Nacionālo bruņoto spēku vēstures pētniecības nodaļas
vadošais pētnieks*

PAR ZS VKK UN MANU PIEREDZI KURSĀ

Zemessardze ir Nacionālo bruņoto spēku sastāvdaļa, kas piedalās Latvijas teritorijas un tās iedzīvotāju aizsardzībā. Pēdējos gados, pieaugot Latvijas iedzīvotāju interesei iesaistīties Zemessardzē, ievērojami pieaug arī nepieciešamais instruktoru un virsnieku skaits – tāpēc ir būtiski veikt jaunāko komandieru sagatavošanu no zemessargu vidus. Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (LNAA) no 2020. gada īsteno Zemessardzes vada komandiera kursu (ZS VKK). Tā mērķis ir sagatavot Zemessardzes kājnieku vada komandierus, kuri patstāvīgi un kvalitatīvi veiks Zemessardzes kājnieku vada komandieru pienākumus, tādējādi uzlabojot Zemessardzes vienību kaujas spējas. Līdz šim zemessargi varēja iegūt tikai instruktora līmeņa izglītību Zemessardzes Mācību centrā, kur sagatavo kaprāļus un seržantus.

ZS VKK laikā, kas ilgst 13 mēnešus, zemessargi apgūst 16 mācību priekšmetus, piemēram, kājnieku vada taktiku, strēlnieku ieroču uzbūvi, netiešās uguns atbalstu, kaujas nodrošinājumu, kaujas inženieratbalstu u. c. Šo mācību priekšmetu apguve nodrošina Zemessardzes leitnantam pamata nepieciešamās zināšanas un prasmes. Mācību process norisinās gan tālmācībā platformā *ILIAS*, apgūstot teoriju, pildot testus un uzdevumus, gan klātienē, kad zemessargi reizi mēnesī nedēļas nogalē ierodas uz klātienes nodarbībām. Kursanti 14 dienas piedalās arī Vasaras lauka nometnē (VLN) kopā ar LNAA kadetiem.

Zemessardzes vada komandiera kursa absolventu svinīgais pasākums Rīgas Brāļu kapos (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

VLN zemessargi nostiprina iegūtās zināšanas un prasmes, piedaloties dažādos taktiskajos uzdevumos jau kā vada komandieri. Pēc VLN kursanti dodas praksē Zemessardzes bataljonos. Šī prakse norit vienlaikus ar NBS militārajām mācībām "Namejs", tādējādi vienības jau var iesaistīt topošos vada komandierus atbilstošos uzdevumos. Kurša gala pārbaudījums ir vada komandiera operatīvās pavēles sagatavošana par uzbrukumu, aizkavēšanu vai aizsardzību un šīs pavēles došana vadam. Pārbaudījumu vērtē īpaši izveidota NBS virsnieku komisija.

Pirmo ZS VKK 2020. gada 5. septembrī uzsāka 21 zemessargs no visām Zemessardzes brigādēm un, izejot ceļu "Per Aspera Ad Astra" (Caur ērkšķiem uz zvaigznēm), 2021. gada 3. decembrī deva virsnieka zvērestu, saņēma leitnanta dienesta pakāpi un ZS VKK militārās izglītības zīmi. Pēc kursa absolvēšanas leitnanti savās vienībās veic vada komandiera pienākumus, pildot valsts aizsardzībai nepieciešamos uzdevumus.

2021. gada septembrī ZS VKK uzsāka jau nākamais kurss, kuru 2022. gada 5. novembrī pabeidza 19 jaunie leitnanti. Arī viņi deva virsnieka zvērestu Rīgas Brāļu kapos, saņēma leitnanta dienesta pakāpi un ZS VKK militārās izglītības zīmi.

Arī man radās šāda iespēja. Ikdienā, kā akadēmijas civilais darbinieks, vienlaikus esmu Zemessardzes 1. Rīgas brigādes Studentu bataljona zemessargs. Līdz ar to, piedaloties šajā kursā, guvu iespēju ne vien papildināt savas zināšanas, bet arī ieskatīties akadēmijas ikdienas dzīvē arī no apmācāmo puses. Viennozīmīgi ZS VKK man nostiprināja esošās un deva daudz jaunu zināšanu un arī jaunu pieredzi. Dienot Zemessardzē, bieži jāsaskaras ar virkni izaicinājumu, kuri, to risinājumus nepārzinot, var kļūt par pamatīgām problēmām. ZS VKK dod iespēju jau savlaicīgi gūt ieskatu gan izaicinājumos, gan to risinājumos un iepazīt NBS izmantotās metodes.

Atskatoties uz šo kursu, uzreiz jāatzīmē, ka tā būtiskākā iezīme ir apstākļi, ka visi kursa dalībnieki ikdienā strādā savus civilos darbus un kursa apguvei būtiski pakārtoja savu mēneša un pat gada plānus. Arī sagatavošanās laiks un kritēriji dalībai ZS VKK ir jāņem vērā – gan Jaunākā instruktora kurss, gan Kājnieku nodaļas komandiera kurss paņem laiku un enerģiju. Šo kursu laikā vienlaikus arī jāturpina aktīva dalība ikdienas Zemessardzes apmācībās un uzdevumos. Tas liek daudz rūpīgāk sekot līdzi arī mācību procesam. Arī kopējais izglītības līmenis un dzīves pieredze ir pavisam citādāka nekā akadēmijas pamataursos. Tam, protams, ir savas priekšrocības un arī trūkumi.

Kurša programma ir ļoti intensīva, jo relatīvi īsā laikā ar maz kontakstundām ir jāpānāk kursantos izpratne gan par konkrēto tēmu, gan kopējo virsnieka – komandiera lomu militārās operācijas realizācijā. Tāpēc kurša saturs ir veidots ar nolūku atstāt tajā tikai pašu nepieciešamāko un kritiskāko vada komandierim nepieciešamo zināšanu apjomu. Vienlaikus jāņem vērā, ka individuāla un atbildīga pašmācība šo zināšanu apjomu būtiski palielina. Ļoti noderīga ir apmācību sistēmas ILIAS izmantošana, kas ļauj maksimālu uzmanību veltīt kontakstundām, apmācību materiālu izpēti un testu pildīšanu atstājot kursantu ziņā – vienīgi nosakot konkrētus laika rāmjus uzdevumu un mājas darbu izpildei.

Protams, daļējs disbalanss jūtams teorētisko un praktisko nodarbību ziņā, vienlaikus jāatzīmē, ka kursā izmantotās tēmas un ekipējums ir cieši saistīts ar šī brīža situāciju Zemessardzē, un kursantu ne vien uzdevums, bet pat pienākums ir vērsties savā bataljonā un pieprasīt iespējas iepazīt un trenēties ar vienības rīcībā esošo materiāltehnisko nodrošinājumu. Kursantu izaugsmi šķietami raksturo personīgie novērojumi, saņemot kaujas pavēli valsts eksāmenam. Ja gadu iepriekš jautājumi, kurus kursanti, saņemot pavēli, uzdeva, vēl bija ļoti vienkārši un pat nesaistīti ar tiešā uzdevuma izpildi, tad saņemot, eksāmena pavēli šogad, jautājumi bija kļuvuši specifiski un niansēti, norādot, ka kursantu zināšanas un izpratne ir būtiski pieaugusi. Protams, pietrūkst treniņš un prakse, tomēr tie ir faktori, kurus katrs zemessargs, aktīvi piedaloties un organizējot apmācību procesu

savā vienībā, spēs attīstīt. Vienlaikus jāatzīmē, ka šis nav karjeras kurss tā klasiskajā izpratnē, jo kurša beidzēji ar lielu varbūtību savu dienestu pavadīs vienā vienībā un strādās vada vai rotas līmenī, ap sevi pulcējot relatīvi lokālu un sev labi zināmu un pazīstamu zemessargu kopumu.

Vēl jāpiemin kāds, manuprāt, būtisks aspekts – kurša beidzēji savu dienestu turpinās Zemessardzes vienībās, līdz ar to ir būtiska Zemessardzes instruktoru un pasniedzēju iesaiste kurša atbalstā – šāds ceļš jau šobrīd ir uzsākts un viennozīmīgi turpināms. Vienlaikus tikpat būtiska ir zemessargu iespēja redzēt, kā funkcionē profesionāla militārā mācību iestāde, un saskarties ar pasniedzējiem instruktoriem un arī kadetiem, kas profesionālo dienestu ir izvēlējušies par savu dzīves pamatmisiju.

Noslēgumā es visa ZS VKK 2021/2022 vārdā vēlos pateikties kurša vadītājam kapteinim Mārim Skrīvelim un kurša virsseržantam, virsseržantam Artūram Veidem, kā arī visiem kurša pasniedzējiem un atbalsta personālam par pacietību un kopējo ieguldījumu mūsu izglītošanā un līdz ar to arī Zemessardzes attīstībā.

Zemessardzes vada komandiera kursa otrais izlaidums (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Lita Avotiņa,
LNAĀ Tālmācības studiju nodaļas
Tālmācības grupas
asistente*

TĀLMĀCĪBAS STUDIJU NODAĻAS ATBALSTS ZS VKK NODROŠINĀŠANĀ

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija 2020. gada septembrī uzsāka Zemessardzes vada komandiera kursa (ZS VKK) realizāciju, kur īpaša loma ir mācību platformai “Integrated Learning, Information and Work Cooperation System” (turpmāk tekstā – *ILIAS*), jo daļa no mācību satura - gandrīz 300 akadēmisko stundu apmērā – tiek īstenots tālmācībā aptuveni 10 mēnešu garumā. Lai to realizētu, NAA Tālmācības studiju nodaļas darbinieki mācību platformā *ILIAS* pirmo reizi, kopš NAA to izmanto, izveidoja lietotājam pielāgotu funkcionālu kursa vidi teorētisko zināšanu apguvei. Tajā tika ievietoti ne tikai mācību materiāli, bet arī tērzētava jeb forums savstarpējai saziņai starp kursantiem un kursa realizācijā iesaistītajām personām, dažādi gan mācību procesa īstenošanai, gan mācību saturam nepieciešamie normatīvie akti, tādējādi nodrošinot ērti pārskatāmu un lietojamu mācību vidi. Tā kā kursanti ir zemessargi, kuri mācībām velta savu brīvo laiku, kursa norise tika plānota tā, lai tālmācības mācību materiālu apgūšana nepārsniegtu divas stundas dienā.

Pielāgojoties jaunākajām tendencēm tālmācības un attālināto mācību jomā, daļa mācību materiālu tika veidoti interaktīvos mācību moduļos, kuros viena moduļa ietvaros var iekļaut gan teoriju, gan ievietot ārējās saites uz papildu materiāliem, gan iekļaut arī paškontroles jautājumus. Tāpat sadarbībā ar pasniedzējiem tika veidotas arī video lekcijas. Kursanti platformā *ILIAS* var kārtot arī testus un iesniegt uzdevumus. Testu pildīšanai un uzdevumu iesniegšanai, ņemot vērā kursa specifiku, pasniedzēji nosaka garāku laika periodu kā ierasts – vidēji 1 līdz 2 nedēļas, lai kursanti tos varētu izpildīt sev vēlamajā laikā, tajā skaitā gan darba dienu vakaros, gan brīvdienās. Šo *ILIAS* sistēmā ievietoto testu kārtošana nodrošina, ka pasniedzēju iesaiste to labošanā ir mazāka, tādējādi pasniedzēji ietaupa laiku, lai varētu vairāk pievērsties tieši mācību materiālu izstrādei, kā arī pašu testu izveidei sistēmā. Tomēr jau šī pirmā kursa realizācijas procesā tika secināts, ka materiālu, kas paredzēti apgūšanai patstāvīgi tālmācībā, un testu, un uzdevumu izstrādē liela loma ir tieši pasniedzēju iesaistei, motivācijai un digitālajām prasmēm, jo tālmācībā apgūstamajiem materiāliem jābūt izstrādātiem detalizētāk, ar piemēriem, kā arī jāpielieto dažādas citādas to apguvi veicinošas metodes, savukārt testi un uzdevumi ir jāveido tā, lai pēc iespējas samazinātu kursantu negodīgu rīcību to pildīšanā un iegūtu pēc iespējas objektīvāku kursantu zināšanu novērtējumu.

Lai kursantiem būtu pārskatāmāk un ērtāk lietot mācību materiālus, tajā skaitā dažādu uzdevumus, testus, katrā kursa mācību priekšmetā tie tiek strukturizēti pa tēmām, tādējādi veidojot vienotu noformējumu visiem kursā ievietotajiem materiāliem.

Gan ZS VKK realizēšanas nepieciešamība, gan SARS-CoV-2 vīrusa izraisītās sekas izglītības procesu nodrošināšanā veicināja intensīvāku platformas *ILIAS* un tās piedāvāto iespēju izmantošanu, kā arī pasniedzēju digitālo prasmju pilnveidi. Veicot šī kursa pirmo kursantu aptauju par *ILIAS* mācību vidi un mācību materiālu piemērotību tālmācībai, tika saņemti ieteikumi mācību procesa uzlabošanai, kas tika ņemti vērā, veidojot jau nākamā ZS VKK vidi *ILIAS*. Tāpat šī kursa daļēja realizēšana *ILIAS* akcentēja nepieciešamību izstrādāt tālmācības/ attālināto mācību vadlīnijas. Līdz ar to ir veikts nozīmīgs solis, lai arī NAA citu pastāvīgi realizējamo kursu un studiju programmu interaktīvā vide tiktu pielāgota mūsdienu digitālajām tendencēm, izmantojot *ILIAS* piedāvātās iespējas.

*Kapteine Evija Eisaka,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Mācību plānošanas un atbalsta pārvaldes
Mācību daļas virsniece*

VIRSNIEKA SPECIĀLISTA PAMATKURSS

Virsnieka speciālista pamatkurss (VSP) ir karjeras kurss, pēc kura absolvēšanas virsnieks speciālists saņem savu pirmo virsnieka pakāpi – virsleitnants, bet ārsts – kapteiņa dienesta pakāpi. Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā šis kurss tiek realizēts no 2001. gada. VSP paredzēts teologa, jurista, psihologa, diriģenta, ārsta, farmaceita, informācijas tehnoloģiju, datortehnikas, elektronikas, telekomunikācijas, telemātikas, kibernetikas, datorvadības vai datorzinātnes specialitātē.

VSP mērķis ir sniegt nozares speciālistam vispārējās militārās zināšanas un prasmes, lai karavīru vai zemessargu speciālistu varētu integrēt Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS) un izglītojamais pēc kursa beigšanas dotu savu profesionālo pienesumu NBS kā virsnieks speciālists atbilstošajā specialitātē.

2020. gadā ir pārstrādāta kursa programma un kurss pagarināts līdz 16 nedēļām (iepriekšējo astoņu vietā). Kursu programma ir papildināta ar jauniem mācību blokiem – Militārā vadība, Speciālistu loma NBS un Taktika. VSP tiek realizēts sadarbībā ar NBS Kājnieku skolu un NBS Instruktoru skolu, kā arī tiek piesaistīti zinoši speciālisti savās jomās – gan karavīri, gan civilie darbinieki no Aizsardzības ministrijas, Regulāro spēku vienībām un Zemessardzes un tas organizēts trīs posmos:

- Kareivja speciālista kurss trīs nedēļu garumā notiek Alūksnē, NBS Kājnieku skolā;
- Instruktoru speciālista kurss trīs nedēļu garumā notiek Cēsis, NBS Instruktoru skolā;
- Virsnieka speciālista mācību kurss deviņu nedēļu garumā notiek Rīgā, Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā.

Periodiski tiek papildināts saraksts ar jomām, kuru speciālisti mācās VSP. 2020. gadā speciālistu pulkam pievienoja jaunu virsnieka speciālista profesiju – farmaceits.

VSP laikā klausītāji iegūst pamatzināšanas kareivja un instruktora speciālista līmenī, kā arī gūst ieskatu par bruņotajiem spēkiem, militārajām tiesībām, militārā lēmuma pieņemšanas procesu (*Military Decision Making Process (MDMP)*) un speciālistu lomu NBS. Lai jaunie virsnieki detalizētāk izprastu NBS struktūru un vienību nozīmi tajā, kursu laikā viņi apmeklē un iepazīst Gaisa spēku, Jūras spēku un Sauszemes spēku militārās bāzes.

Kopš 2017. gada Virsnieka speciālista pamatkursa klausītāju skaits ir pakāpeniski audzis. 2017. gadā VSP absolvēja un pirmo virsnieka dienesta pakāpi ieguva 12 jaunie speciālisti – pieci IT speciālisti, četri juristi, divi kapelāni un viens psihologs. 2018. gadā 16 jaunie speciālisti – četri IT speciālisti, pieci juristi, trīs kapelāni un četri ārsti. 2019. gadā 21 jaunais speciālists – trīs IT speciālisti, septiņi juristi, astoņi kapelāni, divi psihologi un viens farmaceits. 2020. gadā 17 jaunie speciālisti – astoņi IT speciālisti, pieci juristi, divi kapelāni, viens ārsts un viens psihologs. 2021. gadā 14 jaunie speciālisti – pieci psihologi, trīs ārsti, divi juristi, divi IT speciālisti, viens kapelāns un viens diriģents.

2020. gads iezīmēja jaunas apmācību tendences arī Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā – VSP klausītājiem šis kurss bija izaicinājumu pilns ne tikai tāpēc, ka bija jāmācās pēc jaunās programmas, bet arī tāpēc, ka Covid-19 ierobežojumu dēļ lielākā daļa kursa bija jāpārorganizē, kas radīja papildu slodzi pasniedzējiem, pēdējā brīdī pārplānojot lekciju vadīšanu attālinātā režīmā. Lai Covid-19 pandēmijas laikā izvairītos no

saslimšanas kursantu vidū, tika pieņemts lēmums par kazarmu režīmu MDMP laikā, kas beigās izrādījās veiksmīgs risinājums, jo, kā atzina paši kursanti, tas ļāva pilnvērtīgi un vairāk nodoties mācību vielas apguvei.

Kopš 2021. gada VSP kursa absolventiem tiek piešķirtas jauna parauga virsnieku pamatzglītības zīmes, kas atšķiras no SzS MV, GS MV, JS MV un KSV kursu militārās izglītības zīmēm. VSP zīmes skices autors - pulkvežleitnants Raimonds Kursītis. Zīmē ir saglabāts NAA ģerboņa (logo) pamats – vairogs, bet centrālajā daļā ievietoti trīs stilizēti burti “VSP”. Papildu tam VSP kursa laikā kursa klausītāji var nēsāt pie lauka formas tērpa kreisās piedurknes arī VSP kursa uzšuves līdzīgi kā citu NAA kursu kadeti. Jaunas militārās izglītības zīmes un VSP kursa piedurknes uzšuves ieviešana dos iespēju virsniekiem speciālistiem identificēt sevi kā atsevišķu virsnieku kopību, kas pabeiguši studijas NAA un vienlaicīgi savu īpašo zināšanu un prasmju dēļ atšķiras no citiem NBS virsniekiem.

Virsnieka speciālista pamatkursa svinīgais solījums Rīgas Brāļu kapos (2019). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Kristīne Atmante,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas profesionālās
maģistra studiju programmas "Militārā vadība un drošība"
Maģistra studiju programmas direktore*

MAĢISTRA STUDIJU PROGRAMMA "MILITĀRĀ VADĪBA UN DROŠĪBA"

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) maģistra studiju programma pastāv vairāk nekā 20 gadus, un tās aizsākumi meklējami jau deviņdesmito gadu beigās, kad brigādes ģenerālim (atv.) Kārlim Krēslīnam, aktīvi darbojoties militārās izglītības jomā, radās šīs idejas aizmetņi. Taču oficiāli programma ir dibināta 2009. gadā, kad 17. decembrī tika saņemta licence Nr.04063-4 par tiesībām īstenot profesionālās augstākās izglītības maģistra studiju programmu "Militārā vadība un drošība". Zīmīgi, ka tieši tajā laikā arī Baltijas aizsardzības koledža (tālāk lietots saīsinājums no angļu valodas *Baltic Defence College – BALTDEFCOL*) brigādes ģenerāļa (atv.) Gundara Ābola vadībā meklēja sadarbības partneri, lai sniegtu iespēju tās absolventiem iegūt arī augstākās izglītības grādu.

Pirmā programma ir akreditēta 2009. gadā (LR Izglītības un zinātnes ministrijas Akreditācijas komisijas 2009. gada 27. oktobra lēmums Nr.3555) ar termiņu līdz 2016. gada 31. decembrim, kad notika tās reakreditācija. Par pirmo NAA maģistra studiju programmas direktoru iecēla brigādes ģenerāli (atv.) Kārli Krēslīnu, kas aktīvi turpināja darbu, veidojot studiju programmu. Maģistrantūras 1. kursa 31 students mācības sāka 2010. gadā. To skaitā bija 10 studenti no Latvijas un 20 ārvalstu studenti. To izcelsmes valstu ģeogrāfija bija gana plaša: Igaunija, Lietuva, Gruzija, Dānija, Rumānija, Horvātija, Albānija, Moldovas Republika, Maķedonija, Norvēģija, Vācija un ASV.

Tā kā programmu realizē ciešā sadarbībā ar *BALTDEFCOL*, 2010. gadā tika noslēgts sadarbības memorands starp NAA un *BALTDEFCOL*, kas noteica sadarbības pamatprincipus un apņēma visas finansālās saistības, kas attiecas uz maģistra studiju programmas īstenošanu. *BALTDEFCOL* no savas puses apņēmas atbalstīt programmu ar saviem pasniedzējiem, savukārt abas puses piedāvāja savstarpēju piekļu bibliotēkas datu bāzēm. Memorands paredzēja, ka programma ir atvērta gan NAA, gan *BALTDEFCOL* studentiem. Praksē tas tiek realizēts tādā veidā, ka programmā var iestāties gan Latvijas, gan ārvalstu virsnieki, kas absolvējuši Apvienotā štāba virsnieku kursu (AŠVK), jo daļa programmas realizācijas notiek *BALTDEFCOL* uz AŠVK bāzes (nodrošinot vismaz 90 ECTS). Studiju kopējais ilgums ir 1,5 gadi, ko veido 90 Eiropas kredītpunkti (ECTS) akadēmiskajā programmā, kā arī prakses daļa. Gan uzņemšanas kritēriji, gan maģistra darba izstrādes nolikums, gan maģistra darba aizstāvēšanas kārtība notiek pēc NAA Mācību padomē pieņemtiem noteikumiem un citiem saistošiem dokumentiem. Ņemot vērā programmas multinacionālo raksturu gan studentu, gan pasniedzēju vidū, tā tiek realizēta angļu valodā. Tomēr studentiem no Latvijas pastāv iespēja rakstīt maģistra darbu latviešu valodā.

Programmas sākotnējais mērķis ir palicis nemainīgs – izglītēt virsniekus un civilos ierēdņus drošības jautājumos un sagatavot viņus darbam NBS, starptautiskos štābos un starptautiskajās institūcijās (NATO, ES). Kā vieni no galvenajiem maģistrantūras uzdevumiem ir attīstīt studentu spējas patstāvīgi veikt zinātnisku pētījumu, kā arī sniegt padziļinātas zināšanas drošības un aizsardzības jomā, kas ietver stratēģisko domāšanu, militārās operācijas, vēsturi un stratēģisko plānošanu un citas jomas. Teorētiskās akadēmiskās zināšanas minētajās jomās un citos priekšmetos studenti apgūst gan studiju laikā *BALTDEFCOL*, gan veicot vēlāk pētniecisko darbu. Apgūtās praktiskās zināšanas tiek demonstrētas gan *BALTDEFCOL* rīkotajās militārajās mācībās, gan individuālās prakses

laikā, kurā programmas dalībnieki piedalās, jau atgriežoties savās dienesta vietās. Mācību process ietver lekcijas, diskusijas, darbu grupās un semināra nodarbības, kā arī individuālu darbu. 2020.–2021. gadā pandēmijas radīto ierobežojumu dēļ liela daļa programmas bija realizēta attālināti, izmantojot tiešsaistes programmas un platformas. Savukārt maģistra darba izstrāde ir studentu individuālais pētniecības darbs, kura ietvaros studenti demonstrē spējas apgūt akadēmisko literatūru, pielietot pētniecības zinātniskās metodes un pasniegt savu argumentāciju un pētījuma rezultātus pārliedzošā veidā.

Pabeidzot profesionālā maģistra studiju programmu un sekmīgi uzrakstot un aizstāvēt maģistra darbu, programmas absolventi iegūst profesionālo maģistra grādu "Militārajā vadībā un drošībā". Tas ļauj absolventiem turpināt doktorantūras studijas.

Interese par studijām maģistrantūrā laika gaitā ir tikai palielinājusies, un ik gadu vairāk nekā 20 studenti no dažādām valstīm vēlas iestāties šajā programmā. Tomēr ne visiem izdodas saglabāt motivāciju un to sekmīgi pabeigt. Kopējais absolventu skaits kopš 2011. gada ir 47 studenti, to skaitā – pēdējos septiņos gados programmu ir absolvējuši 30 studenti. Maģistrantūras absolventu skaits pēdējos septiņos gados – Latvija (9), Lietuva (8), Igaunija (3), Gruzija (2), Ukraina (2), ASV, Bosnija un Hercegovina, Itālija, Moldova, Vācijas, Zviedrija (viens no katras valsts). Tādējādi programmas vadītājiem ir nācies domāt ne tikai par studentu piesaisti programmai, bet arī celt tās kvalitāti un pārskatīt uzņemšanas kritērijus, kā arī palīdzēt studentiem saglabāt motivāciju maģistra darba pabeigšanai atbilstoši noteiktajām prasībām un tādējādi absolvēt programmu. Piemēram, programmas direktora pulkvežleitnanta (atv.) Uģa Romanova vadībā 2020. gadā tika izveidots metodoloģijas kurss "Zinātniskās pētniecības teorija un prakse", lai uzlabotu studentu iemaņas pētniecības metodoloģijas jautājumos, tajā skaitā teorētiskā ietvara lietošanai. Šo kursu nodrošina *BALTDEFCOL* akadēmiskais personāls maģistra programmas direktora vadībā. Otrs kurss, kas iekļauts maģistra programmā papildu AŠVK programmai, ir Civilās aizsardzības kurss, ko īsteno saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem, piemērojot tā saturu studentu starptautiskajai auditorijai. Jāatzīmē, ka programmā iesaistītā akadēmiskā personāla skaits un viņu ekspertīze šajos gados arī ir augusi. Papildus jau no programmas pirmsākumiem iesaistītajiem pasniedzējiem, tādiem kā *Dr. Asta Maskalinaite* un *Dr. Dzislavs Sliva*, ir pievienojušies daudz jaunu pasniedzēju, kas lasa lekcijas un vada seminārus un maģistra darbus. Starp tiem ir NAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centra akadēmiskais personāls: *Dr. Toms Rostoks*, *Dr. Ieva Bērziņa*, *Dr. Jānis Bērziņš*, *BALTDEFCOL* pasniedzējs *Dr. Lukāšs Dička*, kura specializācija ir starptautiskā drošība, stratēģija, aizsardzības politika un plānošana.

Maģistrantūras programmai ir bijuši vairāki direktori. 2011. gadā programmas vadību pārņēma *Dr. Liāna Plaviņa*, kas to vadīja līdz 2012. gadam, kad direktora amatā iecēla *Dr. Andželu Rožcenkovu*. NAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centra vadošā pētniece *Dr. Nora Vanaga* vadīja programmu no 2014. līdz 2016. gadam, kad šos pienākumus pārņēma šī centra vadošā pētniece *Dr. Ieva Bērziņa*, kas bija programmas vadībā no 2017. līdz 2018. gadam. Pulkvežleitnants (atv.) Uģis Romanovs sniedza savu ieguldījumu programmas īstenošanā un tās uzlabošanā, būdams tās vadībā no 2018. līdz 2020. gadam, kā arī turpina tajā līdzdarboties kā maģistra darbu vadītājs, recenzents un Valsts pārbaudījuma komisijas loceklis. Taču, ņemot vērā nepieciešamību uzlabot saikni ar studiju programmas daļu, kas tiek realizēta *BALTDEFCOL*, un nodrošināt gan tās satura nemainīgumu, gan izglītības kvalitātes standartus, par maģistra studiju programmas vadītāju kļuva *BALTDEFCOL* eksperte mācību programmu satura un harmonizācijas jautājumos *Kristīne Atmante*, kas programmas vadības pienākumus NAA vārdā uzņēmas 2020. gadā. Savukārt par institucionālo atmiņu, programmas dokumentāciju un atbalstu studentiem kopš 2019. gada atbild programmas metodiķe *Elīna Kļaviņa*. Programmas akreditāciju paredzēta 2023. gadā, kas iezīmēs nākamo vēstures posmu šīs programmas attīstībā.

IV. Kadetu pētniecība, zinātne un studiju atbalsts

*Komandleitnante Dr.psych. Andžela Rožcenkova,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Militārās vadības studiju nodaļas vadītāja*

KADETU ZINĀTNISKI PĒTNIECISKĀ DARBA PĀRSKATS (2017–2022)

Viena no pamatprasībām NAA studējošiem sekmīgai Militārās vadības studiju programmas un Komandējošā sastāva virsnieku studiju programmas apguvei ir bakalaura darbu un diplomdarbu izstrāde un aizstāvēšana, kā ietvaros kadeti veic zinātniski pētniecisko darbu militārās zinātnes jomā – vadības, pedagogijas, militārās psiholoģijas un politikas zinātņu apakšnozarēs, humanitāro zinātņu vēstures, ētikas un filosofijas apakšnozarēs, kā arī militāri tehnisko zinātņu un taktikas jomā. Pētnieciskā darba procesā kadeti pilnveido analītiskās un kritiskās domāšanas prasmes, kas būs nepieciešamas turpmākajā dienestā, lai efektīvi risinātu militārās vadības jautājumus.

NAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centra pētnieku vadībā kadeti pēta drošības politikas un aizsardzības stratēģijas aktuālos jautājumus, kas skar Visaptverošu valsts aizsardzības koncepciju, stratēģisko komunikāciju, mūsdienu militāros konfliktus, kā arī jaunās paaudzes karadarbības jeb hibrīdkara izaicinājumus. Kadeti pēta NBS pieredzi NATO, analizē NATO valstu bruņoto spēku militārās sadarbības un aizsardzības spējas

un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas lomu krīžu un konfliktu risināšanā. Tiek pētīti arī sabiedrības uzskati par NBS nozīmi un tēlu Latvijas populācijā.

Aizsardzības ekonomikas jomā kadeti pēta militāro konfliktu ekonomiskos aspektus, kā arī ekonomisko faktoru ietekmi uz bruņoto spēku kaujas spējām. Tiek pētīti jautājumi par ekonomikas krīzes ietekmi uz NATO dalībvalstu aizsardzības spējām.

Bakalaura darbu un diplomdarbu aizstāvēšana (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Militārās vēstures un kara mākslas pētījumu mērķis ir izpētīt karadarbības paaudžu vēsturiskās liecības, lai analizētu kauju taktiskos manevrus, komandvadības principus un noteiktu to piemērojamību mūsdienu militārajos konfliktos, kā arī kāda militāra pieredze izmantojama Latvijas NBS mūsdienās. Kadeti ir pētījuši Latvijas Brīvības cīņu militāri politiskos aspektus, Latvijas Aizsardzības spēku un Zemessardzes veidošanos, veikuši 20. gadsimta militāro konfliktu analīzi, kā arī savu pētniecisko darbu ietvaros izteikuši secinājumus par militāro tradīciju pārmantojamību NBS.

Kaujas operāciju un taktikas jomā kadeti veic pētījumus par taktisko operāciju veidiem, analizē dažādu valstu bruņoto spēku un NATO dalībvalstu taktikas doktrīnas un to pielietojumu vada un rotas līmeņa operācijās. Taktikas jomā kadeti padziļināti pēta kājnieku vada kaujas paņēmienus.

Kaujas tehnikas un bruņojuma jomā tiek pētīti nozares aktuālie jautājumi, kas saistās ar modernās kaujas tehnikas un bruņojuma pielietojumu, tehnoloģiju ietekmi uz tās attīstību un modernizāciju. Kadeti pēta un kritiski analizē nosacītā pretinieka, NBS un citu valstu vienību kaujas spējas, kā arī veic patstāvīgus secinājumus par to ietekmi uz taktiskajiem lēmumiem kājnieku vada un rotas līmenī.

Kaujas atbalsta jomā kadeti pēta jautājumus attiecībā uz kaujas inženiertehnisko nodrošinājumu, dabiskiem un mākslīgiem šķēršļiem, karaspēka maskēšanos un uguns atbalstu, lai izprastu un sekmīgi īstenotu taktisko uzdevumu izpildi.

Medicīnas nodrošinājuma jomā kadeti pēta karavīru veselības uzturēšanas aktuālos jautājumus, kas saistās ar karavīra attieksmi pret savu veselību, fizisko sagatavotību un veselīgu uzturu, lai ieteiktu veselības traucējumu un traumatisma novēršanas profilaktiskos pasākumus militāro mācību laikā. Kadeti pēta medicīnas nodrošinājuma aspektus, kas attiecas uz medicīnas personāla komplektāciju NBS, medicīnas nodrošinājumu kaujas mācībās un starptautiskajās operācijās.

Sporta zinātnes nozarē kadeti pēta karavīru vispārējās fiziskās sagatavotības jautājumu un militāri specifiskās fiziskās sagatavotības prasības dažādu valstu bruņotajos spēkos, lai izstrādātu priekšlikumus karavīru fiziskās sagatavotības uzlabošanai un ieteiktu jaunas karavīru fiziskās sagatavotības treniņu pieejas, pamatojoties uz pētījumā gūtajām atziņām.

Apsveicams fakts, ka Militārās vadības studiju programmu ietvaros Jūras spēku (JS) un Gaisa spēku (GS) studiju plūsmas kadeti izvēlas veikt pētījumus saistībā ar savu spēku veidu specializāciju. Piemēram, Jūras spēku militārās vadības studiju programmas kadeti pēta jautājumus, kas saistās ar JS lomu Latvijas jūras teritorijas akvatorijas aizsardzību vēsturiskā un mūsdienu skatījumā līdz noteiktu JS kuģu klases darbības efektivitātes izpētei, izstrādājot praktiskus priekšlikumus kuģu tehniskā aprīkojuma un bruņojuma pilnveidei. Savukārt GS plūsmas militārās vadības studiju programmas kadeti pēta jautājumus, kas saistās ar GS kaujas spēju lomu NBS sastāvā, izpētot GS personāla profesionālo kvalifikāciju vai kaujas atbalsta un tehniskā nodrošinājuma jautājumus gaisa spēku kontekstā.

Militārās vadības jomā kadeti pēta līderības teorijas un to pielietojumu militāro organizāciju kontekstā, kā arī militārās līderības izaicinājumus karavīru ikdienā un starptautiskajās operācijās. Pētījumos kadeti analizē militārā līdera profesionālās kompetences un izpēta NBS personāla vadības aktuālos jautājumus, kas saistās ar karavīru rekrutēšanu, atlasī, uzturēšanu un karjeras plānošanu.

Militārās ētikas jomā kadeti pēta NBS karavīru profesionālās vērtības un ētiskas uzvedības normas, izstrādājot praktiskus priekšlikumus karavīru ētikas kodeksa ieviešanai. Kadeti ir pētījuši NATO valstu līderības vadlīnijas par karavīra ētosu, lai censtos noteikt morālos aspektus Latvijas karavīra morālei un kaujas sparam.

Militārās pedagoģijas pētījumu jomā kadeti pievēršas praktiskas izpētes jautājumiem, kas saistās ar NAA studiju programmas kvalitātes uzlabošanas aspektiem, kā arī analizē karavīru nepieciešamās profesionālās kompetences spēku veidos un aktuālos jautājumus attiecībā uz individuālo un kolektīvo apmācību procesu NBS militāro mācību ietvaros.

Militārās psiholoģijas pētījumu mērķis ir analizēt dienesta psiholoģiskos faktorus, kas ietekmē karavīru psihisko labklājību un kaujas spējas. NAA kadeti pēta karavīru identitātes un motivācijas faktorus, militārās kultūras un karavīra morāles jautājumus, kā arī militārās vides komunikāciju un konfliktu vadības jautājumus. Īpaši aktuāla tēma ir karavīru psihiskā noturība, kur kadeti veica empīriski praktiskus pētījumus saistībā ar NAA Kaujas izturības kursu, lai noteiktu, kādas ir trauksmes un stresa reakcijas pirms kursa, kursa laikā un pēc uzdevuma izpildes, kā arī veica secinājumus par kadetu līdera personības iezīmju pilnveidošanu.

Militārās vadības nodaļas ietvaros tika uzsākta kadetu mobilitātes aktivitāte zinātniskās pētniecības jomā, kur NAA kadeti 2019. gadā docētāju *Dr. psych.*, komandleitinantes Andželas Rožcenkovas un *Mg. psych.*, kapteiņleitinantes Kristīnes Timmas vadībā piedalījās militāri praktiskās psiholoģijas konferencē (*International Applied Military Psychology Symposium*) Bosnijā un Hercegovinā, Sarajevā. NAA kadeti Ralfs Bankovs un Laura Jaškova prezentēja savus bakalaura darbu pētījumus “Karavīru bailes un fobijas” un “Dzimumu stereotipi bruņotajos spēkos” militārajā psiholoģijā un saņēma starptautisku ekspertu atzinību par NAA docētāju profesionalitāti pētījumu vadīšanā un studējošo pētījumu rezultātu kvalitāti un nozīmīgumu.

Diemžēl ārkārtas situācija valstī saistībā ar Covid-19 pandēmijas ierobežojumiem pārtrauca NAA aizsāktu tradīciju par kadetu dalību zinātniskās konferencēs ne tikai militārās vadības, bet arī citu zinātņu nozarēs, tomēr NAA kadetu zinātniskais darbs tiek turpināts gan attālināti, gan klātienē pieredzējušu militārās zinātnes jomu ekspertu vadībā, lai sagatavotu topošos virsniekus profesionālajam dienestam jaunākā virsnieka amatos un turpmākajām studijām magistrantūrā.

Analizējot datus par NAA kadetu sekmēm laika periodā no 2017. gada līdz 2022. gadam, izstrādājot un aizstāvot bakalaura darbus un diplomdarbus, var secināt, ka militārās pētniecības jomas ekspertu pārraudzībā un pedagoģiskās sadarbības procesā kadetu analītiskās, akadēmiskās rakstības un zinātniskās pētniecības prasmes militāro jautājumu izpētē ir paaugstinājušās. Kadetu bakalauru darbu un diplomdarbu aizstāvēšanas rezultātu vidējie rādītāji ir paaugstinājušies, piemēram, bakalaura darbu vidējais rezultāts 2017.gadā bija 6,43 balles, savukārt 2021. gadā 7,63 balles. Augstākus rezultātus uzrāda JS un GS Militārās vadības studiju programmu kadeti, kur bakalaura darbu aizstāvēšanas vidējais rezultāts attiecīgi ir 8,5 un 8,13 balles. 2021. gada kadetu aizstāvēto pētniecisko darbu vērtējami liecina, ka 72 % gadījumu darbi vērtējami kā labi, ļoti labi un teicami, kur 11 % gadījumu pētnieciskie darbi aizstāvēti ar vērtējumu “izcili” jeb 10 balles.

2022. gadā Militārās vadības studiju programmu kadeti aizstāv bakalaura darbus ar vidējo rezultātu 7,23, savukārt augstāku diplomdarbu aizstāvēšanas vidējo rādītāju – 8,05 balles sasniedz Komandējošā sastāva virsnieku programmas kadeti. Kopumā 2022.gadā NAA kadetu bakalaura darbi un diplomdarbi tika aizstāvēti ar vērtējumu “labi” – 20 %, “ļoti labi un teicami” – 59 % un “izcili” – 7 %, kur 86 % sasniegto rezultātu vērtējami kā augsti. Tātad iezīmējas tendence, ka ar katru gadu kadetu pētnieciskās spējas paaugstinās.

Noslēgumā vēlos akcentēt, ka kadetu zinātniski pētnieciskām aktivitātēm ir praktisks ieguldījums militārās zinātnes starpdisciplināro jomu attīstīšanā, jo kadetu pētniecības rezultāti un priekšlikumi viennozīmīgi tiek virzīti uz NAA un NBS militārā dienesta satūra pilnveidi.

*Dr. sc .pol. Toms Rostoks,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Drošības un stratēģiskās pētniecības centra direktors*

ZINĀTNE LATVIJAS NACIONĀLAJĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJĀ UN TĀS CEĻŠ UZ IZCILĪBU

Zinātne ir būtiska daļa no katras augstākās izglītības iestādes dzīves, jo katras augstākās izglītības iestādes misija ir ne tikai sagatavot speciālistus noteiktās jomās, bet arī sniegt ieguldījumu zinātnē un pētniecībā. Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) šajā ziņā nav izņēmums, tāpēc Drošības un stratēģiskās pētniecības centra (DSPC) uzdevums ir sekmēt aizsardzības un drošības pētījumu attīstību NAA ietvaros. Lai arī reizēm zinātniskās darbības pienesums nav tiešā veidā pamanāms gan zinātniskās darbības, gan studiju procesa specifikas dēļ, tomēr DSPC pētnieki vienmēr ir centušies savu pētniecisko darbību izdarīt visaugstākā līmenī un pētījumu rezultātus integrēt NAA studiju procesā, tādējādi sniedzot ieguldījumu kadetu un akadēmijas īstenoto studiju kursu dalībnieku izglītošanā.

DSPC ir izveidots uz Aizsardzības zinātnisko pētījumu centra (AZPC) pamata. AZPC tika nodibināts līdz ar NAA atjaunošanu deviņdesmito gadu sākumā. 2012. gadā Aizsardzības ministrija nolēma, ka ir pienācis laiks reformēt AZPC, lai tas kļūtu par starptautiski nozīmīgu un konkurētspējīgu zinātnisko centru, kura pētnieciskā darbība sniedz atbalstu gan Latvijas aizsardzības nozarei – Aizsardzības ministrijai (AM) un Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem (NBS), gan arī veicina citu valstu aizsardzības un drošības jautājumu ekspertu interesi par Latviju un tās ekspertu pienesumu starptautiskās drošības izpētē.

AZPC reforma tika veikta ar nodomu, ka globālajā pasaulē aizvien vairāk pieaug aizsardzības un drošības jautājumu nozīme. Lai gan reformas laikā Latvija jau astoņus gadus bija NATO dalībvalsts, tomēr akadēmiskajās aprindās aizsardzības un drošības jautājumiem netika pievērsta pietiekami liela uzmanība. Jau no pašiem centra veidošanas pirmsākumiem DSPC misija ir bijusi ambicioza – kļūt par vienu no ietekmīgākajiem viedokļu līderiem Eiropā drošības un aizsardzības jomā. DSPC veidošanas gaitā tika identificēti pieci pētniecības centra darbības virzieni. Pirmkārt, būtisks mērķis bija DSPC pētnieku kompetences ietvaros sniegt pētniecisko atbalstu NBS un AM. Otrkārt, DSPC uzdevums bija nodrošināt zinātnes attīstību NAA ietvaros, gatavojot publikācijas akadēmiskajiem žurnāliem un piedaloties starptautiskos pētnieciskos projektos. Treškārt, ne mazāk svarīgs mērķis ir bijis veicināt diskusijas par drošības un aizsardzības jautājumiem Latvijā, tādējādi uzlabojot sabiedrības izpratni par Latvijas un starptautisko drošību. Ceturtkārt, DSPC pētnieki ir aktīvi iesaistījušies NAA studiju procesā, pasniedzot vairākus studiju kursus un vadot kadetu pētnieciskos darbus. Piektkārt, DSPC zināmā mērā

Toms Rostoks Somijas militārā eksperta Vesas Nissinena lekcijā (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

pilda domnīcas funkcijas, jo centra pētnieki regulāri publicē rakstus par aktuāliem nacionālās un starptautiskās drošības jautājumiem un regulāri ekspertu statusā pauž viedokli plašsaziņas līdzekļos. Augstākminētie pieci DSPC darbības mērķi laika gaitā nav būtiski mainījušies.

AZPC reformēšanas gaitā bija nepieciešams atrisināt daudzus administratīvos jautājumus. NBS un NAA struktūra un normatīvie akti apgrūtināja AZPC reformu, tāpēc bija nepieciešams sākt pavisam no jauna. Tādējādi izvēle tika izdarīta par labu DSPC izveidošanai. Ļoti svarīgs šajā procesā bija NAA rektora un MVP komandiera brigādes ģenerāļa Egila Leščinska, toreizējā NAA prorektora (un vēlākā NAA rektora) brigādes ģenerāļa Georga Kerlina un toreizējā MVP komandiera pulkveža Viestura Bubuča personiskais ieguldījums un atbalsts. Bez viņu atbalsta un palīdzības nebūtu bijis iespējams pārveidot un radīt sistēmu, kas spēj efektīvāk atbalstīt DSPC un līdz ar to ir atbilstošāka NAA vajadzībām. Ģenerālleitnanta (atv.) Raimonda Graubes un ģenerālmajora Anda Dilāna atbalsts nebija mazāks. No AM puses ļoti nozīmīgs ir bijis Dr. Arta Pabrika, Veiko Spoliša, Jāņa Sārta, Jāņa Garisona, Ilonas Dreģes un Gunāra Upīša atbalsts.

Raugoties atpakaļ, var droši apgalvot, ka lēmums par DSPC izveidošanu bija tālredzīgs. Neilgi pēc DSPC izveidošanas notika Krimas aneksija un sākās militārais konflikts Ukrainas austrumu daļā starp Ukrainas valdības spēkiem un Krievijas atbalstītajiem separātistiem. Tādējādi radikāli izmainījās drošības situācija Eiropā un palielinājās politiku, pētnieku un sabiedrības interese par starptautisko drošību. Ukrainas konflikta gaitā lielu sabiedrības uzmanību izpelnījās hibrīdkara jēdziens, un šī jēdziena izpratnes veidošanā būtisku ieguldījumu ir veicis DSPC direktors *Dr.oec. Jānis Bērziņš*. Turpmākajos gados DSPC pētnieki ir publicējuši virkni pētījumu, kas fokusējas uz Krievijas militārās domas attīstību, Latvijas sabiedrības attieksmēm pret valsts drošībai nozīmīgiem jautājumiem, uz Krievijas atturēšanu vērstajām darbībām Baltijas reģionā un Latvijas drošības un aizsardzības politiku. DSPC pētnieki ir akumulējuši ievērojamas zināšanas par šiem jautājumiem, kas tiek liktas lietā arī NAA studiju procesā, uzlabojot studējošo zināšanas par nacionālās un starptautiskās drošības jautājumiem. DSPC pētnieki un administratīvais personāls sadarībā ar Baltijas aizsardzības koledžas personālu nodrošina maģistra studiju programmas “Militārā vadība un drošība” īstenošanu.

Kopš 2012. gada DSPC pētnieki ir publicējuši daudzus zinātniskos rakstus gan starptautiskos recenzētos izdevumos, gan cita veida izdevumos. Arī turpmākajos gados viens no būtiskiem DSPC mērķiem būs publikācijas starptautiskajos akadēmiskajos žurnālos, vienlaikus neaizmirstot arī par cita veida publikācijām, kuru sagatavošana ir mazāk sarežģīta. Pētniekiem ļoti būtiska ir piedalīšanās starptautiskos pētnieciskos projektos un

Pētnieka Marka Galeoti lekcija (2019). No Aizsardzības ministrijas arhīva

akadēmiskās konferencēs. DSPC pētnieki regulāri piedalās starptautiskajās konferencēs gan Latvijā, gan citās valstīs. Pēdējos gados jau par tradīciju ir kļuvusi DSPC pētnieku dalība *International Society for Military Sciences* ikgadējā konferencē, taču pētnieki piedalās arī citās konferencēs, piemēram, ikgadējās Baltijas studiju konferencēs Eiropā un ASV. Pirms Covid-19 pandēmijas DSPC arī organizēja ikgadēju akadēmisku konferenci Latvijā, pieaicinot pētniekus no citām valstīm. Tā kā starptautiskā drošība mūsdienās ir ļoti dinamiska, Latvijai ir būtiski ieklausīties citu valstu ekspertos, kuri pēdējo gadu laikā publicējuši pētījumus par Latvijai nozīmīgiem jautājumiem. Papildu DSPC ikgadējai konferencē centrs organizē arī vieslekcijas par drošības un aizsardzības jautājumiem. Šo lekciju norises vieta ir simboliska, proti, tās parasti notiek Latvijas Kara muzejā, tādējādi norādot uz bruņoto spēku un militārās varas lielo nozīmi valsts drošībā.

DSPC pētnieki regulāri ir pārstāvējuši NAA, iesaistoties citu valstu pētniecisko institūtu, piemēram, Igaunijas Starptautiskā aizsardzības studiju centra, īstenotajos pētnieciskajos projektos. DSPC pētnieki ir aktīvi iesaistījušies NATO Zinātnes un tehnoloģiju organizācijas pētnieciskajos projektos. Papildu tam DSPC pētnieki ir uzstājušies ar vieslekcijām visaugstākā līmeņa augstākās izglītības iestādēs, piemēram, Džonsa Hopkinsa universitātē, Džordža C. Maršala Eiropas drošības studiju centrā, NATO SHAPE, NATO/Brunsumā, Zviedrijas aizsardzības universitātē, Norvēģijas aizsardzības akadēmijā, Baltijas aizsardzības koledžā, Lietuvas militārajā akadēmijā un citās. DSPC pētnieki ir iesaistīti Aizsardzības ministrijas organizētajos valsts drošības semināros, kā arī regulāri pieaicināti, kad Latviju apmeklē citu NATO un ES dalībvalstu pētnieki un eksperti. DSPC pētnieki arī sadarbojas ar Latvijas drošības iestādēm – Valsts drošības dienestu, Saeimu, ministrijām un citām valsts iestādēm.

Izvērtējot DSPC paveikto kopš 2012. gada, var droši teikt, ka DSPC pirmā direktora Dr.oec. Jāņa Bērziņa vadība un veiktās reformas ir izrādījušās veiksmīgas. Tomēr jāatzīmē arī Latvijā pastāvošie strukturālie ierobežojumi, kas ietekmē DSPC darbību. Viens no ierobežojumiem ir tas, ka militārā zinātne Latvijā pagaidām ir attīstības sākumposmā. Tas nozīmē, ka pagaidām tikpat kā nav pētnieku ar doktora grādu, kas specializētos kādā no militārās zinātnes aspektiem. Daudz labāka situācija ir radniecīgajās nozarēs, kā politikas zinātnē un ekonomikā, kur kopš deviņdesmitajiem gadiem diezgan daudzi pētnieki ir aizstāvējuši disertācijas, tomēr daļa no šiem pētniekiem ir izvēlējušies darbu citos pētnieciskajos institūtos Latvijā un ārvalstīs, savukārt citi ir devuši priekšroku darbam valsts pārvaldē vai privātajā sektorā. Neraugoties uz ierobežojošajiem faktoriem, DSPC ir izdevies izveidot pētnieku komandu, kuri ir izvēlējušies specializēties drošības un aizsardzības jautājumos. Lai arī process ir pakāpenisks, tomēr laika gaitā ir izdevies nokompletēt DSPC personālsastāvu ar visaugstākās raudzes profesionāļiem. DSPC kodolu šobrīd veido trīs pētnieku grupa – institūta direktors Toms Rostoks un divi vadošie pētnieki – Jānis Bērziņš un Ieva Bērziņa. 2022. gada sākumā no institūta atvadījās pētniece Ilze Vilka, taču DSPC pievienojušies ir divi pētnieki – Sandis Šrāders un Eduards Gailiņš. DSPC metodiķes darba pienākumus turpina pildīt Elīna Kļaviņa.

DSPC ir daļa no Latvijas zinātnes ekosistēmas, un to spēcīgi ietekmē šajā vidē notiekošās pārmaiņas. Tā kā DSPC ir iekļauts Valsts zinātnisko institūtu reģistrā, tas būtiski palielina institūta pētnieku atbildību. Pašlaik Latvijas augstākajā izglītībā un zinātnē straujā tempā tiek īstenotas reformas, kuru mērķis ir celt šīs nozares kvalitāti un sasniegumus. Daudzējādā ziņā DSPC darbības rezultāti jau līdzinās sasniegumiem citu attīstīto valstu pētnieciskajos institūtos, tomēr Latvijā veikto reformu iespaidā ir ievērojami palielinājies spiediens zinātniekiem publicēt savu pētījumu rezultātus akadēmiskajos žurnālos, kas ir indeksēti SCOPUS, Web of Science un ERIH+ datubāzēs. Citas publikācijas vairs netiek uzskatītas par zinātniskām, un tas zināmā mērā apgrūtina DSPC pētnieku iespējas atbalstīt

NBS, AM un citu valsts pārvaldes iestāžu vajadzības pēc kvalitatīviem pētījumiem. Lai DSPC varētu saglabāt savu statusu Valsts zinātnisko institūtu reģistrā, pētniekiem ir nepieciešams publicēties augsta līmeņa starptautiskos akadēmiskos žurnālos. Tas ir viens no lielākajiem nākotnes izaicinājumiem. DSPC pētnieki ar vislielāko prieku ir gatavi atbalstīt NBS un AM ar pētījumiem, taču rakstu gatavošana iesniegšanai augsta līmeņa akadēmiskajos žurnālos ir laikietilpīgs process, kura iznākums ir grūti prognozējams.

Kopš DSPC izveidošanas ir pagājuši jau 10 gadi, un DSPC pētnieki jūtas lepni ne tikai par pašu paveikto, bet arī par iespēju sniegt pienesumu Latvijas drošībā, atbalstot NAA, NBS un AM. Pasaule mums apkārt mainās, un diemžēl pēdējos gados tā nav mainījusi uz labo pusi. 2021. gadā Baltkrievijas pašpasludinātais prezidents noorganizēja bēgļu krīzi uz Baltkrievijas un Eiropas Savienības robežas, tādējādi apdraudot Lietuvas, Latvijas un Polijas drošību. Savukārt 2022. gada februārī Krievija iebruka Ukrainā. Kara rezultātā miljoniem cilvēku bija spiesti pamet Ukrainu, un upuru skaits jau pārsniedz 100 000 cilvēku (ieskaitot gan abu pušu karavīrus, gan civiliedzīvotājus). Ukrainas apņēmīgā pretošanās ir radījusi priekšnosacījumus tās turpmākai pastāvēšanai kā suverēnai valstij. Kara sākumposmā šāds iznākums nemaz nešķita pašsaprotams. Krievijas bruņotie spēki ir novājināti, un tās ekonomika ir ieslūgusi dziļā recesijā. Tomēr ir redzams, ka Krievija negrasās padoties, par ko liecina septembrī izsludinātā mobilizācija un četru Ukrainas apgabalu aneksija. Neraugoties uz Krievijas īstenoto agresiju, Ukrainas bruņotajiem spēkiem 2022. gada rudenī izdevās atkarot daļu no Krievijas okupētās teritorijas. Ir pamats uzskatīt, ka Krieviju turpmāk gaida nopietni politiskie satricinājumi, un pastāv iespēja, ka Krievija varētu piedzīvot militāru sakāvi cīņā pret Ukrainu. V. Putina režīma pamati ir saļodzījušies, un tā turpmāka pastāvēšana ir apdraudēta. Tas pats attiecas arī uz Baltkrievijas režīmu. Diemžēl kara gaitā ir palielinājies kodolieroču izmantošanas risks, kas šobrīd ir vērtējams kā augstāks nekā jebkad kopš 1962. gada Kubas raķešu krīzes. Apdraudējums starptautiskajai drošībai joprojām ir visnotaļ augsts.

2022. gads ir uzskatāmi nodemonstrējis starptautiskās drošības izpētes nepieciešamību Latvijā. Krievijas iebrukuma Ukrainā sekas varētu radīt ilgstošu nestabilitāti gan Krievijā, gan Eiropā kopumā. Turpmākajos gados izaicinājumi Latvijas drošībai pieaugs, un to izpaušmes būs atkarīgas no Krievijas agresijas pret Ukrainu norises un iznākuma. Vienlaikus Ukrainā notiekošais karš norāda uz mazāku valstu iespējām stāties pretī nomināli spēcīgākām agresorvalstīm, tāpēc ir pamats cerēt, ka Latvijai gan pašu spēkiem, gan ar sabiedroto atbalstu izdosies veiksmīgi stāties tiem pretī. DSPC pētnieki arī turpmāk centīsies sniegt ieguldījumu Latvijas drošībā, sekmējot labāku izpratni par Krievijas un Baltkrievijas radītajiem apdraudējumiem un izmaiņām starptautiskajā drošības vidē.

Drošības un stratēģiskās pētniecības centra pētījuma prezentācija (2020). No Aizsardzības ministrijas arhīva

*Dr. sc. pol. Ieva Bērziņa,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Drošības un stratēģiskās pētniecības centra vadošā pētniece,
Vidzemes Augstskolas asociētā profesore*

UZTICĒŠANĀS NBS LATVIJAS KRIEVVALODĪGAJĀ AUDITORIJĀ

Drošības un stratēģiskās pētniecības centra (DSPC) pētījumā “Latvijas sabiedrības griba aizstāvēt valsti: veicinošie un kavējošie faktori” ir konstatēts, ka 2019. gadā Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem (NBS) uzticējās tikai 34 % Latvijas iedzīvotāju, kuri ģimenē lieto krievu valodu, pretstatā 78 %, kas ģimenē lieto latviešu valodu. Tā ir būtiska problēma Latvijas valsts aizsardzībai, jo iedzīvotāju uzticēšanās bruņotajiem spēkiem ir viens no faktoriem, kas pozitīvi ietekmē sabiedrības gribu aizstāvēt valsti. 2022. gadā DSPC publicēja pētījumu, kurā tika formulēta atbilde uz jautājumu, kāpēc Latvijas iedzīvotāji ar krievu sarunvalodu ģimenē uzticas (NBS) mazāk nekā tie, kuri ģimenē lieto latviešu valodu. Iepazīstinām žurnāla “Kadets” lasītājus ar svarīgākajām pētījumā gūtajām atziņām.

Latvijas informatīvās telpas īpatnības

Lai izzinātu, kādi ir cēloņi atšķirīgajai attieksmei pret NBS atkarībā no ģimenē lietotās valodas, tika formulēti trīs pieņēmumi, kas saistīti ar Latvijas informatīvās telpas īpatnībām. 2019. gada DSPC pētījumā par Latvijas sabiedrības gribu aizstāvēt valsti tika noskaidrots, ka 96 % iedzīvotāju, kas ģimenē lieto krievu valodu un arī informāciju par notikumiem Latvijā un pasaulē iegūst krievu valodā, bet tikai 44 % to iegūst latviešu valodā. Latvijas iedzīvotājiem pieejamo krievu valodas informatīvo telpu veido Latvijas mediji krievu valodā, Krievijas mediji, kā arī citu valstu (piemēram, Ukrainas, ASV) mediji krievu valodā. Valsts valodas likuma 21. pants nosaka, ka valsts komunikācija ar sabiedrību notiek tikai latviešu valodā, tāpēc viens no iespējamiem pētījuma problēmas skaidrojumiem ir tāds, ka sabiedrības daļa, kas izmanto tikai krievu valodas informatīvo telpu, saņem mazāk informācijas par NBS nekā sabiedrības daļa, kura izmanto latviešu valodas informatīvo telpu.

Latvijas informatīvās telpas ilgtermiņa iezīme ir arī tā, ka aptuveni 20 % TV skatīšanās laika daļu veidoja kanāli, kas retranslē trīs lielāko Krievijas federālo TV kanālu saturu. Situācija ir mainījusies pēc Krievijas sāktā kara Ukrainā 2022. gada 24. februārī, jo Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome 2022. gadā aizliedza izplatīt Latvijā visas Krievijā reģistrētās televīzijas programmas, kā arī liedza piekļuvi vairāk nekā 100 interneta vietnēm, kas izplata Krievijas stratēģiskos vēstījumus. Tomēr pētījuma problēma tika identificēta un pētīta pirms šī aizlieguma, tāpēc ir pamats ņemt vērā Kremļa kontrolētā mediju satura klātbūtnes ietekmi uz Latvijas iedzīvotājiem.

Krievijas mediju ietekme ir pamatā diviem iespējamiem Latvijas krievvalodīgo zemākas uzticēšanās NBS skaidrojumiem. Pirmkārt, krievu valodas informatīvajā telpā varētu būt plašāk pieejama negatīva informācija par NBS nekā latviešu valodas informatīvajā telpā, jo atbilstoši Valsts drošības dienesta “Publiskajam pārskatam par Valsts drošības dienesta darbību 2019. gadā” Krievija izmanto “tās rīcībā esošos informatīvos kanālus gan sava tēla spodrināšanai, gan citu valstu diskreditēšanai par Krievijai netīkamiem notikumiem”. Otrkārt, Krievijas medijos ir pieejama informācija par Krievijas Federācijas bruņotajiem spēkiem (KFBS), kuru militārās spējas daudzkārt pārsniedz Latvijas kā mazas valsts militārās spējas. Iespējams, Latvijas krievvalodīgajā auditorijā uzticēšanos NBS negatīvi ietekmē Kremļa kontrolēto mediju konstruētais priekšstats par KFBS militārajām spējām.

Pētījuma metode

Lai pārbaudītu formulētos pieņēmumus, DSCP organizēja fokusa grupu diskusijas ar Latvijas krievvalodīgajiem iedzīvotājiem. Fokusa grupu diskusijas notika 2020. gada septembrī Rīgā un Daugavpilī. Katrā pilsētā tika organizētas trīs fokusa grupu diskusijas trīs dažādās vecuma grupās: 18–20 gadi, 35–45 gadi un 60+ gadi. Tādā veidā bija iespējams iegūt informāciju par dažādām vecuma grupām divās Latvijas pilsētās ar vislielāko krievvalodīgo iedzīvotāju skaitu. Kopumā tika organizētas sešas fokusa grupas, kurās piedalījās 47 dalībnieki. Fokusa grupu diskusijas notika sadarbībā ar pētījumu centru SKDS.

Fokusa grupu diskusijās tika noskaidrots, kāds ir to dalībnieku priekšstats par NBS un KFBS, kāda informācija un kādos avotos ir pieejama par NBS, kā arī tika izzināti fokusa grupu dalībnieku apsvērumi par to, kas nosaka uzticēšanos vai neuzticēšanos NBS. Fokusa grupās iegūto informāciju nevar vispārināt, bet tā dod iespēju pārbaudīt formulētos pieņēmumus un izdarīt secinājumus par iemesliem, kas nosaka zemāku uzticēšanos NBS Latvijas krievvalodīgajā auditorijā, salīdzinot ar Latvijas iedzīvotājiem, kas ģimenē lieto latviešu valodu.

Priekšstats par NBS

Pētījumā iegūtā informācija ļauj secināt, ka informācijas trūkums par NBS ir svarīgākais faktors, kas mazina uzticēšanos NBS Latvijas krievvalodīgajā auditorijā. Fokusa grupu dalībniekiem vaicāja, kur viņi iegūst informāciju par NBS, un dominējošā atbilde gandrīz visās fokusa grupās bija – viņi neko nav dzirdējuši par NBS, nav pieejama ne laba, ne slikta informācija, bet cilvēki grib zināt, tāpēc vajag vairāk informācijas (Rīga, 35–45; Rīga, 65+; Rīga, 18–20; Daugavpils, 35–45; Daugavpils, 65+).

Viens no nepietiekamas informācijas rezultātiem ir tāds, ka vairāki fokusa grupu dalībnieki izteicās, ka Latvijā vispār nav armijas, lai gan viņi zināja, ka NBS pastāv. Viedoklis tika pamatots ar dažādiem argumentiem – armijas nav, jo to neredz un tā ne ar ko neasociējas (Daugavpils, 35–45), jo nav obligātā militārā dienesta, jo Latvijas armija irniecīga salīdzinājumā ar Krievijas armiju, jo Latvija iestājas ES un NATO (Rīga, 35–45). Vecākās paaudzes fokusa grupu dalībniekiem priekšstatu, ka Latvijā nav armijas, veido viņu atmiņas par padomju armiju.

“Padomju laikā armija bija armija. Cik militārās vienības bija Latvijā? Bet tagad tikai viena neliela, un viss. Un pat tad – tur vairāk ir amerikāņu nekā mūsējo. Kādreiz bija bruņotie spēki, bet tagad ir tikai nosaukums. Kādreiz karavīrs izskatījās pēc karavīra, bet tagad nevar saprast – iet karavīrs vai makšķernieks.” (Rīga, 65+)

Jāuzsver, ka pētījuma dalībnieki norādīja, ka viņi vēlas saņemt vairāk informācijas par NBS: *“Par mūsu valsti ir jāzina. Man, piemēram, ir interesanti. Ja nu kāds uzbrūk, vajag zināt, pie kā vērsties.” (Rīga, 35–45; Daugavpils, 35–45)* Krievvalodīgā auditorija grib zināt, kāpēc ir vajadzīga Latvijas armija (Daugavpils, 35–45), cik tas maksā un kurš pieņem lēmumus par bruņojuma iepirkumiem (Rīga, 65+). Tikai retais teica, ka neinteresē informācija par NBS (Daugavpils, 65+).

To, ka pietrūkst informācijas, varēja saprast arī no atbildes, ka vienīgā pieejamā informācija ir rekrutēšanas plakāti ielās (Rīga, 18–20), vai informācija par to, ka Krievija draud un vajag vairāk naudas aizsardzībai (Rīga, 65+), turpretī viss, kas attiecas uz iepirkumiem, ir noslepenots (Rīga, 65+). Jaunieši arī norādīja, ka tad, kad nāca NATO un NBS karavīri uz skolu, viņi rādīja ekipējumu un vingrinājumus, tie nestāstīja par mūsu armiju, kā tā ir veidota, ko viņi tur dara, bet tas būtu interesanti (Rīga, 18–20). Jaunieši uzsver, ka informāciju varētu izplatīt skolās, sociālajos medijos, jo ne visi skatās televīziju (Rīga, 18–20).

(2022) no Drošības un stratēģiskās pētniecības centra arhīva

Priekšstats par KFBS

KFBS tēls fokusa grupu dalībnieku skatījumā primāri ir saistīts varenību un spēku (Rīga, 35–45; Daugavpils, 35–45; Daugavpils, 65+; Daugavpils, 18–20). Priekšstats par KFBS ir kā par ļoti spēcīgu armiju, kas pieder pasaules lielvarai, kura ir konfrontācijā ar NATO (Rīga, 65+). Fokusa grupu dalībnieku atbildes uzskatāmi parāda, ka Latvijas krievvalodīgo iedzīvotāju viedoklis par NBS lielā mērā veidojas, salīdzinot tos ar KFBS, un šis salīdzinājums veido negatīvu priekšstatu par NBS. Turpretī KFBS fokusa grupu dalībniekus pārliecina par to spēku (Rīga, 65+; Rīga, 18–20). Krieviju novērtē kā pārāk spēcīgu pretinieku, attiecībā pret kuru Latvija vienmēr būs nulle, lai kā arī NBS netiktu apbruņoti (Rīga, 65+; Daugavpils, 35–45; Daugavpils, 65+; Daugavpils, 18–20). Tātad bruņoto spēku salīdzinājums veidojas arī kontekstā ar valstu lielumu, jo Krievija ir pasaules lielvara pretstatā Latvijai kā mazai valstij (Rīga, 65+). KFBS novērtē kā pārāku dēļ bruņojuma (Rīga, 18–

20; Daugavpils, 35–45), ieroču, tajā skaitā atomieroču ražošanu, ieroču izstādēm, ieroču tirdzniecību (Rīga, 35–45; Daugavpils, 18–20; Rīga, 65+), kā arī dēļ obligātā militārā dienesta (Rīga, 18–20; Daugavpils, 35–45).

Lielākā daļa fokusa grupu dalībnieku atzīst, ka viņiem ir pieejama daudz plašāka informācija par KFBS, nevis NBS.

“Manuprāt, daudzi tagad pozitīvi izteiksies par Krievijas, padomju armiju, jo tur notiek politaģitācija. Tur to visu rāda televīzijā, katru dienu katrā kanālā var redzēt, ka notiek vai nu kāda militārās tehnikas izstāde, vai kāda parāde, vai vēl kaut kas. Procentuāli daudz vairāk cilvēku var ieinteresēt Krievijas, nevis Latvijas armija.” (Rīga, 35–45)

Plašāk pieejamā informācija par KFBS (Daugavpils, 65+) ir viens no faktoriem, kas fokusa grupu dalībniekiem rada šo varenības un aizsargātības iespaidu.

“Mēs neredzam šo armiju [NBS], es neesmu redzējis šo armiju. Esmu redzējis Krievijā, esmu skatījis Uzvaras dienu, pie viņiem es redzu armiju, bet pie mums es viņus nekad neesmu redzējis visā savā dzīvē. Kā var par to [NBS] runāt, ja tu to neesi redzējis?” (Rīga, 35–45)

Jaunieši skaidro, ka viņi informāciju par KFBS iegūst vairāk, tāpēc vairāk interesējas par informāciju krievu valodā (Rīga, 18–20). Latvijas krievvalodīgie informāciju par KFBS iegūst televīzijā, internetā, žurnālos un grāmatās, kā arī personiskajos kontaktos Krievijā (Rīga, 35–45; Daugavpils, 35–45; Daugavpils, 65+). Kāda jaunieša komentārs uzskatāmi parāda, cik plaša informācija par KFBS ir pieejama krievu valodas informatīvajā telpā: *“Kad pārnāku mājās, vecmāmiņai vienmēr ir ziņas un tur vienmēr kaut ko stāsta par armiju.”* (Rīga, 18–20) Arī citi jaunieši atzīst, ka viņi ziņas neskatās, bet iegūst informāciju par KFBS no citiem ģimenes locekļiem (Rīga, 18–20). Viens no svarīgiem informācijas avotiem par KFBS ir 9. maija parāde, kā arī priekšstatu par KFBS varenību veido un veicina seriāli (Rīga, 18–20; Daugavpils, 35–45).

Secinājumi

Fokusa grupu diskusijās iegūtā informācija rāda, ka Latvijas krievvalodīgajiem iedzīvotājiem ir nepietiekama informācija un izpratne gan par NBS, gan par Latvijas aizsardzības un drošības politiku, – pētījuma dalībnieki neko nezināja par visaptverošu valsts aizsardzību un valsts aizsardzības mācību, viņiem nebija skaidrs, kādā veidā mazas valstis var pretoties vai atturēt potenciālu agresoru ar būtiski lielāku militāru pārspēku, kā arī tas, kādā veidā šim nolūkam var tikt izmantota NBS rīcībā esošā militārā tehnika.

Respondentu atbildēs varēja konstatēt Latvijas kā mazas valsts kritisku vērtējumu drošības politikas kontekstā un pat izteiktu mazvērtības sajūtu, ka Latvija “nekas nav”, “vienmēr ir zem kāda”, “ko liek, to dara”. Šī attieksme bija identificējama saistībā ar Latvijas NATO sabiedrotajiem, jo lielai daļai respondentu ir pārliecība, ka Latvijai jāīsteno sabiedroto intereses. Lielā mērā šajā uzskatā arī ir saskatāma Kremļa veicinātā pasaules uzskata ietekme, saskaņā ar kuru mazas valstis starptautiskajā politikā nespēlē nekādu lomu, jo visu nosaka lielvaras. Tas liecina arī par informācijas un izpratnes trūkumu saistībā ar to, kā mazas valstis var mērķtiecīgi veidot savu drošības politiku un aizstāvēt savas intereses starptautiskajā arēnā.

Lielākā daļa fokusa grupu dalībnieku atzina, ka par KFBS viņi iegūst ļoti daudz pozitīvas informācijas. Tā kā uzticēšanos bruņotajiem spēkiem lielā mērā nosaka priekšstats par to militārajām spējām aizstāvēt iedzīvotājus militāra konflikta gadījumā, tad KFBS kā lielvalsts bruņoto spēku militārais potenciāls tiek salīdzināts ar NBS kā mazas valsts bruņotajiem spēkiem un novērtēts kā nepietiekams. Jāņem vērā, ka informācija par KFBS lielā mērā tiek iegūta no Kremļa kontrolētajiem TV kanāliem, kur mērķtiecīgi veido pozitīvu un spēcīgu KFBS tēlu.

Fokusa grupu diskusijās varēja konstatēt atšķirības uzskatos un attieksmē starp paaudzēm – jaunākā paaudze bija mazāk kritiska par NBS, kā arī pozitīvāk vērtēja Latvijas dalību NATO nekā vidējā un vecākā paaudze. Atšķirību uzskatos starp paaudzēm vismaz kaut kādā mērā var skaidrot ar mediju patēriņu, ko parāda vērtējumi par KFBS, kuri bija kritiskāki jauniešu vidū tāpēc, ka viņi patērē dažādus interneta resursus pretstatā vecākai paaudzei, kuras priekšstatu par KFBS lielā mērā veido Kremļa kontrolēto TV kanālu saturs.

Lielākā daļa pētījuma dalībnieku teica, ka viņi gribētu saņemt vairāk konkrētu informāciju par NBS un skaidrojumu par to, kā ir veidoti un ko dara mūsu bruņotie spēki. Atsevišķu fokusa grupu dalībnieku personiskā pieredze saskarsmē ar NBS un NATO karavīriem liecina, ka mērķtiecīgas un pozitīvas civilmilitāro attiecību kampaņas var efektīvi atspēkot Kremļa veicinātos naratīvus un veidot pozitīvu NBS un NATO tēlu krievvalodīgajā auditorijā, jo īpaši jaunākajā paaudzē. Valsts aizsardzības mācība varētu būt viens no instrumentiem, lai veidotu izpratni par Latvijas aizsardzības un drošības politiku krievvalodīgajā auditorijā, kā arī ciešāku saikni ar Latvijas valsti.

Noslēgumā jāuzsver, ka Krievijas ietekmes mazināšanās starptautiskajā sistēmā, ko potenciāli nesīs tās sāktais karš Ukrainā, varētu mainīt Latvijas krievvalodīgo iedzīvotāju uzskatus par labu Latvijas armijai, jo KFBS faktiskais sniegums Ukrainas karā ir krasā pretrunā ar tās radīto varenības tēlu Latvijas krievvalodīgo iedzīvotāju priekšstatos. Iespējams, Krievijas kara Ukrainā radīto globālo pārmaiņu ietekmē mainīsies arī Latvijas krievvalodīgo iedzīvotāju mediju patēriņa paradumi, kas palielinās mediju lomu latviešu valodā arī Latvijas krievvalodīgajiem. Tomēr par Ukrainas kara ilgtermiņa ietekmi vēl ir pārāgri spriest un izdarīt secinājumus.

*Pulkvežleitnants Tomass Delvers,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Tālmācības studiju nodaļas priekšnieks*

TĀLMĀCĪBAS STUDIJU NODAĻA

Mūsdienu pasauli, arī izglītības jomu, raksturo informācijas apjoma palielināšanās, nepieciešamība piekļūt mācību materiāliem ātri un sev izdevīgā laikā. Laika trūkums liek meklēt ceļus, kā iegūt nepieciešamās zināšanas attālināti. Taktiskā līmeņa militārās zināšanas nav iespējams apgūt tikai klātienē, taču risinājums teorētisko zināšanu apguvei ir tālmācība.

2020. gadā NAA uzsāka Zemessardzes vada komandiera kursu, izmantojot tālmācības iespējas. Jau savas darbības sākumā 20. gs. deviņdesmitajos gados NAA organizēja neklātienē kursus, taču to laiku tehniskās iespējas bija minimālas. Mūsdienās tālmācības galvenā atšķirība no neklātienē ir tāda, ka pastāvīgi tiek uzturēta saikne starp apmācāmo un pasniedzēju. Būtiski ir organizēt mācību procesu tā, lai kadeti jau kursa sākumā nodibinātu kontaktu ar pasniedzējiem. Kadeti iegūst zināšanas tālmācībā un reizi mēnesī ierodas NAA uz klātienē nodarbībām. Tālmācības studiju nodaļa sagatavo mācību materiālus, kā arī atbalsta NAA pasniedzējus un vieslektoros mācību materiālu sagatavošanā. Viens no svarīgākajiem uzdevumiem darba gaitā ir izpētīt, kā ir jāpārveido klātienē nodarbībām paredzētie mācību materiāli un uzskates līdzekļi izmantošanai attālinātajās nodarbībās un pašmācībā, kā arī jāsaprot, kur ir tālmācības iespēju robežas. Zemessardzes vada komandiera kurss ir uzskatāms par klātienē kursu ar tālmācības blokiem.

Attālinātajai apmācībai NAA izmanto platformu *ILIAS*, kas ir radīta Vācijā un plaši izmantota NATO valstu bruņotajos spēkos. *ILIAS* primāri kalpo kā krātuve interaktīviem mācību materiāliem un testiem. *ILIAS* piedāvātie moduļi dod iespēju ievietot tajos tekstu, interaktīvos attēlus, videomateriālus, kā arī saites uz interneta resursiem, lai kadetiem būtu iespējams dziļāk apgūt interesējošās tēmas. *ILIAS* ir iespējams izveidot testus un aptaujas. Sistēmā izveidotie testi un aptaujas dod iespēju ātri un centralizēti pārbaudīt personāla zināšanas un veidot statistiku.

ILIAS ir tā sauktā atvērtā koda programma, kurā ir iespējams izveidot arī mācību iestādei nepieciešamos papildu elementus. NAA programmētāji ir izveidojuši *ILIAS* platformā arī plānotāju nodarbību plānu sastādīšanai, apmeklējuma žurnālu, telpu rezervācijas sistēmu u. c. elementus. *ILIAS* ir izveidota pieeja dažādiem bibliotēku katalogiem.

Viena no tālmācības uzlabošanas iespējām ir nodarbību filmēšana. Nofilmētās lekcijas un praktiskās nodarbības tiek ievietotas *ILIAS* platformā pie attiecīgajiem mācību priekšmetiem. Tālmācības studiju nodaļa filmē un fotografē arī citu NBS vienību nodarbības, lai materiāls būtu pieejams visām NBS vienībām.

NAA *ILIAS* laika gaitā ir kļuvusi par visu NBS tālmācības platformu. Covid-19 pandēmijas 2020. un 2021. gadā radītā nepieciešamība pēc attālinātām mācībām ir tikai viens no iemesliem. *ILIAS* dod iespēju NBS personālam piekļūt gan NAA, gan arī citu NBS skolu un mācību centru mācību materiāliem, lai paaugstinātu savu kvalifikāciju. Viena pasniedzēja radītu mācību materiālu var izmantot vairāki simti cilvēku dažādās vienībās; ar šādu mācību materiālu var radīt vienotu izpratni par konkrētu jautājumu, jo materiālu uztur un pilnveido viens autors.

Tālmācības studiju nodaļa organizē *ILIAS* pasniedzēju un administratoru kursus, lai arī NBS militāro skolu un mācību centri, kā arī citas NBS vienības varētu izmantot *ILIAS* savā mācību procesā. Tālmācības studiju nodaļas personāls, kā arī bijušie darbinieki piedalās *NATO Defense Educational Enhancement Program (DEEP)* projektā, palīdzot attīstīt tālmācības procesu NATO un Pfp valstīs, piemēram, Tunisijā.

Šaušanas simulators

Tālmācības studiju nodaļā ir arī šaušanas trenāžieris, kurā iespējams uzlabot šaušanas prasmes, izmantojot strēlnieku ieroču simulatorus. Dažādie mācību uzdevumi šaušanas nodarbībās palīdz kadetiem apgūt iemaņas, kas nepieciešamas darbībai dažādās kaujas situācijās. Papildu efekts simulatora izmantošanai ir mācību izmaksu samazinājums.

Šaušanas simulators (2021). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Pulkvežleitnants Raimonds Kursītis,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Vadības grupas vecākais eksperts (plānošanā) un
Satversmes sapulces priekšsēdētājs*

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS SATVERSMES SAPULCE

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) ir izveidota 1992. gada 13. februārī ar Ministru padomes 1992. gada 19. februāra lēmumu Nr. 54. NAA dibinātāja ir valsts Ministru kabineta personā un tā darbojas saskaņā ar Augstskolu likumu, taču kā augstskola atrodas Aizsardzības ministrijas pārraudzībā. Savukārt militārā dienesta jautājumos akadēmija ir tiešā Nacionālo bruņoto spēku (NBS) komandiera komandpakļautībā.

Latvija pēc PSRS sabrukuma sāka savu attīstības ceļu uz Rietumiem, taču padomju politiskais, ekonomiskais, juridiskais, sociālais un militārais mantojums kā smagas svara bumbas vēl ilgi vilkās līdz un nopietni kavēja reformas. Arī centralizētā padomju augstākās izglītības sistēma bija jāpārveido atbilstoši Rietumu demokrātiju standartiem un vērtībām, bet tas prasīja lielu piepūli. Vispirms Latvijas augstskolas vēlējās iegūt autonomiju no valsts (piemēram, likvidējot tiešo pakļautību valsts struktūrām) un radikāli reformēt programmu saturu, atsakoties no politisko un militāro priekšmetu balasta. Pēc militāro katedru likvidēšanas augstskolās NAA palika vienīgā augstskola Latvijā, kas varēja sagatavot profesionālus jaunākos virsniekus NBS.

Sākumā NAA vadība nevarēja pārņemt un izmantot jauno pieredzi, jo trūka Rietumos izglītotu profesionālu pasniedzēju un atbilstošu mācību materiālu. Akadēmijas dibinātāji vispirms centās izmantot savu padomju militārās izglītības sistēmas pieredzi un iestrādes, taču ar laiku tie atskārta, ka ir nepieciešamas radikālākas pārmaiņas. Turklāt Latvijas politiskā apņemšanās iestāties ES un NATO strikti virzīja augstākās izglītības reformas atbilstoši t. s. "Boloņas procesam", kura mērķis ir visu iesaistīto valstu augstākās izglītības sistēmu labāka saskaņotība Eiropā. Šis process, kas ietver studējošo mobilitāti, savstarpēju diplomu atzīšanu, informācijas apmaiņu u. c., joprojām turpinās.

Rietumos augstskolām ir senas tradīcijas, kas garantē to autonomiju un akadēmisko brīvību. Liela nozīme augstskolu dzīvē ir augstskolas koleģiālajiem varas orgāniem (piemēram, Satversmes sapulcei, Senātam, fakultāšu domēm u. c.), kas atbilstoši to kompetencei lemj par svarīgākajiem augstskolas akadēmiskajiem un zinātnes jautājumiem.

Latvijā jebkuras augstskolas juridiskais pamats ir tās Satversme, ko apstiprina kā Saimes vai Ministru kabineta ārējo normatīvo aktu. Latvijas NAA Satversme apstiprināta 2015. gada 24. septembrī ar MK noteikumiem Nr. 576 "Par Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas Satversmes apstiprināšanu" un tā nosaka, ka akadēmijas galvenās pārstāvības un varas lēmēj institūcijas ir Satversmes sapulce, Senāts, akadēmijas rektors un Akadēmiskā šķirējtiesa.

NAA Satversmes sapulces kompetencē ir pieņemt un grozīt akadēmijas Satversmi un Satversmes sapulces nolikumu, apstiprināt un grozīt Senāta nolikumu un Akadēmiskās šķirējtiesas nolikumu, pieņemt lēmumu par akadēmijas ģerboni, karogu, emblēmu, devīzi un himnu, apstiprināt Senāta ievēlēšanas atbilstību akadēmijas Satversmei, ievēlēt un atcelt Akadēmisko šķirējtiesu (izņemot studējošo pārstāvi).

2018. gada 16. februārī Satversmes sapulce pieņēma jaunu nolikumu, kas noteica tās sastāvu, kompetenci un darba kārtību. Satversmes sapulces 20 locekļi tika ievēlēti aizklātās vēlēšanās akadēmijas personāla kopsapulcēs (12 locekļi no akadēmiskā personāla, četri no vispārējā personāla un četri studējošo pārstāvji), tādējādi nodrošinot visa akadēmijas personāla demokrātisku pārstāvību. Arī Satversmes sapulces priekšsēdētāja, priekšsēdētāja vietnieka un sekretāra vēlēšanas notika aizklāti. Tas nozīmē, ka arī militārā struktūrvienībā var īstenot augstskolas demokrātijas principus.

Satversmes sapulces pilnvaru termiņš ir trīs gadi, un pēc pēdējās Satversmes sapulces locekļu pārvēlēšanas, kas notika 2021. gada 10. decembrī, ir mainījies Satversmes sapulces locekļu sastāvs. Par Satversmes sapulces locekļiem no akadēmiskā personāla ir ievēlēti: Lita Avotiņa, Ieva Bērziņa, Jānis Bērziņš, Kārlis Dambītis, Tomass Delvers, Sarmīte Gailīte, Raimonds Kursītis, Toms Rostoks, Andžela Rožcenkova, Jānis Skromāns, Ilze Vilka un Kristīne Timma. Satversmes sapulcē no akadēmijas vispārējā personāla ir ievēlēti: Ivars Kozlovskis, Ilona Ozoliņa, Andris Rozītis un Laila Tīgere. Savukārt studējošos (kadetus) Satversmes sapulcē pārstāv kadeti Gustavs Bērziņš, Artūrs Jurgītis, Arvis Maiželis un Žanis Mičulis.

Satversmes sapulce iepriekšējā sastāvā izpildīja gandrīz visus uzdevumus, kas tai bija jāizdara atbilstoši akadēmijas Satversmei. 2018. gadā Satversmes sapulce apstiprināja gan Satversmes sapulces nolikumu, gan Senāta nolikumu, gan Akadēmiskās šķirējtiesas nolikumu. Turklāt Satversmes sapulce apstiprināja NAA ģerboņa (logo) izskatu un aprakstu, jaunā akadēmijas karoga izskatu un aprakstu, emblēmas un piedurknes uzšuvju izskatu un aprakstu, kā arī NAA devīzi. Diemžēl par akadēmijas himnas apstiprināšanu toreiz netika saņemts nepieciešamais balsu vairākums.

2022. gada 21. janvārī Satversmes sapulce par Satversmes sapulces priekšsēdētāju atkārtoti ievēlēja Raimonu Kursīti, par priekšsēdētāja vietnieci Sarmīti Gailīti un par sekretāri Ilonu Ozoliņu. Turklāt šajā Satversmes sapulcē tās locekļi apstiprināja gan NAA himnu, kas iepriekšējā Satversmes sapulces sastāvā neguva pietiekamu atbalstu, gan akadēmijas Senāta ievēlēšanas atbilstību akadēmijas Satversmei, gan NBS jaunā parauga lauka formas tērpi nepieciešamās NAA emblēmas un piedurknes uzšuves izskatu un aprakstu.

Šajā sanāksmē Satversmes sapulces locekļi ievēlēja arī Akadēmiskās šķirējtiesas jauno sastāvu. Par Akadēmiskās šķirējtiesas locekļiem no akadēmiskā personāla vidus ievēlēti: Ieva Bērziņa, Kārlis Dambītis, Tomass Delvers un Toms Rostoks. Savukārt no kadetu vidus Krīvu padome izvirzīja kadetu Sandi Homenko.

Uzskatu, ka Satversmes sapulces darbs pēc jaunās NAA Satversmes apstiprināšanas ir jāvērtē pozitīvi, jo izveidota nepieciešamā normatīvā bāze un ievēlēti cilvēki, kas vēlas un var paveikt šo darbu. Kā Satversmes sapulces priekšsēdētājs (kopš 2015. gada) es izsaku lielu pateicību visiem bijušajiem un esošajiem Satversmes sapulces locekļiem par atbalstu un ieguldīto darbu!

*Komandkapteine Dr.psych. Andžela Rožcenkova,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Militārās vadības studiju nodaļas vadītāja un
Senāta priekšsēdētāja*

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS SENĀTS

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) Senāts izveidots 20. gadsimta 90. gados līdz ar NAA dibināšanu kā viena no NAA galvenajām vadības, pārstāvības un lēmējinstītūcijām, kas sākotnēji lēma par NAA struktūrvienību izveidošanu vai likvidēšanu, ierosināja rektoram dažādu iekšējo normatīvo aktu apstiprināšanu, kā arī sprieda par citiem ar NAA darbību saistītiem jautājumiem, piemēram, izvirzīja katedru vadītājus apstiprināšanai rektoram.

Pirmsākumos Senāta sastāvā bija rektors, prorektori, departamentu vadītāji un katedru vadītāji, Aizsardzības zinātņu centra vadītājs un viņa vietnieks, 10 pārstāvji no akadēmiskā personāla vidus, divi pārstāvji no kadetu, klausītāju vai maģistrantu vidus, kā arī NBS komandieris vai viņa pilnvarots pārstāvis. Savukārt tagad Senātu veido 12 Senāta locekļi jeb senatori, no kuriem deviņi senatori ir akadēmiskā personāla pārstāvji un trīs – studējošo pārstāvji.

Senatorus ievēl akadēmiskā personāla kopsapulce un studējošo kopsapulce atbilstoši Satversmes sapulces nolikumam uz noteiktu pilnvaru termiņu – trīs gadiem. Turklāt, lai arī Senāta darbības virziens ir nemainīgs, proti – Senāts ir NAA personāla koleģiāla vadības institūcija un lēmējinstītūcija, kas apstiprina kārtību un noteikumus, kuri regulē NAA akadēmiskos un zinātniskos jautājumus, tā galvenie pienākumi ir nedaudz mainījušies, kas korelē ar NAA struktūras maiņu.

Tagad Senātam ir šādi pienākumi: ievēlēt civilos darbiniekus akadēmiskajos amatos, izņemt profesora un asociētā profesora amatus; izskatīt un apstiprināt studiju programmas; izskatīt un apstiprināt studiju procesu un zinātnisko darbību reglamentējošos iekšējos normatīvos aktus; izskatīt un apstiprināt Krīvu padomes nolikumu; izveidot padomes vai komisijas akadēmisko un zinātnisko jautājumu risināšanai un apstiprināt to nolikumus.

Saskaņā ar akadēmiskā personāla un kadetu kopsapulču protokoliem šā brīža Senāta sastāvā ir 12 senatori (akadēmiskā personāla pārstāvji): Andžela Rožcenkova, Sarmīte Gailīte, Raimonds Kursītis, Ieva Bērziņa, Jānis Bērziņš, Toms Rostoks, Valdis Kuzmins, Kārlis Dambītis, Tomass Delves, Žanis Mičuļš, Artūrs Jurgītis un Gustavs Bērziņš.

Pamatojoties uz NAA Senāta nolikuma 6. punktu, 2022. gada 21. janvārī tika ievēlēta Senāta priekšsēdētāja – Andžela Rožcenkova, Senāta sekretāre – Sarmīte Gailīte un Senāta priekšsēdētāja vietnieks – Raimonds Kursītis.

*Dižkareivis Sandis Homenko,
LNAA Gaisa spēku militārās vadības 3. kursa kadets un
Krīvu padomes Krīvu krīvs no 18.09.2021. līdz 21.11.2022.*

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS KRĪVU PADOME

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas Krīvu padome ir akadēmijas kadetu pārstāvniecība, kas galvenokārt pārstāv kadetu intereses gan LNAA, gan citās augstākajās izglītības iestādēs, kurās kadeti prezentē LNAA.

Krīvu padomes galvenais darbības mērķis ir pārstāvēt LNAA kadetus, ietverot citu ne mazāk atbildīgu un svarīgu uzdevumu izpildi. Krīvu padome ar godu turpina vairākas tradīcijas, kas radušās Latvijas Kara skolas laikā. Būtiski ir minēt, cik strauji Krīvu padome ir attīstījusies tieši pēdējo piecu gadu laikā, liekot uzsvāru uz sadarbības izveidi ar citām institūcijām, kas kadeti paver plašas iespējas iepazīties ar citām augstskolām un militārajām vienībām un kas veicina izglītības un zinātnes pilnveidi militārajā sfērā.

Runājot par padomes sastāvu, pašlaik tā atkal ir uzplaukusi un gatava darboties aktīvāk nekā citus gadus. Pēc divu gadu pārtraukuma padomes sastāvā beidzot ir visu trīs plūsmu pārstāvji un izveidoti trīs jauni amati, lai kadeti būtu plašākas iespējas darboties Krīvu padomē. Katram no virzienu vadītājiem ir arī savs vietnieks, lai veicinātu un attīstītu sadarbību un komandas darbu gan ar pārējo padomi, gan ar savu vietnieku.

Atskatoties uz iepriekšējo piecu gadu izveidoto sadarbību un salīdzinot to ar tagadējo, var droši sacīt, ka kontakti ar citām augstskolu pašpārvaldēm un saikne ar Latvijas Studentu apvienību ir spēcīgāka nekā jebkad agrāk. Kadetiem visa mācību gada laikā ir nodrošinātas regulāras iespējas pārbaudīt un parādīt sevi gan kā instruktoriem, gan kā vieslektoriem dažādu veidu lielos pasākumos. Pasākumu koncepts pēdējo gadu laikā krasi nav mainījies, bet ir mainījies tieši kadetu iespējas un loma šajos pasākumos. 2021. gadā kadeti bija trīs Latvijas studentu atpazīstamāko un apjomīgāko projektu galvenie organizatori: “Studentu līderu forums”, “KUBS” un “Kam rūp students?”. Par to, lai šī saikne un sadarbība arī turpmāk būtu produktīva, atbild padomes ārējo sakaru krīvi. Konkrētā virziena krīvs arī ir galvenais domnieks Latvijas Studentu apvienībā, kas pārstāv LNAA ikmēneša domes sēdēs un arī lielajos augstskolu kongresos, kuri notiek tikai vienreiz gadā.

Ārējā virziena vadītāja Kitija Smirnova atzīst: “Kā ārējā virziena amata pārstāve varu teikt, ka virzāties uz vēl labāku savstarpējo komunikāciju ar citām augstākās izglītības iestāžu studējošo pašpārvaldēm, lai veidotu sadarbību un smeltos idejas kadetu ikdienas uzlabošanai. Aktīvi iesaistāties Latvijas Studentu apvienības darbībā, lai Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadetu viedoklis tiktu pārstāvēts nacionālā mērogā.”

*Krīvu padomes Krīvu krīvs Sandis Homenko
vēlēšanas (2022). No Latvijas Nacionālās
aizsardzības akadēmijas arhīva*

Baltā nakts (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

Milzīgu soli uz priekšu ir spēruši padomes civilmilitārās sadarbības krīvi, attīstot un paceļot kadetu iesvētību nedēļu Baltā nakts vēl nebijušos augstumos. Sākotnēji iesvētības notika tikai kazarmu telpās, taču nu jau otro gadu tiek izmantota visa LNAA teritorija. 2022. gadā pirmoreiz akadēmija sadarbojās ar NATO Enhanced Forward Presence (eFP) kaujas grupu, lai veicinātu plašāku komunikāciju ne tikai ar NBS vienībām, bet arī ar sabiedroto valstu karavīriem. Kā nākamais noteikti jāizceļ "Berešu maršs", kas pirmo gadu tika veidots pēc SzS Mehanizētās kājnieku brigādes standartiem. Tas tika organizēts apkārt Ķīšezeram ar dažāda veida stacijām, kur 1. kursa kadeti bija nepieciešams izmantot savas zināšanas, ko tie ir guvuši pamatapmācības kursa laikā.

Pēdējo gadu lielākais jaunums ir kadetu klubs jaunajā Labklājības centrā pie kazarmām. 2022. gada sākumā jaunais kadetu klubs vēra durvis ne tikai LNAA kadeti, bet arī citu vienību karavīriem. Tagad akadēmijā ir atpūtas telpa, kur ikvienam ir iespēja izpausties. Ir plānoti dažādi jauninājumi, kā karaokes, jaunu spēļu un izklaides organizēšana, kā arī ierīkotas pilnīgi jaunas tehniskās iekārtas.

Neskatoties uz apjomīgo pasākumu un aktivitāšu organizēšanu, padomei tikpat svarīgi ir pārstāvēt kadetu akadēmiskās dzīves jautājumus. Tāpat kā mūsu priekšteču krīvi, arī tagadējā padome ir gatava uzklaut jebkura kadeta problēmu un ieteikumu, jo padome ir vienojošais elements starp kadeti un akadēmijas vadību.

Krīvu padomes kadeti sniedz atbalstu Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes Studentu pašpārvaldei iesvētībās (2022). No Latvijas Universitātes arhīva

Tuvākajā nākotnē viens no galvenajiem Krīvu padomes uzdevumiem ir atjaunot senu LNAA tradīciju – dažādu militāro sacensību un uzdevumu kopumu "Kadetu taka", lai civilo augstskolu studenti pārbaudītu savas spējas militārajā vidē.

Viens no lielākajiem nākotnes projektiem ir Vareļu piemiņas vietas atjaunošana sadarbībā ar Latvijas Kara muzeja māksliniekiem un NAA vēsturniekiem. Notiek arī jauna padomes logo izstrāde, krīvu standarta veidošana un vēsturiskās heraldikas atjaunošana.

Krīvu padomes saknes meklējamas vēl pirms LNAA dibināšanas, jau Latvijas Kara skolas laikā. Tas liecina par to, ka arī senāk, tāpat kā tagad, padome vieno kadetus, kurus darboties sauc nevis sava labuma meklēšana primāri, bet gan uzdrīkstēšanās un, galvenais, iniciatīva darboties un darīt daudz vairāk par to, kas tiek prasīts no jebkura cita kadeta. Krīvu krīvam ir ļoti svarīgi, lai padomes iekšējais darba klimats būtu maksimāli produktīvs. Svarīgi, lai katrs virziena vadītājs saprot un apzinās savus darba pienākumus un jūtas vajadzīgs. Kā uzsvēru pirmajā sēdē kopš esmu Krīvu krīva amatā un atgādināšu to arī turpmāk – krīviem ir jāsaprot un jāsaista, ja kāds no viņiem jūtas pārslogots, jo joprojām vissvarīgākais ir studijas. Neskatoties uz amatu sadalījumu, esam komanda un darbi ir jāsadala godīgi, visiem vienmērīgi.

Kaut arī daudz ir izdarīts, vēl ir ļoti tāls ceļš priekšā, lai sasniegtu sevis pašu un iepriekšējo padomju nospraustos mērķus. Kopumā Krīvu padome pēdējos piecus gadus ir neatlaidīgi dibinājusi un nostiprinājusi kontaktus ar citām civilo augstskolu pašpārvaldēm un atstājusi iekšējās, mūsu augstskolas, vajadzības otrajā plānā.

Tuvākajā nākotnē primāri sasniedzamie mērķi un izaicinājumi ir:

pirmkārt, kadetu kluba efektīvas darbības nodrošināšana kā privātos pasākumos citām vienībām, tā arī ikdienā mums pašiem, kadeti. Parāli Krīvu padomei darbojas arī kadetu kluba valde piecu kadetu sastāvā, kuras galvenie uzdevumi ir nodrošināt efektīvu kluba darbību, pārzināt kluba inventāru un padarīt kadetu dzīvi kazarmās pēc iespējas interesantāku un nepiespiestāku ar dažādu mazu neoficiālu pasākumu rīkošanu, piemēram, filmu, tematiskie un galda spēļu vakari. Ir plāns arī vismaz reizi pusgadā ieviest "pieredzes vakarus" kadetiem paneļdiskusijas veidā, kad kadetu klubā ierodas dažādu pakāpju un plūsmu virsnieki un brīvā atmosfērā dalās ar savu dienesta pieredzi, sasniegumiem un iespējamajiem izaicinājumiem, kas mūs, kadetus, varētu skart pēc akadēmijas absolvēšanas;

otrkārt, kadetu kazarmām blakus esošās Ķīsezera pludmales labiekārtošana. Projekts ir uzsākts jau 2019. gadā, kad LNAA rektors bija pulkvedis Valts Āboliņš. Doma bija atjaunot pludmali un padarīt to pieejamu kadeti arī ikdienā. Pie projekta strādā tagad esošā Krīvu padome, un visticamāk – līdz 2023. gada beigām projekts tiks pilnveidots un apstiprināts;

treškārt, kā zināms, Krīvu padome arī ir atbildīga par kadetu sociālās dzīves uzlabošanu, kas sevī ietver ne tikai iepriekšminētos "mazos" kluba pasākumus, bet arī galveno izaicinājumu – ikgadējās Ziemassvētku balles plānošanu un organizēšanu. Bez tā neizpildsim arī šogad, bet jauns ieviešums būs kadetu gada balvas "Zelta čiekurs 2022" rīkošana. Lai dotu iespēju organizatoriskos darbos sevi pārbaudīt arī tiem kadeti, kuri nav ievēlēti ne kadetu kluba valdē, ne Krīvu padomē, organizatoru komandā aicinām piedalīties tieši šos kadetus. Šis pasākums būs lieliska iespēja pateikties kadeti, kas ar izcilību un visaugstāko sirdsapziņu veic savus dienesta pienākumus un pārstāv akadēmiju ne tikai iekšienē, bet arī ārpus tās, jo diemžēl kadetu labos darbus ne vienmēr pamana vadība.

Kopumā plānu un nesaņemtu ambīciju ir daudz. Krīvu padome šobrīd, tā teikt, virzās tikai un vienīgi izaugsmes un attīstības virzienā. Šķēršļu un izdošanos nav daudz, bet tie ir apjomīgi. Galvenokārt tā ir prasme apvienot padomes darbu ar studijām, kurām vienmēr jānodod priekšroka, bet mums visiem, gan esošajiem, gan bijušajiem krīviem, ir labi zināms,

ka tā dažreiz nenotiek. Un pats svarīgākais – vēlme darboties un kaut ko mainīt vai at-
tīstīt. Ir pietiekami daudz stagnācijas un degradācijas piemēru bijušo padomes biedru
darbā, jo sākotnējā vēlme darboties apstājas jau pirmajā mēnesī, esot amatā.

2022. gada 24. oktobrī notika jaunās Krīvu padomes vēlēšanas un ir ievēlēts jauns
tās sastāvs:

- Krīvu krīvs – OR-2 Kitija Smirnova, SzS MV 2. kurss;
- Krīvu krīva vietnieks – OR-2 Beāte Goba, GS MV 2. kurss;
- Administrators – OR-2 Artūrs Alksnis, SzS MV 2. kurss;
- Materiāli tehnisko līdzekļu krīvs – OR-2 Elīze Lauma Bajinska, JS MV 2. kurss;
- Civilmilitārās sadarbības krīvs – OR-3 Renārs Apiņš, SzS MV 3. kurss;
- Sabiedrisko attiecību/tehniskais krīvs – OR-3 Anna Zara, SzS MV 3. kurss;
- Ārējā virziena krīvs – OR-3 Sandis Homenko, GS MV 3. kurss;
- Kadetu kluba krīvs – OR-2 Matīss Pošivs, SzS MV 1. kurss.

Mans novēlējums jaunajai padomei un krīviem – darbojieties un nekad neapstājieties
pie pirmajām grūtībām. Nevienam nekad nesadzirdēs un neieklausīsies kadetos labāk un
saprotošāk nekā mēs paši, kadeti. Un kas ir Krīvu padome? Kadeti.

Berešu maršs (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

KADETU PAŠPĀRVALDES NOZĪME

2021. gadā mani ievēlēja Krīvu padomē Virskrīva amatā. Tuvāk iepazīstoties ar ka-
detu pašpārvaldes (Krīvu padomes) darbu, mani pārsteidza, cik daudz aktivitāšu kadeti
katru gadu realizē. Krīvu padome tiek augstu vērtēta Latvijas augstskolu studentu pa-
špārvalžu vidū, jo arī ārpus LNAA organizē dažādus pasākumus.

Krīvu padomes iekšējais mikroklimats un entuziasms ir piemērs tam, ar kādu inicia-
tīvu nākamajiem virsniekiem jāpiedalās ne tikai tiešo dienesta pienākumu pildīšanā, bet
arī vienības sociālās dzīves veidošanā un kolektīva saliedēšanā. Lai darbotos Krīvu pado-
mē, sākotnēji ir jārada sava iniciatīva un jābūt iepriekšējai iesaistei kā aktīvistam tā brīža
padomes rīkotajos pasākumos un aktivitātēs. Pēc maniem novērojumiem krīvi uzmanīgi
piefiksē katru, tā teikt, aktīvo kadetu ar domu, ka nākotnē tieši šis kadets vēlēšanās varē-
tu kandidēt uz amatiem Krīvu padomē. Tā ir kā nesaraucama ķēde, kas tiek pārmantota
no gada uz gadu, no padomes uz padomi.

Tagadējā padome ir labi pastrādājusi un krietni pildījusi dotos uzdevumus. Paveikti
manāmi uzlabojumi gan kadetu sociālās dzīves, gan iekšējā mikroklimata attīstībā. Pado-
me ir organizējusi dažādus pasākumus gan akadēmijā, gan ārpus tās sienām. Kadeti
ir dota iespēja sevi pierādīt vairākās sporta spēlēs starp visām Latvijas augstskolām. Ka-
deti un sadarbības augstskolu studenti labi pavadīja laiku krīvu organizētajā zaļumballē
“Pirms kājnieku saules” tepat akadēmijā un arī citos sociālos pasākumos.

Varu droši apgalvot, ka kadetu darbs Krīvu padomē dod vērtīgu pieredzi un iemaņas,
kas noderēs turpmākajā dienestā. Neskatoties uz paveikto, es uzskatu, ka ir nepieciešams
kadetus vēl vairāk iedrošināt izmantot Krīvu padomes rīcībā esošos rīkus, lai aizstāvētu
viņu tiesības un intereses akadēmiskās, sociālās, sabiedriskās dzīves jautājumos LNAA.

Noslēgumā vēlos piebilst, ka šogad par jauno Virskrīvu ievēlēts mans kolēģis kapteinis
Mārtiņš Zābelis. Novēlu viņam veiksmi šajā amatā un produktīvu sadarbību ar jauno Krīvu
padomi, kas ievēlēta šā gada oktobrī.

Baltā nakts (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

VI. LNAA sports, kultūra un sabiedriskā dzīve

*Kapteinis Zīgurdz Labalaiks,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Fiziskās sagatavotības un sporta studiju kursa
Fiziskās sagatavotības un sporta nodaļas priekšnieks*

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS SPORTA DZĪVE 30 GADU GRIEZUMĀ

Kopš vienīgās militārās augstskolas Latvijā dibināšanas ir pagājuši 30 sprāgi, interesanti attīstības un darba gadi. Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (LNAA) misija ir sagatavot mūsdienīgus, zināšus un fiziski spēcīgus jaunus virsniekus, kuri nākotnē vadīs Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vienības. Kā minēts LNAA devīzē “*Per Aspera Ad Astra*” – mācības un ceļš līdz virsnieka pakāpei nav viegls, ir nepieciešams gribasspēks, motivācija un skaidra sava mērķa apzināšanās, lai spētu izpildīt mācību uzdevumus. Tikpat nozīmīga kā gribasspēks un psiholoģiskā spēja pārvarēt grūtības ir arī kadeta – topošā virsnieka – fiziskā sagatavotība. Tāpēc nozīmīga loma studiju programmu un moduļu vidū ir vispārējai un speciālajai (militāri lietīšajai) fiziskajai sagatavotībai. Kadeti jāapgūst tuvcīņas pamati, peldēšana un šķēršļu pārvarēšana ūdenī, militarizētā šķēršļu josla, orientēšanās, kā arī dažādi fiziskās sagatavotības uzturēšanas un attīstīšanas veidi. Lai realizētu sporta programmas, ar kadeti strādā Fiziskās sagatavotības un sporta studiju kursa nodaļas speciālisti.

Latvijas NBS galvenais uzdevums miera laikā ir apgūt un pilnveidot zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas, lai varētu aizstāvēt savu valsti un tautu no iespējamās agresijas. Latvijas karavīru augsta fiziskā un intelektuālā gatavība ir viens no faktoriem, kas garantē mūsu valsts aizsardzības spējas un kopējo drošību, tas ir arī viens no priekšnosacījumiem, lai papildinātu zināšanas ārvalstu militārajās mācību iestādēs. Sports ir karavīra dienesta neatņemama sastāvdaļa, tāpēc personālsastāva fiziskā un teorētiskā sagatavošana norisinās visu dienesta laiku un kadetam kā topošajam virsniekam jābūt paraugam ar labu stāju un teicamu fizisko sagatavotību. Latvijas NBS vajadzīgi aktīvi, veselī, fiziski spēcīgi, drosmīgi, stipras gribas karavīri, jo fiziski un psiholoģiski labi sagatavots karavīrs vienmēr spēš sekmīgi izpildīt savu kaujas uzdevumu.

LNAA mācības sāk spēcīgi un motivēti jaunieši, kas izvēlējušies karavīra profesiju, apzinoties dienesta stingrās prasības. Pareizi organizēta kadetu fiziskā sagatavošana ir cieši saistīta ar patriotisko audzināšanu, tā nodrošina teicamu kaujas gatavību, attīsta darba spējas un uzlabo fizisko veselību.

Kopš LNAA dibināšanas pirmās dienas viena no akadēmijas katedrām ir Sporta katedra ar dažādus sporta veidus pārzinošiem un praktiskās pieredzes bagātiem pasniedzējiem – virsniekiem un instruktoriem. Sākotnēji fiziskās sagatavošanas un sporta darbu sāka Mālpilī 1992. gadā un to organizēja toreizējais Sporta katedras vadītājs kapteinis Zīgurdz Irbe. Vēlāk, kad LNAA darbojās Rīgā, Sporta katedrai pievienojās pieredzējuši speciālisti: pulkvežleitnants Arkādijs Umbraško, majors Dzintars Polna, kapteinis Pēteris Rudzītis, kapteinis Andris Vitauts Kļaviņš un virsseržants Jānis Martuzāns, kā arī darbu tajā sāka LNAA absolventi: leitnants Armands Ģeņvele, Ilona Kojaloviča, Roberts Innus un Guntars Belkovskis.

Ieejot jaunajā gadu tūkstošā, LNAA teritorijā sākās vērienīga sporta infrastruktūras – militārās piecīņas šķēršļu joslas būvniecība, kas veicināja Latvijā jauna militārā sporta veida – militārās piecīņas attīstību NBS un LNAA, kura savukārt rezultējās augstvērtīgos rezultātos. Latvija var lepoties ar pasaules čempionu kaprāli Daini Stepī (2012. gads), vairāku starptautisku sacensību godalgoto vietu ieguvēju, LNAA absolventu kapteini Ingu Dauškani, LNAA absolventiem, NBS militārās piecīņas izlases dalībniekiem, pašlaik dienestā augstu novērtētiem virsniekiem majoru Maiguru Ozoliņu un majoru Bruno Orbu.

Augstus un starptautiski atzīstamus rezultātus uzrādījuši daudzi LNAA absolventi un pasniedzēji tādos sporta veidos kā cīņa, volejbols, šaušana, svaru bumbu celšana, virves vilkšana un šķēršļu skrējieni. Arī pašlaik liela daļa kadetu un LNAA darbinieku no dienesta brīvajā laikā piedalās dažāda līmeņa amatieru un tautas sporta sacensībās.

Ilgus gadus par LNAA sporta infrastruktūras attīstību un kārtību rūpējās seržants Aivis Vasiljevs, kurš uzturēja kārtību sporta zālēs un gādāja par sporta inventāru. Sporta katedru vadījuši un tajā strādājuši pieredzes bagāti pasniedzēji, kas centušies dot kadeti nepieciešamās zināšanas, lai veidotu spēcīgu, stipras gribas vispusīgi attīstītu virsnieku. Valsts iestāžu un NBS vienību reorganizācijas rezultātā 2010. gadā LNAA Sporta katedra tika likvidēta un tās funkcijas nodotas NBS Sporta klubam. Lai arī kadetu sporta nodarbības tika nodrošinātas, šajā laikā LNAA sporta dzīve apstājās, jo Sporta klubam apmācība bija papildu uzdevums un jauns izaicinājums jau esošo – sporta nodarbību un fiziskās sagatavošanas programmu nodrošināšanai.

2018. gadā LNAA izveidoja Fiziskās sagatavotības un sporta studiju kursu (FSSSK), pārņemot no NBS Sporta kluba NBS karavīru fiziskās sagatavošanas un sporta izglītošanas funkciju, no jauna izveidojot kadetu sporta un fiziskās sagatavošanas programmas un atjaunojot sporta instruktoru un pasniedzēju amatus. Pašlaik uzsvars ir likts uz to, lai ikkatrs kadets apzinātos savas vājās vietas un strādātu pie tā, lai fiziskā sagatavošana celtu topošā virsnieka pašapziņu. Tieši tāpēc šī mērķa sasniegšanā jāiziet cauri tādiem fiziski un psiholoģiski smagiem pārbaudījumiem kā Kājnieku nodaļas komandiera (KNK) kurss, Kaujas izturības kurss (KIK), Vasaras lauka noņemne, Taktikas kurss u. c.

Otrs nozīmīgs virziens, kādā pašlaik strādā FSSSK, ir NBS karavīru fiziskās sagatavotības procesu un mācību vadīšana. Mūsu sporta speciālisti organizē NBS sporta instruktoru apmācību, analizē un apkopo vienību ikgadējo fiziskās sagatavotības pārbaudīšanas rezultātus, izstrādā fiziskās sagatavotības programmas. Lai motivētu karavīrus regulāri nodarboties ar sevis pilnveidošanu, LNAA 2021. gadā izstrādāja un ieviesa NBS kvalifikācijas zīmes “Par augstiem sasniegumiem fiziskajā sagatavotībā” un NBS kvalifikācijas zīmes “Militarizētais maršs” piešķiršanas kārtību.

Gribētos atzīmēt, ka šos 30 gadus LNAA galvenais uzsvars sporta jomā ir likts uz kvalitatīvām sporta nodarbībām un dota iespēja spēcīgākajiem kadeti apliecināt sevi, startējot NBS sacensībās, Baltijas karavīru sporta spēlēs, kā arī starptautiska līmeņa – Eiropas sacensībās un Pasaules kadetu un karavīru spēlēs.

*Nacionālo bruņoto spēku kvalifikācijas zīme “Par augstiem sasniegumiem fiziskajā sagatavotībā” (2019).
No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva*

Kadetu labākie sasniegumi starptautiskajā arēnā beidzamajos gados

Labākie kadeti pārstāvējuši LNAA un NBS dažāda mēroga sacensībās. Regulāri ar godalgotām vietām kadeti atgriežas no karavīru Baltijas sporta spēlēm, ko katru gadu organizē kāda no Baltijas valstīm. Jāatzīmē NBS sieviešu basketbola komandas sasniegumi – godalgotas vietas NATO SHAPE Beļģijā, Monsā, rīkotajā reģionālajā čempionātā basketbolā. Šīs komandas kodolu veido kadetes.

2019. gadā 30. Vasaras universiādē Neapolē Itālijā, kas ir studentu sporta svarīgākās sacensības un pulcēja kopumā 6000 studentus no visas pasaules 18 dažādos sporta veidos, piedalījās arī LNAA Sauszemes spēku militārās vadības (SzS MV) 4. kursa kadets Dāvids Francs. Dāvids startēja vieglatlētikā – 800 m skrējienā. Sacensības norisinājās San Paolo stadionā ar 55 000 sēdvietām, kur savulaik notika olimpisko spēļu priekšsacīkstes futbolā.

Kadets Dāvids Francs 800 metru distancē (2019). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Kadets Intars Baumanis sacensībās velk 275 kilogramu smagu stieni (2021). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Kadete Anna Zara sacensībās "Armijas dižvīrs" izcīnīja 3. vietu (2021). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Dāvids, debitējot starptautiskās sacensībās, izcīnīja 34. vietu no 37 dalībniekiem, uzrādot rezultātu 2:01,06.

Viena no aktualitātēm amatieru sportā pēdējos gados ir šķēršļu skrējieni, ko organizē gan Latvijā, gan arī citur pasaulē. 2019. gadā trīs kadeti un trīs profesionālā dienesta karavīri piedalījās Ungārijā organizētajās šķēršļu skriešanas sacensībās "Military Survival Run". Šīs sacensības jau vairākus gadus organizē Ungārijas bruņoto spēku fiziskās sagatavotības vienība. Kaut arī LNAA kadeti neierindojās starp labākajiem, tomēr tie guva nozīmīgu pieredzi, piedaloties starptautiska mēroga sacensībās.

2021. gadā par pārsteigumu visiem parūpējās LNAA absolvents leitnants Intars Baumanis. Sacensību nolikums atļauj piedalīties gadu pēc augstskolas absolvēšanas studentu sacensībās. 2021. gadā no 7. līdz 10. jūlijam Lietuvas galvaspilsētā Viļņā norisinājās VI Pasaules studentu kausa izcīņa klasiskajā spēka trīscīņā. Latviju šajās sacensībās (83 kg kategorijā) pārstāvēja LNAA absolvents leitnants Intars Baumanis, kas uzrādīja izcilu sniegumu: pietupieni – 255 kg (LV junioru (24–39 gadi) rekorda atkārtojums), spiešana – 170 kg (personiskais un LV junioru rekords), vilkme – 275 kg (personiskā un LV junioru rekorda atkārtojums), summa – 700 kg (personiskais, LV junioru rekords). Izcīnītā rezultātu summa Intaram Baumanim ļāva svinēt pārliecinošu uzvaru un izcīnīt pasaules studentu čempiona zelta godalgu. Kā noskaidrojās sacensību noslēgumā, Intars bija izcīnījis zelta medaļu arī absolūtajā vērtējumā pēc Starptautiskās spēka trīscīņas (Powerlifting) federācijas izstrādātā nolikuma – nebijis sasniegums Latvijas studentu spēka trīscīņā.

Kadetu starti Latvijas mēroga sacensībās

Neskatoties uz saspringtajām mācībām LNAA, sportiskākie kadeti paspēj piedalīties gan NBS rīkotajās sacensībās, gan citās sporta sacensībās Latvijā. Jāatzīmē, ka LNAA komanda regulāri cīnās par godalgotām vietām NBS čempionātos un NBS čempionātu kopvērtējumā daudzus gadus ir godalgoto vietu ieguvēju skaitā – 2019. gadā LNAA komanda izcīnīja NBS čempionu titulu hokejā, šaušanā, militārajā piecīņā, kā arī NBS kopvērtējumā ceļojošo kausu. Lai gan sakarā ar Covid-19 pandēmiju 2020. gadā sacensības tika atceltas, taču jau 2021. gadā Mācību vadības pavēlniecības komanda ar LNAA kadetiem sastāvā NBS spartakiādes kopvērtējumā sīvā cīņā, zaudējot vienu punktu, izcīnīja 2. vietu.

2019. gads bija izteikts tautas sporta pasākumu gads. Šajā gadā LNAA komanda, piedaloties šķēršļu skrējienā "Stipro skrējieni", kas norisinājās Ķegumā, izcīnīja 2. vietu absolūtajā vērtējumā un 1. vietu augstskolu vērtējumā, bet šķēršļu skrējienā "Patria Mud Run" (norisinājās Ozolniekos)

No kreisās: kadeti Pjotrs Golubevs, Krista Rutkupa un Agris Vasars (2019). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Pirmajā rindā (no kreisās): kadeti Anna Zara, Aleksandra Tihomirova, Diāna Suškova. Otrajā rindā (no kreisās): kadeti Viktors Gailītis, Sandis Homenko, kaprālis Artūrs Ločmelis, kadeti Artūrs Šternbergs, Agris Vasars un Mārcis Bogdānovs (2020). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Nacionālās aizsardzības akadēmijas bijušais rektors pulkvedis Valts Āboliņš atklāj 14 stundu peldējumu (2019). No Aizsardzības ministrijas arhīva

komanda izcīnīja 3. vietu. Šo sacensību jaunais formāts piesaistīja lielu dalībnieku skaitu, un LNAA tā bija jauna pieredze, lai gatavotos turpmākajiem startiem.

2019. gadā Kuldīgā norisinājās "Patria City Run" skrējieni. Sacensībās piedalījās trīs komandas no LNAA. Komandas sacentās savā starpā, lai noskaidrotu, kura ir veiklākā un saliedētākā komanda, kā arī lai cīnītos par godalgotām vietām. No sešām pieteiktajām komandām LNAA komanda ieguva attiecīgi 1. un 3. vietu.

Ar labiem panākumiem kadeti startēja Droses skrējiena seriāla sacensībās, kas tika organizētas vairākos posmos un dažāda garuma distancēs, kā arī "Patria Mud Run" sacensībās.

LNAA kadetu 14 stundu piemiņas peldējums par godu kritušajiem Latvijas Kara skolas kadetiem

Sekojoš majora Ingus Siliņa iniciatīvai, LNAA jau piecus gadus turpina tradīciju un organizē 14 stundu piemiņas peldējumu par godu Brīvības cīņās kritušajiem Latvijas Kara skolas kadetiem. Novembris Latvijā tiek atzīmēts kā patriotisma mēnesis – 11. novembrī atzīmē Lāčplēša dienu, kas atgādina par 1919. gada 11. novembrī izcīnīto izšķirošo uzvaru pār Bermona karaspēku, savukārt 18. novembris ir Latvijas Republikas proklamēšanas diena. LNAA kadetiem nozīmīgas ir vēstures lekcijās gūtās zināšanas par Brīvības cīņām, kurās pie Daugavas tiltiem un Vareļu mājām (agrākajā Garozas pagastā) piedalījās Latvijas Kara skolas kadeti. Četrpadsmit no viņiem no kaujas lauka neatgriezās.

Lai pieminētu kritušos četrpadsmit kadetus, ar LNAA atbalstu FSSSK katru gadu organizē 14 stundu piemiņas peldējumu, kur katras stundas peldējums ir veltīts vienam no kritušajiem kadeti. Šajā pasākumā, godinot kritušos karavīrus, pēc uzaicinājuma aktīvi piedalās arī citu augstskolu studentu komandas. 2022. gadā plānots organizēt 14 stundu skrējieni no Vareļu mājām līdz LNAA.

Kā katru gadu, arī 2022. gadā LNAA kadeti paralēli savam galvenajam uzdevumam – mācībām sekmīgi startē visdažādākajās NBS sacensībās. Fiziski un psiholoģiski labi sagatavots kadets vienmēr spēs sekmīgi izpildīt savu kaujas uzdevumu.

LNAA karavīru sasniegumi NBS čempionātos 2022. gadā

Slēpošana

Seržante Linda Savjaka–Bondare **1. vieta** (sieviešu konkurencē)
 Majors Andris Rozītis **2. vieta** (vīriešu konkurencē)

Peldēšana

LNAA komanda **1. vieta**
 - Kaprāle Jeļena Maļuka (individuāli 2. vieta 50 m un 100 m kraulā un 3. vieta stafetē);
 - Kaprālis Oļegs Špakovs, SzS MV 4. kurss;
 - Dižkareive Sintija Višņevska, GS MV 3. kurss;
 - Dižkareive Krista Ķelpa, GS MV 4. kurss (individuāli 3. vieta 50 m brasā);
 - Dižkareive Alise Lakija Širve, GS MV 4. kurss;
 - Dižkareive Anna Zara, SzS nodaļa (individuāli 2. vieta 50 m brasā);
 - Dižkareive Elza Mestere, KSV (individuāli 1. vieta brasā, 2. vieta 100 m kraulā);
 - Kareive Krista Mateus, LNAA MPAP;
 - Kareivis Gatis Davidāns, JS MV 2. kurss (individuāli 1. vieta brasā un 3. vieta stafetē);
 - Kareivis Mārcis Pīnups, GS MV 2. kurss (individuāli 2. vieta 50 m uz muguras un 3. vieta stafetē);
 - Kareive Jana Vilcāne, JS MV 2. kurss;
 - Kristians Feldmanis, GS MV 1. kurss (individuāli 3. vieta 50 m uz muguras un 3. vieta stafetē).

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas komanda. Pirmajā rindā (no labās): kadetes Hārdija Kristiāna Nagle, Krista Ķelpa, Alise Lakija Širve un seržante Krista Mateus. Otrajā rindā (no labās): kadetes Anna Zara, Kristīne Melberga, Ena Enija Melķe, Aleksa Zommere (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Basketbols – 2. vieta (sievietēm)

Florbols

LNAA komanda – **1. vieta** (sievietēm)
 - Kapteine Evija Eisaka, MPAP;
 - Kaprāle Evija Vītola, SzS 4. kurss;
 - Kaprāle Hārdija Kristiāna Nagle, SzS 4. kurss;
 - Kaprāle Krista Ķelpa, GS 4. kurss;
 - Dižkareive Alise Lakija Širve, GS 4. kurss;
 - Kareive Jana Vilcāne, JS 2. kurss;
 - Kareive Diāna Vasiljeva, SzS 1. kurss;
 - Kareive Žaklīna Maksimova, JS 1. kurss;
 - Kareive Ena Enija Melķe, JS 2. kurss;
 - Kareive Eva Bērziņa, SzS 2. kurss;
 - Kareive Sintija Višņevska, GS 3. kurss;
 - Kaprāle Krista Rutkupe, SzS 4. kurss.

No kreisās: kadetes Diāna Vasiljeva, Sintija Višņevska, Krista Ķelpa, Žaklīna Maksimova, Jana Vilcāne, Hārdija Kristiāna Nagle, kapteine Evija Eisaka, kadetes Ena Enija Melķe, Alise Lakija Širve, Krista Rutkupa (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Army Tough Run

LNAA kopvērtējumā pārliecinoši **1. vieta** (vērtējot komandas rezultātu un individuāli vienu vīrieti un sievieti)

Individuāli

Dainis Stepe – 1. vieta un Eva Bērziņa – 2. vieta

Komandai 5. vieta

- Kristaps Matisons, SzS MV 4. kurss;
 - Juris Vīksna, SzS MV 4. kurss;
 - Dzintars Emīls Melnis, SzS MV 4. kurss.

Nacionālās aizsardzības akadēmijas Vasaras biatlona komanda (centrā) (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Vasaras biatlons

LNAA komanda – pārliecinoši **1. vieta** (vērtējot stafetes komandu un individuāli divus vīriešus un vienu sievieti)

Stafetes komandai **1. vieta**

- Aksels Blanks, GS MV 2. kurss;
 - Vladislavs Ņedaivodins, SzS nodaļa;
 - Eva Bērziņa, SzS MV 2. kurss;
 - Dainis Stepe, LNAA FSSSK.

Individuāli

Dainis Stepe – 1. vieta, Eva Bērziņa – 3. vieta un Vladislavs Ņedaivodins – 5. vieta

Volejbols 2. līga

(vīriešu komandai) – **3. vieta**

Otrajā rindā (no kreisās): kaprālis Armands Semjonovs, dižkareivis Andrejs Kononovičs, kadets Gatis Lejnīeks, virsseržants Agnis Šteinbergs, seržants Vladislavs Ņedaivodins. Pirmajā rindā (no kreisās): kadets Toms Boļšakovs, kareivis Dāniels Dunaiskis, kadets Mārcis Bogdānovs (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

LNAA tradīcija ik gadu izlaiduma laikā pasniegt balvu labākajam sportā. 2022. gadā kā vienu no pretendētēm uz šo balvu Fiziskās sagatavošanas un sporta katedra virza SzS 4. kursa kaprāli Hārdiju Kristiānu Nagli. Viņa visu šo četru studiju gadu laikā ir pārstāvējusi LNAA neskaitāmos NBS sporta pasākumos. Katru gadu spartakiādē izcīnījusi godalgotas vietas sprintā, tāllēkšanā, stafetē, kā arī bijusi nepārspēta starp NBS sievietēm granātas mešanas sacensībās. Komandai palīdzējusi izcīnīt medaļas tautas bumbā un ļoti labus rezultātus uzrādījusi peldēšanas sacensībās, kas LNAA palīdzēja izcīnīt čempiona titulu komandu vērtējumā. NBS basketbola izlases dalībniece un godalgoto vietu ieguvēja starptautiskajās sacensībās basketbolā Beļģijā, Monsā. LNAA komandas sastāvā izcīnījusi vairākas medaļas basketbolā, volejbolā, florbolā, esot komandas līdere un rezultatīvākā spēlētāja.

Pateicoties LNAA vadības atbalstam un aktīvai dalībai sporta pasākumos, kadeti ir nodrošināti atbilstoši treniņu apstākļi, kas ļauj atzīstami startēt sacensībās, pārstāvēt LNAA un Mācību vadības pavēlniecību. LNAA sporta instruktori savas zināšanas nodod kadetu sagatavošanā, veido viņos izpratni par dienestu, kā arī atbildību par fizisko gatavību un militārajām prasmēm, kas mijiedarbojoties veido stipru – ar gribu un stāju apveltītu virsnieku.

LNAA FSSSK sporta instruktori turpina mācīties un apgūt jaunās tehnoloģijas, lai pilnvērtīgi sagatavotu jauno bruņoto spēku vadošo sastāvu.

Kadete Hārdija Kristiāna Nagle NATO SHAPE basketbola turnīrā Beļģijā, Monsā, izcīna kārtējos punktus Latvijas Nacionālo bruņoto spēku sieviešu izlases sastāvam (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Skrējiena "Dzelzs vīri" dalībnieki (2022). No Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes arhīva

LNAA sasniegumi 2022. gada NBS spartakiādē

Pakāpe	Vārds	Uzvārds	Vienība/ kurss	Sasniegumi
OR – 2	Aleksandra	Tihomirova	LNAA SzS	6. vieta krosā komandai
OR – 3	Anna	Zara	LNAA SzS	8. vieta AM "Dižvīrs"
OR – 4	Dainis	Stepe	LNAA FSSSK	1. vieta svaru stieņa spiešanā guļus 6. vieta krosā komandai
OR – 3	Maksis	Garais	LNAA	2. vieta virves vilkšanā
OR – 4	Edvards	Brolītis	SzS MV 3. kurss	4. vieta strītbolā
OR – 4	Kristers	Kalniņš	SzS MV 4. kurss	2. vieta virves vilkšanā
OR – 2	Ingars	Vitka	SzS MV 4. kurss	4. vieta strītbolā 5. vieta Lūšu takā
OR – 2	Ralfs	Rakstiņš	SzS MV 1. kurss	4. vieta strītbolā
OR – 4	Dzintars Emīls	Melnis	SzS MV 4. kurss	2. vieta virves vilkšanā
OR – 4	Hārdija Kristiāna	Nagle	SzS MV 4. kurss	1. vieta vieglatlētikā – trīscīņā 1. vieta zviedru stafetē 3. vieta tāllēkšanā

Pakāpe	Vārds	Uzvārds	Vienība/ kurss	Sasniegumi
OR – 4	Krista	Rutkupa	SzS MV 4. kurss	2. vieta tautas bumbā 6. vieta svaru stieņa spiešanā guļus
OR – 2	Kristaps	Matisons	SzS MV 4. kurss	2. vieta virves vilkšanā
OR – 2	Artūrs	Rūtiņš	SzS MV 2. kurss	1. vieta vieglatlētikā – trīscīņā 1. vieta zviedru stafetē 1. vieta tāllēkšanā
OR – 2	Kristaps	Melderis	SzS MV 1. kurss	8. vieta svaru stieņa spiešanā guļus
OR – 4	Evija	Vītola	SzS MV 4. kurss	5.–8. vieta pludmales volejbolā
OR – 3	Diāna	Vasiļeva	SzS MV 1. kurss	5.–8. vieta pludmales volejbolā
OR – 2	Kristiāns	Hartmanis	SzS MV 1. kurss	3. vieta futbolā
OR – 3	Paulis	Pavlovičs	SzS MV 4. kurss	3. vieta futbolā
OR – 2	Kristers	Jaunzemis	SzS MV 1. kurss	3. vieta futbolā
OR – 4	Mārtiņš	Bukšs	SzS MV 4. kurss	7. vieta galda tenisā
OR – 2	Una Undīne	Ungere	SzS MV 1. kurss	2. vieta tautas bumbā
OR – 2	Reinis Jānis	Brunēvics	SzS MV 1. kurss	6. vieta svaru stieņa spiešanā guļus
OR – 2	Sonors	Zālītis	SzS MV 2. kurss	2. vieta virves vilkšanā
OR – 2	Adriāns	Bergmans	SzS MV 2. kurss	3. vieta <i>grappling</i>
OR – 2	Artūrs	Alksnis	SzS MV 2. kurss	3. vieta <i>grappling</i>
OR – 3	Juris	Vīksna	SzS MV 4. kurss	6. vieta krosā komandai
OR – 2	Linars	Sproģis	SzS MV 2. kurss	4. vieta svaru stieņa spiešanā guļus
OR – 2	Eva	Bērziņa	SzS MV 2. kurss	2. vieta tautas bumbā
OR – 3	Edmunds	Mekers	KSV	4. vieta strītbolā
OR – 2	Artis	Ostrovskis	KSV	3. vieta futbolā
OR – 2	Dairis	Aukstkalns	SzS MV 2. kurss	2. vieta virves vilkšanā
OR – 2	Aksels	Blanks	GS MV 2. kurss	1. vieta vieglatlētikā – trīscīņā 1. vieta zviedru stafetē 1. vieta 100 m skrējienā 3. vieta tāllēkšanā
OR – 3	Sintija	Višņevska	GS MV 3. kurss	1. vieta vieglatlētikā – trīscīņā 1. vieta zviedru stafetē 2. vieta 100 m skrējienā
OR – 2	Toms	Boļšokovs	GS MV 3. kurss	2. vieta pludmales volejbolā
OR – 2	Alekss	Ļeonovs	GS MV 1. kurss	3. vieta futbolā 3. vieta svaru stieņa spiešanā guļus 3. vieta <i>grappling</i>
OR – 2	Lauris	Kazāks	GS MV 1. kurss	3. vieta futbolā 3. vieta <i>grappling</i>
OR – 2	Vents Andžejs	Lūsis	GS MV 1. kurss	2. vieta virves vilkšanā
OR – 2	Artūrs	Turkupols	GS MV 1. kurss	9. vieta šahā
OR – 2	Elīna	Pinne	GS MV 3. kurss	2. vieta tautas bumbā
OR – 2	Kristiāns	Feldmanis	GS MV 1. kurss	9. vieta tenisā
OR – 2	Mārcis	Bogdanovs	GS MV 3. kurss	6. vieta krosā komandai
OR – 2	Druvis	Reiniks	GS MV 1. kurss	5. vieta svaru stieņa spiešanā guļus
OR – 2	Gatis	Lūks	GS MV 1. kurss	3. vieta futbolā
OR – 3	Artūrs	Šteinbergs	GS MV 3. kurss	3. vieta futbolā
OR – 2	Jana	Vilcāne	JS MV 2. kurss	2. vieta tautas bumbā
OR – 3	Artis	Čiževičs	JS MV 3. kurss	8. vieta svaru stieņa spiešanā guļus
OR – 2	Artūrs	Elīts	JS MV 2. kurss	5. vieta Lūšu takā

*Seržante **Jurāte Babre**,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Mācību plānošanas un atbalsta pārvaldes
Mācību daļas galvenā speciāliste no 01.04.2019. līdz 19.05.2021.*

KULTŪRAS UN SABIEDRISKĀ DZĪVE LATVIJAS NACIONĀLAJĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJĀ

Kultūras un sabiedriskajai dzīvei Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā jau no tās pirmsākumiem ir būtiska nozīme kadetu vispārējā izglītošanā un militāri patriotiskajā audzināšanā. Pēdējos piecos gados norisinājās grandiozi kultūras pasākumi, 2018. gadā atzīmējot Latvijas valsts simto gadadienu, gadu vēlāk arī Latvijas armijas un Latvijas Kara skolas simto gadadienu. Kadeti aktīvi iesaistījās sabiedriskajā dzīvē un kultūras pasākumos.

Nacionālās aizsardzības akadēmijas Sauszemes spēku virsnieku izlaidums (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

Nacionālās aizsardzības akadēmijas 30. gadadiena (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Viens no LNAA kultūras dzīves stūrakmeņiem ir tradīcijas, kas ik gadu tiek koptas un nostiprinātas. Viens no gada gaidītākajiem notikumiem ir Melnās kafijas vakars, kurā tiek pieminēti Brīvības cīņās kritušie Latvijas Kara skolas kadeti, kā arī apbalvots iepriekšējā gada labākais absolvents. Diemžēl 2017. gadā netika pasniegts Latvijas armijas ģenerāļa Lāčplēša Kara ordeņa kavaliera (LKOK) Mārtiņa Hartmaņa Goda zobens, jo mūžībā aizgāja ģenerāļa meita Astrīde Ivaska (1926–2015) un mainījās Goda zobena piešķiršanas kārtība, galveno nozīmi piešķirot jaunā leitnanta sevis pierādīšanai vienībā. 2019. gadā LNAA sadarbībā ar Edīti Sondoviču, pensionētu Aizsardzības ministrijas kultūras darbinieci, kura deviņdesmitajos gados organizēja kadetu un profesionālā dienesta darbinieku teātra un citu kultūras pasākumu apmeklēšanu, izveidoja bukletu par LKOK ģenerāļa M. Hartmaņa Goda zobenu ieguvējiem. Tajā sniegta informācija par Latvijas armijas ģenerāļa Hartmaņa piemiņas plāksnes atrašanās vietu un aicinājumu ik gadu 18. oktobrī tikties Goda zobena saņēmējiem, nolikt svečīti un pieminēt LKOK ģenerāli M. Hartmani.

Būtisku pienesumu militāri patriotiskajā audzināšanā sniedz vēsturiskie pasākumi. Kadeti tiek organizēti braucieni uz Latvijas armijas nozīmīgāko kauju vietām – pēc iespējas tuvāk vēsturiskajiem datumiem kadeti iziet kauju maršrutu un analizē kaujas vietu un gaitu, pēc tam veido prezentācijas par to, kā mūsdienās viņi rīkotos šādās situācijās. Bez vēsturiskajiem pasākumiem šajā piecgadē ir izveidojusies sadarbība ar Diānu Janci-Žiguri, Astrīdes Ivaskas testamenta izpildītāju, un katru gadu kadeti dodas uz Edvarta Virzas un Elzas Stērstes mājām “Billītes” un piedalās talkā. Kopā ar kadeti talkā piedalās arī ģenerālleitnants (atv.) Raimonds Graube un viceadmirālis (atv.) Gaidis Andrejs Zeibots, kuri dalās pieredzes stāstos un arī veic labiekārtošanas darbus. Pateicībā par kadetu ieguldījumu 2018. gada 8. jūnijā “Billītes” atklāja “Kadetu taku”.

2019. gadā Latvijas armijas simtgades pasākumu cikls neapšaubāmi bija piesātināts un košs. LNAA kadeti un personāls sniedza atbalstu daudzos pasākumos, piemēram, vēstures notikumu rekonstrukcijā “Kuģa “Saratov” sagaidīšanā Liepājā”, LNAA kadetu grupa “Rāmava” uzstājās lielkoncertā “Latvijas armijai 100” Rīgā, 11. novembra krastmalā.

Savukārt par godu Latvijas Kara skolas simtgadei LNAA bija organizēta svinīgā sasnāksme. Pēc svinīgajiem pasākumiem noritēja aizkustinošs koncerts, kurā dziesmās, fotogrāfijās, video ierakstos un stāstos tika izklāstīta Latvijas Kara skolas vēsture, kadetu ikdienas dzīve un dienesta gaitas. Šajā gadā Melnās kafijas vakars norisinājās Rīgas pilī, kas bija īpaši svinīgs pasākums.

Krīvu padomei kļūstot aizvien profesionālākai, pasākumu organizēšanā lielāka vaļa ir dota tieši kadeti. Kadeti piedalījās tādu pasākumu organizēšanā kā LNAA Atvērto durvju diena, Ziemassvētku un izlaiduma balles. Akadēmijas pasākumos uzstājās 2019. gadā kadetu dibinātais ansamblis “Rāmava”. Ansambļa sastāvā ir – Anna Zara (soliste), Dzintars Emīls Melnis (ģitāra), Ričards Kronbergs (ģitāra), Rainers Nestro (basģitāra), Viktors Gailītis (bungas), un savu debiju viņi piedzīvoja 2019. gada jūnijā LNAA izlaiduma ballē.

Atvērto durvju diena ir viens no centrālajiem rekrutēšanas un LNAA popularizēšanas pasākumiem. Tradicionāli to veido kā komandu sacensības, lai skolēniem būtu iespēja iepazīties ar kadeti, kas ir komandu kapteiņi, un arī savā starpā – iespējamiem kursabiedriem. Dienas noslēgumā vecāko kursu kadeti sniedz paraugdemonstrējumu kādā taktiskā uzdevumā un viesi ir aicināti mieloties ar Štāba bataljona karavīru sagatavotajām lauku virtuves pusdienām.

Tomēr diez vai kāds bija iedomājies, ka 2020. gada notikumi tik ļoti mainīs pasauli, kad pāris dienu laikā viss sagriezās kājām gaisā gan mūsu sadzīvē, gan ikdienā. LNAA bija spiesta organizēt attālināti ne tikai studijas, bet arī rekrutēšanas un atlases pasākumus. Lai ievērotu epidemioloģiskās drošības prasības Covid-19 infekcijas ierobežošanai un izplatīšanās risku mazināšanai, LNAA rekrutēšanas un atlases pasākumi un Atvērto durvju diena norisinājās tiešsaistē. Neskatoties uz neierasto formātu, tiešsaistes pasākumi ikvienam interesentam un studēt gribētājam sniedza lielisku iespēju attālināti iepazīties ar LNAA īstenotajām studiju programmām, uzņemšanas noteikumiem un atlases procesu, iepazīties ar mācībspēkiem un kadeti.

2021. gadā LNAA Virsnieka pamatkursa izlaiduma ceremoniju organizēja, ievērojot epidemioloģiskās drošības prasības Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai, un tā notika ierobežotos apstākļos, proti – karavīru ģimenes un tuvinieki nevarēja piedalīties

Nacionālās aizsardzības akadēmijas 30. gadadiena (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

pasākumā klātienē. Izlaiduma svinīgo ceremoniju translēja tiešraidē sociālajos tīklos. Izlaiduma ceremonijas laikā kadeti saņēma pirmo virsnieka – leitnanta dienesta pakāpi, un Nacionālos bruņotos spēkus papildināja 38 jaunie virsnieki.

2022. gadā 13. februārī apritēja 30 gadi kopš LNAA izveidošanas. Ņemot vērā epidemioloģisko situāciju valstī, LNAA 30. gadadienas svinības notika 18. februārī Rīgas Latviešu biedrības nama Lielajā zālē (Merķeļa ielā 13, Rīgā), vienlaikus ar LNAA profesionālās bakalaura studiju programmas “Sauszemes spēku militārā vadība” izlaidumu.

Kultūras un sabiedriskās dzīves pasākumu organizēšana akadēmijā ikdienā prasa ļoti daudz laika un piepūles arī tad, ja pasākumu atbalsta citi akadēmijas karavīri un/vai civilie darbinieki. Šeit gribu pateikt paldies visiem tiem, kas ziedoja savu dienesta un brīvo laiku, deva savas idejas un atbalstu, lai pasākumi noritētu saskaņā ar scenāriju.

*Laila Tiģere,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
bibliotēkas vadītāja*

LABKLĀJĪBAS CENTRA IECERE UN IZVEIDE

2022. gada 13. maijā, vienlaikus ar Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas 30. jubilejas gadu, durvis vēra Labklājības centra komplekss, kurā ietverti vairāki nozīmīgi atjaunoti objekti: bibliotēka, kapela, aktu zāle, kadetu klubs, ēdnīca un dažādas noliktavu telpas.

Kā tas sākās un attīstījās

Visa pamatā sākotnēji bija tieši NAA personāla ēdināšanas jautājums, kā rast iespēju izbūvēt ēdnīcas telpas. Iecere par akadēmijas ēdnīcas izbūvi ir ilgusi gadiem, kopš deviņdesmito gadu beigās neatbilstības dēļ slēdza padomju gados būvēto ēdnīcu, kuru sākotnēji NAA bija izmantojusi kadetu un virsnieku ēdināšanai. Kopš tā laika šis jautājums ir bijis ļoti aktuāls, jo privāto pakalpojumu sniedzēji nespēja nodrošināt ikdienas ēdināšanas vajadzības. Visgrūtāk tas bija tieši kadetiem, jo diendienā nācās doties uz NBS Štāba bataljona ēdnīcu.

Aktu zāle 2020. gada decembrī. No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

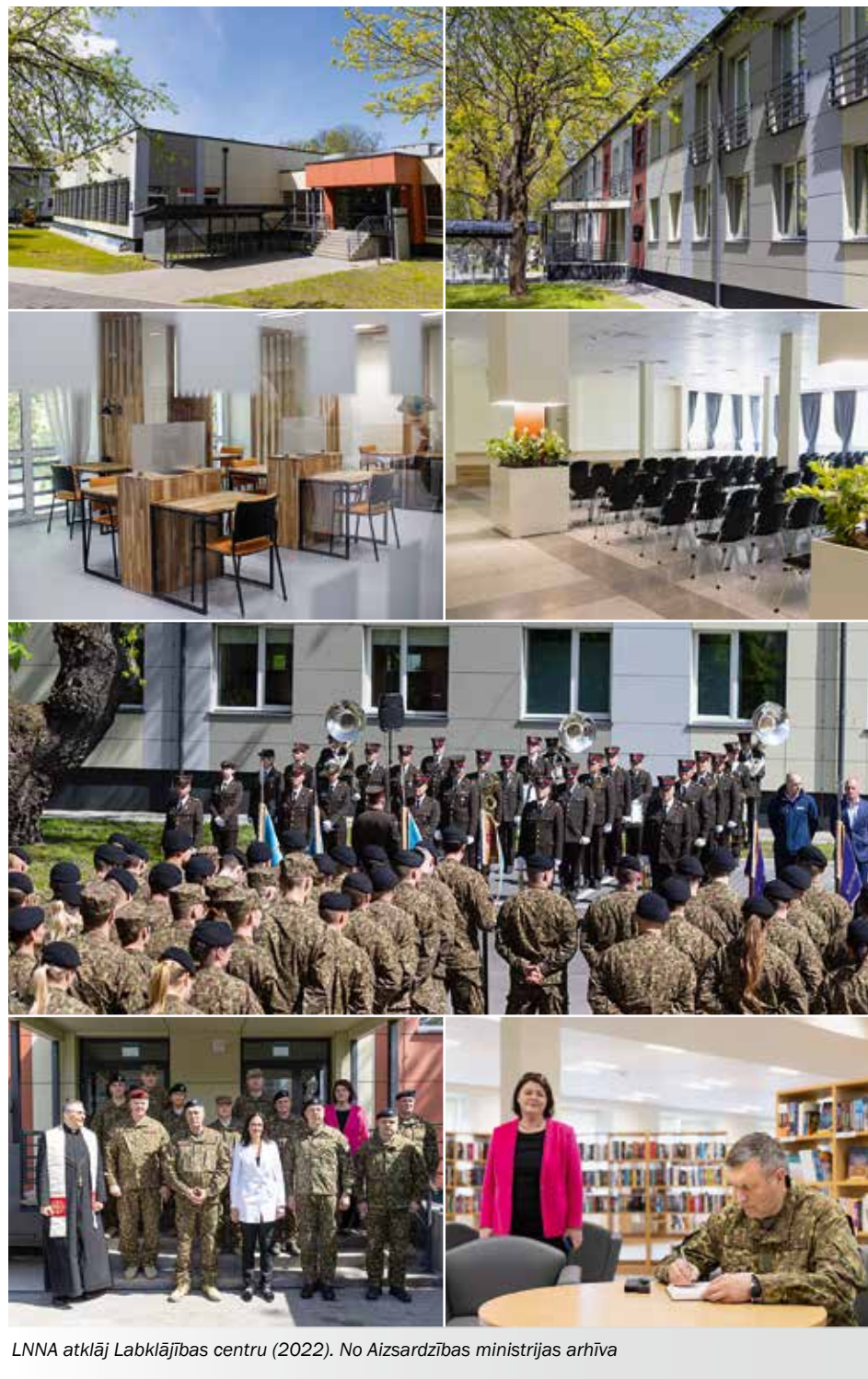
Bibliotēka 2021. gada janvārī. No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Bibliotēka 2021. gada aprīlī. No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Aktu zāle 2021. gada maijā. No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

LNNA atklāj Labklājības centru (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

2015. gadā šo ietilgušo problēmu sāka aktīvi risināt. Situāciju sarežģīja tas, ka ēka, kurā varēja izbūvēt plašu un atbilstošu ēdnīcu, bija Policijas koledžas īpašumā. Tādēļ tika meklēti dažādi risinājumi un kompromisi, kas prasīja ilgu laiku. Visbeidzot 2019. gada 20. februārī tika izdots Ministru kabineta rīkojums Nr.67 "Par valsts nekustamā īpašuma Ezermalas ielā 6A, Rīgā, nodošanu Aizsardzības ministrijas valdījumā". Aizsardzības ministrija, veicot telpu apmaiņu ar Iekšlietu ministriju, saņēma īpašumā ēku, kur bija iespējams izbūvēt plašu ēdnīcu, aktu zāli, piemērotāku kadetu klubu un noliktavas. Tomēr, kaut ko saņemot, no kaut kā bija arī jāatsakās. Šajā gadījumā tā ir visa ēkas piebūve (NAA bijušais 2. mācību korpuss), kur līdz šim atradās NAA aktu zāle ar augstiem griestiem un parketa grīdu, 2013. gadā atklātais kadetu klubs un bibliotēkas komplekss divos stāvos. Līdz ar šo īpašumu maiņu uz jaunām telpām tika nolemts pārcelt arī bibliotēku – uz jau pieminēto kādreizējās ēdnīcas ēku pie dižozola.

Labklājības centra izveide un reformas, kas ar to saistītas, ir gan prieks, gan skumjas vienlaikus. Skumjas tādēļ, ka NAA zaudē telpas, kurām pašām par sevi ir vēsturiska vērtība. 1993. gadā NAA 2. korpusa bibliotēkas 2. stāva mazajā gaitenī uzsāka darbu un sākotnēji ļoti kompakti darbojās akadēmijas vadība, personāla daļa, aizsardzības zinātņu centrs un bibliotēka, līdz bija iespējams apdzīvot kritiskā stāvoklī pārņemtās pārējās telpas. Aktu zāle glabā gan absolventu soļus izlaiduma ballēs, gan atmiņas par ikgadējiem Ziemassvētku pasākumiem, deju kolektīva mēģinājumiem u. c. Ēka atrodas teritorijas centrā un nes sevī daudz atmiņu par nozīmīgiem notikumiem 30 gadu garumā, kas aizsākās 1993. gada janvārī, kad Nacionālā aizsardzības akadēmija pulkveža Valda Matīsa vadībā iekārtojās teritorijā Ezermalas ielā, bijušās padomju S. Birjuzova karaskolas telpās.

Tomēr ieguvumi ir būtiski. Plānots, ka jaunā ēdnīca vienā ēdienreizē sākotnēji spēs apkalpot līdz 400 personām. Aktu zālē ar izbūvētu skatuves zonu paredzētas apmēram 350 sēdvietas, turklāt aktu zāle ir savienojama gan ar ēdnīcu, gan kadetu klubu, kas dos lielākas iespējas dažādu pasākumu organizēšanā. Jaunais kadetu klubs ir daudz plašāks un ērtāks, ar terasi uz zaļās zonas pusi. Kapela atrodas vienā ēkā ar bibliotēku, klusākā un mierīgākā vietā, nekā tas bija līdz šim. Bibliotēkai ir vairākas jaunas un ērtas lasītavas, viena no tām – diennakts lasītava. Bibliotēkas galvenais ieguvums ir tieši platība.

Labklājības centra kapitālais remonts un izbūve tika uzsākta 2020. gadā, ēkās veikta pilnīga inženierkomunikāciju nomaiņa – izbūvētas jaunas ūdensapgādes un kanalizācijas, ventilācijas un apkures sistēmas, kā arī veikta jaunu elektroinstalāciju un elektroniskās sakaru sistēmas izbūve. Labklājības centram ir vienots dizaina stils, ko izstrādāja dizaineru komanda. Pie ēkām ir stāvvietas ar nojumēm velosipēdu novietošanai. Komplekss ir pieejams personām ar kustību ierobežojumiem. Projekta kopējā labiekārtojamā platība ir 9569 kvadrātmetri.

Jauna un moderna bibliotēka

Līdz ar lēmumu NAA bibliotēku pārvietot uz plašākām telpām Labklājības centra ietvaros šī ir jau otrā lielā bibliotēkas reforma 30 gadu pastāvēšanas laikā. Jaunā bibliotēka ir izvietota atsevišķā divstāvu ēkā ar liftu. Tika veikta rekonstrukcija un kapitālais remonts, ēku pielāgojot bibliotēkas vajadzībām. Pirmajā stāvā atrodas abonements, depozitārijs un grāmatu apstrādes nodaļa. Otrajā stāvā vairākas lasītavas, periodisko izdevumu krātuve, atpūtas/ sanāksmju telpa, neliels bibliotēkas muzejs un noliktavas. Jaunā bibliotēka ir daudz plašāka, bet īpašie jaunumi ir diennakts lasītava un klusā lasītava. Apmeklētājiem ir ērtas vietas darbam vai atpūtai bibliotēkā. Bibliotēkas jaunajā konceptā ir ieguldīts pamatīgs darbs, telpas ir iekārtotas moderni un pārdomāti. Piemēram, diennakts lasītavā ir plaukti ar dzīvo sūnu sienu, kas ir efektīvs interjera elements un inovatīvs veids, kā integrēt

dabas elementus telpā. Bibliotēkā izvietoti arī mākslas darbi, tas viss, lai apmeklētājiem būtu patīkami un komfortabli te atrasties, lai būtu pozitīva apmeklējuma pieredze un vēlme šeit uzturēties.

Septembra pēdējā nedēļā noritēja bibliotēkas atvērto durvju dienu pasākumi, kadētiem un darbiniekiem tika organizētas ekskursijas, kuru laikā iepazīstinājām ar jaunās bibliotēkas izvietojumu un piedāvātajām iespējām. Šogad ir notikušas izmaiņas arī bibliotēkas personālsastāvā, lai gan bibliotēkas štats joprojām ir tikai trīs cilvēki, mums ir divas jaunas kolēģes – bibliotekāres Agnese Pavlina un Anda Priedīte. Vēlos izteikt pateicību bibliotekārēm Sanitai Lovčinovskai un Sarmītei Dortānei par ilgajiem darba gadiem un ieguldījumu bibliotēkas attīstībā.

Bibliotēkas darbības formas mūsdienās mainās. Šobrīd bibliotēkas ir gan ēkās, gan datoros, gan telefonos, gan dažādās e-platfomās. Tomēr lasītāju informacionālo vajadzību apmierināšana un krājumu attīstība ir aktuālas un diendienā praksē īstenojamas lietas. Mūsdienīga militārā izglītība un militārās zinātnes attīstība savukārt nav iedomājama bez informacionālo resursu nodrošinājuma un kvalitatīviem pakalpojumiem bibliotēkā, tādēļ bibliotēkai vienmēr jāiet līdzī laikam, neatpaliekot no tā. Jāturpina mācīties ne tikai bibliotekārās lietas, kas nemitīgi attīstās, bet regulāri arī nozare, kurā strādājam – militārā nozare, jaunākās paaudzes karadarbības metodes un viss, kas ar to saistīts.

Viens no būtiskākajiem principiem harmonijas radīšanā ir moderna un mājīga vide gan studējošajiem, gan cilvēkiem, kuriem šeit ir darba vieta, tādēļ gribas cerēt, ka Labklājības centra izveide ir ieguldījums akadēmijas labākai nākotnei.

Kapteinis Ilmārs Kravalis,

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas vadības grupas kapelāns

JAUNĀ LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS KAPELA

Mūsu laiks ir saspringts un ātrs, kas rada jaunus izaicinājumus, satricinājumus un pārdomas. Lai veicinātu kadetu un karavīru garīgo aprūpi un morālo noturību, NBS ir izveidojis Kapelānu dienestu. NBS vienību kapelāni sniedz atbalstu dažādās jomās, piemēram, organizē un vada svētbrīžus un garīgās sarunas, atbilstoši kristīgai tradīcijai un iekšējai kārtībai organizē, vada un koordinē pastorālās aprūpes darbus un reliģiskās darbības, sagatavo reliģiska satura informatīvus un izglītojošus pasākumus, kā arī izskaidro teoloģiskus jautājumus. NBS Kapelānu dienests vienmēr ir blakus kadeta un jebkura karavīra ikdienā, svētku un sēru brīžos.

2022. gada maijā LNAA tika atvērta Labklājības centrs, lai rūpētos par kadetu, karavīru un civilo darbinieku labklājību. Ēkai ir plaša funkcionalitāte – te ir ēdnīca, bibliotēka, kadetu klubs un aktu zāle. Lai pilnveidotu garīgo aprūpi, centra telpās ir ierīkota arī kapela.

Kapela tika projektēta vairāk nekā pusgadu. Projekta vizualizāciju un realizāciju uzņēmās veikt Rīgas Mākslas un mediju tehnikuma (RMMT) septiņi audzēkņi pasniedzēja Arvīda Verzas vadībā. Sākumā tika izveidots projekts atbilstoši Labklājības centra telpas lielumam un konfigurācijai. Vēlāk tika izveidots makets, kuru apstiprināja Valsts komisijas locekļi. Centrs tika projektēts, apvienojot gotiskā un modernisma stila elementus, lai tas atbilstu mūsdienu prasībām, bet nepazaudētu attiecīgā stila iezīmes.

RMMT audzēkņiem tas bija diplomdarbs. Kā paši audzēkņi saka: “Šis darbs ir arī kā dāvana LNAA kadetiem no Rīgas Mākslas un mediju tehnikuma.” Tehnikuma audzēkņiem bija liels prieks iepazīt LNAA teritoriju, apskatīt, kā dzīvo un mācās topošie virsnieki. Darbus veicot, pamata materiāls tika sagatavots uz vietas tehnikuma telpās, bet šā gada jūnijā pārvests no RMMT uz LNAA Labklājības centru, kur trijās dienās visu salika un uzstādīja. 30. jūnijā Valsts komisija ar RMMT komisijas locekļiem pieņēma audzēkņu diplomdarbu.

Komisijas locekļi augstu novērtēja ieguldīto darbu. Aktualizēja kapelas vajadzību – it īpaši šajā laikā, kad apkārt tik daudz ir nedrošības un turpinās karš Ukrainā. Tā būs garīgā sala gan kadetiem, gan katram, kas šeit atnāks, teica komisijas locekļi.

Šā gada 29. septembrī, kad tiek svinēta Miķeļdiena, iesvētīja jauno kapelu, un tās iesvētīšanas pasākumā piedalījās luterāņu arhibīskaps Jānis Vanags, katoļu bīskaps Andris Kravalis, pareizticīgo virspriesteris Jānis Dravanta un baptistu bīskaps Kaspars Šterns. Pasākumā piedalījās arī MVP un LNAA vadība, NBS Kapelānu dienesta, Valsts policijas

koledžas pārstāvji un citi ciemiņi. Uzrunu teica bīskaps Andris Kravalis, uzsverot kapelas nepieciešamību un kapelas nosaukuma nozīmi. Kapela tika nosaukta Svētā erceņģeļa Miķeļa vārdā.

Kāpēc Svētais erceņģelis Miķelis?

Svētais erceņģelis Miķelis ir ļoti slavēta un novērtēta personība kristiešu vidū. Baznīcas sekotāji uzskata, ka tas palīdz atrast iekšējo gaismu un uzvar sātānu, pasargājot ticīgos no ļaunā. Šeit ir nosaukti svarīgākie fakti par erceņģeļa Miķeļa darbiem un nozīmi.

Nacionālajā aizsardzības akadēmijā atklāj Labklājības centru (2022). No Aizsardzības ministrijas arhīva

Svētais erceņģelis Miķelis, kā eņģeļu virspavēlnieks, daudzkārt parādās Bībeles lappusēs, piemēram, Apokalipses grāmatā. Ebreju tauta viņu atzina par Izraēlas aizstāvi. Bieži tiek saukts par Lielā krusta aizsargu un Euharistijas aizbildni.

Mākslā Svētais erceņģelis Miķelis parasti tiek attēlots bruņinieku bruņās ar zobenu vai šķēpu kā neuzvarams karotājs. Daudzos reliģiskos tēlos, kurus varam apbrīnot baznīcās, Svētais erceņģelis Miķelis vienā rokā tur Kunga zobenu (pestīšanas zīmi), ar kuru viņš cīnās pret sātānu. Savukārt otrā rokā parasti ir Dieva tainības smagums (svari), uz kura tiek nosvērti cilvēces sliktie un labie darbi. No visu pārējo eņģeļu vidus Dievs erceņģeli Miķeli paaugstināja, piešķīra viņam šo cieņu pateicībā par paklausību (erceņģelis nozīmē “galvenais”, “pirmās kārtas” eņģelis). Kā teikts Bībelē, kaujas laikā debesīs Sv. Miķelis iemeta ellē dumpīgo Luciferu ar viņa pavadoņiem, kurš no tā brīža kļuva par eņģeli, kas nes tumsu un ļaunumu.

Interesants fakts ir tas, ka Sv. erceņģelis Miķelis (jeb Miķeļa diena) tiek svinēts 29. septembrī, kas ir īpaši svarīgi svētki zemniekiem. Tā ir pēdējā ziemāju sējas diena. Sv. Miķelis tradicionāli ir policistu, karavīru, svētceļnieku un mazu bērnu aizbildnis. Viņš ir arī daudzu valstu, piemēram, Ungārijas, Vācijas, Anglijas, Austrijas, Francijas, Spānijas un Ukrainas aizbildnis. Svēto erceņģeli Miķeli piesauc eksorcisma rituālos, kad tiek izdzīti ļaunie gari.

LNAA jaunā kapela ir atvērta un to var apskatīt jebkurā laikā. Tā ir atvērta visiem NBS karavīriem, it īpaši ir gaidīti mūsu kaimiņi – NBS Militārās policijas, Medicīnas nodrošinājuma centra, kā arī Valsts policijas koledžas darbinieki. Kapelā var pabūt vienatnē meditācijā un lūgšanā. Te varēs notikt arī nodarbības, kā arī kristības un laulības un citi garīgie pasākumi.

Visi esiet gaidīti Ezermalas ielas 6B jaunajā Sv. erceņģeļa Miķeļa kapelā, lai savas vajadzības varētu uzticēt Dievam.

Nacionālās aizsardzības akadēmijas kapelas atklāšana (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Nacionālās aizsardzības akadēmijas kapela (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

VII. Starptautiskā sadarbība

Zane Ribakova,

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Mācību plānošanas un atbalsta pārveldes vadības grupas militārā speciāliste

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA LATVIJAS NACIONĀLAJĀ AIZSARDZĪBAS AKADEMIJĀ

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) topošo Latvijas armijas virsnieku izglītošanā jau no tās pirmsākumiem par vitāli svarīgu stūrakmeni ir akcentējusi iespēju nodrošināt kadetiem daudzveidīgu starptautisko pieredzi. Izdevība palūkoties uz līdzīgiem situācijām un izaicinājumiem no cita skatu punkta, caur citu valstu pieredzi un pieeju, paplašina redzesloku un palīdz kadetiem kļūt par spilgtiem topošajiem līderiem, jo īpaši dienējot plecu pie pleca ar mūsu sabiedroto valstu spēkiem.

Skatoties uz NAA trīsdesmitgadi caur starptautiskās sadarbības prizmu, jāatzīst – ir noiets tāls ceļš – un lielā mērā par to jāpateicas tieši starptautiskās sadarbības partneriem, kas atbalstījuši akadēmijas attīstību. Piemēram, NAA pirmsākumos Dānijas Karaliskā militārā akadēmija ir palīdzējusi gan ar sagatavošanos akreditācijas procesam, gan finansiālu atbalstu teritorijā esošo ēku renovācijai. Savukārt mācību plānošanas procesā palīdzību snieguši kolēģi no Lietuvas, Igaunijas, Lielbritānijas, Vācijas un Čehijas. Īpaši jāuzsver Terēzas militārā akadēmija (*Theresianische Militärschule*) Austrijā, kas palīdzējusi NAA iesaistīties Eiropas Savienības programmā ERASMUS+.

ERASMUS+

Erasmus+ ir Eiropas Savienības programma, kuras ietvaros augstākās izglītības iestādēm ir iespēja iegūt ES līdzfinansējumu, lai organizētu studentu un personāla apmaiņas braucienus – mobilitātes. 2016. gadā NAA uzsāka dalību šajā programmā, piesakoties ERASMUS+ augstākās izglītības hartai, un 2018. gadā iesniedza pirmo projektu, iegūstot arī pirmo finansējumu mobilitātēm. Kopš tā laika starptautiskās sadarbības jomā ir sākusies jauna nodaļa – straujiem soļiem ir palielinājusies personāla apmaiņa un rasta iespēja kadetus nosūtīt semestri ilgos apmaiņas braucienos. Noslēgti vairāki jauni sadarbības līgumi ar Eiropas Savienības militārās izglītības iestādēm un uz to pamata realizēti vairāki desmiti mobilitāšu.

Starptautisko kadetu dalība Nacionālās aizsardzības akadēmijas organizētajā FIBUA (*Fighting in Built-up Areas*) modulī (2018). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Kadetu dalība Starptautiskajā kadetu nedēļā (2019). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

NAA kadetu starptautiskā apmaiņa

Runājot par ārvalstu pieredzi kadetiem, šī joma NAA ir attīstīta visplašāk. Topošie virsnieki regulāri dodas mācīties vai īstermiņa pieredzes apmaiņā uz militārajām izglītības iestādēm Austrijā, Itālijā, Polijā, Igaunijā, Lietuvā, Zviedrijā, Beļģijā, ASV, Gruzijā, Vācijā un citviet. Piemēram, kopš 2016. gada NAA kadeti Vācijā, Helmūta Šmita universitātē, apgūst bakalaura studijas inženierzinātnē. Savukārt no 2019. gada, izmantojot programmas ERASMUS+ finansējumu, 10 NAA kadeti ir bijusi iespēja semestri studēt Austrijā, Beļģijā un Itālijā. Jāsaka gan, ka ilgtermiņa studijas vēl joprojām ir izaicinājums katras valsts atšķirīgo studiju programmu dēļ, tādēļ lielu lomu kadetu apmaiņā ieņem īstermiņu apmācību moduļi, kas tiek koordinēti caur Eiropas iniciatīvu jauno militāro virsnieku apmaiņai (*European Initiative for the Exchange of Military Young Officers - EMILYO*). Tie ir vienu līdz divu nedēļu gari teorētiski vai praktiski apmācību moduļi, kas ir daļa no citu valstu militāro izglītības iestāžu studiju programmas un ir atvērti arī ārvalstu kadetiem. Moduļi veiksmīgi apgūstot, kadeti saņem starptautiski atzītus kredītpunktus. Tuvākajā nākotnē NAA kadeti tiks dota līdz šim ilgā lolota, taču vēl nerealizēta iespēja – uz citām Eiropas valstīm doties arī praksē.

Starptautiskie forumi, sanāksmes

Apzinoties ieguvumus, ko topošajiem virsniekiem sniedz starptautiskā pieredze, NAA nerimstoši meklē iespējas, lai to veidotu pēc iespējas kvalitatīvāku. Vislabākā iespēja iepazīt partneru piedāvājumu ir regulāri būt aprītē un piedalīties dažāda veida sanāksmēs. Aktuālākie notikumi ir ikgadējie Starptautiskais militāro akadēmiju forums (*International Military Academic Forum*), kur nule NAA kļuvusi par pilntiesīgu partneri, kā arī reizi ceturksnī notiekošās EMILYO darba grupas sanāksmes (*EMILYO Implementation Group Meetings*). Paralēli tiek organizētas neskaitāmas divpusējās sarunas, iesaistot arī Latvijā darbojošos militāros atašejus.

NAA organizētie starptautiskie pasākumi

NAA starptautiskā sadarbība aktīvi tiek veidota abos virzienos, ne tikai sūtot kadetus, mācībspēkus un darbiniekus mobilitātēs uz ārvalstīm, bet arī organizējot apmācības un aktivitātes akadēmijā. Ik gadu NAA uzņem ārvalstu kadetus un instruktorus uz Starptautisko kadetu nedēļu (*Cadet's International Week*) un apmācību moduļiem (*Close Quarter Battle, Fight in Built-up Area un Crisis Response Operations*). Katrā no pasākumiem vidēji tiek uzņemti ap 20–30 ārvalstu dalībnieku no Igaunijas, Lietuvas, Polijas, Čehijas, Vācijas, Beļģijas, Nīderlandes, Portugāles, Gruzijas, ASV un citām valstīm. Ar lepnumu var teikt, ka tieši NAA piedāvātie apmācību moduļi ir ieguvuši plašu starptautisko atzinību par kvalitāti un atbilstību kopējām starptautiskajām apmācību vadlīnijām, jo īpaši izceļot NAA apmācību moduļu unikalitāti.

Paveiktais kopš LNAA 25. gadadienas

Īpaši akcentējot pēdējo piecgadi, jāatzīst, ka tā ir bijusi pretstatu pilna. No vienas puses, pateicoties piesaistītajam ERASMUS+ finansējumam, ir bijusi iespēja to attīstīt vēl nebijušā līmenī ar kadetu un darbinieku apmaiņām un organizētiem starptautiska līmeņa pasākumiem NAA. Savukārt, no otras puses, sākoties Covid-19 pandēmijai, starptautiskā sadarbība pašā tās plaukumā piedzīvoja daļēju “apstāšanos”. Pēdējo gadu pozitīvā komandējumu skaita pieauguma tendenci globālā epidēmija iedragāja smagi — ar to saistītie ierobežojumi samazināja mobilitāšu skaitu, kā arī rezultējās ar atceltiem plānotajiem starptautiskajiem apmācību blokiem NAA. Tomēr arī līdz šim konstanti mainīgie procesi ir likuši nepārtraukti pielāgoties, meklējot labākos piedāvājumus personāla un kadetu mobilitātēm, tādēļ iesāktā plašā sadarbība, pat ja nedaudz savādākā izpildījumā, tomēr noteikti tiks turpināta.

Kadetu dalība starptautiskajā regatē Itālijā (2019). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Kadetu dalība Kalnu apmācības kursā Gruzijā (2019). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

VIII. Intervijas un pārdomas

Ilona Ozoliņa,

*Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Mācību plānošanas un atbalsta pārvaldes
Studiju un metodikas atbalsta nodaļas
studiju attīstības vecākais eksperts*

INTERVIJAS AR SAUSZEMES SPĒKU MILITĀRĀS VADĪBAS 2018/2022 KURSA ABSOLVENTIEM

2022. gada 18. februārī notika jaunās profesionālās bakalaura studiju programmas “Sauszemes spēku militārā vadība” pirmais izlaidums. Jauno studiju programmu absolvēja 29 jaunie leitnanti, un man bija iespēja noskaidrot trīs jaunu absolventu pārdomas par studijām NAA un akadēmijā piedzīvoto. Tika intervēti “Sauszemes spēku militārā vadība” 2021./22. akadēmiskā gada absolventi: kadets Ilgvars Dzēdulis, kadete Arta Aurēlija Grāvīte un kadets Vladislavs Roščupkins. Šajā intervijā tika uzdoti 9 jautājumi.

1. Vai esat apmierināts ar programmas apguvi?

I. Dzēdulis: Noteikti esmu apmierināts ar jaunas studiju programmas apguvi. No militārā skatu punkta šī programma ir ļoti pārdomāta un iegūtās kompetences noteikti noderēs turpmākajā dienestā, it sevišķi uzsākot savu dienestu kā virsniekam. Iegūtās zināšanas palīdzēs vispārīgi saprast dažādas militārās jomas, saprast militāro vienību darbības, kā arī palīdzēs veidot kopējo bildi.

A. Grāvīte: Viennozīmīgi, esmu apmierināta. Es arī vienu pusgadu studēju RTU pēc vecās SzS MV studiju programmas. Sapratu, ja man būtu jāturpina šīs studijas RTU vēl piecus gadus, studējot inženierzinātnes studiju kursu, tādus kā “Mehānika”, tad īsti tas nebūtu man piemērots. Tiklīdz bija iespēja pāriet uz jauno programmu, es ilgi nedomāju un pārgāju. Protams, pusgads ir zaudēts, bet tas nav nekas daudz. Esmu apmierināta ar programmas apguvi, jo ir daudz vairāk militāro priekšmetu. Protams, tie nav viegli, bet ir tieši saistīti ar militāro jomu. Arī RTU iegūtās tehniskās zināšanas noder militārajā vidē, bet es domāju, ka jauniejiem virsniekiem vairāk vajadzētu zināt tieši militārās lietas.

V. Roščupkins: Jā, es esmu pilnīgi apmierināts ar programmas apguvi. Es pieņēmu lēmumu studēt NAA diezgan ilgu laiku pirms atlasēšanas sākuma. Līdz ar to tas bija mans mērķtiecīgs “gājiens”. Ejot uz akadēmiju, es biju pārliecināts, ka es studēšu pēc vecās programmas uz RTU bāzes, bet, kad uzzināju, ka būšu jaunajā programmā, biju pozitīvi pārsteigts. Jaunā programma paver jaunas iespējas un apmācības process ir pārdomāts. Programmas ietvaros ir iespēja vairāk strādāt ar padoto personālu, vairāk darboties militārajā jomā un apgūt daudzas lietas praksē, sadarbojoties ar vienību pārstāvjiem, kas paver plašāku redzesloku uz Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.

No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva (2022)

2. Vai akadēmijā pavadītais laiks, jūsuprāt, bija lietderīgs un jūs nenožēlojat savu izvēli?

I. Dzedulis: Savu izvēli es noteikti nenožēloju. Pārejot no vecās SzS studiju programmas uz jauno, es domāju, ka tas bija ļoti liels solis manai profesionālai attīstībai militārajā jomā. Tas palīdzēja apgūt šīs jomas dažādas specifikas un palīdzēja vispārīgi attīstīt līder vadības prasmes. Veltītais laiks bija ļoti lietderīgs un nav “zemē metams”. Pozitīvi vērtējama ir prakses iziešana, kā arī ir apgūtas dažādas praktiskās lietas, kuras varēja pielietot ne tikai sava kursa ietvaros, bet arī realizēt uz jaunākiem kursiem.

A. Grāvīte: Ir bijuši brīži, kad domā, vai tas ir vajadzīgs? Tas ir tad, kad ir bijuši grūtākie kursi, vai arī ir bijuši posmi, kad noslogotība nebija liela akadēmijā. Tas varētu būt saistīts ar to, ka esam pirmie, uz kuriem izmēģināja šo programmu. Likās, tu sēdi akadēmijā un pavadi laiku nelietderīgi. Īsti tu arī neko nevari iesākt savā civilajā dzīvē, jo tev ir jābūt akadēmijā. Taču, tiklīdz sākās kāds apmācības posms, atkal parādās motivācija un esi gatavs mācīties, tad šis laika posms, protams, ir lietderīgs. Galvenais, lai ir sava iekšējā motivācija un gribasspēks nepadoties un turpināt mācīties, jo akadēmijā ir gan psiholoģiski, gan fiziski grūti kursi, kuriem ir jāiziet cauri, lai kļūtu par virsnieku, un tas nav viegls ceļš.

V. Roščupkins: Es noteikti nenožēloju, jo ir redzamas straujas izaugsmes gan manā personībā, gan attieksmē pret dzīvi, pret apkārt notiekošo un arī izaugsmē militārajā jomā. Kā jau iepriekš minēju, tad praksē pavadītais laiks un pienākumu izpilde dažādās jomās, dažādos apstākļos ar dažādiem cilvēkiem noteikti noderēs ne tikai militārajā jomā, bet arī manā personības attīstībā.

3. Vai izvēlēta programma atbilda jūsu sākotnējam priekšstatam, cerībām?

I. Dzedulis: Vecā programma neatbilda, bet šī jauna SzS programma, kas vairāk ir tendēta uz militāro jomu, daļēji atbilda. Personīgi domāju, ka programmas studiju kursi vairāk papildinās viens otru, taču bieži vien bija tendence, ka šiem studiju kursiem nesejoja turpinājums. Bet kopumā esmu apmierināts ar programmas apguvi.

A. Grāvīte: Bija grūti saprast, ko varam sagaidīt, jo nebija līdz galam skaidrs programmas saturs, kā arī tika “vispārīgi” izstāstīti mācību priekšmeti. Es gaidīju kaut ko labāku salīdzinājumā ar RTU un sagaidīju. Protams, likās, ka arī ir nelietderīgi tādi kursi kā, piemēram, “Retorika”, bet sapratām, ka šī ir augstskola un kredītpunkti ir jāiegūst. Kopumā šī programma atbilda manam priekšstatam, jo ir vairāk militarizēta.

V. Roščupkins: Es domāju, ka kopumā “jā”. Nevarēja paredzēt, kādi būs priekšmeti, kā izpaudīsies konkrēti kursi. Lielākā daļa priekšmetu pilnīgi atbilda manam redzējumam. Taču ir dažas lietas, ko varētu uzlabot. Tās ir saistītas ar pasniedzējiem, kuri ne līdz galam izprot uzdevumus un mērķus, ko mēģina sasniegt NAA. Dažreiz daži kursi aiziet pavisam citā virzienā. Jebkurā gadījumā programmā strādā profesionāļi un katru dienu tiek strādāts, lai uzlabotu šo programmu un tiektos uz labāko rezultātu.

I. Ozoliņa: Kādiem kursiem vajadzētu pievērst uzmanību un būtu jāievieš izmaiņas?

V. Roščupkins: Manuprāt, pirmais, kas nāk prātā, būtu studiju kurss “Retorika”, bet zinu, ka jau šobrīd ir ieviestas izmaiņas. Ir ieviests studiju kurss “Publiskā runa”, ko apmāca jauni pasniedzēji ar pavisam citu pieeju. Kad es apguvu šo kursu, bija pilnīgi “sausas” nodarbības, kas balstījās uz teoriju, un bija ļoti mazas iespējas praktizēties publikajā runā, līdz ar to tas pārvērtās par ļoti akadēmisku priekšmetu, un iegūtās zināšanas ir ļoti grūti izmantot praksē.

4. Kādi spilgtākie momenti no studijām ir palikuši atmiņā?

I. Dzedulis: Spilgtākie momenti, es teiktu, ir trīs. Pirmais – Kājnieku nodaļas komandiera kurss (KNK), kur apmācības notika arī brīvdienās, tai skaitā arī iekrita Lieldienas, kad visi atpūtās, mēs turpinājām dzīvot mežā. Tas nav tādā negatīvā nozīmē, bet ir jāsaprot, lai kādi būtu svētki, militārās apmācības turpinās, tās netiek pārtrauktas un tiek izvestas līdz galam. Protams, mēs zinājām, ka šīs brīvdienas tiks kompensētas.

Nākošais svarīgais posms bija Kaujas izturības kurss (KIK), kas ļoti palīdzēja nostiprināt savu “mugurkaulu” militārajā jomā. Kurša laikā tu apzinies savas vērtības, protams, arī citu cilvēku acīs, kas tajā brīdī ļoti palīdz, un tu izproti sevis kā topošā līdera attīstību.

Un trešais svarīgais moments, manuprāt, ir vecāko kursu atbildība, kas, protams, nāk klajā ar daudziem izaicinājumiem. Bet tajā pašā laikā palīdz tev iedziļināties, saprast ikdienišķās problēmas, sekundāri uzdevumu izpildē, kas var tikt saistīti ar akadēmijas uzdevumiem un sadzīves jautājumiem.

A. Grāvīte: Man nav tāds viens izteikts spilgts piemērs. Tas, kas nāk atmiņā, ir lielākie kursi – KNK, prakses, KIK, kuri koncentrējās uz fizisko noturību. Man pirms katra kursa bija liels stress un tāda sajūta, ka es nevarēšu to iziet, bet motivāciju un atbalstu izsaka mani kursa biedri. Man ļoti paveicās ar kolektīvu. Tad, kad man bija šaubas, bija stress, jebkurš pateiktais labais vārds palīdzēja tikt pāri šīm grūtībām. Zināju, ka kursa biedri man uzticas, jau no paša pirmā kursa es iemantoju viņu uzticību, arī kā sievietei. Kurša biedri zināja, ko es varu izdarīt, un vienmēr bija jūtams atbalsts no viņu puses. Kā arī konkurence kolēģu vidū kā vienīgajai sievietei deva izturību un nepadoties pie pirmajām grūtībām akadēmijā.

V. Roščupkins: Spilgtākie momenti, manuprāt, būtu saistīti ar trim posmiem, kādos es varētu sadalīt savu ceļu akadēmijā. Kad es atnācu uz akadēmiju, sākotnēji bija jāpierod pie militārās disciplīnas, pie profesionālā dienesta, pie noteiktām specifiskām lietām. Pirmais gads akadēmijā pagāja grūtāk, bet pēc Kājnieku nodaļas komandiera kursa (KNK) viss krasī mainījās. Es braucu uz dienestu ar prieku, jo es sāku orientēties šajā vidē, līdz ar to KNK kurss bija pirmais pagrieziena punkts manās studijās akadēmijā, ko es ļoti labi atceros.

Pēc tam sekoja Kaujas izturības kurss (KIK), kas ir ļoti īss, bet ļoti koncentrēts kurss, kuru es, atzīšos, savā ziņā ar bailēm gaidīju pirmos divus gadus. Bet, kad šis kurss pieņāca, es sapratu, ka par viņu daudz runā un iespaidi rodas no sarunām ar vecāko kursu biedriem, kas savukārt paver daudz lielāku negatīvāko iespaidu, nekā tas īstenībā ir. Līdz ar to, kad es izgāju KIK, bija skaidrs, ka ceļš akadēmijā jau iet uz beigām, un palika tikai nelieli posmi. KIK man asociējas ar tādu viduspunktu akadēmijā.

Pēdējais būtu Taktikas kurss, pēc kura visi akadēmiskie priekšmeti, visa militārā apmācība jau bija beigusies, palika tikai brīvās izvēles kursi, prakses, un pēdējais gads bija pārsvarā pavadīts praksē un specializācijas kursā. Man bija jau skaidrs, ka es, visticamāk, pabeigšu akadēmiju. Tie bija tie spilgtākie punkti, ko es atceros.

5. Ar kādiem izaicinājumiem nācās saskarties, un kā ar tiem tikāt galā?

I. Dzedulis: Izaicinājumu bija daudz un dažādu, sevišķi atsevišķu studiju kursu apguve, kur bija nepieciešams apgūt ļoti specifiskas zināšanas ļoti īsā laikā. Šajosursos ir pamatoti augstas prasības, līdz ar to nāk liela atbildība par to, kas ir jāizdara. Izaicinājumi ir bijuši gan studiju kursu apgūvē, gan arī vecāko kursu atbildības jomā. Tas ļāva saprast veidus, kā es varu cīnīties ar dažādiem izaicinājumiem. Kā es varu efektīvi pavadīt savu laiku, tai skaitā arī savu brīvo laiku. Palīdzēja laika plānošana, plānojot arī bakalaura darba rakstīšanu. Laika plānošana palīdz ar daudziem izaicinājumiem tikt galā. Jo noslogotāks tu esi, jo ātrāk tu atradīsi veidus, kā ar visu tikt galā.

A. *Grāvīte*: Tie paši izaicinājumi, kas bija pirms katra kursa. Es runāšu kā sievietē. Tad, kad bija prakse, kuras laikā bija jāapmāca jaunāko kursu kadeti, varbūt man bija lielāks pārlicības trūkums, ko es kā sievietē varu viņiem iemācīt un varbūt viņi mani nopietni neuztvers. Taču ar pareizo attieksmi un disciplīnu viss ir izdarāms. Kā arī, jau esot 3. un 4. kursā, ar iegūtajām militārajām zināšanām pārlicība par sevi ir stipri lielāka. Novadīt nodarbības un mācīt jaunākos kursus es saņēmos, protams, patrenējos pirms tam, un tas arī izdevās.

V. *Roščupkins*: Sākotnēji izaicinājumi bija saistīti ar kadetkandidātu posmu un pirmo kursu akadēmijā, tā neizpratne dažās lietās, kādas ir procedūras NBS, savas vietas meklēšana un pārdomas, vai es tiešām šo vēlos. Varbūt tas bija tāds psiholoģiski grūtāks posms, kad pēc vidusskolas pirmo reizi aizbraucu prom no mājām. Visas pārējās grūtības bija ļoti īslaicīgas. Saprātu, ka vēlos būt NBS virsnieks jau vidusskolas 9. klasē 15–16 gadu vecumā, līdz ar to man bija mērķis un zināju, uz kādu mērķi es tiecos. Ja pat es sastapos ar kādām grūtībām, vai tie bija kādi slikti laika apstākļi vai liela fiziskā slodze, vai arī kādas grūtības mācību procesā, es nevienā brīdī nedomāju, ka es vēlos padoties, jo tas bija tikai rīks, tas bija ceļš. Skaidri redzēju mērķi priekšā. Visas grūtības nav tik nozīmīgas.

6. Kas bija pats grūtākais studijās?

I. *Dzedulis*: Pats grūtākais bija tas, ka tev jānotur visu laiku vienoti augsta motivācija, augsta "latiņa" priekš sevis. Piecu gadu laikā ir piedzīvoti daudz dažādi studiju kursi, kas ir ļoti sarežģīti, ja visu laiku tu vēlies būt kā viens no labākajiem vai kompetentākajiem noteiktajā jomā, uzturēt sevi, jo atrodi nepārtrauktā spriedzē, kas gala rezultātā, protams, vainagojas ar dažādiem plusiem.

A. *Grāvīte*: Visgrūtākais laikam bija tas, ka saka: "Virsnieks nevar tikai skriet pa mežiem, viņam jāprot arī rakstīt, pareizi rakstīt." Grūtības bija bakalaura darba rakstīšanā, visu metodisko norādījumu ievērošana. Tomēr tu tālāk virzies pa karjeras kāpnēm. Tur vairs nebūs tik svarīgi, kā tu celīti ieņem mežā un šauj, bet gan kā tu tiec galā ar visiem papīra darbiem. Sākumā bija lielas grūtības. Man palīdzēja daudz bakalaura darba vadītāja, tieši iedrošinot mani, jo es nezināju, ar ko sākt rakstīt. Vidusskolā nerakstīju zinātniskos rakstus, tikai esejas.

Emocionāli grūtākais bija 3. kursā, kad zuda motivācija un radās domas – varbūt pamest akadēmiju. Neatceros, vai tas bija kāda konkrēta studiju kursa ietvaros, vai tieši otrādi zemas noslogotības dēļ, kad sāk domāt, ko es šeit daru. Bija jūtams gan mans motivācijas trūkums, gan arī varēja just citu kursa biedru motivācijas zudumu. Citi jau bija uz robežas rakstīt "balto lapu". Bet tad es padomāju, ka jau ir pagājuši trīs gadi un vai tas ir pareizi, tagad visu pamest. Vai tas ir to vērts. Mums izdevās vienu kolēģi atrunāt pamest studijas, un tad es par sevi padomāju, vai tas ir pareizākais. Varbūt vajag apsēsties, nomierināties, padomāt. Tas ir, kam tu esi gājis cauri. Vai vajag tagad visam "atmest ar roku".

V. *Roščupkins*: Pats grūtākais varbūt es atdalīšu divus punktus: vairāk akadēmiskās grūtības un militārās. Akadēmiski grūtākais bija pulkvežleitnanta R. Kursiša kurss "Kaujas tehnika un bruņojums", jo informācijas daudzums un pieprasītais rezultāts ir tik liels un apjomīgs, ka brīžiem nezini, ar ko sākt, jo iemācīties visu nav iespējams. Tas ir vienīgais kurss akadēmijā, kad jāiet uz bibliotēku, jāpaņem daudz grāmatu un jāiemācās daudzas lietas no galvas. Bet, kā jau minēju, ja cilvēkam ir mērķis un motivācija, tas nav nekāds šķērslis.

Un otrs punkts – tas varētu būt jauninājums, ko pirmo reizi izgāja mūsu kurss, bija Izlūkošanas vada komandiera kurss, es pat nevarētu pateikt, ka tas bija kaut kas ļoti fizisks

grūts, bet tas temps, kopums, spriedze, ko turēja instruktori visa kursa laikā, ietekmēja mani. 4. kursā mēs izgājām KNK, KIK, Taktikas kursu, mēs jau daudzām lietām esam izgājuši cauri un spējam orientēties daudzās militārajās lietās. Bet tas ieskaits no Izlūkošanas kursa krasi mainīja manus uzskatus, kā karavīram jādzīvo mežā. Pirmajā nedēļā, kad mani kursa biedri citās specializācijās sēdēja klasēs, dzēra kafiju, dienestā pavadīja laiku no plkst. 9.00–16.00, mēs, sākot ar otro dienu, pavadījām mežā nedēļu. Bija slikti laika apstākļi, pirmo reizi redzēju, ka ceļš kartē ir apzīmēts kā normāls lauka ceļš, īstenībā ir līdz viduklim applūdināts, un pa tādu jāiet apmēram 5 kilometri. Tas bija spilgtākais piemērs, ka vienmēr ir jābūt, nekad nebūs, ka tu sasniegsi to "latiņu", kad tu visu zini, visu proti. Vienmēr būs situācijas, jomas, par kurām tu neko nezini, un būs jāattīstās.

7. Kas, jūsuprāt, būtu jāuzlabo NAA, vai kam būtu jāpievērš uzmanība?

I. *Dzedulis*: Manuprāt, NAA būtu jāpievērš uzmanība jaunāko kadetu attīstībai, kas primāri veido karavīra kompetences, attīstot karavīra disciplīnu pret dienestu, papildus attīstot karavīra vērtības pret virsnieku jomu, lai izprastu, cik svarīga virsnieka loma ne tikai kaujas uzdevumu izpildē, bet arī ikdienā. Parādīt jaunākiem kursiem virsnieka stāju, kādas vērtības ir nepieciešams attīstīt, pie kādiem standartiem būtu nepieciešams pieturēties. Nevis lai viņus biedētu, bet veidotu akadēmijas prestižu un varētu no citām augstskolām cilvēki skatīties un domāt: "Jā, es šeit vēlētos studēt." Virsnieki, kas absolvē akadēmiju, lai uz viņiem "greizi" neskatītos, bet teiktu: "Tas kurš pabeidza akadēmiju, es droši varu noņemt viņa priekšā cepuri, ar tevi es esmu gatavs sadarboties."

A. *Grāvīte*: Ja runājam par vecāko kursu atbildību, tad tas, protams, nav slikti. Vecākiem kursiem vajag trenēties strādāt ar vadu, vadīt nodarbības vada līmenī vai nodaļas līmenī. Bet jāsaprot tas, ka 4. kursā nav brīva laika, lai tu varētu vēl instruktora darbu pildīt un jaunus dresēt. Kāpēc jaunākajiem kursiem ir tagad motivācijas trūkums. Vajadzētu jau pirmajosursos kadetiem stāstīt par laika plānošanu. Ir dienas, kad nodarbības beidzas ap pusdienlaiku un kadeti nesaprot, ka līdz ar nodarbību beigšanos nebeidzas darba diena. Izskan daudzas negācijas. Parādās nesekmība.

Arī par KNK kursu runājot, kur 4. kursa kadeti vada nodarbības, taču pārāk liela slodze tiek nogrūsta uz kadetiem, tieši plānošanas jomā. Vajadzētu padomāt par šī kursa organizēšanu, jo kadeti nebūs spējīgi novadīt to tādā līmenī, kā to spēj instruktori, kas ir izgājuši atbilstošus kursus un kuriem vairāk vajadzētu pievērst uzmanību disciplīnai.

Dzirdēju arī par Jaunākā līdera kursu, kas vairāk aiziet "pašplūsmā". Jūtama ir problēma, kad kadets māca kadetu, apmācības process nebūs pilnvērtīgs. Nevajadzētu pazaudēt instruktoru no akadēmijas. Šobrīd labi ja instruktors vienu reizi mēnesī atnāk uz kazarmām. Vajadzētu iesaistīt instruktorus kadetu apmācības procesā, kā tas bija mūsu 1. kursā, kad bija disciplīna, kārtība. Mūsdienu jaunatne arī nāk savādāka. Viņi paši pastāsta praksēs, ka daudzas lietas viņi ņem ļoti "tuvu pie sirds", ko citi biedri pasaka. Armijā ir pieņemti rupji joki, ko es kā meitene arī esmu ļoti daudz dzirdējusi. Un, ja es katru vārdu, ko man pasaka, ņemtu "pie sirds", tad jau man 1. kursā bija jāiet prom. Šeit ir tā vide, kur nevajag visu teikto uztvert personīgi. Civilā dzīve, protams, atšķiras no militārās dzīves.

V. *Roščupkins*: No mācību procesa viedokļa, manuprāt, uzlabojumi notiek visu laiku. Es redzu, ka jaunajosursos uzlabojumi tiek ieviesti. Manuprāt, attīstīties vajadzētu nepārtraukti. Varbūt, runājot par akadēmijas dzīvi, pēdējo gadu laikā ir redzams, kādi jaunieši nāk uz akadēmiju, kāda ir viņu attieksme, disciplīnas līmenis, varbūt vairāk būtu jāstrādā ar 1. kursa kadetiem, jāskaidro viņiem, kur viņi ir nonākuši, neskatoties uz to, ka reglamenta nodarbības ir vadītas militārās pamata apmācības kursā, drošības instruk-

tāžas notiek katru gadu, jaunieši līdz galam to neizprot. Būtu jāriko biežāk nodarbības, lai viņi pēc iespējas ātrāk varētu iekļauties šajā vidē. Ir novērots, ka pat 2. kursa kadeti neizprot daudzas elementāras lietas, nevēlas pildīt pienākumus. Kad es studēju 1. kursā, lietas bija skaidrotas un nebija pārpratumi, ko var darīt, ko nevar. Vienmēr bija cilvēks, kam pajautāt. Šobrīd jaunākie kursi darbojas vairāk kā individuālisti. Viņi nejautā par lietām, bet bieži paši izdomā, kā rīkoties. Būtu jāveido attieksme, strādājot ar jaunāko kursa kadeti un ievirzot viņus pareizajā ceļā.

8. Vai saviem paziņām ieteiktu studijas NAA?

I. Dzedulis: Es savām paziņām ieteiktu primāri iegūt pieredzi dienestā un tad ierasties akadēmijā. Tas veidotu vispārēju priekšstatu par karavīra profesiju, un tādējādi, atnākot uz akadēmiju, jau ir iegūtas zināšanas un prasmes, kas noderētu akadēmijā.

A. Grāvīte: Es brālim ieteicu studijas akadēmijā. Viņš ir vecāks par mani. Ir paziņas, kas interesējas un jautā man. Ja jauno programmu uzlabos, jo redzu, ka mūsu viedoklis tiek ņemts vērā. Programma tiek uzlabota un pēc diviem gadiem būs vairāk pārdomāta, to noteikti var ieteikt.

V. Roščupkins: Es noteikti ieteiktu savām paziņām studijas akadēmijā. Vairākas paziņas ir mēģinājuši iestāties akadēmijā, daži ir jau iestājušies un studē akadēmijā. Es nāku no Daugavpils, kur pēdējos gadus aktīvi darbojos Jaunsardzes vienībā. Lielākā daļa no jaunsargiem ir saistījuši savu dzīvi ar NAA.

9. Vai, jūsuprāt, esat sagatavots(a) turpmākam dienestam?

I. Dzedulis: Es domāju, ka nekad tu nevari būt maksimāli gatavs tam, ko dzīve var nolikt priekšā. Mana gatavība šo gadu laikā ir bijusi mana atbildība. Es uzskatu, ka šobrīd man ir pietiekama zināšanu bagāža, lai es varētu uzsākt dienestu NBS kā vienību virsnieks, kas palīdzēs manā turpmākajā attīstībā. Akadēmija man ir devusi daudzus instrumentus, kā strādāt ar sevi, kā strādāt ar padotajiem. Vai es būšu gatavs, tas būs redzams, kad ieradīšos vienībā.

A. Grāvīte: Domāju, ka daudz labāk nekā vairākus gadus atpakaļ esmu sagatavota. Protams, es nezinu, kādi ir bijuši iepriekšējie leitnanti. Viss tas, kas mums tika iedots gan taktikas kursā, gan nodarbību vadīšanasursos, gan uzstājoties, tas "mazumiņš", kas ir nepieciešams sākumā, noteikti ir iedots. Noteikti ir vērtība, ko iedot akadēmijā ar apmācībām.

V. Roščupkins: Kā jau es minēju, vienmēr ir jāmacās un jāattīstās. Viedoklis, ka es esmu pilnīgi gatavs, tas būtu maldīgs viedoklis, jo viss nāk tikai ar pieredzi. Cik labas un kompleksas nebūtu šīs akadēmiskās zināšanas un prakse akadēmijas ietvaros, citā vienībā situācijas var izvērsties pilnīgi savādākas, līdz ar to jāturpina mācīties. Katru gadu leitnanti nāk vairāk sagatavoti, vairāk kompetenti, un tas ir jūtams.

INTERVIJAS AR ZEMESSARGU VADA KOMANDIERA KURSA ABSOLVENTIEM

2021. gada 3. decembrī notika Zemessargu vada komandiera kursa (ZS VKK) pirmais izlaidums. ZS VKK absolvēja 21 jaunais leitnants. Man bija iespēja izlaiduma dienā intervēt trīs ZS VKK absolventus Viesturu Balto, Oskaru Karlu un Edgaru Žulpu, lai noskaidrotu viņu pārdomas par akadēmijā piedzīvotu. Intervijā tika uzdoti šādi 11 jautājumi.

1. Vai esat apmierināts ar programmas apguvi?

V. Balts: Jā, esmu.

O. Karls: Jā, esmu ļoti apmierināts. Esmu izdarījis to, ko pats neesmu gaidījis no sevis. Saņēmos, protams, nebija viegli. Gala rezultātā uzdevums ir sekmīgi izpildīts un šodien ir tā svarīgākā diena.

E. Žulpa: Jā, protams. Bija ļoti daudz izaicinājumu, daudz kas bija jauns, ar ko nebiju iepriekš saskāries dienesta laikā.

2. Vai ZS vada komandiera studijās pavadītais laiks, jūsuprāt, bija lietderīgs un jūs nenožēlojat par savu izvēli?

V. Balts: Savu izvēli nenožēloju.

O. Karls: Par savu izvēli, piedaloties šajā kursā vai stājoties pretī šim izaicinājumam, nenožēloju. Studējot esmu apmierināts ar apmācības procesu. Esmu atjaunojis zināšanas, jo man bagāžā ir militārā pieredze – 25 gadi. Bija daudz interesantu tematu, kuri iepriekš netika apgūti vai vienkārši bija aizmirsti. Kopumā par šo kursu man ir pozitīvas atsauksmes, noteikti teiktu: "Kam ir iespēja izmantot šo apmācību, noteikti izmantojiet."

E. Žulpa: Es būtiski nenožēloju savu izvēli, tāpēc ka es ieguvu jaunas iemaņas, uzlaboju savas esošās. Šajā kursā ieguvu pirmo virsnieka pakāpi, tas ir tikai sākums, vēl tāls ceļš jāiet!

3. Vai izvēlētais programma atbilda jūsu sākotnējam priekšstatam, cerībām?

V. Balts: Sākotnēji man īsti nebija priekšstata, kas mani sagaidīs. Man īsti nebija ar ko salīdzināt. Es gribēju komandēt savu vadu, un to vajadzētu nostiprināt.

O. Karls: Cerība vienmēr ir. Šajā situācijā viss ir atkarīgs no paša kursanta vai apmācāmā, kāds ir viņa paša uzstādījums, vai viņš grib šo virsnieka ceļu iet vai negrib. Manā gadījumā bija tas, ko es neizdarīju jaunībā, to es izdarīju savos pusmūža gados. Ņemot vērā to, ka biju visvecākais kursā un ar militāro pieredzi, tad, no vienas puses, man bija viegli, no otras puses, bija arī daudz informācijas, ko vajadzēja apgūt.

E. Žulpa: Jā, sākumā domāju, ka būs daudzreiz grūtāk, bet tiku cauri bez problēmām. Pozitīvi ir tas, ka mūsu ieteikumi tika ņemti vērā un katrs kurss tiks uzlabots, papildināts no zemessargu ieteikumiem.

(2022) no Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

4. Vai attālināto studiju platformā ILIAS un klātienē studiju proporcija ir pietiekama, lai kvalitatīvi apgūtu programmu? Vai būtu jāpalielina nodarbības klātienē?

V. Balts: Varēja būt vairāk klātienē nodarbību, lai efektīvāk apgūtu zināšanas. Bija sajūta, ka pietrūkst klātienē nodarbību.

O. Karls: Es domāju, ka teorija, ņemot vērā, ka tā ir akadēmija, ir jāzina. Protams, ka gribas apgūt vairāk praktisko lietu, jo caur praktisko lielākai daļai ir vieglāk uzņemt informāciju nekā teorētiski. No mana skatu punkta teorētiski bija apgrūtināši tas, ka pašam bija jāmeklē daudz informācijas. Bija jāvelta vairāk laika mācībām ārpus sava pamatdarba un, protams, ģimenes.

E. Žulpa: Es uzskatu, ka klātienē studijās var vairāk apgūt, tieši komunicējot savā starpā, daloties ar savu iepriekšējo pieredzi. Attālināti studējot, mēs visu darām individuāli, katram ir sava apmācību pieeja.

5. Vai studiju materiāli ILIAS ir sagatavoti kvalitatīvi un veicina studiju kursu apguvi?

V. Balts: Kā kuram priekšmetam. Ir daži, kur varētu vēlēt labāk, lai veicinātu šī priekšmeta apguvi.

O. Karls: Materiāli ir kvalitatīvi sagatavoti. Varbūt varētu piestrādāt pie materiālu uzskatāmības. Daži materiāli bija tādi, kur bija daudz lasāmā, bet pietrūka vizuālā noformējuma. Kad šī tēma tika apgūta akadēmijā, tad, protams, ar tēmas izskaidrošanu, jautājumu uzdošanu tēmu ir iespēja labāk apgūt. Kursantiem, kuriem iepriekš nebija priekšzināšanu un militārās pieredzes, grūtāk klājās ar materiālu apguvi attālināti.

E. Žulpa: Jā, protams, bet uzskatu, ka ir jāpildveido ILIAS ar videomateriāliem, kur pasniedzēji sniedz savu pieredzi, komentārus par to, kā būtu pareizi jāīstojas dažādās situācijās.

6. Kādi spilgtākie momenti no studijām ir palikuši atmiņā?

V. Balts: Droši vien Vasaras lauka nometne, kur varējām aktīvi darboties.

O. Karls: Dalība lauka nometnē, kur mēs iepazinām viens otru un varējām darboties kā vienota komanda, neskatoties uz dažādām rakstura īpatnībām.

E. Žulpa: Vislabākais studijās bija Vasaras lauka nometne, kur mēs visi kopā darbojāmies, bijām viens otram blakus un strādājām kopā, šeit katrs mēs iepazinām savus plusus un mīnusos un kopīgiem spēkiem tikām galā ar uzdevumu izpildi.

7. Ar kādiem izaicinājumiem nācās saskarties, un kā ar tiem tikt galā?

V. Balts: Izaicinājums lielākoties bija laiks neklātienē studijām, jo ir darbs un ģimene. Tad uznāca attālinātā mācīšanās bērniem. Mājās vispār miera nebija.

O. Karls: Izaicinājumi bija standarta izaicinājumi, kā jau visiem studentiem. Laicīgi pabeigt darbus. Laika trūkums, laika plānošana. Manā gadījumā bija jāizdara savi darbi un pēc tam jāķeras pie studijām. Ja studijas noliek uz pēdējo dienu vai nedēļu, tad intensīvi jāpiepūlas, lai viss tiktu izdarīts.

E. Žulpa: Izaicinājums bija Vasaras lauka nometnes laikā lielais karstums, vajadzēja dzert daudz ūdens, pat seši litri dienā. Labi, ka blakus ir cilvēki, kuri spēj motivēt, jo bez motivācijas ir grūti sasniegt vēlamu rezultātu!

8. Kas bija pats grūtākais studijās?

V. Balts: Studējot neklātienē, jābūt ļoti pašdisciplinētam, motivētam, lai iesākto nesutu līdz galam.

O. Karls: Man personīgi nekā grūtā nebija. Daudzas lietas jau bija zināmas. Varbūt grūtākais bija komunikācija savā starpā. Kopā mēs satikāmies vienreiz mēnesī pa divām dienām un nebijām daudz sadraudzējušies, taču kontaktu mēs ieguvām lauka nometnes laikā. Tur mēs parādījām savas rakstura īpašības, kurš uz ko ir spējīgs. No savas puses respektēju jebkuru viedokli, ja bija nepieciešams, tad biedriem palīdzēju, atbalstīju ar savu pieredzi, savām zināšanām. Galvenais bija kopējs komandas darbs. Šobrīd ir svarīgākais, ka mēs bijām kopā pirmajā dienā un šodien pēdējā dienā mēs visi esam kopā.

E. Žulpa: Es paralēli vēl studēju maģistrantūrā, bija ļoti noslogots laiks. Vajadzēja saplānot darbus tā, lai varētu apgūt visas zināšanas abās frontēs. Ja patiešām vēlas sasniegt kādu mērķi, tad laiks, kas var likties nepietiekams, nav šķērslis!

9. Kas, jūsuprāt, būtu jāuzlabo ZS Vada komandiera kursā, vai kam būtu jāpievērš uzmanība?

V. Balts: Manuprāt, pie tā jau tiek strādāts, jaunajā kursā apgūs vairāk taktiku, pavēļu gatavošanu. Visi mūsu ieteikumi kursa priekšniekam kursa laikā ir vainagojušies panākumiem un tika ņemti vērā.

O. Karls: Tie, kas ir atbildīgi par šī kursa apmācību, varētu lielāku uzmanību pievērst tiem kursantiem, kuri ir vecāki gados vai vairāk pieredzējuši. Tie, kas ir gados vecāki, tos ir grūtāk "salauzt". Jaunie cilvēki uztver informāciju tā, kā tam jābūt. Bet ar vecākiem cilvēkiem vai ar pieredzējušākiem kursantiem — tiem vairāk piemīt pretestības. Kā manā gadījumā, es daudz paļāvos, ka ar savām zināšanām es daudzām lietām varēšu tikt cauri. Vajadzētu varbūt vairāk izvest pārrunas ar šiem kursantiem.

E. Žulpa: Es domāju, ka vajadzētu sākmā pārbaudīt kursantu teorētiskās zināšanas par Zemessardzi un nedaudz par taktiku, lai zinātu un nojaustu vājākās puses, ko kursa gaitā vajadzētu uzlabot.

10. Vai saviem paziņām ieteiktu šo kursu? Lūdzu pamatot!

V. Balts: Jā!

O. Karls: Man ikdienā ir padotie, strādāju jau 25 gadus. Šo izglītību ieguvu, lai varētu iegūt šo amatu un turpinātu vadīt savu vadu. Jā, esmu kā autoritāte un motivators pārējiem jaunajiem. Jaunajā kursā ir cilvēki, kas ir ņēmuši vērā manus ieteikumus un ir uzsākuši šo kursu.

E. Žulpa: Jā, protams, ieteiktu, bet sākmā ir jāpierāda, ka esi gatavs veltīt savu laiku, lai pēc kursa pabeigšanas cītīgi strādātu ar padotajiem un uzlabotu kopējās vada kaujas spējas!

11. Vai, jūsuprāt, esat sagatavots ZS vada komandiera pienākumu pildīšanai?

V. Balts: Es jūtos pietiekoši gatavs.

O. Karls: Es domāju, ka esmu.

E. Žulpa: Tieši tā, to jau esmu pierādījis 2021. gada bataljona nometnē, kur pirmo reizi, vadot vadu, saskāros ar tām patiesajām grūtībām, ar ko nākas sadzīvot vada komandierim, gan mācībās "Namejs", kurās mācību uzdevumu izpildes novērotājs atzina, ka man ir pietiekoša pieredze un mans ieguldītais darbs sekmē vada uzdevumu izpildi. Gūtās zināšanas patiešām ir un būs noderīgas, lai spētu vadīt savus padotos.

*Dr. sc. pol. Ieva Bērziņa,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Drošības un stratēģiskās pētniecības centra vadošā pētniece,
Vidzemes Augstskolas asociētā profesore*

PAR LATVIJAS VALSTISKUMA PAMATIEM, VĒSTURI UN AIZSARDZĪBU

Vidzemes Augstskola (ViA) sadarbībā ar Aizsardzības ministriju un kanālu ReTV 2022. gadā īsteno projektu "Latvijas valsts ideja un aizsardzība: no dibināšanas līdz mūsdienām", kura mērķis ir veidot viengabalainu priekšstatu par Latvijas valstiskumu idejiskā, tiesiskā un aizsardzības aspektā laika periodā no dibināšanas līdz mūsdienām. Projektā top grāmatas manuskripts un informatīvi videomateriāli, kuri interesentiem būs pieejami 2023. gada sākumā, kā arī trīs diskusiju raidījumu cikls ReTV 2022. gada novembrī. Projekta autori ir ViA Multimediju laboratorijas vadītāja Iveta Auniņa, Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) vadošā pētniece un ViA asociētā profesore Ieva Bērziņa, ViA vadošais pētnieks, asociētais profesors Gatis Krūmiņš, NAA pētnieks Valdis Kuzmins, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docents Jānis Pleps un Latvijas Nacionālā arhīva vadošais pētnieks Jānis Šiliņš.

Projekta "Latvijas valsts ideja un aizsardzība: no dibināšanas līdz mūsdienām" saturu veido vairākas tēmas, kuras secīgi izskaidro un iepazīstina ar svarīgākajiem Latvijas valstiskumu veidojošiem elementiem un notikumiem no dibināšanas līdz mūsdienām. Projekta autori skaidro, kā radās un attīstījās latviešu nācijas politiskās prasības un Latvijas valsts ideja 19. un 20. gadsimtā, kāpēc tā ir balstīta demokrātiskās vērtībās un kādi bija alternatīvi redzējumi par Latvijas attīstības nākotni. Otrā tēma ir sarežģītie Latvijas Neatkarības kara (1918–1920) notikumi, kuros Latvijas tautai izdevās izcīnīt un iemiesot Latvijas neatkarības ideju. Tāpat autori aplūko Latvijas valsts ideju konstitucionālā aspektā, skaidrojot, kā radās Satversme sarežģītajā Pirmā pasaules kara kontekstā un kādas idejas liktas tās pamatā, kāds ir Latvijas valsts mērķis un konstitūcijā noteiktais Latvijas sabiedrības vērtību pamats.

ReTV raidījuma "Latvijas valsts ideja un vērtības no dibināšanas līdz mūsdienām" ierakstā no kreisās: Valmieras Valsts ģimnāzijas 10. klases skolēni Helvis Vente un Gunārs Freimanis, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docents Jānis Pleps un Vidzemes Augstskolas vadošais pētnieks, asociētais profesors Gatis Krūmiņš (2022). No Ivetas Auniņas privātā arhīva

ReTV raidījuma "Nevardarbīgas un bruņotas metodes starptautisku konfliktu risināšanai" ierakstā no kreisās: Nacionālās aizsardzības akadēmijas pētnieks Valdis Kuzmins, Latvijas Nacionālā arhīva vadošais pētnieks Jānis Šiliņš, pulkvežleitnants Māris Tūtins, Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba Informācijas analīzes un vadības departamenta priekšnieks, un Vidzemes Augstskolas vadošais pētnieks, asociētais profesors Gatis Krūmiņš (2022). No Ivetas Auniņas privātā arhīva

Projektā analizēti arī traģiskie Otrā pasaules kara notikumi un apstākļi, kāpēc Latvija nepretojās padomju okupācijai 1940. gadā, kā notika Latvijas pilsoņu mobilizācija citu valstu bruņotajos spēkos un kā šajā situācijā Latvijas tauta īstenoja bruņotu pretošanos gan nacistiskās Vācijas okupācijai, gan otrreizējai Padomju Savienības okupācijai, izmantojot partizānu karadarbības metodes līdz 20. gadsimta 50. gadiem. Pretošanās padomju okupācijai notika gan bruņotā, gan nevardarbīgā veidā, tāpēc autori arī apkopojuši informāciju par padomju disidentiem bargākajos totalitārisma apstākļos un Trešo atmodu kā vienu no spilgtiem un veiksmīgiem nevardarbīgās pretošanās piemēriem pasaules vēsturē, kas vainagojās ar Latvijas neatkarības atjaunošanu. Pēc neatkarības atgūšanas notika arī Latvijas valstiskuma atjaunošana, tāpēc projektā ir detalizēti izskaidrots, kāpēc Latvija atgriezās pie tiem valstiskuma pamatiem, kas bija likti Latvijas valsts dibināšanas laikā, nevis veidoja jaunu valsti. Īpaša uzmanība šajā nodaļā ir pievērsta pilsonības aspektam, kas paskaidro un pamato, kāpēc Latvijas pieņemtie lēmumi bija tiesiski korekti, sniedzot pamatotus pretargumentus Krievijas veicinātajam naratīvam par Latvijas krievalodīgo un nepilsoņu tiesību ierobežojumiem.

Gan vēsturiski, gan mūsdienās informatīvā dimensija ir būtiska karadarbības sastāvdaļa, tāpēc projektā pievērsta uzmanība arī jautājumiem par stratēģiskās komunikācijas nozīmi Latvijas neatkarības atjaunošanas periodā un mūsdienās. Tomēr ne mazāk svarīga ir arī militārā sastāvdaļa, tāpēc pētīts arī jautājums par Latvijas Republikas bruņoto spēku atjaunošanu laika periodā līdz 2004. gadam, kad Latvija kļuva par NATO dalībvalsti, kā arī starptautiskās sadarbības nozīmi valsts aizsardzībā gan vēsturiski, gan mūsdienās, īpašu uzmanību pievēršot kolektīvās aizsardzības principiem, kas attiecas uz Latviju kā NATO dalībvalsti. Tāpat autori pieskaras jautājumam par hibrīdkaru un hibrīddraudiem kā mūsdienu karadarbības fenomenu.

Krievijas pretlikumīgā Krimas aneksija 2014. gadā un tai sekojošais karš Dienvidaustrumukrainā bija nopietns trauksmes zvans, ka Krievijas uzvedība starptautiskajā arēnā kļūst aizvien agresīvāka un ka tā ir gatava pielietot ne tikai nemilitārus risinājumus, bet arī militāru spēku pret savām kaimiņvalstīm. Drošības un aizsardzības politikas plānotājiem

ReTV raidījuma "Pilsoniskais pienākums aizstāvēt savu valsti" ierakstā no kreisās: jaunsardze Ieva Elizabete Bicane, zemessardze Solveiņa Leitlande, Nacionālās aizsardzības akadēmijas vadošā pētniece un Vidzemes Augstskolas asociētā profesore Ieva Bērziņa un Vidzemes Augstskolas vadošais pētnieks, asociētais profesors Gatis Krūmiņš (2022). No Ivetas Auniņas privātā arhīva

un ekspertiem tas lika izdarīt savlaicīgu secinājumu, ka kolektīvās aizsardzības pasākumi ir jāstiprina arī ar NATO dalībvalstu paš aizsardzības spēju paaugstināšanu. Latvijā tas notiek, izmantojot visaptverošu valsts aizsardzību, kas arī ir viena no tēmām projektā. Viens no visaptverošas valsts aizsardzības pamatprincipiem ir visas sabiedrības iesaiste valsts aizsardzībā, tāpēc autori skaidro arī to, kāpēc līdzdalība valsts aizsardzībā ir pilsoniskais patriotisms un pienākums un kā ikviens Latvijas pilsonis var praktiski iesaistīties valsts aizsardzībā.

Projekta saturu veido gan pētījuma autoru rakstītais teksts, kurā izskaidrota katras aplūkotās tēmas būtība, gan sarunas ar 30 nacionālās pretošanās kustības, Trešās atmodas un Nacionālo bruņoto spēku atjaunošanas procesa aculieciniekiem, dalībniekiem un līderiem, kuras notika laika periodā no 2022. gada marta līdz maijam un ir dokumentētas video formātā. Žurnāla "Kadets" rubrikā "Pārdomas" piedāvājam interviju dalībnieku teikto par dažādiem tematiem, kas aktuāli no Latvijas valstiskuma idejiskā pamata un aizsardzības viedokļa vēsturiski un mūsdienās.

Par Latvijas valsts ideju

Egils Levits, jurists, politologs un politiķis, Latvijas Valsts prezidents: "Latvijas valsts visvairāk ir vajadzīga un vistuvāk to izjūt tieši latvieši. Latvieši Latvijā ir valstsnācija. Latvijas valsts ir latviešu veidojums. Latviešu nācijas veidojums. Tā tas bija jau vēsturiski 1918. gadā, jo toreiz bija arī alternatīvas, kas nerealizējās, piemēram, Baltijas hercogiste, kur Igaunija un Latvija kopā veidotu vienu monarhistisku vienību. To atbalstīja galvenokārt vācieši. Respektīvi, vācbaltieši šeit. Tad bija arī krievu monarhisti šeit, kas gribēja atjaunot cariskās Krievijas impēriju. Bet vienīgi latvieši – tie konsekvēti bija par savu Latvijas valsti. Tāpēc Latvija ir nacionāla valsts, kur, protams, visām mazākumtautībām ir visas pilsoniskās tiesības un tās var piedalīties šīs valsts veidošanā."

Ineta Ziemele, profesore, juriste, bijusī Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Satversmes tiesas tiesnese, Eiropas Savienības Tiesas tiesnese: "Man tiešām ļoti gribējās visu saprast, kā tad vēsturiski ir bijis (..) pirms Latvijas valsts pasludināšanas 1918. gada 18. novembrī. Es jau toreiz [pirmā kursa studijās] sāku domāt par to, no kurienes vispār radās šī griba pēc valsts. Kādiem attīstības ideju procesiem Latvijas valsts idejas radītāji 1917. gadā ir gājuši cauri? Un savā diplomdarbā es mēģināju rast avotus, toreiz tas vēl nebija tik ļoti viegli un, protams, 1988. gadā gluži par 18. novembri nerakstīja neviens, bet sāka vismaz. Es sāku apzināt, [ko] Rainis ir teicis, gāju uz valsts arhīvu, skatījos pieejamās tā laika avīzes un rakstus un mēģināju noskaidrot, cik tālu bija neatkarīgas valsts ideja, kādā izpildījumā par suverenitāti runāja, (..) par Latvijas autonomiju kaut kādā jaunā Krievijas, ne jau nu gluži impērijas, bet modernās Krievijas ietvarā, nu tās idejas, izrādās, gaisā virvoja dažādas."

Par valsts nepārtrauktības doktrīnu

Tālav Jundzis, profesors, jurists un politologs, bijušais Augstākās padomes deputāts un pirmais aizsardzības ministrs: "Tolaik bija tāda vairāk loģiskā domāšana, un tik tiešām, ja mēs pievērsām uzmanību tam pašam Gunāram Atram, kurš 20. gs. 80. gadu sākumā uzstājās Augstākajā tiesā, kad viņu tiesāja par pretpadomju darbību, tad īstenībā viņš faktiski ieliek precīzi, un droši vien ar savu loģisko domāšanu, to momentu, ka Latvija tāda, kāda 1918. gadā izveidota, faktiski turpinās, tas ir loģiski, jo Padomju Savienība taču šeit nelikumīgi atrodas, tā ir okupācija.[..] Un, godīgi sakot, arī 4. maija deklarācijas pamatā, es domāju, tiem deputātiem, kas mēs tur bijām, lielā mērā arī bija tāda pārliecība. Tas ir loģiski, ka nelikumība nevar radīt likumību."

Aivars Endziņš, profesors, jurists un politiķis, bijušais Augstākās padomes deputāts un pirmais Satversmes tiesas priekšsēdētājs: "[Satversme] nav novecojusi, un mēs varam ar to lepoties, ka mūsu Satversme ir viena no vecākajām darbojošajām konstitūcijām, kura strādā vēl šo baltu dienu. Protams, tajā tika izdarītas izmaiņas, nepieciešamās izmaiņas, bet Satversme pati par sevi ir spēkā. Un jāsaka arī tā, ka tad, kad 5. Saeima sanāca, tā bija mana ideja, ka katram 5. Saeimas deputātam ar savu parakstu ir jāapliecina, ka Satversme stāsies spēkā pilnā apjomā."

Ineta Ziemele, profesore, juriste, bijusī Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Satversmes tiesas tiesnese, Eiropas Savienības Tiesas tiesnese: "Mēs nevarējām paredzēt to, cik šī mūsu konsekvēntā [..] izsekošana visos valsts nepārtrauktības seku aspektos, cik tas mums gala rezultātā tomēr palīdzēs [..] dažādās tiesvedībās, kuras ir celtas pret Latviju – gan Satversmes tiesā, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesā, gan Apvienoto Nāciju Organizācijas dažādās komitejās. Tur šis arguments par valsts nepārtrauktību un par tās tiesiskajām sekām ir galvenais pamats, kas izskaidro daudzus Latvijas lēmumus gan attiecībā uz pilsonību, gan nepilsoņiem, gan attiecībā uz īpašumu atgriešanu oriģinālajiem īpašniekiem no šī vēsturiskā taisnīguma viedokļa, gan saistībā ar kara noziegumu tiesāšanu un tā tālāk. Valsts nepārtrauktība ir tā līme, kas satur kopā valsts politiku. [..] Mūsu īpašumu jautājumi arī ir atkarīgi no tā, kā mēs sevi definēsim, – vai mēs esam tā pati valsts, kura tika okupēta prettiesiski, vai mēs esam jauna valsts, kas ir atdalījusies no PSRS."

Par vēstures zināšanām

Odisejs Kostanda, vēsturnieks un politiķis, bijušais Augstākās padomes deputāts: "Tāpat, kopjot latviešu strēlnieku kapa vietas un latviešu strēlnieku cīņu vietas, doma par to, ka tik daudz ir lietas asinis par šo zemi, lai Latvija būtu brīva. Vai mēs vispār varam šobrīd kaut kā savādāk rīkoties? Vai mēs nesekosim tam, par ko mūsu tēvu, tēvu tēvi ir sapņojuši un izcīnījuši, ka mums ir jāiet tieši tas pats ceļš? Tas ir cīnītāju, strēlnieku ceļš."

Ivars Krastiņš, ārsts, reanimatologs, bijušais Augstākās padomes deputāts: "Vēsture ir mums atstāta tādā novārtā. [..] Arī mani paša trīs bērni nu jau lieli, atbrauc pie manis ciemos, es saku: "Jūs zināt, kas ir Jānis Kurelis?" Viņiem skolā neviens neko nav teicis. [..] Es viņiem prasīju: "Jūs zināt, kas ir [Roberts] Rubenis, kas tā bija par karaspēka daļu un ko viņi darīja?" Viņi nezina. Viņiem neviens nav teicis. Kaut kādā veidā tas viņiem ir paslīdējis garām. Es nezinu, vai tas nav skolu programmā."

Par to, kā pārvarēt bailes

Dainis Īvāns, žurnālists un politiķis, bijušais Latvijas Tautas frontes pirmais priekšsēdētājs un Augstākās padomes priekšsēdētāja pirmais vietnieks: "Saprātu, ka nevar stāvēt malā. Tas ir tāpat kā, man liekas, karā, ko mēs tagad ļoti labi izjūtam Ukrainas kontekstos, ka visgrūtākais ir vienkārši sēdēt un ziņas skatīties, ka ir vajadzīgs darīt, jo tad cilvēkam pāriet bailes, tad cilvēks kļūst noteiktāks, un tad arī tu zini, ka tā jaunuma spēka priekšā tu neesi sīka vienība kopā ar pārējiem."

Jānis Mecs, partizānu karadarbības aculiecinieks: "Redz ar to baili ir tā. Tā kā puīši, kas karā bijuši, – kamēr tu neesi pa stilbiņu dabūjis, tikmēr bailes neesot. Un lielākā baile bija neizmuldēties. [..] Un, [..] kā parādās uz ceļa smagās mašīnas, tā čekisti brauc, tad bija bailes, lieliem un maziem."

Ivars Krastiņš, ārsts, reanimatologs, bijušais Augstākās padomes deputāts: “Puča laikā – es atceros tādu epizodi. Tad mēs arī visi tajā laikā dzīvojām uz vietas Augstākajā padomē. Uz grīdām gulējām, uz matračiem. Es toreiz vēl smēķēju, un mēs ar Pēteri Laķi, nu jau nelaiķi, izgājām agri no rīta Doma laukumā ārā uzpīpēt. Tukšums. Klusums. Nav neviena. Viss pilnīgi kā bērnu noskaņā. Stāv divi nabaga miliči ar automātiem. Tie ir tie, kas mūs sargā. Atšķirībā no barikādēm aina bija pavisam cita. [...] Tā ir arī vienīgā reize, kad es izjutu tādu tīri fizisku baiļu apdraudējuma sajūtu. Puča naktī.”

Par nevardarbīgās pretošanās metodēm

Tālav Jundzis, profesors, jurists un politologs, bijušais Augstākās padomes deputāts un pirmais aizsardzības ministrs: “Mazai, nelielai valstij kā Latvija ir vajadzīgi bruņotie spēki, pietiekami laba, spēcīga armija un arī nevardarbīgā pretošanās kā līdzeklis, kurš ir iedarbināms gadījumā, ja tomēr Latvijai draudētu jauna okupācija vai pakļaušana, arī šī nevardarbīgā pretošanās kā tāda jāattīsta. Šajā jautājumā man bija principiālas domstarpības ar pasaulē slaveno Džinu Šārpju, nevardarbīgās pretošanās teorētiķi, kurš arī šeit divas reizes ir bijis, un viņa fonda pārstāvji bijuši, un tad mums bija tās diskusijas, viņi tomēr man nekad nepiekrita, ka šīs lietas [vajadzētu] apvienot.”

Romualds Ražuks, ārsts un politiķis, bijušais Latvijas Tautas frontes otrais priekšsēdētājs: “Desmit gadus vēlāk Džins Šārpjs, amerikāņu politologs, kurš nodarbojas tieši ar nevardarbīgo pretošanos, atbrauca uz Rīgu, uz konferenci, un viņš teica: “Jā, jūs izvēlējāties vienīgo pareizo taktiku – nevardarbīgo pretošanos. Un jums bija plāns. Katrs cilvēks zināja, ko viņam darīt, kurp viņam doties. Un tas bija viens no veiksmes stāsta iemesliem.”

Par 1991. gada janvāra barikādēm

Renārs Zaļais, 1991. gada barikāžu muzeja direktors: “Patlaban es 1991. gada barikāžu notikumos ļoti velku paralēles ar to, kas pašlaik notiek Ukrainā. Tas bija tāds mirklis – tautas izšķiršanās mirklis. Kurā pusē tu atradīsies. Vai vēlies dzīvot to dzīvi, kas ir iepriekš, vai vēlies kaut ko mainīt.”

Ivars Helmšteins, atvaļināts majors: “Viena [ir] tā vēsturiskā puse, kas mums katrai dzimtai nāk līdzī, un otra motivācija ir mūsu bērni. 1991. gadā dēlam bija divi gadiņi un meitai pusgadiņš, man diža motivācija tur nebija jāmeklē. Vienkārši, ja man dēls prasītu, kur tu, tēt, biji barikādēs, pastāsti, man būtu ar sirdsapziņu jāatbild, kur tad es biju tai laikā. Tāda bija tā motivācija – par bērniem un par vectēviem un vecmammām, kam bija jāpārcieš tas viss.”

Arnolds Bērzs, vēsturnieks, publicists, izglītības un kultūras darbinieks, bijušais Augstākās padomes deputāts: “... pašās barikāžu dienās un arī augustā man personīgi bija tāda sajūta, nav zināms, kurā brīdī nāks, kurā savāks. Ir viss vienalga, kas ar mani notiks. Es tur vairs neko izlemt nevaru. Man ir tikai jāiet tālāk šis ceļš, un viss.”

Odisejs Kostanda, vēsturnieks un politiķis, bijušais Augstākās padomes deputāts: “Pirmais, ko es sapulcināju, bija visus militāros vīrus. Tātad, tie bija no Latviešu Strēlnieku apvienības, tie bija no latviešu leģionāriem, tur bija vēl dzīvi palikušie latviešu virsnieki, pirmskara, 20., 30. gadu virsnieki, kas bijuši represēti, bet izdzīvojuši. Tur bija mežabrāļi. Mēs uzmetām jau pirmo plānu, kur veidot barikādes. Vēlāk tas izauga līdz sešiem aizsardzības sektoriem, piemēram, Vecrīgā 44 barikādēm. Bet sākot pirmās bija 20 barikādes.”

Gunārs Rusiņš, politiķis, Afganistānas kara veterāns, atvaļināts NBS majors: “Arī es toreiz, strādājot agrofīrmā “Ādaži”, kad sākās janvāra notikumi, nepaliku malā un savu brigādi, toreizējo celtniecības brigādi, pacēlu augšā – visu smago tehniku, ar krāniem, ar mašīnām uzkrāmētām, ar blokiem un devāmies projām uz Rīgu, lai varētu celt barikādes un aizstāvēt Latvijas neatkarību. Mans objekts bija Zaķusalā, [...] tur arī noderēja mana Afganistānas kaujas pieredze, jo arī visādi gadījumi, kur nāca no malas signāli, ka taisās OMON nākt uzbrukumā, es attiecīgi devu arī savus norādījumus, kā šajās situācijās rīkoties. [...] Bija signāls, ka nāks iekšā kuģi, varētu būt arī zemūdenes, kaut gan, tā loģiski domājot, pa Daugavas gultni tikai mazās zemūdenes varēja ienākt [...]. Mēs vilkām pāri Daugavai trosi, vilkām trosi, lai šīm zemūdenēm aizšķērsotu ceļu.”

Valentīns Špēlis, atvaļināts virsleitnants, politiķis: “Tad sākās barikādes. [...] Tur sāku mā izpildīju tādas kā kurjera funkcijas – braukājām krustām, šķērsām pa Rīgu. Pēc tam biju gan Zaķusalā, gan pie Televīzijas torņa. Bet tajā liktenīgajā naktī, kad tika apšaudīta Iekšlietu ministrija, mēs sēdējām pie ugunsкура netālu no Pulvertorņa. Puiši saka: “Re, kur raķetes sāk šaut!” Es zinu, ka tās nav raķetes, tās ir trasējošās lodes, lido jau pa gaisu, pret Iekšlietu ministriju atsitas. Un tad parādījās... tur bija barikādēm mašīna, pārcēla pāri Slapiņu [Andris Slapiņš, dokumentālo filmu kinooperators un režisors, tika nogalināts barikādēs], un nesām viņu uz Doma baznīcu, vēl tagad atceros – tādi uz bruģa pilieni, asins pilieni bija pa bruģi, kad aiznesām.”

Juris Raķis, atvaļināts majors, politiķis, Afganistānas kara veterāns: “Liepājā bija daudz trauksmaināk, manuprāt, nekā Rīgā. Jo cik lielas padomju darba zonas bija Rīgā un cik lielas padomju darba zonas bija Liepājā. Viena trešā daļa no pilsētas bija padomju kara osta. Tā bija padomju kara bāze. Liepājā tāpat bija barikādes četrās svarīgākajās vietās – pie pasta, pie pilsētas domes, pie televīzijas torņa un arī pie galvenā štāba, pie galvenās Tautas frontes mītnes. Tā kā es barikādēs nemaz Rīgā nebiju. Es sargāju Liepāju.”

Gunārs Klindzāns, uzņēmējs un politiķis, bijušais Augstākās padomes deputāts: “Es varu droši teikt, ka [reģioniem] bija izšķiroša loma [Trešajā atmodā], jo toreiz tā ūdensgalva, kas bija Rīgā, viņa bija piesātināta ar cittautiešiem [...], nevis etniskajiem krieviem, kas bija dzimuši šeit vai atbraukuši pēc kaut kādām revolūcijām, kuriem bija kaut kādas saknes šeit, bet ar tiem krieviem, kuri atbrauca šeit strādāt komandējuma uzdevumā. [...] Es domāju, ka puse vai pat vairāk nekā puse Rīgā bija citādi domājošie, jo viņi bija vienkārši iebraucēji. Tāpēc reģioniem bija izšķiroša loma. Ja tā būtu tikai Rīga, tad mēs šo “kariņu” zaudētu viennozīmīgi, bet reģioni nobalsoja. Kaut vai jāatzīmē tas fakts, ka [...] Iekšlietu ministriju aizstāvēja un apsargāja miliči no laukiem – vai tā būtu Bauska, Dobeles, tai skaitā Rēzekne.”

Par visaptverošu valsts aizsardzību un pilsoņa pienākumu aizstāvēt valsti

Egils Levits, jurists, politologs un politiķis, Latvijas Valsts prezidents: “Mēs redzam tagad – Krievija ir uzbrukusi Ukrainai, kas ir demokrātiska valsts. Krievija nav demokrātiska valsts. Tā ir tipiska autokrātiska valsts, turklāt agresīva, autokrātiska valsts, un tā uzbrūk demokrātiskai valstij. Tas vienkārši ir viens traģisks atgādinājums, ka demokrātija nav pašsaprotama. Tātad demokrātijai ir ienaidnieki no ārpuses, kas necieš demokrātiju. Un arī ienaidnieki pašā valstī. [...] Demokrātijai ir jāspēj sevi aizsargāt. Demokrātija nav bezpalīdzīga. Demokrātija ir tas jēdziens “pašaizsargājoša demokrātija”.”

Dr. Artis Pabriks, politologs un politiķis, bijušais aizsardzības ministrs: “Mēs dzīvojam brīvā un demokrātiskā valstī, un mēs elpojam brīvi Latvijas gaisu. Un līdz ar to mums katram ir mūsu interesēs, ne tikai mūsu pienākums, bet mūsu interesēs, lai šī brīvība mums nepazustu, tā kā tas, piemēram, tagad ir uz riska robežas Ukrainā vai kaut kur citur. Un, ja cilvēks grib, lai viņš būtu brīvs, viņš varētu brīvi veidot savu dzīvi, sekot saviem sapņiem, tad viņiem arī šī brīvība ir jāspēj aizstāvēt. Bet, lai brīvību spētu aizstāvēt, viņam ir jābūt ne tikai vēlmei dzīvot brīvā valstī un būt brīvam cilvēkam, bet arī jābūt spējām to darīt. Bieži ir tā ilūzija, ka, ja jau tā kritiskā minūte pienāks, kad man kāds ir jāaizstāv vai pašam sevi jāaizsargā, tad dodiet man ieroci un es tad rīkošos. Nē, mīļie draugi. Nevienam ieroci nedos, ja cilvēks nav tam sagatavots un nezina, ko ar to darīt.”

Imants Ziedīns, ģenerālmajors, NBS Apvienotā štāba priekšnieks: “Noteikti ļoti, ļoti svarīga ir visaptverošā valsts aizsardzība, jo visus jautājumus nekad nevar atrisināt vienīgi bruņotie spēki. [...] Sākot jau ar valdību, ar visām ministrijām, institūcijām un pašvaldībām, mēs saprotam katrs savu lomu valsts aizsardzībā un darām to, ko mēs varam. Un arī Ukrainas karš, kā jūs redzat šobrīd, pierāda, ka Ukraina īstenībā ir ļoti labi sagatavota, ka bruņotie spēki un visa sabiedrība ir gatava aizstāvēt savu valsti, bet tajā pašā laikā pašvaldības, ugunsdzēsēji un komunālie dienesti nodrošina [sabiedrībai vitāli svarīgas funkcijas]. Vieni veic karadarbības, otri dzēš ugunsgrēku, nodrošina ūdeni, pārtiku un pārvaldību. Tas ir modelis, kurš arī mums ir jāstiprina, un to mēs arī darām.”

Romualds Ražuks, ārsts un politiķis, bijušais Latvijas Tautas frontes otrais priekšsēdētājs: “Dokumentācija visai it kā ir kārtībā, bet man dara bažīgu tas, ka plāni ir, bet pirmām kārtām es viņus nezinu. Tātad pirmais — būtu jāiepazīstina sabiedrība ar šiem plāniem gan tāpēc, lai mēs zinātu, kā rīkoties, gan tāpēc, lai būtu droši, ka viņi ir. Otrs — katrā pašvaldībā arī ir civilās aizsardzības plāni un komisijas. Neesmu pārliecināts, ka visur tas nav tikai uz papīra. Vēl vairāk — mums notikusi teritoriālā reforma un daudzas pašvaldības ir apvienotas, tas nozīmē, ka tur jābūt jauniem plāniem [...]. Un tas viss, ticiet man, netop ātri un netop viegli. Trešais — jābūt treniņiem, jābūt mācībām, jo bez mācībām nekas nenoiet. [...] Es pieņemu, ka augstākā līmeņa komisijās mācības notiek, bet nu vajadzētu arī tālāk līdz parastiem iedzīvotājiem, līdz kopienām, līdz kaut kādiem nogabaliem, lai būtu zināms, saprotams, kur pulcēties evakuācijas gadījumā, kura ir tā kontaktpersona pašvaldībā, kas to organizēs, kur ir bumbu patvertnes vai tām pielīdzināmās telpas, kuras var izmantot, kur ir ūdens un kādas citas rezerves. Tam visam ir jābūt noskaidrotam mācību laikā [...]. Nu un ārkārtīgi svarīgi arī tas, lai būtu izpratne. Un man liekas, ka mūsu valstī šīs izpratnes nav. [...] Un pēdējais, mums ir vesela ministrija — Vides un reģionālās attīstības, kam būtu visu šo valsts, pašvaldību un sabiedrības, sabiedrisko organizāciju, to visu kopību (jā)materializē, (jā)domā, kā to visu padarīt iespējamu. Un ir iespējams.”

Juris Raķis, atvaļināts majors, politiķis, Afganistānas kara veterāns: “Kaut kādā veidā ir jāizdzen tā patērētāju filozofija, ka kāds izdarīs manā vietā. Zeķes izmazgās mamma, traukus nomazgās omīte, vai ne? Valsti sargās zemessargi, armija, un es tā pa kluso. Tā nebūs. Tā nevajag. Ja tu nesargāsi pats sevi, tad cits svešs tevi nesargās.”

Lidija Doroņina-Lasmane, latviešu disidente, PSRS okupācijas laika pretošanās kustības dalībniece: “[Vai] būs kādreiz kaut kas tāds notikums, kad mēs būsīm vienojušies savā dzimtenes mīlestībā? Vai mums ir vēl kaut kas vairāk par to, kas mums ir dots? Tik mazai tautai, tik skaista zeme, tik daudz brīvības, tik daudz dots un nekādas pateicības Dievam par to.”

Par Krievijas īstenoto karu Ukrainā

Sandra Kalniete, politiķe, bijusī Latvijas Tautas frontes valdes priekšsēdētāja vietniece, Eiropas Parlamenta deputāte: “Man bija ļoti aizkustinoši redzēt to manifestāciju, kas drīz pēc [2022. gada] 24. februāra notika, kad visi sapulcējās pie Brīvības pieminekļa un gāja līdz Ukrainas vēstniecībai. Faktiski pēc neatkarības atgūšanas tā ir tāda pirmā manifestācija, ko nav organizējusi kāda organizācija, bet kur cilvēki individuāli ir atsaukušies, un tas bija vienreizēji. Tajā laikā [Trešajā atmodā] tā bija arī individuāla atsaušanās, jo nevienu nevarēja piespiest, bet man visaizkustinošākais liek domāt par to, ka katrs apzinājās, ka viņa līdzdalība ir ārkārtīgi svarīga tajā manifestācijā Daugavmalā. Daudzi no tiem dalībniekiem dzīvoja kaut kur 300 km attālumā, bija benzīna problēmas, un viņi brauca uz šo manifestāciju, droši vien piecos no mājām, tad kādu stundu stāvēja Daugavmalā, un tad, toreiz nekādu video ekrānu nebija, tranzistorā klausījās, ko tur tribīnē kaut kur, kas atrodas kaut kur centrā, galīgi nesaskatāmi tur runā. Bet viņi apzinājās, ka mūsu vienīgais ierocis, ar kuru mēs varam iespaidot, ir mūsu masa un ka viņa ir daļa no tautas, un tas, man liekas, arī bija viens no faktoriem, kāpēc Baltijas valstis spēja ietekmēt pasaules sabiedrisko domu un arī uzvarēja.”

Marina Kosteņecka, rakstniece, publiciste un žurnāliste, bijusī PSRS Augstākās padomes deputāte no Latvijas Tautas frontes saraksta: “Jāaizstāv šodien mums visiem ir Ukraina, un tur es ļoti pateicīga esmu Latvijas sabiedrībai visai [...] par to, kādu atbalstu šobrīd sniedz Ukrainai, cepuri nost Latvijas sabiedrībai, es nesaku latviešu tikai, Latvijas sabiedrībai. Un es ļoti augstu novērtēju to krievu inteligences vēstuli, kur aicina savus krievvalodīgos tautiešus šogad neiet svinēt 9. maiju pie pieminekļa un nenolikt puķes, to nedrīkst novērtēt par zemu, tas ir jānovērtē, jo krievi no savas puses arī pasniedz roku šobrīd Latvijai tajā virzienā, par kuru šobrīd runājat [saliedēšanās valsts aizsardzībai].”

Odisejs Kostanda, vēsturnieks un politiķis, bijušais Augstākās padomes deputāts: “Viss plūst, viss mainās, izņemot krievu šovinismu un impēriskumu. Jā, uz brīdi viņi bija apjukusi. 90. gadu sākumā [...] pie Uzvaras pieminekļa neviens negāja, nekādas uzvaras “orgijas” netaisija. Aizejot uz kapiem, pieminēja savus kritušos. Daudziem nav savu kritušo radnieku. Viņi ir neaprakti. Simtiem tūkstoši [...] ar Krievijas attieksmi pret saviem kritušajiem vēl tagad ir neatrasti, neapbedīti un kaut kur guļ. Bet nu aiziet, noliek ziedus. Nebija šīs ārpārtīgās kara propagandas un histērijas, ka varam atkārtot Berlīni. Tad 90. gadu vidū jo vairāk gāja laiks kopš PSRS sabrukuma, jo vairāk auga revanšistiskie noskaņojumi. [...] Tas tagad ir rezultējies Ukrainas notikumos.”

Dainis Īvāns, žurnālists un politiķis, bijušais Latvijas Tautas frontes pirmais priekšsēdētājs un Augstākās padomes priekšsēdētāja pirmais vietnieks: “Ukraina mūs saliedē. Es pat sāku mācīties vārdus, lai [2022. gada] 3. aprīlī Daugavpilī atbalsta koncertā Ukrainai prastu nodziedāt Ukrainas himnu, jo es nevaru bez asarām acīs klausīties šo himnu. Mēs dziedam “Dievs, svētī Latviju”, mums ir gara vēsture šai himnai un leģendāra vēsture, tai pašā laikā tur nav tā spara un tā cīņas spēka, kas ir ukraiņu himnai, tāpēc uzskatu, ka latviešiem tagad ir jāpārņem arī Ukrainas himnas gars, ka mūs nevar noliegt, ka mūsu karēivji ir dzīvi, ka Ukraina nav iznīcināta, ka Latvija nav iznīcināta un netiks iznīcināta. Mūsu bruņotie spēki ir jāstiprina, mums ir jāstājas Zemessardzē, mums ir jāstājas Jaunsardzē. Mani znoti, mani dēli ir Zemessardzē un saistīti ar bruņotiem spēkiem. Mani mazbērni [...] ir iestājušies Jaunsardzē, tas viss mums ir jādara tieši tāpēc, lai viņiem [Krievijai] parādītu, [...] ka viņiem vairs neizdosies atjaunot to pagātņi, tos viduslaikus, uz kuriem viņi grib joprojām atgriezties.”

IX. Interesanti notikumi un atmiņas

*Pulkvežleitnants Raimonds Kursītis,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
vadības grupas vecākais eksperts (plānošanā)*

VAI KRIEVU TAKTIKA IR PATI LABĀKĀ?

1991. gada augustā pēc militārā apvērsuma mēģinājuma Krievijā visiem Latvijas patriotiem bija skaidrs, ka mums ir jābūt gataviem ar ieročiem rokās aizstāvēt Latvijas brīvību un neatkarību. Latvijā sāka veidot Zemessardzi un pirmās Aizsardzības spēku vienības. Gada beigās zemessargu skaits vien sasniedza 10 000 brīvprātīgo. Lai gan lielākā daļa zemessargu bija izgājuši obligāto militāro dienestu PSRS bruņotajos spēkos, tomēr taktiskā apmācība tiem bija vāja un īstu militāro konfliktu pieredze bija tikai dažiem zemessargiem.

Vāji apbruņoti, minimāli apgādāti un apmācīti zemessargi darīja visu – sargāja valsts robežu, cīnījās pret kontrabandistiem, ķēra likumpārkāpējus, bloķēja PSRS karaspēka daļas, kas atradās Latvijā. Zemessardzei ļoti trūka pieredzējušu virsnieku un instruktoru ar militāru pieredzi. Pirmie trimdas latviešu virsnieki, kas ieradās Latvijā, stiprināja zemessargu pārliecību, ka mums ir jāpārņem Rietumu militārā pieredze, lai spētu pretoties Krievijas karaspēkam. Šie virsnieki līdz ar atveda dažādas Rietumu militārās rokasgrāmatas, kuras Zemessardzes vienībās mēģināja tulkot un izmantot taktiskajā apmācībā.

1992. gada februārī tika izveidota Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, kas praktiski uzreiz uzsāka virsnieku apmācību Aizsardzības spēkiem, lai nodrošinātu Latvijas valsts obligātā militārā dienesta karavīru apmācību. Arī Zemessardzes vadībai radās interese apmācīt zemessargus LNAA, taču zināmas bažas radīja tas, ka liela daļa virsnieku un pasniedzēju bija ar PSRS bruņoto spēku pieredzi.

Pirmais zemessargu klausītāju kurss ieradās LNAA ar šaubām par šādu mācību lietderību, jo vēl spilgti atmiņā bija saglabājusies negatīvā pieredze no PSRS obligātā militārā dienesta laikiem. Arī es atceros šo dienu, kad ieradāties LNAA telpās. Lielajā zālē klātesošos zemessargus uzrunāja Zemessardzes un LNAA vadība. Skanēja skaisti un uzmundrinoši vārdi par Latvijas neatkarību, latviešu virsniecības tradīcijām un par Zemessardzes un Aizsardzības spēku ciešākas sadarbības nepieciešamību.

Tad tribīnē kāpa kāds LNAA pulkvedis, kura garā runa noslēdzās ar šādu tekstu: “Mēs Aizsardzības akadēmijā apskatījām gan krievu taktiku, gan amerikāņu taktiku, gan vācu, franču un britu taktiku, bet nonācām pie secinājuma, ka krievu taktika ir pati labākā.” Zālē iestājās klusums, un daudzu kolēģu sejās es redzēju ironiju un vilšanos. Pēc šādas Aizsardzības akadēmijas taktikas pasniedzēja uzrunas es nolēmu, ka negribu mācīties LNAA.

Pēc dažiem gadiem, kad tika izveidoti Nacionālie bruņotie spēki, es tomēr izlēmu, ka ir jāpiespiež sevi iziet virsnieka pamata apmācības kursu LNAA, un pieteicos studijām. Man par lielu izbrīnu, es konstatēju, ka mācību materiālos un lekcijās joprojām dominēja “krievu taktiskā pieredze” un krievu taktiskie apzīmējumi. Mani ļoti interesēja tieši taktikas nodarbības, tāpēc cītīgi tās apmeklēju un aizrautīgi gatavoju mājasdarbus, par ko bieži izpelnījos pasniedzēju uzslavu. Panākumu atslēga bija tāda, ka pamestajos PSRS karaspēka objektos varēja atrast dažādas mācību grāmatas, ko es paņēmu un sakrāju. Tieši paralēli taktikas nodarbībām vēl pārlasīju PSRS bruņoto spēku kaujas reglamentus motostrēlnieku nodaļas, vada un arī rotas līmenim. Tas man deva vienotu izpratni par atsevišķiem jautājumiem, ko mācīja LNAA. Arī taktikas eksāmenā gandrīz kā pēc grāmatas (tulkojot latviski iepriekš lasīto krievu valodā) raiti stāstīju par motostrēlnieku vada komandiera darbu, sagatavojot aizstāvēšanās kauju. Eksāmena komisija bija apmierināta, un es saņēmu teicamu atzīmi, lai gan īsta gandarījuma man nebija. Laikam vainīga – “pati labākā krievu taktika”...

PAR SNIEGA TĪRĪŠANU UN LEDUS SKALDĪŠANU

Deviņdesmito gadu vidū mani pārcēla dienestā no Zemessardzes štāba uz Nacionālo bruņoto spēku štābu, kas nesen bija izveidots, apvienojot Aizsardzības spēkus un Zemessardzi. Bez tiešajiem dienesta pienākumiem man uzticēja arī štāba fiziskās drošības jautājumus. Gada nogalē tika ielānota Virsnieku balle Latviešu biedrības namā, kurā bija jāpiedalās arī ārvalstu viesiem un diplomātisko pārstāvniecību militārajiem atašējiem. Rūpīgi izplānojot šī pasākuma drošības pasākumus, nācās konstatēt, ka trūkst pilnvērtīga apsardzes personāla. Kādam no plānošanas grupas locekļiem radās veikla ideja – Latviešu biedrības nama ārējā perimetra apsardzē iesaistīt LNAA kadetus. Priekšnieks man uzdeva NBS komandiera vārdā piezvanīt LNAA rektoram un palūgt uz vienu vakaru kādus desmit kadetus apsardzes pienākumu veikšanai vairākos posteļos un divās maiņās.

Pirms telefona zvana es biju pilnīgi pārliecināts, ka LNAA rektors bez aizķeršanās man iedos kadetus šim svarīgajam uzdevumam, taču pēc sarunas ar rektoru krietni apmulsu. LNAA rektors, uzklauzījis manu stāstu par plānoto pasākumu un apsardzes organizāciju, atcirta, ka akadēmijas kadeti dienā cītīgi mācās, bet vakaros gatavojas nākamās dienas nodarbībām un atpūšas. Viņš strikti noteica, ka viņa kadeti neveiks nekādus papildu darbus vai izklaides pasākumu apsardzes pienākumus. Par radušos situāciju es noziņoju NBS štāba vadībai, un mūsu plāns bija jāpārskata, lai ietaupītu apsardzes personālu.

Sanāca tā, ka nākamajā nedēļā man bija jānododas uz LNAA, lai piedalītos kārtējā mācību posmā. Man par lielu izbrīnu, no rīta es vēroju, kā liela kadetu grupa ar alumīnija un finiera lāpstām šķūrēja sniegu pāri akadēmijas ierindas laukumam. Tā stūros bija sagrūstas milzīgas kaudzes ar sniegu, kas kūstot jau bija pārvērtušās par netīra sniega un ledus klintīm. Vēlāk kadeti ar smagiem metāla laužņiem mēģināja ledus klintis skaldīt, bet tas nebija tik trausls un paklausīgs. Visu dienu krita slapjš sniegs un varēja dzirdēt lāpstu švīkoņu un laužņu cirtietu troksni. Atceroties sarunu ar akadēmijas rektoru prātoju – vai šie akadēmijas kadeti dienā cītīgi mācās? Varbūt viņi jau apguvuši akadēmijas studiju programmu? Es pat nopriecājos, ka mūsu kursam nav jāpiedalās šajā nogurdinošajā darbā.

Pēcpusdienā mūsu kursam bija ielānota ierindas mācība ierindas laukumā, taču daļa kursabiedru izlēma, ka šādos laika apstākļos drīzāk simulēs savainotu kāju vai saaukstēšanos, lai nevajadzētu piedalīties ierindas mācībā. Akadēmijas virsleitnants, kam bija jāvada nodarbība, saprata mūsu viltību un strikti noteica: “Akadēmijas rektora rīkojums ir tāds, ka veselajiem ir obligāti jāpiedalās ierindas mācībā, bet t. s. slimajiem (bez ārsta zīmes) ir jāiet skaldīt ledus.” Dīvaini, bet vairāki mani “slimie” kursabiedri ātri izveseļojās vai sajūtās krietni labāk...

PAR SMAGAJIEM LAUKAKMEŅIEM

Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā tiek īstenots Zemessardzes vada komandieru kurss (ZS VKK), kurā pamata militāro virsnieka izglītību var iegūt zemessargi. ZS VKK klausītāju mācības notiek brīvdienās un izmantojot tālmācības sistēmu *ILIAS*. Bieži vien klātienē nodarbībās tiek pieaicināti LNAA pasniedzēji, kas ikdienā zemessargu apmācību neveic un tāpēc zemessargus nepazīst.

Vienā no taktikas nodarbībām, kurā tika apskatīta slēpņu taktika un to organizācija, kāds zemessargs, kas stāvēja pie tāfeles, pasniedzējam pagriezis sānu, aizrautīgi stāstīja, ka nosacītā pretinieka bruņutehnikas kolonnas apstādīšanai varētu izmantot lielus laukakmeņus. Šos laukakmeņus zemessargi atnestu un sakrautu uz ceļa, tādējādi radot šķērslī, ko pretinieks nepārvarēs.

Nodarbībai pieaicinātais pasniedzējs, kas zemessargus vaigā nepazīst, mēģināja apšaubīt šo ideju un jokojot teica: “Šādus lielus laukakmeņus tikai Bergmanis var pārnēsāt.” Ar to pasniedzējs domāja spēkavīru un bijušo aizsardzības ministru Raimonu Bergmani, kurš sabiedrībā plaši pazīstams ar dažādu spēka vingrinājumu demonstrēšanu. Mācību klasē atskanēja skaļi smiekli un zemessargs, kurš stāvēja pie tāfeles, pagriezās pret pasniedzēju. Viņam uz krūtīm bija piestiprināta uzvārda uzšuve ar uzrakstu “Bergmanis”. Zemessargs pavisam apmulsis pasniedzējam piebilda: “Es arī esmu Bergmanis.”

*Pulkvežleitnants Tomass Delvers,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Tālmācības studiju nodaļas priekšnieks*

PAAUDZES UN PASAULES UZTVERE

Tas bija tajos nu jau tālajos deviņdesmitajos gados. Atšķirība starp LNAA mūsdienās un toreiz ir ne tikai resursos un mācību kvalitātē, bet arī pasaules uztverē.

Leitnants D. 1995. gada Vasaras nometnes laikā vairākkārt ar velosipēdu mēroja ceļu no nometnes, kas toreiz atradās pie Kadagas ezera, uz Ādažu militāro bāzi, lai vienotos par ekipējuma aizņemšanos uz nodarbībām. Reiz pie Ādažu militārās bāzes viņš satika kadetu I., kurš bija atgriezies no ārsta apmeklējuma Rīgā. Abiem bija minimāla gadu starpība, labs garastāvoklis, un kadets atlikušo ceļu līdz nometnei pavadīja uz velosipēda bagāžas novietnes. Leitnants mina pedāļus, jo viņam patika braukt, un abi ar kadetu bārstīja asprātības viens par otru un apkārtējo pasauli. Pie nometnes abi ceremoniāli atvadījās un katrs devās savās gaitās.

Ar to tam arī vajadzēja beigties... taču tās dienas vakarā pulkvežleitnants B. pārliecināti stāstīja pulkvedim M.: ko var gribēt no kadeti, ja leitnants D. ar velosipēdu vadā jot tos uz veikalu pēc alkohola! Pulkvedis pasauca apmulsušo leitnantu, uzklauzīja viņa stāstu un omulīgi pasmējās ar zemtekstu “ir jau labi, esam visi jauni bijuši”. Argumenti, ka leitnants pēc savas iniciatīvas ir braucis darba jautājumos un ka nekāda alkohola nav bijis, viņu acīmredzot nepārliecināja.

Pagāja gads, pienāca nākamā nometne, un leitnants atkal braukāja uz Ādažiem, lai sarunātu ekipējumu.

Pēc nometnes beigām kadeti gāja kājām līdz Bukultiem. Daļa virsnieku arī gāja kopā ar kadeti, tajā skaitā leitnants.

“Klau,” kādā brīdī leitnantu uzrunāja pulkvežleitnants K., “man pirms kādas nedēļas pulkvedis M. teica, esot redzējis tevi braukājam uz Ādažiem... tu laikam esot kādu sievieti sameklējis...”

Leitnants jūtami noskuma un gāja tālāk, domās iegrimis. Vai tiešām neviens no vecās paaudzes nepieļāva domu, ka leitnants pēc savas iniciatīvas varētu braukt darba darīšanās?

Nākamajā gadā leitnants nepiedalījās nometnē, jo tajā laikā bija aizbraucis mācīties uz ārzemēm. Varbūt labi, ka tā, viņš nodomāja. Ja es atkal brauktu uz Ādažiem, viņi priestu, ka varbūt braucu pēc narkotikām.

SKUMJĀS AUTOMAŠĪNAS GALS

Viens no LNAA pirmajiem pasniedzējiem bija pulkvežleitnants A., vīrs gados. Viņa sirnā kļībardiņa un reizēm kaitinošā uzvedība, par ko stāstīja anekdotes, radīja par viņu

neviennozīmīgu priekšstatu. Taču vispār viņš bija krietns vīrs. Zem maldinošās ārienes slēpās pamatīgas zināšanas un vēlme nodot tās kadeti. Kā jau visiem cilvēkiem, arī A. bija savas kaislības, un viena no tām – spridzināšana.

Kādu dienu lauku nometnē LNAA rektors kopā ar citiem virsniekiem stāvēja pie pusdienu telts, kad pretēji pierastajai, attāļajai dunoņai no poligona puses atskanēja spēcīgs sprādziens ne pārāk tālu no nometnes.

– Paskat! – rektors teica. – Tas jau bija tuvu. Interesenti, kas tas bija?

Atbildi nenācās ilgi gaidīt. Pēc dažām minūtēm parādījās kadetu vads, kam blakus soļoja pasniedzējs A. Kadetus un pulkvežleitnantu vienoja sejas redzamā sajūsma.

Pusdienas gāja uz beigām. Rektors ar viņam raksturīgo mierīgo smaidu jautāja A.:

– Saki, Osvald, – ko tu tur uzspridzināji?

Pulkvežleitnants mirkli saminstinājās, tad sāka stāstīt:

– Tur pie šautuves jau ilgu laiku stāvēja pamesta, noskumusi automašīna, un mēs nolēmām izbeigt šīs skumjas.

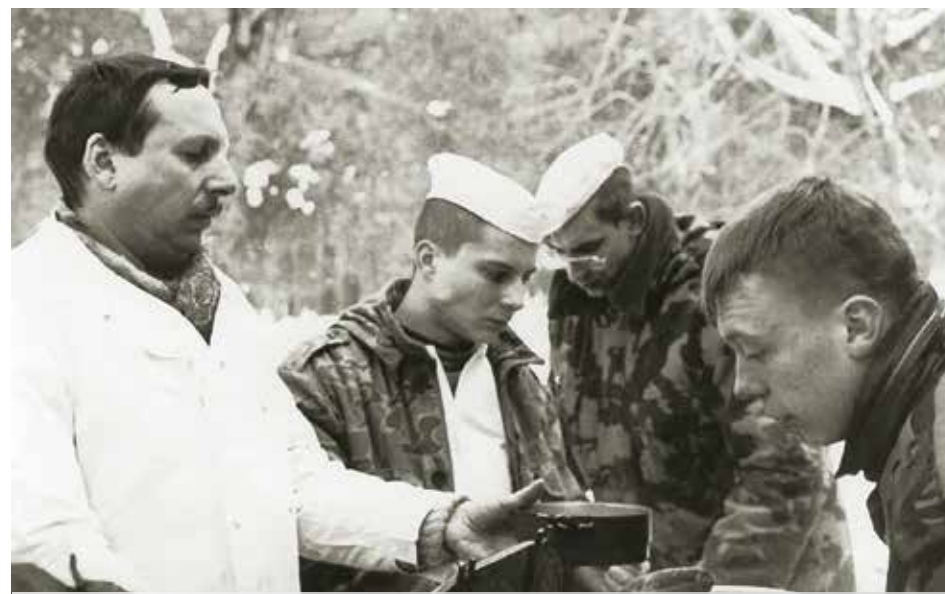
Virsnieki sāka locīties aizspiestos smieklos, jo tajos laikos par vecāko virsnieku teikto atklāti smieties nedrīkstēja. Arī rektors valdīja savu smaidu.

– Saki – cik trotila tad tu tur ieliki?

A. brīdi klusēja. Pa nometni jau bija aizgājusi ziņa, ka zem moskviča bija palikti pieci kilogrami sprāgstvielas. – Divsimt grami...

Tas bija pateikts tik puiciski naivi, ka visi klātesošie atkal sāka klusi kratīties smieklos. Bet labākais, kas sekoja pēc tam, bija kaulēšanās kā zirgu tirgū. Rektors apgalvoja, ka tur vajadzēja būt vismaz kilogramiem trim četriem. Pasniedzējs A. spītīgi turējās pretī. Beigu beigās vienojās par diviem kilogramiem.

Pēc pusdienām visi barā devās apskatīt sprādziena vietu. Moskvičs nu vairs nebija skumīgs, no tā maz ko varēja atrast. Vienas durvis gan bija labi saglabājušās, tās karājās egles galotnē.

“Tā ir zupa vai putra...?” jautā kadets Oskars Kudlis. No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Čaikovska "Gulbju ezers" ir baletu balets, kas visā pasaulē vienmēr baudījis skatītāju sajūsmu. Kadagas ezera krastā atpeld slaidi, balti, lepmi gulbji – noburtas jaunavas (kadeti) un kaut kāds pirāts (?) ar dunci un vairogu... (1995) No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Britu raidsabiedrība BBC 1997. gadā laida ēterā savu pirmsskolas vecuma bērnu televīzijas programmu "Teletubbies", kuras saknes iespējams meklējamas akadēmijas AMII apmācību laikā... Zājo teletūbiju sauca par Dipsiju (1997). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Kāda man lepna bruņucepure!... (1998) No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Ja šī virve izturēs, tad rīt noteikti sāpēs rokas, ceļgali un mugura... (2001) No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Es skaitu – stienis 20 kg, sešas ripas pa 20 kg un vēl divas ripas pa 10 kg, bet nevar būt tik smagi... (2000) No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Atcerieties – ja šinu liek uz salauztas kājas, tad elastīgā saite ap kaklu vai roku nav jāsiens! (2000) No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

*Docents (rez. maj.) Andis Landrāts,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
vispārējo priekšmetu studiju grupas pasniedzējs*

VAKARIŅAS AR DZĪVSUDRABU

Savu virsnieka karjeru sāku ar mācībām Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmijā 1992. gada pavasarī. Tur tiku norīkots mācīties no Valmieras robezsardzes bataljona. Pirmais sešu mēnešu virsnieku un virsnieku vietnieku kurss notika Mālpils lauksaimniecības tehnikuma telpās. Tikai 1992. gada beigās LNAA pārcēlās uz pašreizējo mācību vietu Rīgā, Ezermalas ielā 6/8. Tā bija bijušās PSRS armijas maršala S. Birjuzova vārdā nosauktās Augstākās politiskās karaskolas teritorija.

LNAA kursam Mālpils lauksaimniecības tehnikuma vadība bija atvēlējusi dzīvojamās telpas kopmītņu otrajā stāvā, daļu no mācību korpusa klasēm un vadības telpām, bet ēdināšana notika tehnikuma ēdnīcā, kas zināmā mērā apgrūtināja tehnikuma audzēkņu ierasto dzīvi. Ne visiem Mālpils jauniešiem un tehnikuma audzēkņiem patika militārpersonu klātbūtne. Protams, ar laiku liela daļa no viņiem samierinājās ar kadetu klātbūtni, taču daži joprojām jutās greisirdīgi vai saniknoti.

Pēc mācībām vakaros es šad un tad, izlaižot vakariņas, apmeklēju savu draugu, kas ar savu ģimeni bija sākuši dzīvot Mālpilī. Tur es tiku labi uzņemts un vienmēr pacienāts ar gardām vakariņām, pēc kurām man nemaz negribējās baudīt tehnikuma ēdnīcas mielastu. Vēlāk nemanot es atgriezos tehnikumā un pievienojos kursam. Kādu nakti pēc kārtējā drauga apmeklējuma pamodos no neparastiem trokšņiem tehnikuma kopmītņu koridorā un mani istabas biedri arī bija nozuduši. Domāju, ka ir kādas mācības un kolēģi mani tīši vai netīši nav pamodinājuši. Strauji sagērbos formastērpā un izsteidzos no istabiņas. Koridorā bija izplatījusies nelāga smaka. Ar lielu pārsteigumu konstatēju, ka mūsu vadība, mācību spēki un visi mani studiju biedri vai nu atradās, vai pulcējās abās koridora galā esošajās tualetēs. Izrādījās, visiem bez izņēmuma bija piemetusies caureja.

Nākamajās pāris dienās pēc šī notikuma tika veikta dienesta izmeklēšana, kuras laikā noskaidrojās, ka pie vainas ir nevis pārtikas kvalitāte, bet gan ļaunprātīga kāda tehnikuma audzēkņa rīcība. Viņš apzināti no viena vai vairākiem termometriem bija izņēmis dzīvsudrabu un pievienojis zupai. Savu rīcību pūsis atzina, bet motivācija tā arī netika noskaidrota.

Protams, PSRS laikā dzīvsudrabs, kas ir indīgs metāls, netika uzskatīts par tik kaitīgu, jo pat zobārsti izmantoja t. s. sudraba (dzīvsudraba maisījumu) plombes. Daudzās zivīs un citās jūras veltēs arī varēja konstatēt nelielu dzīvsudraba devu, taču tās nebija kaitīgas, ja ēšanā zināja mēru. Tomēr te jāsaka, ka vakariņu zupa ar dzīvsudrabu mūsu vēderiem – tas gan bija par daudz!

VAI PALIKU NENOVĒRTĒTS?

Kopš 1992. gada biju zaudējis saikni ar Nacionālo aizsardzības akadēmiju, jo uzreiz pēc LNAA pieteicos dienestam *BALTBAT*. Šīs vienības karavīriem militārās iemaņas mācīja Lielbritānijas Karalisko jūras spēku jūras kājnieku instruktori. Visu, ko biju apguvis LNAA, uzsākot militārās mācības, nācās no pirmās dienas aizmirst.

Pēc dienesta *BALTBAT* nolēmu turpināt dienestu LNAA. Pārrunās ar rektoru un citiem virsniekiem radās sajūta, ka mana pieredze netiek vērtēta tā, kā es to biju stādījis priekšā. Rezultātā tiku norīkots par pasniedzēju LNAA Taktikas katedrā, kuru tajā laikā vadīja pulkvedis Jānis Skrinda. Viņa vadībā es sāku gaitas LNAA, kas nebija vieglas. Bija brīži, kad zaudēju vēlmi turpināt dienestu LNAA, bet pulkvedis radīja manī pārliecību, ka tomēr ir vērts mēģināt. Savā pārbaudes laikā es praktizējos, klausoties jauno virsnieku lekcijas, un vēroju praktiskās nodarbības. Iespaidis bija ļoti bezcerīgs. Likās, ka nekas nebūs panākams, jo pasniedzēji lekcijas vadīja vienmuļi, lasot no grāmatas un nevarot pat īsti paskaidrot neviena kaujas veida pamatprincipa būtību. Spilgtākais, ko atceros no kādām praktiskajām nodarbībām, bija – kadetu apakšvienība (skaitliski aptuveni kā rota) uzbrukumu sāk vienā ierindā, ar mazām distancēm virzoties domājamā pretinieka virzienā. Nonākot kontaktā ar nosacīto pretinieku, formācija nemainās un tiek uzsākts trieciens, pārejot uz skriešanu un šaušanu nelielām kārtām. “Uguns un kustība” netiek veikta, un vadu, kā arī nodaļu darbs man nebija saprotams.

2000. gada sākumā aizsardzības ministrs bija Ģirts Valdis Kristovskis, kurš pieņēma lēmumu, ka LNAA jāuzsāk līdzīga virsnieku apmācība kā Lielbritānijā. Tā radās Komandējošā sastāva virsnieka pamatkurss (KSVP), kuram tiku nozīmēts par priekšnieku. Lai pilnvērtīgi to sagatavotu, tiku norīkots uz Sandhērtas Karalisko militāro akadēmiju.

Pēc atgriešanās no Lielbritānijas strauji ķēros pie kursa sagatavošanas. Tomēr daudzos militārajos priekšmetos man neizdevās veikt krasas izmaiņas un veiksmīgi tās savienot ar Taktikas priekšmetu. Tomēr, neskatoties uz manis pieprasīto lielo munīcijas daudzumu, programmu apstiprināja un izdevās pat piesaistīt vairākus instruktorus, ar kuriem biju dienējis *BALTBAT* Latvijas rotā. Rezultātā visas taktikas mācības šim kursam tika vadītas, balstoties uz Lielbritānijas taktikas pamatiem.

Pēc aptuveni četriem mēnešiem pirmā kursa sākumā LNAA vadība pieprasīja, lai novadu “Nodaļas ātro uzbrukumu” ar kaujas munīciju arī 3. un 4. kursam. Nācās nopietni piestrādāt, jo, to īstenojot, bija jāveic papildu nodarbības šī kursa kadeti, lai nodarbības noritētu droši. Šaušana ar kaujas munīciju kustībā bija kaut kas neiedomājams karavīru apmācībā padomju laikos un LNAA pirmsākumos.

Vienā no pirmajiem šādiem vingrinājumiem ieradās arī pulkvedis J. Skrinda. Es viņa ierašanās brīdī vadīju vienas nodaļas vingrinājumu un viņa klātbūtni nepamanīju, bet, kad vingrinājums beidzās, viņš nodarbību vietu bija jau pametis. Viens no instruktoriem bija viņu redzējis un teica, ka pulkveža kungs esot ieņēmis vietu netālu no munīcijas uzlādēšanas punkta. Sākoties vingrinājumam un kaujas šaušanai, viņš sastindzis un nosarcis, tad palicis bāls un, nenoskatoties vingrinājuma beigās, atstājis nodarbību vietu.

Pulkvedis J. Skrinda parasti bija ļoti cītīgs un pat ziemā sala laikā varēja vērot ierindas mācības vairākas stundas. Viņa zinātkāre par jauno, darba spars, neizsmeļošā enerģija un vēlme apgūt visu jauno bija apskaužama. Viņš centās apgūt angļu valodu un bieži aicināja mani paskaidrot kāda Lielbritānijas armijas Vada taktikas jēdziena būtību. Viņš bija viens no virsniekiem, kura viedoklis man bija ļoti svarīgs, jo, neskatoties uz zināšanu un pieredzes atšķirībām, viņš bija cienījams cilvēks. Šajā gadījumā es tā arī netiku gudrs, vai ar šo nodarbību viņš bija apmierināts vai arī gluži pretēji. Man bija neērti viņam jautāt to tiešā veidā, jo J. Skrinda bija viens no progresīvākajiem virsniekiem LNAA.

*Docents (atv. maj.) Pēteris Lovčinovskis,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
vispārējo priekšmetu studiju grupas pasniedzējs*

“IERAKUMU” STĀSTI

LNAA pirmsākumos bija mācību priekšmets “Apvidus apmācība” (tagad – Kaujas inženieratbalsts). Šo priekšmetu mācīja atraktīvs pasniedzējs pulkvežleitnants A., kura nodarbības un tajās notiekošo vēl joprojām atceras un satiekoties pārrunā tālaika kadeti, kas tagad ir augstākie un vecākie virsnieki.

Bija auksta 1993./1994. gada ziema. Apvidus apmācības nodarbībās bija lienot, izmantojot mīnēšanas auklu, jāuzstāda mīnu lauks un jārok ierakumi. Kā mācību vieta tika izvēlēts Ķīšezers. Sākumā individuālie ierakumi guļus stāvoklim bija jārok Robežsargu fakultātes kadeti. Izrādījās, skaldīt ledu 30 cm dziļumā, 60 cm platumā un ap 180 cm garumā ar Krievijas armijas parauga kājnieku lāpstīņām bija ilgstoši, darbietilpīgi, tas prasīja daudz enerģijas, lāpstīņas ātri notrulinājās, pat sāka locīties. Pasniedzēja uzmanību un atzinību guva ierakums, kura izveidei kadets piegāja gan ergonomiski, gan ar humoru. Ierakumu guļus kadets bija izveidojis atbilstoši viņa ķermenim – krūšu daļā padziļinājums ap 20 cm, bet tālāk nevis kopā, bet katrai kājai atsevišķi pēc to lieluma žāklveidā un ar padziļinājumiem purngaliem un vīriešu lepnumam.

Mobilo strēlnieku fakultātes kadeti šīs nodarbības bija paredzētas dažas dienas vēlāk. Pāris labi fiziski trenētu kadetu nolēma īpaši sagatavoties un parādīt meistarklasi. Viņi darbnīcās speciāli uzasināja lāpstīņas ar nolūku ierakumu vietā izsist āliņģus. Rezultātā (kā atceros), izsīt ledū 40–50 cm dziļus ierakumus, viņi sāka svīst ne tikai no darba, bet arvien intensīvāk arī no uztraukuma, jo paši guļus atradās šajos ierakumos un ar katru padziļināto centimetru jutās arvien neomulīgāk. Tāpēc pārstāja rakties dziļāk, kaut arī kursabiedri ar interesi gaidīja varoņdarbu iznākumu.

Pasniedzēja pamatojums nodarbību vietas izvēlei bija tāds, ka ledū izkalt ierakumu ir vieglāk nekā sasalušā zemē.

Apmēram pusotru gadu vēlāk, šoreiz Vasaras lauka nometnē, kadeti arī raka ierakumus. Uzdevums bija veidot ierakumus šaušanas stāvoklim stāvus. Kad darbi bija pabeigti, pasniedzējs apstaigāja un vērtēja paveikto (toreiz atzīmes izlika 5 baļļu sistēmā). Atceros, ka pie viena ierakuma pasniedzējs pasauca pārējos kursa kadetus un rādīja šo ierakumu kā paraugu no brustvera, bermas, slīpuma, maskējuma un iekārtošanas aspektiem. Blakus stāvēja ierakuma autors ar priecīgu sejas izteiksmi, klausoties, cik viņa veidotais ierakums ir labs. Tad pasniedzējs nosauca atzīmi: “Ja būtu 10 cm dziļāks, būtu 5 (teicami), bet tagad ir tikai 3 (viduvēji).” Pēc šī paziņojuma iestājās klusums, jo kadeti tas bija negaidīti, taču jau pēc minūtes visi skaļi smējās un apmainījās ar komentāriem. Nesmējās tikai ierakuma veidotājs, kura seja bija izstiepusies šokā un neizpratnē.

PAR IZDZĪVOŠANU UN BADOŠANOS

Tā varētu būt 1997. vai 1998. gada Vasaras lauka nometne. Kadeti bija izdzīvošanas nodarbības dabā: aizslietņu veidošana, uguns un ūdens ieguve, kā arī ēšana no dabā iegūtā. Parasti zivis neķērās, sēnēm vēl nebija sezona, ogas noēda pirmie, kas devās uz noteikto poligona zonu, daži ēda arī abiniekus, taču lielākā daļa to nespēja. Kadetu jaunie, augošie organismi regulāri prasīja enerģijas papildināšanu, bet viņiem izdzīvošanas nodarbībās iznāca pagavēt. Līdz ar to ātri izplatījās informācija, cik briesmīgas ir šīs

nodarbības tieši ēdiena trūkuma (neesamības) dēļ. Tas visvairāk uztrauca nākamo nodarbību dalībniekus, tāpēc tie savlaicīgi izlūkoja, kur atrodas tuvākās mājas, to dārzi un kas tur aug. Nodarbību nakts periodā, kamēr vieni gulēja, tikmēr citi devās pārtikas iegūšanas reidos, lai varētu uzcept kādu kartupeli un remdināt izsalkumu.

Pirms kārtējam izdzīvošanas nodarbībām nācās dzirdēt divu satrauktu kadešu sarunu lauka ēdnīcā pie blakus galdiņa: viņas sagaidot briesmīga badošanās, kaut gan viņas sarunas laikā gādīgi pakoja mugursomās maizes klaipus un konservu kārbas.

PAR VADIEM UN GALIEM

Pulkvežleitnants A. mācīja kadeti ne tikai daudzas tehniskas lietas inženierapmācībā. Viņa teicieni, apzināti vai neapzināti, kaut arī bija komiski, bieži lika aizdomāties par profesijas nopietnību. Reiz notika nodarbība spridzināšanā. Pasniedzējs skaidroja kadeti, kā izvietot vadus, lai pareizi un droši savienotu sprāgstvielu lādiņus. Vienā brīdī viņš teica: “Viens ņem vadus, otrs iet ar galiem.” Kadeti viņu divdesmitgadīgajā aizrautībā bieži bija jāapsauc un jāpievalda, kas nenācās viegli. Taču šis teiciens iedarbojās fascinējoši. Iestājās klusums, ko pēc brīža pārtrauca kāda kadeta drūmā balss: “Sakiet – kā tas bija domāts?”

Ja pārdošanā nav zaļi vai brūni smilšu maisi, tad maisi pašam jākrāso. No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

X. Pielikumi

Absolventi 2017. gads—2022. gads

2017. gads

1. Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma “Komandējošā sastāva virsnieks”

Anastasija	Muravjova
Kristaps	Melnis
Kristaps	Timermanis
Miks	Leitāns
Rūdolfs	Kujikovskis
Jānis	Āboltiņš
Kristaps	Dancis
Aleksandrs	Oļipovs
Romāns	Čurakovs
Viktors	Višņakovs
Oskars	Smajs
Andris	Zeps
Jānis	Baltkājs
Monika	Sarva
Mārtiņš	Banka
Vitauts	Šimkus
Eduards	Cers

2. Profesionālā bakalaura studiju programma “Sauszemes spēku militārā vadība”

Aleksis	Ozoliņš
Matīss	Bajārs
Baiba	Lapiņa
Jānis	Graudužis
Uldis	Andruškēvičs
Valentīns	Vasiljevs
Edgars	Kupruks
Ričards	Stacēvičs
Margarita	Leišavniece
Mārtiņš	Mārtužs

3. Profesionālā bakalaura studiju programma “Gaisa spēku militārā vadība”

Edgars	Zieds
Mārcis	Sproģis
Oskars	Stabiņš
Reinis	Kaulačs
Anete	Janevica
Jānis	Kēniņš
Anita	Ļebedeva
Vladimirs	Golubevs

4. Profesionālā bakalaura studiju programma “Jūras spēku militārā vadība”

Roberts	Šteins
Edgars	Ozoliņš
Annija	Paulauska
Arvis	Briediņš
Māris	Ozols
Dāvis	Odiņš

5. Starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieku kurss

Jānis	Jurģis	LVA
Renārs	Važa	LVA
Tannel	Kango	EST
Ardo	Riibon	EST
Vytautas	Labenskis	LTU
Deividas	Gargasas	LTU
Martynas	Rutkauskas	LTU
Edvinas	Tamošiūnas	LTU

6. Virsnieka speciālista pamatkurss

Andis	Maksimovs
Lidija	Grauba
Oļegs	Paradovskis
Edgars	Blūzma
Oļegs	Jermolājevs
Santa	Jakovļeva
Dace	Miče
Uģis	Seņkāns
Jānis	Priedītis
Rolands	Zeiliņš
Marina	Streļcova
Rinalds	Broks

2018. gads

1. Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma “Komandējošā sastāva virsnieks”

Jurģis	Baumanis
Edgars	Eglītis
Kristiāns	Simsons
Kristīne	Saulīte
Aigars	Čodars
Alvis	Birze
Andrejs	Majukovs
Edmunds	Klišēvičs
Baiba	Lutere

Kristaps	Leitis
Rihards	Dombrovskis
Jānis	Ruskulovs
Mikus	Kodols
Toms	Melkers
Zane	Beča
Ingus	Bērziņš
Ričards	Pauls
Armands	Skrejāns
Filips	Žuks
Mihails	Antonovs
Katrīna	Černova

2. Profesionālā bakalaura studiju programma “Sauszemes spēku militārā vadība”

Jānis	Švikulis
Guntars	Plonis
Valts	Ripa
Vladislavs	Konopļa
Raivis	Matisāns
Voldemārs	Jurēvics
Andris	Bergmanis
Ģirts	Ločmelis - Suruda
Artūrs	Mudelis
Ulvis	Šulcs
Matīss	Stīpnieks
Gints	Graudums
Jānis	Miezītis
Ņikita	Šeršņovs
Rolands	Semjonovs

3. Profesionālā bakalaura studiju programma “Gaisa spēku militārā vadība”

Mairis	Valdmanis
Kristaps Jēkabs	Reinfelds
Anete	Čeiča
Lauris	Miķelsons
Kārlis	Putniņš
Alma	Lūka
Deniss	Matvejevs
Kaspars	Ušpelis
Egils	Mikažāns

4. Profesionālā bakalaura studiju programma “Jūras spēku militārā vadība”

Matīss	Caune
Māra	Vilnīte
Jānis	Jurevics

Kristaps	Māsāns
Matīss	Čaupjonoks
Gerda	Miglava
Ieva	Dukure
Mārtiņš	Rundāns
Mārtiņš Toms	Čekanovskis

5. Starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieku kurss

Enari	Ilves	EST
Taavi	Tamm	EST
Arvydas	Bumblauskas	LTU
Karolis	Lileikis	LTU
Tomas	Naujokaitis	LTU
Mareks	Urtāns	LVA
Roberts	Podvinskis	LVA
Uģis	Ruperts	LVA
Ritma	Ritene-Skane	LVA
Clas Gustaf	Olovsson	SWE

6. Jaunākā štāba virsnieka kurss

Toms	Ukstiņš
Ritvars	Kazaks
Diāna	Pāže
Raivis	Jezuns
Artūrs	Čerņaks
Aivars	Bukavs
Inese	Leonova
Kristaps	Šaka
Dmitrijs	Rjabinovs
Ruslans	Petrovs
Kaspars	Brics
Oļegs	Ignatjevs

7. Vecāko virsnieku speciālistu kurss

Mārtiņš	Krūka
Ingus	Puga
Linards	Paupers
Ilona	Špillere
Laura	Lecinska
Ivo	Liedeskalniņš

8. Virsnieka speciālista pamatkurss

Alfrēds	Muša
Artūrs	Oliņš
Kaspars	Vīksna
Juris	Ulmanis
Ulla	Macpane
Jānis	Saulītis

Māris	Gailums
Jūlija	Rombovska
Pauls Kristaps	Lode
Laura	Čekstere
Estere	Pumpura
Sandra	Jeršova
Inese Anna	Vāvere
Oksana	Jurčenko
Krists	Plaude
Haralds	Broks

2019. gads

1. Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma "Komandējošā sastāva virsnieks"

Artis	Zuika
Jānis	Piuss
Evija	Kolosoza
Artūrs	Oniščenko
Līga	Ruciņa
Artis	Čudars
Laura	Jaškova
Sintija	Lesniece
Roberts	Zariņš
Toms	Zalviņš
Reinis	Onzuls
Ivo	Mačuļskis

2. Profesionālā bakalaura studiju programma "Sauszemes spēku militārā vadība"

Jānis	Kokins
Uldis	Šteinbergs
Rūdolfs	Eglītis
Vilis	Tālbergs
Konstantīns	Rudko
Edmunds	Lazdāns
Toms	Grīnbergs
Lauris	Avotiņš
Ervīns	Stepens
Toms	Puķe
Dāvis	Lapiņš
Ralfs	Bankovs
Artūrs	Stilbis
Aivars	Brezinskis
Andris	Kantīnieks
Klāvs	Lemkens
Adrija	Ponomarenko
Artūrs	Zūbergs

Madars	Ozoliņš
Sandis	Cinītis
Ēriks	Nieglīns

3. Profesionālā bakalaura studiju programma "Gaisa spēku militārā vadība"

Emīls Henrijs	Taube
Lība Daija	Mikova
Rihards	Kadiķis
Kaivis	Klints
Roberts	Naglis
Artis	Treulands
Mārtiņš	Braunfelds

4. Profesionālā bakalaura studiju programma "Jūras spēku militārā vadība"

Kristaps	Smiltnieks
Dāvids	Alijevs
Raitis	Ezeriņš
Rihards	Mālnieks
Mairis	Hušča
Jānis	Balčūns
Elvis	Lielmežs

5. Starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieku kurss

Aleksandr	Martšuk	EST
Janno	Lauri	EST
Kristjan	Peegel	EST
Martin	AeLtermann	EST
Artis	Strautiņš	LAT
Jurijs	Sikerins	LAT
Kaspars	Pollaks	LAT
Olivers	Rubīns	LAT
Renārs	Dronga	LAT
Antanas	Brencius	LIT
Donatas	Gecas	LIT
Mindaugas	Žukas	LIT
Robertas	Arlauskas	LIT
Louise	Hagēus	SWE

6. Jaunākā štāba virsnieku kurss

Aleksejs	Gerasimovs
Jānis	Blažis
Sintija	Ozoliņa
Kristīne	Švikstiņa
Gatis	Kuzmas
Toms	Kursišs
Aigars	Enģelis

Aigars	Delvers
Aigars	Pūce
Andris	Laizāns
Ieva	Karlsberga
Jānis	Mucenieks
Jānis	Pušjaks
Vladimirs	Jastržembskis

7. Virsnieku speciālista pamatkurss

Baiba	Dzelme
Mārtiņš	Ulmanis
Santa	Radecka
Eļina	Strazda
Jevgeņijs	Znotiņš
Edgars	Baranovskis
Eļina	Kalneniece
Jānis	Upmanis
Kārlis Rihards	Tiškus
Anna	Dobeļe
Valters	Vārpsalietis
Natālija	Hramenkova
Emīls	Budrēvics
Sintija	Sproģe
Arnis	Suleimanovs
Juris	Škapars
Gints	Polis
Jānis	Kolns
Juris	Skutels
Guntis	Kalme

2020. gads

1. Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma "Komandējošā sastāva virsnieks"

Inta	Agriņa
Ingars	Aizpurs
Rinalds	Apeins
Māris	Ābele
Ēriks	Feldentāls
Reinis	Freimanis
Agnese	Goršanova
Emīls	Kivlāns
Jānis	Lazdāns
Margarita	Nazarova
Ainārs	Petrovs
Līva	Rumpe
Mārtiņš	Šarņņicks

Raimonds	Šteins
Elārs	Tehts
Edgars	Tomaševičs
Kaspars	Tunķelis
Mārtiņš	Vovers
Uģis	Zariņš
Mārtiņš	Zeltiņš
Toms	Zvirbulis

2. Profesionālā bakalaura studiju programma "Sauszemes spēku militārā vadība"

Ritvars	Bērziņš
Māris	Enģelis
Dāvids Helvijs	Francs
Sindija	Geruļska
Oskars	Grizāns
Arnis	Kokins
Edijs Edgars	Lasenbergss
Elvijs	Līvmanis
Artis	Maksims
Toms	Pērkonss
Jānis	Pūpols
Juris	Spalva
Raitis	Tenis
Edgars	Ungurs

3. Profesionālā bakalaura studiju programma "Gaisa spēku militārā vadība"

Kristaps	Grustāns
Aigars	Kalnietis
Oskars	Kursišs
Uldis	Leiboms
Alberts	Pētersons
Rihards	Priedolts
Kaspars	Soboļevs

4. Profesionālā bakalaura studiju programma "Jūras spēku militārā vadība"

Edvards	Janbergs
Rūdolfs	Milzarājs
Rūdolfs	Ozols
Veronika	Pasnova
Elgars	Romanovskis
Mārcis	Strazdiņš
Gints	Zikmanis
Ervīns	Zukulis

5. Starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieku kurss

Kristians	Andersons	LAT
Maksims	Kucenko	LAT
Sergejs	Kumačevs	LAT
Jurijs	Veits	LAT
Andis	Zēģelnieks	LAT
Sven	Sargma	EST
Krister	Soovali	EST
Mart	Uuemaa	EST
Ott	Tsvetkov	EST
Sigrid	Aas	EST
Aleksandr	Černov	LIT
Tomas	Abromavičus	LIT
Tomas	Dirvonskas	LIT
Donatas	Milinskas	LIT

6. Jaunākā štāba virsnieka kurss

Uldis	Majors
Zintis	Azins
Solvita	Petroviča
Rainers	Pērkonis
Ernests	Berkmanis
Andrejs	Barkovskis
Monta	Šulca
Igors	Nadjaks
Māris	Rozīņš
Mārtiņš	Brēdiķis
Dagnija	Ozola
Eduards	Grenovskis
Lauris	Bušmanis
Valdis	Bernatovičs

7. Vecāko virsnieku speciālistu kurss

Valdis	Bodnieks
Valērijs	Bodnieks
Madara	Pāvele
Viktorija	Katajeva
Māris	Boksbergs
Andis	Karelis
Uldis	Locenieks
Elīna	Laškova
Anete	Zahare

8. Virsnieka speciālista pamatkurss

Aleksandra	Kļeščenkova
Eva	Selezņeva
Edgars	Mednis

Kristaps	Noviks
Ilga	Romanovska
Linda	Stabiņa
Edgars	Vēveris
Dainis	Logins
Valdis	Ābelītis
Mikus	Žagata
Agris	Ruļuks
Artūrs	Mozga
Madara	Līduma
Maksims	Plonis
Aivars	Gruznovs
Uldis	Lazdāns
Jurijs	Sadovskis

2021. gads

1. Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma "Komandējošā sastāva virsnieks"

Roberts	Āls
Edgars	Barovskis
Ilgvars	Bisenieks
Anna	Gulbe
Arnīs	Hansons
Oļģerts	Homičs
Dāvids	Kovaļevskis
Artūrs	Kronbergs
Vairis	Leiboms
Tomass	Šmits
Jevgēnijs	Uzulēns
Oskars	Vidovskis
Artis	Zadvinskis

2. Profesionālā bakalaura studiju programma "Sauszemes spēku militārā vadība"

Roberts	Dergunovs
Klāvs	Elksnītis
Vilmārs	Friliņš
Jānis	Govilovskis
Jānis	Jansons
Kristaps	Kokarevičs
Helvijs	Riženkovs
Antons	Sinkevičs
Alekss	Slavinskis
Rihards	Utināns
Agris	Vasars

3. Profesionālā bakalaura studiju programma "Gaisa spēku militārā vadība"

Viktors	Jankovskis
Reinis	Simanovičs
Juris	Babiško
Ieva	Būmerte
Edgars	Dāvidsons
Roberts	Gūtmanis
Jānis	Jasaitis
Valters	Odzulis
Niils	Ronkauskis
Linda Kristiāna	Švirberga

4. Profesionālā bakalaura studiju programma "Jūras spēku militārā vadība"

Intars	Baumanis
Agita	Kimmele
Ilva	Linuža
Rihards	Vucāns

5. Starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieku kurss

Annija	Paulauska	LAT
Māris	Ozols	LAT
Edgars	Ozoliņš	LAT
Marek	Jārv	EST
Allan	Ollema	EST
Martin	Toom	EST
Gunnar	Kotkas	EST
Mindaugas	Kloviškis	LIT
Vytautas	Šakalis	LIT
Piotr	Dukel	LIT
Justinas	Žukauskas	LIT

6. Jaunākā štāba virsnieka kurss

Jānis	Graudužis
Jevgenijs	Berezins
Viktors	Paļoks
Elīna	Kukaine
Miks	Miezītis
Nauris	Jātnieks
Toms	Rozentāls
Ieva	Niparte
Oskars	Smajs
Vitauts	Šimkus
Juris	Mašinskis
Kaspars	Lauzīnieks
Uldis	Orups
Aleksandrs	Oļipovs

Artjoms	Rekuņenko
Gatis	Slavēns
Eduards	Cers
Aleksejs	Ivanovs
Nauris	Svika
Normunds	Daizis
Gunta	Briede
Armands	Kreilis

7. Zemessardzes vada komandiera kurss

Oless	Hristenko
Artūrs	Kramerovskis
Artūrs	Dēvits
Emīls	Matvejevs
Jānis	Garancis
Sarmīte	Endzele
Dairis	Kavaļauskis
Aigars	Striks
Edgars	Žulpa
Oskars	Karls
Aļģirts	Vilkoitis
Ilmārs	Kelmers
Jurijs	Terentjevs
Gints	Kokins
Uldis	Feldmanis
Harijs	Galino
Juris	Bušenieks
Roberts	Matulis
Viesturs	Balts
Dzintars	Ozols
Jānis	Brencis

8. Virsnieka speciālista pamatkurss

Sanita	Blaua
Linda	Žeime
Gints	Olbačevskis
Krists Jānis	Lazdiņš
Marita	Zunda
Dāvis	Sargūns
Andris	Rasmanis
Mārtiņš	Karlsons
Lolīta	Kanča
Zane	Zalužinska
Santa	Liepkalne
Ance	Lazdiņa
Germans	Kriģers
Uldis	Bērziņš

2022. gads

1. Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma “Komandējošā sastāva virsnieks”

Jānis	Amatnieks
Dmitrijs	Bogdanovs
Andris	Bondarenko
Kristofers Tomass	Borovskis
Matiss	Gabdulljins
Valērijs	Griškovecs
Oskars	Kļava
Igors	Kormiļcevs
Artūrs	Kronentāls
Imants	Melderis
Elza	Mestere
Ritvars	Ohnovskis
Artūrs	Oliņš
Roberts	Rasums
Edgars	Stulģis
Edgars	Šepovalovs
Edmunds	Šepovalovs
Emīls	Treļs
Kristers	Zivers
Eduards	Plušs
Lauris	Gruduls

2. Profesionālā bakalaura studiju programma “Sauszemes spēku militārā vadība”

Jānis	Bērziņš
Miks	Cērpiņš
Dzintars	Čulkstēns
Ilgvars	Dzedulis
Jānis	Eglītis
Pāvels	Gajevskis
Kristaps	Grava
Arta Aurēlija	Grāvīte
Reinis	Ivdra
Elviss	Jokšs
Leonārs Ēriks	Kaupmanis
Jānis	Ķudis
Sandijs	Lasenbergs
Mārtiņš	Lejējs
Igors	Lekomcevs
Alēns	Ločmelis
Jānis Edvards	Matrozis
Kristiāns	Mārtuševs
Jānis	Milaknis
Hardijs	Nungurs
Markuss	Plūdums

Andrejs	Podāns
Guntars	Popkovs
Edvards	Putniņš
Vladislavs	Roščupkins
Jānis	Rūtiņš
Eldars	Trapučka
Mārcis	Umbraško
Daniels	Urbanovičs
Genādijs	Krutovs
Edgars	Koliņš
Vjačeslavs	Golubevs

3. Profesionālā bakalaura studiju programma “Gaisa spēku militārā vadība”

Maksims	Brokāns
Viktors	Gailītis
Krista	Gospodarova
Nauris	Karāns
Ričards	Kronbergs
Krista	Ķelpa
Kristīne	Melberga
Dagnis	Sakne
Kristaps	Skudra
Alise Lakija	Širve
Oļegs	Špakovs
Pāvels	Šuksts
Mārtiņš	Krims
Valts	Benjavs

4. Profesionālā bakalaura studiju programma “Jūras spēku militārā vadība”

Ēriks	Bēmis
Oksana	Krasovska
Artis	Lādēns
Mārcis	Liepiņš
Rita	Markova
Helēna	Rožlapa

5. Starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieku kurss

Mārtiņš Toms	Čekanovskis	LVA
Kristaps	Māsāns	LVA
Dāvis	Odiņš	LVA
Indrek	Paju	EST
Vaido	Luks	EST
Tomas	Dumša	LTU
Giedrius	Mikalauskas	LTU
Marius	Jasmontas	LTU
Vytautas	Drejeris	LTU

6. Zemessardzes vada komandiera kurss

Jānis	Meirāns
Gatis	Lazda
Atis	Legzdiņš
Inguss	Kalniņš
Raitis	Ločmelis
Dainis	Elijāss
Ivars	Upītis
Ritvars	Sumejs
Oskars	Silovs

Kristīne	Leja
Lauris	Bergmanis
Kārlis	Dambītis
Artis	Dobulis
Zigmārs	Birkvalds
Valentīns	Juščenko
Sergejs	Lagzdiņš
Andrejs	Blumbergs
Ģirts	Vidruss
Toms	Kļaviņš

Jaunajiem virsniekiem pasniedz leitnanta dienesta pakāpes (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

XI. Sēru vēsts

Dižkareivis **Sandis Homenko**,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Gaisa spēku militārās vadības
3. kursa kadets

JANA VILCĀNE (21.01.1999.–14.07.2022.)

Kareives Janas Vilcānes piemiņas vieta Vasaras lauka nometnē Kadagā (2022). No Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas arhīva

Kadagā uzdevuma izpildes laikā 2022. gada 14. jūlijā mūžībā devās 23 gadu jaunā Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas Jūras spēku militārās vadības 2. kursa kadete Jana Vilcāne.

Jana Vilcāne dzimusi 1999. gada 21. janvārī Daugavpilī Natālijas un Gunāra Vilcāņu ģimenē kā otrais bērns. Skolas gaitas Jana sāka Daugavpilī un 2018. gadā absolvēja Daugavpils 9. vidusskolu.

Skolas gados Jana guva ievērojamus panākumus paukošanā gan Latvijas, gan Eiropas un pat pasaules mēroga čempionātos. Jana Vilcāne bijusi četrkārtēja Latvijas čempione, Latvijas kausa čempione, divkārtēja bronzas medaļu ieguvēja Ziemeļvalstu čempionātā gan individuāli, gan komandu vērtējumā, dažāda kaluma medaļu ieguvēja Igaunijas, Lietuvas un Baltkrievijas čempionātos. Viņa ir guvusi godalgotas vietas arī Latvijas čempionātā svira bumbas celšanā, garajā ciklā ar 12 kg ar vienu un abām rokām.

2020. gada beigās Jana Vilcāne iestājās Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, lai kļūtu par virsnieku Latvijas armijā. Par Janu viņas tuvākie akadēmijas biedri saka visu to labāko: “Lai cilvēks savā neparedzamajā mūža ilgumā uz apkārtējiem atstātu efektīvu un pavisam neviltoti labu iespaidu, vajag pateikt tikai dažus skaistus vārdus un izdarīt pāris citiem tīkamas darbības, bet, lai šo iespaidu noturētu, vajadzīgs milzīgs gribasspēks un neatlaidība. Uzticama un atbildīga — tie ir divi vārdi, kā raksturot Janu. Būdamā ļoti aktīva aizsardzības akadēmijas studējošo pašpārvaldes, Krīvu padomes valdes pārstāve, Jana atbildēja gan par savām, gan primāri par visu kadetu interesēm, ne tikai Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas, bet arī visu Latvijas augstskolu līmenī.”

Kursa biedri par Janu saka: “Jana bijusi labākā mācībās un spējīgākā sportā. Nekad nav atteikusi lūgumu pēc palīdzības, lai gan bieži vien tas spieda citu vajadzības likt kā prioritāti un savas atstāt otrajā plānā. No daudziem izaicinājumiem un pārbaudījumiem, ko Jana nepaspēja īstenot, it īpaši svarīga bija akadēmijas “Berešu marša” pievēršana, kuru Jana neizpildīja pirmajā kursā veselības problēmu dēļ. Janas tuvākie biedri to atcerējās un šī gada septembrī “Berešu maršu” nogāja ar viņas uzšuvēm un nopelnīja bereti ar akadēmijas beretes kokardi, kuru Jana tik ļoti vēlējās iegūt.”

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas vadība, personāls un kadetu saime izsaka visdziļāko līdzjutību Janas vecākiem un tuviniekiem. Viņas paveiktais darbs būs mūžīgs viņas kursa biedru sirdīs un paliks ierakstīts akadēmijas sienās vēl ilgi.

Mums pietrūks Tava smaids un atbalsta!

Saīsinājumi	Skaidrojums
AM	Aizsardzības ministrija
Covid-19 vai SARS-2	Koronavīrusa izraisītas infekcijas slimības
CQB	<i>Close Quarter Battle</i> – Kauja tuvās distancēs
CRO	<i>Crisis Response Operations</i> – Krīzes atbildes operācijas
eFP	<i>Enhanced Forward Presence</i> – Paplašinātās klātbūtnes (kaujas grupa)
EMILYO	<i>Exchange of Military Young Officers</i> – starptautiskā topošo virsnieku apmaiņas programma
ERASMUS	Programma, kas atbalsta izglītību, apmācības, jaunatnes un sporta jomu Eiropā.
FTX	<i>Field Training Exercise</i> – Lauka taktiskais vingrinājums
GS MV	Gaisa spēku Militārā vadība
ILIAS	Integrēta mācību, informācijas un sadarbības sistēma
JK	Jaunākā instruktora kurss
JS MV	Jūras spēku Militārā vadība
JS VLŠVK	Jūras spēku Vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieka kurss
JŠVK	Jaunākā štāba virsnieka kurss
KANMC	Kaujas atbalsta un nodrošinājuma mācību centrs
KIK	Kaujas izturības kurss
KS	Kājnieku skola
KNK	Kājnieku nodaļas komandiera kurss
KSV	Komandējošā sastāva virsnieka (kurss)
JSMC	Jūras spēku mācību centrs
LNA vai NAA	Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija vai Nacionālā aizsardzības akadēmija
LVA	Latviešu Virsnieku apvienība
MNC	Medicīnas nodrošinājuma centrs
MVP	Mācību vadības pavēlniecība
MVPŠ	Mācību vadības pavēlniecības štābs
NATO	<i>North Atlantic Treaty Organization</i> – Ziemeļatlantijas līguma organizācija
NBS	Nacionālie bruņotie spēki
PSO	<i>Peace Support Operations</i> – Miera uzturēšanas operācijas
RKKUK	Rotas komandiera kvalifikācijas uzturēšanas kurss
SZS MV	Sauszemes spēku Militārā vadība
TLP	<i>Troop Leading Procedures</i> – Vada komandiera procedūras
TSI	Transporta un sakaru institūts
VLKSSVK	Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieka kurss
VLN	Vasaras lauka noņemšana
ZS	Zemessardze
ZS VKK	Zemessardzes vada komandiera kurss

Dienesta pakāpes: kareivis (kar.), dižkareivis (dkar.), kaprālis (kpr.), seržants (srž.), virsseržants (vsrž.), štāba virsseržants (štvsrž.), galvenais virsseržants (gvsrž.), augstākais virsseržants (avsrž.), leitnants (lt.), virsleitnants (vlt.), kapteinis (kpt.), majors (maj.), pulkvežleitnants (plt.), pulkvedis (plkv.), brigādes ģenerālis (brģen.), ģenerālmajors (ģmaj.), ģenerālleitnants (ģlt.).

Jūras spēku dienesta pakāpes: matrozis (mtr.), dižmatrozis (dmtr.), kaprālis (kpr.), seržants (srž.), bocmanis (bcm.), štāba bocmanis (štbcm.), galvenais bocmanis (gbcm.), augstākais bocmanis (abcm.), leitnants (lt.), virsleitnants (vlt.), kapteinleitnants (kplt.), komandleitnants (klit.), komandkapteinis (kkpt.), jūras kapteinis (jkpt.), flotiles admirālis (fadm.), kontradmirālis (kadm.), viceadmirālis (vadm.).